

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00772

UNZER LID FUN SHPANYE

Israel Jacob Schwartz

*Permanent preservation of this book was made possible by
J. William Julian*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אונזער ליד פון שפּאַניע

אַוּנזער לײד פֿון שׂפּאַניע
אַז גאַלדענע שׂפּאַניע - העברעאָליטיע תקופּה

שׂלמה אַבן-גבירול

מישה אַבן-עזראַ

יִהְיֶה הַיּוֹם הַזֶּה

אַלפֿערזעצט מיט אַיינלייטונגען

אַזן באַמערקונגען פֿון

י. שׂוויצער

אַרויסגעגעבן פֿון אײדישער קולטור געזעלשאַפֿט
נילאַדעלפֿיער צווייג-ניו-יאַרק. - הַתּוֹרָה ב

Copyright, 1931
by
I. J. Schwartz, New York

געזעצט און צעבלעטערט
פון
יעקב לייזער־אָוויטש

געדרוקט אין דער אַריאָם פרעס, 129 לאַפאָיעט גאָס, ניו יארק

צום ליכטיקן אַנדריינק
פון מיין פאָטער
הרב יצחק אייזיק בר' דוד, ז"ל.

א ר י י נ פ י ר

די שפאנישהעברעאישע פאָעזיע האָט מיך שטענדיק צוגעצויגן און אָנגערעגט.

צו צוועלף אָדער דרייצן יאָר איז מיר אַרײַנגעפאַלן אין האַנט אַ קליין ביכל געבונדן אין בלויע טאָוועלאַך — יהודה הלוי'ס שירים. דאָס איז געווען זייער אַ האַרבער ענין, — נאָר איך האָב געלייענט און בין באַלד פאַרטראָגן געוואָרן אין דער שטימונגס-וועלט פון דער אידיש-שפּאַנישער ראַמאַנטיק. עס איז געווען שווער צו פאַרשטיין, אָבער איך האָב זיך אַרויס-געהאַפּן מיט די קורצע טרעפּלאַכע קאַמענטאַרן פון שמואל דוד לוצאַטו. דאָס איז געווען מיין ערשטע פּאָעטישע ליבע.

זינט דאָן זיינען אַוועק אַפּולע יאָרן, און מיט די יאָרן איז די ליבע שטאַרקער און רייפּער געוואָרן. עס זיינען געווען צייטן, וואָס איך בין אָפּגערײסן געוואָרן פון די דאָזיקע שטימונגען, אָבער אָפּגעפרעמדט בין איך צו זיי קינמאַל ניט געוואָרן. דאָס אייביקע ליכט פון יענע גרויסע פּאָעטן, דער מעכטיקער שוואונג פון זייערע ליכטיקע גייסטער — האָבן נישט אויפֿ-געהערט מיך צו באַנייטערן, ביז איך האָב מיך מיט צוויי יאָר צוריק פאַרטאָן אין דער אַרבעט איבערצוגעבן די מיטלאַטערלאַכע העברעאישע ליריק אין אידיש. אין די צוויי יאָר האָב איך מיך פּולשטענדיק געפונען אונטערן שאַטן פון די דריי גרויסע גייסטער: שלמה אבן-גבירול, משה אבן-עזרא און יהודה הלוי. און דאָס בוך „פון דער שפּאַניש-העברעאישער ליריק“ אין אידיש איז דער רעזולטאַט פון מיינע לעצטע צוויי יאָר אַרבעט.

* * *

איך וויל דאָ אונטערשטרייכן, אַז איך בין לחלוטין ניט אויסן געווען צו געבן אַ שטרענג-וויסנשאַפּטלאַכע, קולטור-היסטאָרישע אַרבעט. איך האָב בלויז געזוכט אין די לידער דאָס אמת-אייביקע, דאָס ליכטיקע, די רע-גונגען און שטימונגען, וואָס ווערן קינמאַל ניט אַלט. דאָריבער האָב איך זיך דערלויבט אַרויסצולאָזן דאָס, וואָס איז היינט-צו-טאָג פּרעמד פאַרן געשמאַק פון מאַדערנעם מענטשן: די אַלטע אָפּגעשמאַקטע מליצות, דאָס גוזמאדיקע, די אויפגעבלאָזענע היפּערבאַלן, וואָס זיי האָבן איינגעואַפּט אין זיך פון דער אַראַבישער פּאָעטיק. איך האָב געזוכט בלויז דאָס אינער-לאַכע, דעם אינדיווידועלן פּרישן אויסדרוק פון פּאָעט. עס איז מיר ניט אָנגעגאַנגען, אויב איך האָב פון בן-גבירול אָדער יהודה הלוי גענומען

בלויז די ערשטע צוואנציק שורות פון א ליד, וואָס באַשטייט אין אַריגי-
נאַל פון הונדערט, אָדער מער, שורות, צי גאָר אָנגעהויבן אַ ליד פון
סאַמע מיטן, ווייל די ערשטע העלפט איז געשריבן צו אַ פריינט אָדער
מעצענאַט און זאָנט אונז גאַרנישט. אַן אויסנאַם האָב איך געמאַכט מיט
די שירי-קודש. דאָרט האָב איך זיך געפלייסט איבערצוועצן דאָס ליד
כמעט ווערטערלאָך, ווייל די שירי-קודש זיינען קאָנצענטרירט און ניט צע-
צויגן ווי אַ עב פון זייערע שירי-חול. איך וויל אויך באַמערקן, אַז פון דער
גרויסער פּאָעמע „כתר-מלכות“ האָב איך בלויז גענומען די ערשטע העלפט
— דאָרטן, וואו עס רערט דער שטאַלצער באַוואוסטזיניקער דיינקער, און
ארויסגעלאָזט די צווייטע העלפט, וואו דער פּאָעט, מיט קליינע אויסנאַמען,
פּאַלט-אַריין אין טאָן פון ודויה-גדול.

* * *

די טעקסטן, וועלכע איך האָב באַנוצט פאַר מיינ אַרבעט, זיינען
פּאַלגנדיקע:

ביאַליק און רבניצקי: שירי שלמה בן-יהודה אבן-גבירול.

א. א. הרבני: יהודה הלוי.

חיים בראַדי: דיוואן יהודה הלוי.

ביאַליק און רבניצקי: רבי משה אבן-עזרא.

דוד גינזבורג: ספר-התרשיש לרבי משה אבן-עזרא.

חיים בראַדי: מבחר השירה העברית.

י. ל. דוקעס: רבי משה אבן-עזרא.

משה אבן-עזרא: שירת-ישראל.

* * *

צולעצט וויל איך אויסדריקן מיינ דאַנק צו די חברים פון פילאַדעל-
פיער צווייג פון דער „אידישער קולטור-געזעלשאַפֿט“ פאַר זייער אונד-
טערנעמונג דאָס בוך ארויסצוגעבן; דעם פּאָעט אברהם ליעסין, איינער פון די
גייסטיקע יורשים אין אידיש פון יענע פּאָעטן, וואָס האָט אַ גרויסן טייל פון די
לידער געדרוקט אין „צוקונפֿט“; דעם טייערן ליבן פריינט און חבר משה
קאַץ פון פילאַדעלפיע, וואָס האָט מיך דערמונטערט מיט וואָרט און טאַט;
ווי אויך אלע חברים און פריינט פון פילאַדעלפיע, טרענטאָן, אַלענטאָן
און ניו יאָרק, וואָס האָבן מעגלאַך געמאַכט, אַז דאָס בוך פון דער אַלטער
העברעאישער ליריק זאָל דערשיינען אין אידיש.

י. י. ש.

יולי 30, 1931, ניו יאָרק.

שׁלמׁה אבן-גבירׁוּל

שלמה אבן-גבירול

.. און די וועלט האָט פאַרטרויט מיר איר סוד,
ווי זי וואָלט מיט איר וויין מיד כאַטרונקען...

א.

ווייניק זיינען די ביאָגראַפישע מאַטעריאַלן, וואָס זיינען צו אונז דער-
גאַנגען פון שלמה אבן-גבירול'ס לעבן. עס איז געלונגען פעסטצושטעלן,
אַז ער איז געבוירן געוואָרן בערך אין יאָר 1021 אין דער שטאָט מאַלאַגע.
אין זיין פרייאַקער קינדהייט איז דער פאָעט געבליבען אַ יתום. אויפגעהאַ-
דעוועט און דערצויגן איז ער געוואָרן אין סאַראַגאַסע. פרי איז זיין גרויסער
טאַלאַנט רייף געוואָרן, און צו זעכצן יאָר איז ער שוין ווייט-באַרימט איבער
אַלע גרויסע אידישע ישובים פון יענער צייט: מצרים, כּבּל און שפּאַניע.
דער יונגער פאָעט געפינט שוין ביי אַ געוויסן אידישן שטאַטסמאַן און גע-
לערנטן מיטן נאָמען רבי יקותיאל אבן-האַסאַן. נאָכדעם ווי יקותיאל איז
צוליב אַ בלבלול אומגעקומען בלייבט דער יונגער פאָעט ווידער עלנט אויף
דער גרויסער וועלט. צוליב זיין שאַרפער צונג און פען — ווערט דער פאָעט
אַריינגעצויגן אין אַ נעץ פון מחלוקות מיט די חכמים און געלערנטע פון
סאַראַגאַסע. אויפן פיר-און-צוואַנציקטן יאָר פון זיין לעבן באַזעצט ער זיך
אין גראַנאַדע, און דער גרויסער געלערנטער און עלטערער פאָעט רבי שמואל
הנגיד איז אים מקרב. דאָ אַנטוויקלט זיך דער יונגער פאָעט אין זיין פולער
מעגלאַכקייט און זיין פאָעטישער שוואַנג דערגרייכט ביז צו זיין העכסטער
מדרגה. ער שרייבט אויך העכער צוואַנציק ספרים פון וויסנשאַפּטלאַכן
און פילאָזאָפישן כאַראַקטער, ווי ער דערציילט מיט גאָוה אין איינס פון
זיינע לידער. בלויז איינער פון זיי איז צו אונז דערגאַנגען: זיין ספר „מקור-
היים“, געשריבן אַריגינעל אין אַראַביש, וואָס איז שפּעטער פון אַ לאַטיי-
נישער איבערזעצונג צוריקגעקומען אין העברעאיש.

דאָס איז אומגעפער אַלץ, וואָס אונז איז באַקאַנט פון שלמה אבן-
גבירול'ס לעבן. מיר ווייסן אפילו ניט גענוי אין וואָסער יאָר ער איז גע-

שטארבן. לויט גרעצס רעכענונג זאל ער האָבן געשטארבן אין יאָר 1070, ד. ה. אויפן ניידאון-פּרעציקסטן יאָר פון זיין לעבן. נאָר משה אבן-עזרא, וואָס איז געבוירן געוואָרן, לויט גרעצן, אין אייגענעם יאָר וואָס בן-גבירול איז געשטארבן, דערציילט אין זיין בוך „אידישע פּאָעזיע“, אז אבן-גבירול איז געשטארבן, ווען ער איז נאָר קיין פּולע דרייסיק יאָר ניט אַלט געווען. דאָס אייגענע זאָגט אויך דער לעצטער פּאָעט פון דער שפּאַנישער עפּאָכע, יהודה אַלחריזי. הגם עס איז מעגלאַך, אז אַלחריזי האָט דעמדאָזיקן פּאָסט גענומען פון דעם שוין אויבנדערמאָנטן קוואַל.

די פּאָלקס-פּאַנטאַזיע האָט שלמה אבן-גבירול'ס טויט, אַזוי ווי דעם טויט פון איר ליבלינג יהודה הלוי, איינגעהילט אין לעגענדע. די לעגענדע דערציילט, אז ער איז געטויט געוואָרן פון דער האַנט פון זיינעם אַ חבר, אַן אַראַבישן פּאָעט, וואָס האָט זיך מתקנא געווען אַן שלמה'ס געטלאַכן טאַלאַנט. ממש די פּושקישע געשיכטע פון מאַצארט און סאַליערי.

ב.

פרי איז שלמה אבן-גבירול געבליבן אַ יתום. דאָס האָט בלייבן געמוזט לייגן אַ שטעמפל פון פּאַרביטערטקייט אויף דעם עמפּפּינדלאַכן דיכטער. נאָך אין זיינע ערשטע לידער, געשריבן צו זעכצן יאָר, ווענדט זיך דער עלנטער דיכטער צו זיין פּאַרשטאַרבענער מוטער מיט די ווערטער:

און וויי איז מיר, מוטער, וואָס דו האַסט מיך געבוירן,
וואַלסט בעסער שוין געשטאַרבן אַן עקרה —

אין אַ שפּעטערדיקן ליד, געשריבן, ווען ער האָט געמוזט אַנטלויפן פון סאַראַגאָסע צוליב זיין מחלוקה מיט די פירער און לומדים פון שטאָט, גיסט ער אויס זיין ביטער האַרץ אין די פּערזן:

איך וואוין צווישן מענטשן
אַן עלנטער, פּאַרלאָרן;
באַגראָבן — ניט אין מדבר —
די ווענט פון הויז מיין ארום.
קיין טאַטע און קיין מאַמע —
דאָ טו איך עלנט צאַנקען;
קיין ברודער, פריינט און גואל —
אַחוץ מיינע געראַנקען.

פון געפיל פון עלנט, וואָס דאָס איז דער גורל פון אלע גרויסע גייסטער, האָט ער זיך ניט געקענט באַפרייען אפילו דאָן, ווען ער איז געוואָרן באַ-רימט און אַנערקענט. ער האָט פרי דערשפירט דעם אינערלאַכן שאַפונגס-דראַנג און די גרויסע קרעפטן זיינע, וואָס האָבן זיך געריסן צום אויסדרוק, און אין זיין יוגנטלאַכער שטאַלץ האָט ער זיך געהאַלטן אָן אַן ערך העכער פון זיין סביבה. עס איז דאָריבער קיין וואונדער ניט, וואָס זיינע מיטמענטשן האָבן רעוואָלטירט אַנטקעגן דערדאָזיקער באַציואונג זיינער, און האָבן אים ביטער באַקעמפט. ער האָט זיי ניט געקענט מוחל זיין זייער גרינגשעצונג, און האָט זיך אין זיי נוקם געווען מיט זיין פען. איינמאָל און נאָכאַמאָל הערן מיר דעם אָפּקלאַנג פון דירדאָזיקע מלחמות זיינע, אַז "זיין ליב אין געפעכט איז זיין פאַנציר, און זיין שווערד און זיין שפיז — איז די צונג". אין זיין אויבן-ציטירט ליד רעדט דער פּאָעט ווייטער וועגן זיינע בעלי-מחלוקה פון סאַראַגאַסע, און זאָגט:

איך וועל ווי ליים זיי טרעטן,
 מיין שפּיז אויף זיי אויסשטרעקן;
 אויב טוב איז אייער אַזיער —
 ווי קען מיין גלאַק אייך וועקן?
 צו דיק זיינען די העלדזער
 מיין פּערלשנור צו טראָגן;
 צו טעמפּ זיינען די מוחות,
 איך זאָל מיין וואָרט אייך זאָגן.

דאָס איז אייגנטלאַך געווען די אייביקע קיינמאָל ניט-איינגעשטימטע מלחמה: די קעגנזייטיקע מלחמה צווישן דעם יונגן ווייט-זענדיקן גאון מיט דער טעמפּער קורצזיכטיקייט און מיטלמעסיקייט פון המון. ער האָט אויף זיי אַראָפּגעקוקט פון אויבן-אַרונטער און זיי באַשפיגן מיט פאַראַכטונג, און צו דער אייגענער צייט האָבן אים זייערע רייד און אויסלאַכן פאַרביטערט און פאַרסמט דאָס לעבן.

דערצו איז צוגעקומען דער פּאָקט, וואָס דער פּאָעט האָט געראַפּט כלימיו אָנקומען צו דער גוט האַרציקייט און חסדים פון זיינע מעצענאַטן. דער שטאַלצער גייסט האָט זיך געמוזט בויגן צו זיי מיט פאַרדינטע, און גאַנץ אָפּט, מיט ניט-פאַרדינטע לויבגעזאַנגען. דאָס אַלץ האָט דעם פּאָעט געמוזט נאָך מערער פאַרביטערן און פאַרסמען. פונדאַנען נעמט זיך זיין בייסנדיקער סאַרקאַזם און טויטלאַכער שטאַך. ער האָט זיך פאַר קיינעם ניט

אָפגעשראָקן. און, צייטנווייז, אפילו ניט פאר זיינע אייגענע בעלי־טובה און ברויטגעבער. דער איינציקער, צו וועמען ער האָט געהאט אַ פיינע, האַרציקע באַציאונג איז געווען יקותיאל אבן־האַסאַן. אין טאָן פון יענע לידער, וואָס זיינען געשריבן לכבוד אים, פילט זיך אַ האַרציקייט און אַ גייסטיקע נאָנטקייט. און שפעטער, ווען יקותיאל ווערט דערהרגעט — באַזויינט ער אים מיט אמתע אויפריכטיקע טרערן.

אַנדערש אָבער זיינען די באַציאונגען זיינע מיטן באַרימטן שטאַטס־מאַן און פּאָעט רבי שמואל הנגיד. עס שפירט זיך אַ קעלט און אָנגעצויגענ־קייט אין זיינע אָדן, וואָס זיינען געשריבן לכבוד דעם נגיד. ער באַזינגט זיין גרויסקייט אַלס שטאַטסמאַן, אַלס געלערנטער, אַלס גרויסע פּערזענלעכקייט, נאָר ווי עס קומט צו פּאָעזיע — פּאַלט ער אַרײַן אין אַ לויבגעזאַנג צו זיך אַליין און צו זיין אייגענעם שאַפן. דער פּאָעט קען זיך אָפּטמאַל ניט צוריק־האַלטן פון מאַכן עפיגראַמאַטישע באַמערקונגען אויפן חשבון פון שמואל הנגיד'ס לידער. אין אַ פּראָגמענט פון אַ פּאָעמע, וואָס איז צו אונז דער־גאַנגען, רעדט דער פּאָעט וועגן אַ נאַכט און זאָגט:

זי איז קאַלט ווי דער שניי אויף באַרג־שניר,
צי ווי שמואל דעם לוי'ס אַ ליד...

פאַרשטייט זיך, אַז דערדאָזיקער קאַלטער קאַמפּלימענט איז אָנגעקומען צו שמואל הנגיד, און אבן־גבירול האָט זיך געמוזט בויגן און קומען זיך באַרענטפערן פאַרן נגיד מיט נייע לויבגעזאַנגען. עס זיינען אויך דערגאַנגען צו אונז זיינע עטלעכע עפיגראַמען, אין וועלכע עס ברויזט אַ וועלט מיט ביטערניש און אָנמעכטיקן צאַרן, ווי אַשטייגער:

וועל די שטיינער צוריק דיר ניט וואַרפן,
און דיין פייַל, וואו געפאַלן — פאַרבליבן;
האַסט אַמאָל דאָך מיט גנאָד מיך באַשאַנקען,
פון דיין טיש האָב איך ברעקלאַד געקליבן.

צו דערזעלבער צייט קלינגט דער קריגערישער אַרויסרוף פון דעם שטאַלצן גייסט, וואָס שרעקט זיך ניט אָפּ פאַר דעם שטאַרקסטן און מעכטיקסטן שונא:

וויילסטו שלום — בין גרייט דיר צו דינען,
זוכסטו קריג — דאָן בין איך דיין געביטער.

משה אבן-עזרא, אין זיין אָפּשאַצונג פון שלמה אבן-גבירול, טאָלעט אים דערפאַר און זאָגט: „אַז הגם ער איז געווען אַ פּילאָזאָף לויט זיינע איינגעבוירענע אייגנשאַפטן און בילדונג — האָבן דאָך זיינע אויפגערייזטע אינסטינקטן גענומען די אויבערהאַנט איבער זיין שכל. ער האָט ניט גע-קענט באַהערשן זיין כּעס און פּאַרטרייבן דעם שטן, וואָס איז אין אים געווען. עס איז ביי אים געווען אַ נאַנץ לייכטע זאָך אָפּצולאַכן פון גרויסע מענטשן און זיי מאַכן צו שאַנד און שפּאַט. די אמתע פּילאָזאָפּיע מיינט: אונטערדריקן די נידעריקע אינסטינקטן פאַר די העכערע, ד. ה. דער שכל דאַרף זיין דער הערשער איבער די מיאוסע אינסטינקטן. דערדאָזיקער יונגער איז געשטאַרבן אין אָנהויב פון ניינטן יאָרהונדערט (לויט דער אידישער צייטרעכענונג — י. י. ש.) אין וואַלענציע, און דאַרטן געפינט זיך זיין קבר, נאָכדעם ווי ער איז צוגעקומען צו זיין דרייסיקטן יאָר. די קריטיקער האָבן געשטודירט זיינע זאַכן און געפונען פּעלערן — אָבער דער מכין וועט געפינען דערפאַר אַ פּאַרענטפּערונג אין זיין יוגנט און יוגנטלאַכער פּאַר-בלענדעניש“.

ג.

פאַרטיפּן מיר זיך אין שלמה אבן-גבירול'ס ווערק — דערפילן מיר די גרויסע פּערזענלאַכקייט און שאַפּנדיקן גייסט פון דיכטער. זיין אוממיטל-באַרער דראַנג פון שאַפּן, זיינע גרויסע פּלאַמיקע שטימונגען — זיינען אַזוי שאַרף און בולט, אַז מיר קענען זיי, דאַכט זיך, אַנטאַפּן מיט דער האַנט. ער באַזיצט דעם גרויסן כח פון איבערצייגונג, מיט וועלכן עס זיינען באַ-נאַכט בלוז די עכטע גרויסע פּאַעטן פון יעדן דור. ער איבערצייגט אונז מיט דער וואַרהאַפטיקייט פון זיינע געפילן-שטימונגען און מיט זיין עכטן רעליגיעזן ציטער. עס דערשיינט די דיטערלאַכע טראַגישע פיגור פון דעם יונגן מיסטיקער פאַר אונזערע אויגן — און דיראָזיקע פיגור איז אונז אַזאַ נאַנטע, אַז אייגענע. מיר פילן זיין איינזאַמקייט און שטאַלצע אָפּגעשלאָסנ-קייט פון די אַרומיקע, און די שטענדיקע מלחמות זיינע, וואָס דער שטאַלצער גייסט האָט געהאַט צו פירן מיט זיין סביבה. דער צער פון דער וועלט שרייט אַרויס פון דעם יונגן פּאַעטס האַרצן. זיינע פּערזענלאַכע לידער — ווי זיי ווערן אָנגערופן אין העברעאיש „שירי-חול“ — זיינען אַ קריגערישער אַרויס-רוף, אַ שרייענדיקער פּראָטעסט צו דער וועלט, פאַר דער טעמפּער, בלינדער באַגרעניצטקייט, אין וועלכער זי האָט דעם מענטשן איינגעקלאַמערט פון זיין געבוירן-אַז, און פון וועלכער עס איז ניטאָ קיין אויסוועג. פון זיינע

ערשטע לידער און זעען מיר דעמדאזיקן קאמף זיינעם אנטקעגן דער "צייט" און די "זין און טעכטער" פון דער צייט, ד. ה. די ליידי און הילפלאזיקייט, וואָס זיינען דעם מענטשנס גורל.

דער גרונד-טאָן פון דער שפּאַניש-העברעאישער פּאָעזיע אלס אַ כּלל — איז דורך-און-דורך פעסימיסטיש. דאָס איז אַ פּולשטענדיקע פּאַרנויגונג פון לעבנלִוסטיקייט און אלע ערדישע פּריידן. עס איז אייגנטלעך שווער צו פּאַרשטיין, פּאַרוואָס דאָס איז אזוי — ווייל דאָס גייט להיפּך דער גאַנצער אידישער לעבנס-אַנשוואונג. סידן מיר זאָלן אָננעמען, אַז דער אַריענטאַלער פּאַטאַלער בליק פון די אַראַבישע און פּערזישע קולטורן האָט אויסגעאיבט זיין השפּעה אויף דער נאָרוואָס אַנטשטאַנענער העברעאישער פּאָעזיע. נאָר אויף קיינעם פון די גרויסע פּאָעטן פון יענער עפּאָכע — ניט אויף זיין צייט-חבר ר' שמואל הנגיד, און ניט אויף די שפּעטערדיקע משה אבן-עזרא און יהודה הלוי — ליגט ניט דער שטעמפל פון פעסימיזם אזוי טיף און אזוי עכט ווי אויף דעם יונגן בן-נבירול. דער פעסימיזם איז מיט אים צוואַמען אויף דער וועלט געקומען און איז געווען איינגעבוירן אין זיינע בלוטן. אין זיינע פּערזענלעכע לידער דאָמינירט בלויז אַן איינציקער קאַליר, און דאָס איז דער שוואַרצער. נאָך אלס זעכצניערדיקער אינגל זאָגט דער אינגל-פּאָעט אויף זיך:

מיין ליד ווערט פּאַרשטומט פון טרויער,
און מיין פּרייד ווערט אַנטשוויגן פון ליד;
הער איך לאַכן — פּאַרנעמט מיר דאָס האַרץ
אויפן לעבן, וואָס שווינדט און פּאַרגייט.

און אין אַן אַנדער ליד, געשריבן אומגעפער אין דערזעלבער עלטער, רעדט דער פּאָעט וועגן דער נישטיקייט און הכל-הבלים פון דער ערדישער עקזיסטענץ, אַז זיין נשמה —

האָט פּאַרמיאוסט די ערדישע גליקן,
ווייל בלויז אומגליק איז ס'לעבן פון ערד;
ס'איז די פּרייד פון דער וועלט לויטער טרויער,
און איר קראַפט האָט קיין האַפט און קיין ווערט.
וואַרים גליק ווערט צערונען, צעפּלאַסן,
און בלויז אומגליק בלייבט אייביק אין איר — — —

און וואָס מער דער פּאָעט ווערט דייפער אין יאָרן און אויסדרוק, — אלץ שטאַרקער און עכטער קלינגט דערדאָזיקער מאַטיוו אין זיינע פּערזן.

עס איז יענער מאַטיוו פון וועלט־פאַרלייקענונג, וואָס נערט זיך ממש אויף זיינע בלוטן. ער שלידערט אין דער „צייט“ זיין „אייזערנעם פערז, וואָס איז באַנאָסן מיט גיפּט און גאַל“ :

און די וועלט האָט דעם בעכער פון לייך מיר דערלאַנגט :
איך זאָל טרינקען דעם וויין מיטן הייוון ביזן דעק —

אַדער :

וואָס ציטערן מיר פאַרן טויט נאָך,
וואָס וואַרפט אונז זיין נאָמען אין שרעק ?
דער טויט איז דאָך טרייער דערלייזער,
ער פירט דאָך אונז שטיל צו זיין שלאָס —
ניט פּלּוכן — מיר דאַרפן אים בענטשן,
און גליקלאַכע טרינקען זיין כּוּס.

און דאָ, ווען דער פּאָעט שטייט פּנים־אַל־פּנים מיט דער אייביקער מיסטעריע פון לעבן־און־טויט — און נאָכדעם ווי זיין פעסימיזם האָט שוין דערגרייכט זיין העכסטע פּאַרם — ווערט דאָסדאָזיקע געפיל געלייטערט און גייט־אויף אין דערלייזונג. וויבאַלד, אַז די מורא און יסורים פאַרן טויט זיינען פאַר־טריבן און דער חומר, דער גוף, האָט ניט וואָס מורא צו האָבן פאַרן טויט — האָט דער גייסט, דאָס אייביקע וואָס אין מענטשן, זיך באַפרייט, זיך אויס־געטאָן פון ערדישן לכוּש און זיך אָפּגעגעבן צום עולם־האצילות. דער פעסי־מיזם זיינער, אַ געלייטערטער, האָט זיך אויפגעלייזט און זיך איבערגעגאַסן אין אַ לויטערן קלאָרן אָפּטימיזם פון גייסט, אַז דער עיקר זין פון מענטשנס לעבן איז דאָס פאַרשן, דער שטענדיקער דראַנג פון לויטערן גייסט אַרייַן צודרינגען און זיך פאַרטיפן אין די אייביקע סודות פון וועלט און מענטש. און דערדאָזיקער שאַפנדיקער דראַנג שפירט זיך ביי קיינעם ניט אַזוי אינ־טענסיוו ווי אין שלמה אבן־גבירול.

ד.

פון ניין־הונדערטיעריקן נעבל טרעט־אַרויס די גרויסע קאָמפּליצירטע פּערזענלאַכקייט פון יונגן דיכטער אין איר גאַנצער רייכקייט און פילפאַר־ביקייט. ער איז געווען אַסקעטיש, צוריקגעצויגן פון אַלע ערדישע פאַרנעניגנס, עס האָט אין אים געברענגט אַ הייליקער פייער נאָך חכמה און וויסן. דאָס איז דער הויפּט־מאָטיוו אין צענדליקער פון זיינע פּערזענלאַכע לידער :

איז מױן מוטער — דער שכל דער קלאָרער,
און מױן שוועסטער — דאָס ליכט וואָס באַהעלט — — —

אַדער :

איז די חכמה געוואָרן מױן שוועסטער,
האָט דערווײלט מיך איר איינציקן פּרײנט —

און ווידער — אין איינס פון זײנע לידער, וואו דער פּאָעט פירט אַ
חשבון־הנפש מיט זיך אַליין אין דער פּאַרם פון אַ דיאַלאָג, ווי זײן שטייגער
איז אָפט געווען, רעדט ער צו זײן נשמה :

נשמה וואָס ברויזט און וואָס שטורעמט —
וואָס ציט דיך צו הויכקײטן הויך?
געגליכן צום ברויזיקן פּײער,
וואָס רײסט זיך דורך זײלן פון רויד.

און ער ענטפּערט זיך אַליין מיט די ווערטער :

באַשוואַרן בין איך ניט צו רוען,
בין איך וועל דערוען איר געזיכט.

ד. ה. דאָס געזיכט פון חכמה.

און עס איז קײן וואונדער ניט, וואָס דער קלײנער שלמה (שלמה הקטן)
— ווי ער התמעט זיך אויף פילע פון זײנע לידער) איז אַזוי יונג גע-
שטאַרבן. ער איז פשוט פאַרברענט געוואָרן אויף זײן אייגן פּײער. נאָך אין
זײנע פּריאיקע לידער קלאַנגט ער זיך, אַז

זײן לײב איז אים פון טראַכטן אויסגעצערט,
ווען ס'ווערן אַנדערע פון לוסט פאַרצערט —

ער קלאַנגט זיך, אַז ער איז אַזוי אויסגעצערט פון קרײנקען, אַז „אַ פליג
קען אים אַוועקטראַגן“. ער דערציילט, ווי ער וואַלגערט זיך אויף זײן גע-
לענער ווי אויף שפּײציקע שמעכיקע דערנער. נאָך דער אומגעהויערער, אומ-
שטיַלכאַרער דורשט נאָך חכמה און דאָס שמענדיקע פּײער אין האַרצן —
האַלטן אין אײן רעגן דעם פּאָעט צום נײעם שאַפן.

און משה אבן־עזרא, וועלכער האָט די פּערזענלאַכקײט פון יונגן דיכ-
טער ניט ליב געהאַט, ווי עס איז קענטיק פון זײנע פאַרשיידענע באַמער-
קונגען, רעדט דאָך וועגן אים מיט באַגײסטערונג און יראת־הכבוד: „ער

האָט פאַרבעסערט זיינע מידות, האָט דיסציפלינירט זיין נאַטור, האָט אַרויס־געיאָגט פון זיך אַלע ערדישע ליידנשאַפטן, און נאָכדעם ווי ער האָט זיך גערייניקט פון דער שמוץ פון תּאוות — האָט ער אויפגענומען לויט זיינע פּעהיקייטן די העכסטע פּילאָזאָפּישע חכמות, נאַטור־וויסנשאַפט און אַסטראָ־נאָמיע. בן־גבירול, נאָט זאָל זיך אויף אים דערבאַרעמען, איז געווען דער אינגסטער אין יאָרן פון דער גרופּע פּאָעטן פון זיין דור — אָבער ער האָט זיי אַלעמען איבערגעשטיגן. ער איז געווען דער ריטער פון פּאָעזיע און מייסטער פון ליד. ער האָט באַוווּזן גרויסקייט מיט זיין פּאָעטישן פּאַרנעם, ער האָט געציילט ביז צום העכסטן ציל, און דערגרייכט צו דעם געהויבנסטן געדאַנק."

עס איז ניט באַקאַנט, צי ער איז געווען פאַרהייראַט. די פּאַרשער פון יענער עפּאָכע זיינען אַלע מסכים, אַז ניין. קיין ליבע־לידער, מיט דער אויסנאַם פון אַ צוויי־דריי אומבאַדייטנדיקע קליינע פּראָגמענטן, זיינען פון אים ניט געבליבן. נאָר זיין גאַנצע אונטערדריקטע, איינגעצוימטע עראָטיק איז ליידנשאַפטלאַך אַרײַנגעגאַסן געוואָרן אין זיינע תּפּילות און רעליגיעזע לידער, וואָס האָבן צו זיך קיין גלייכן ניט אין דער גאַנצער העברעאישער פּאָעזיע.

ה.

איבער דריי הונדערט לידער זיינען צו אונז דערנאָנגען פון שלמה אבן־גבירול'ס ירושה, און אומגעפער אַ העלפט פון זיי געהערן צו דער איריש־רעליגיעזער פּאָעזיע, אָדער, ווי זיי ווערן אָנגערופן אין העברעאיש: שירי־קודש. אין דיראַזיקע לידער האָט דער לעכצנדיקער מיסטיקער געפונען זיין שטאַרקסטן אויסדרוק אין זיין רעליגיעזן עקספּאַז. די שירי־קודש זיינען אַ סינטעז פון צוויי עלעמענטן: פון נאַציאָנאַלן און רעליגיעזן. עס איז פאַראַן ביי אים אַ גאַנצע שורה משיח־שטימונגען, אין וועלכע דער פּאָעט גיסט זיך אויס עד כּל־תּהנפש. אַ פּאַרליבטער, באַטרונקען פון זיין אייגענער וויזיע, אַן אויפגעלייזטער אין זעאונגען, וואָס גרעניצן זיך כמעט מיט נבואה — אַנטפלעקט ער זיך אין דיראַזיקע מיסטישע זעאונגען אין זיין פולער גרויס. עס קלינגט אין זיי די פאַרצערנדיקע ביינקשאַפט און ליידנשאַפטלאַכער ציטער פון דעם פּאַרליבטן, וואָס שמאַכט און גייט־אויס נאָך זיין האַרצנס געליבטער.

דיראַזיקע קליינע דיאַלאָגן, געבויט אויף פּסוקים פון שיר־השירים, זיינען אמתע פּלאַמפּיערדיקע באַהעפטונגען פון דיכטער מיט דער שכינה

פון זיין פאלק. עס פאלט-אוועק דער חומר, דאָס ערדישע — און דער פּאָעט ווערט פּאַרוואַנדלט אין אַ ליכטיק, גלויביק קינד. דער טרויער אויפן צער פון זיין אומה, דער ווייטיק אויף אירע פיזישע און נייסטיקע ליידן, און דאָס זיכער-עשנותדיק גלויבן אין אַ באַלדיקער גאָלד — דאָס אַלץ, און מער, שטראַמט-אַרויס פון די דאָזיקע קליינע לידער. די פּאַרם — אַ צאַרטע, אַ פליסנדיקע, כמעט אַ פּאַלקסטימלאַכע, פּאַרוויקלט אין אַ מיסטישן שליער. עס קלאַפט אין זיי דער דופק פון אַ שטאַלצן פּאַלק, אַ פּאַלק, וואָס איז נאָך ניט דורכגעגאַנגען די שפּעטערדיקע שבעה מדורי גיהנום. דאָס שפּאַנישע אירנטום פון בן-גבירול'ס צייט איז נאָך געגאַנגען מיט אַ געהויבענעם קאַפּ, עס האָט נאָך געשטעקט מיט די וואַרצלען אין באַדן פון נעכטיקן איי-גענעם לאַנד — און דער פּאָעט, דער גרויסער משיחישער טרויער, האָט געגעבן אויסדרוק צום דאָזיקן געפיל.

עס איז שווער זיך צוריקהאַלטן פון ציטירן פאַרן לעזער איינס פון דידאָזיקע משיח-לידער:

ליגסט אין מיין פּאַלאַץ אין גאַלדענער בעט —
וואָס גרייטסטו זיך ניט פאַר משיח? — ס'ווערט שפּעט.

וואָס שלאָפסטו, געטרייער, פרימאַרגן קומט-אַז,
און פּלאַטערט אויף חרמון און שניר ווי אַ פּאַן.

פאַרנעם אָן די פרעמדע, איד גיב זיך צו דיר —
און בריינג דעם געהאַרטן דערלייזער צו מיר.

ביי מיר אין מיין פּאַלאַץ איז צוגעגרייט פיין
דופטיקע איילן און מילגרוים און וויין.

און דאָ קומען מיר צו בן-גבירול'ס סוביעקטיווע רעליגיעזע לידער — צו דער קרוין פון זיין שאַפן. דידאָזיקע לידער זיינען דער מיסטיש-רעלי-גיעזער אויסדרוק פון דעם אידישן יחיד, וואָס ציט זיין שורש פון דער אַלטער טראַדיציע, אַ פּאַרזעצונג פון די זינגער פון תהלים מיט אַ צוגאַב פון די עלעמענטן פון ספר איוב, אויף דעם הינטערגרונט פון די פּילאָזאָ-פישע באַגריפן און אַנשוואַונגען פון שלמה אבן-גבירול און זיין עפּאַכע. די פייערדיקע רעליגיעזע שטימונג-לידער זיינען קורץ און שאַרף. די פּערזן — אין קעגנטייל צו די שירי-חול — זיינען געציילט און געמאַסטן. און אין עטלאַכע שורות געלינגט אָפט דעם דיכטער אַריינצופּרעסן זיין גאַנצע פּילאָזאָפּיש-רעליגיעזע אַנשוואַונג. דאָס זיינען מינאַטורן, וואָס

אנטהאלטן אין זיך א גאנצע וועלט; זיי זיינען, לויטן אויסדרוק פון דער
אגדה, געשריבן מיט שווארצן פייער אויף ווייסן.

דריי שטייען מיר אלץ פאר די אויגן,
און האלטן דיין נאמען פאר מיר:
ארום, ווען איך קוק צונם הימל —
איז הימל זאנט ערות אויף דיר.
די ערד, ווען איך בויג זיך ארונטער,
דערציילט, אז דו האסט זי געשמירט;
און נייסט, ווען איך קוק אריין אין זיך —
לויב גאט, מיין נשמה, אין ליד.

נאך דאס מייסטערווערק פון אלע זיינע רעליגיעזע לידער — איז די
גרויסע פאָעמע „כתר-מלכות“. די פאָעמע איז אַן אַפּשפּיגלונג פון דער מיטל-
אַלטערלאַכער אידישער קבלה פון געטלאַכקייט און וועלט. דאָס איז אַן
אַפּגעשלאָסענע וועלט פאַר זיך, וואָס דרייט זיך אויף איר אייגענעם אַקס
און שטראַלט אַרויס מיט אירע אייגענע אינערלאַכע שטראַלן. עס איז דאָך
סוף-כל-סוף ניט וויכטיק, צי די אַסטראָנאָמישע אויסרעכענונגען זיינען
ריכטיק צי ניט — וויכטיק איז די גראַנדיעזע וועלט, וואָס דער פּאָעט כּישופּט
אַרויס פאַר אונזערע אויגן, דאָס אייביק-רעליגיעזע אין דעם מענטשנס האַרצן,
און דעם פּאָעטס בייגייסטערטע נשמה, וואָס עמאַנירט מיט אינערלאַכן
ליכט. דאָס אידיש-רעליגיעזע געפיל ווערט אויסגעברייטערט, אויסגעשפּרייט,
און באַקומט אַן אוניווערסאַלן כאַראַקטער. עס שפּרייט זיך אויס איבער
אַלע קלימאַטן, איבער אַלע פעלקער און לענדער, איבער אַלע רעליגיעס,
און אפילו איבער געצנדינער:

דען די כונה פון זיי אלעמען איז צו גרייכן צו גאט,
אָבער זיי זיינען ווי די בלינדע, וואָס זייער מיין
איז צו גיין מיטן קיניגלאַכן וועג,
און האָבן ניט געזען, און אַרונטער פון שטעג.

און פירנדיק אונז דורך די צען ספּערן, שילדערנדיק זייערע אייגנשאַפטן
און סגולות — דערגרייכט ער צו דער לעצטער, דער צענטער ספּער, צו
דער ספּער פון שכל, וואָס

פון זילבער פון אמת איז זי געגאָסן און אויסגעגלעט,
און מיט גאָלד פון שכל איז זי געפלאַסטערט און אויסגעבעט;

און אויף זיילן פון שכל איז איר אָנלען געמאכט,
און איר עקנסטעניץ איז פון נאָט'ס כח און מאַכט ;
און פון נאָט און צו נאָט איז איר ציל און שטרעבן —
און צו אים איז איר גלוסטונג געגעבן.

דאָס איז דאָס רעליגיעזע ליד פון יחיד, וואָס איז דורכגעגאנגען און
געלייטערט געוואָרן אין דעם טיפן לאַבירינט פון דעם פּאָעטי-מקובל שלמה
אבן-גבירול, און איז געוואָרן די ירושה פון גאַנצן אידישן פּאָלק. דאָס איז
דאָס געטלאַכע ליד פון דער מיטלאַטערלאַכער אידישער פּאָעזיע.

איך בין האר...

אני השר...

איך בין האר — און דאס ליד איז מיין קנעכט,
כ'בין פאר זינגער און דיכטער די הארף ;
און מיין ליד איז א דימענט אין קרוין
פון א מלך, — געשליפן און שארף.
און מיין גוף גייט-ארום אויף דער ערד,
און עס שוועכט אין די הימלען מיין גייסט :
זעכצן יאר בין איך אלט, און מיין הארץ
איז פארשמענדיק, ווי ס'הארץ פון א גרייז.

מיין ליד

מליצתי כדאנתי ...

מיין ליד ווערט פארשטומט פון טרויער,
און מיין פרייד ווערט אנטשוויגן פון לייד;
הער איך לאכן — פארנעמט מיר דאס הארץ
אויפן לעבן, וואס שווינדט און פארגייט.
— פאעט, אויף דער שוועל פון יוגנט
איז רעכט דען צו ליידן דערפון?
און געזאלט האט דיין יוגנט בליען
ווי א רוי, וואס בליט אויף דער זון.
— מיין הארץ איז מיין קלענער און ריכטער,
בין איך אומעטיק, שמיל, דארום:
וואו איז זין און ציל פון לעבן —
און איך בין געערגערט און שטום.
— וואס העלפט דען דיין ערגערניש, זינגער?
ווארט און האף און ווייטיק נישט מער —
וואס העלפן דיין לייד און דיין טרויער.
און וואס העלפט דיין שווערע טרער?
— אויף וואס זאל איך ווארטן און האפן —
אז גרויס איז דער מאַג און זיין פיין.
און נאך איידער די רפואה וועט קומען,
וועל איך אויף דער וועלט שוין ניט זיין.

נאַכט

ורוח שלחה בו...

... און דער ווינט האָט צונויפגעיאָגט וואַלקנס,
ווי די מיאוסע, פינצטערע ראָבן ;
און זיי האָבן אין דעקטוך אין שוואַרצן
די לבנה די קלאַרע באַגראָבן.

אויפן טויט פון דער בלאַסער לבנה
נעמט דער הימל מיט טרערן שווער גיסן ;
און די נאַכט טראַגט אַ פאַנצער אַ שוואַרצן,
און דער דונער וואַרפט בליציקע שפּיון.

און דער בליץ רייסט דעם הימל אין שטיקער,
וויל דעם פינצטערן דעקטוך צעפליקן ;
און די וואַלקנס, ווי פּלעדערמיין שוואַרצע,
נעמען טראַגן זיך פאַר זיינע בליקן.

און ס'האַט איינגעצוימט גאָט מיין נשמה,
און מיין הייסן באַגער רויט-געצונדן ;
און מיט שטריק פונם חושך געפלאַכטן,
מיר פאַרוויקלט דאָס האַרץ און געבונדן.

און איך האָב מער אויף גאַרנישט צו האַפן,
אַז די נאַכט זאָל ווען ווערן צעגאַנגען ;
ס'האַבן וואַלקנס מיין טרויסט נישט פאַרגונען,
און מיין מלכה גענומען געפאַנגען.

וואַלקנס

עבי שחקים...

די וואַלקנס האָבן זיך צעברומט ווי אַקסן,
דער ווינטער האָט געבייזערט זיך צעיאָגט —
ווי זעגלשיפן, וואָס דער שמורעם טרייבט זיי,
מיט הערנער-שאַלן, וואָס אין געבל קלאָגט.

דער הימל ליגט פאַרווירט אין גרויען געבל,
די מאַרגנשמערן זיינען אַפגעמעקט.
דער ווינט טראָגט וואַלקן אָן אויף זיינע פליגלען,
און האָט דער זון אין פינצטערניש פאַרשמעקט.

ער האָט די וואַלקנס אויסגעקלאַפט אין בלעכן,
אין פעדים זיי געשניטן און געשפרייט ;
זיי האָבן דורכגעווייקט די ערד די האַרטע,
די בייטן אויף-צום-זייען צוגעגרייט.

דאָן האָבן זיך אַנטפלעקט די יונגע גראַזן,
ווי וואונדער אומבאַקאַנטע איינגעוועכט.
געוויינט האָבן די וואַלקנס דורכן ווינטער,
ביז אַלע ביימער האָבן אויפגעלעכט.

פּרילינג

ראה בי צחקה תבל ...

... זע, ס'האט די וועלט זיך צעשמייכלט,
און די ערד האט זיך פריידיק צערירט;
ליגט דאס פעלד אין א העמד, א פילפארביקס,
און אין בליצקן שימער קאלירט.

דאס האבן די וואַלקן פון הימל
געהאַפטן דאָס העמד פאַרן פעלד:
א גרינער שמאַראַגה אַ צעשמראַלמער
איז מיט גאַלד דורכגעלויכט און באַהעלט.

און די טויב, און דער שוואַלב, און די לערכע —
זיי שוועבן אַרונטער צום קוואַל;
מיט אַ חנ'דלען זיך איינס צו דעם צווייטן,
מיט אַ פלי און געפלאַמער און פאַל.

און זיי בויגן און נויגן די קעפלאַך
אין געמאַסטענעם קליינמשינקן מאַני.
און די זון שלאַגט אויף זיי און באַגלעט זיי:
ברעקלאַך לעבן פון שימער און גלאַני.

עלעגיע

אויפן טויט פון רב האי גאון.

א.

וויין, מיין פאלק, גורט-ען זעק אויף די לענדן,
צעברעך וויינקרוג און הארף, און באדויער:
עו רב האי, אונזער האר, איז געשמארכן,
אונזער טרויסט אין א לעבן פון טרויער.
און באוויינען וואס זאלן מיר פריער,
און אויף וואס אונזער הספד ערשט האלטן:
אויף דעם ארון פון גאט, וואס אין ציון,
צי אויף דעם, וואס אין כבל באהאלטן?

ב.

איר, קינדער פון גלות, וויינט העכער
אויף ציון, דער הייליקער שטאט.
זאל ברויזן, זאל שטראמען דאס קלאגליד
אריבערן לאנד פון גאט.
פארבימערט קלינגט ס'ליד אין מיין אויער,
וועקט טרויער אין איטלאך געזינט;
דאס צאל איך פאר נישטיקע מעשים,
דאס האט מיר דערפונען מיין זינד.
און ווי זאל איך, קינדער, היינט שווייגן,
מיין הארץ זאל אין מיר נישט צעגיין —

י . י . ש ו ו א ר ז

ווי זאל איך מיין יאָמער פארשטיקן,
מיין ביטער, מיין ציטער-געווין?
אז מיין שאַטנדיק בוים איז פארטריקנט,
מיין פירער, מיין קיניג, איז טויט;
די קרוין פון מיין קאָפּ איז געפאלן,
און וואַלגערט זיך איצמער אין קויט.
דער לעצטער פון דוד'ס משפּחה,
די פּאָן פון די גאונים זי פּאַלט —
דעם קרוג מיטן זאַלב-אייל צעברעכט היינט,
די קרוין פון מיין קיניג באַהאַלט.
נאָך אים — ווער איז מאַן צו רעגירן
און ווער קען פארנעמען זיין שטאַנד;
ווער וועט מיט גערעכטיקייט פירן
דאָס אַרימע פּאַלק פונם לאַנד?
ווער וועט מיט זיין וואַסער דעם קלאַרן
איצט שטילן מיין דורשט, וואָס איז שטאַרק —
וואו מענטש, וואָס זאל זיין ווי רב האַי,
וואו באַרג, ווי באַרג-סיני, דער באַרג?

פאַרלאַזנדיק טאַראַגאַסאַ

נחר בקראי גרוני...

מיין האַלדז איז טרוקן פון שרייען,
מיין צונג באַהעפט צום גומען ;
פון גרויסן שמאַרץ און ווייטיק
איז מיר דאָס האַרץ פאַרנומען.
דער עלנט האַט פאַרכאַפט מיך,
און לאַזט מיין אויג נישט שלאָפן —
מיך ברענט אַ העליש פייער :
אויף וואָס נאָך זאָל איך האַפן ?
אויף וועמען זיך פאַרטרייען,
פאַר וועמען ס'האַרץ אַפּריידן ?
וואַלט איך איין פריינט געהאַט דאָ,
דערציילט אים מיינע לידן
וואַלט אפשר גרינג געוואָרן,
וואַלט אפשר לייד פאַרשוואומען —
אַ, פריינט, מיין פריינט, קום נענטער,
און האַרץ, מיין האַרץ טוט ברומען.
און איז דיין האַרץ פון אייזן,
צעגנייט'ס פון מיינע טרערן ;
מיינסטו, אַז דאָס הייסט לעבן,
אַז דו וועסט אַלץ אויסהערן.
איך וואוּן צווישן מענטשן
אַן עלנטער, פאַרלאָרן ;

באגראַבן, ניט אין מדבר,
די ווענט פון הויז — מיין ארון.
קיין מאַמע און קיין מאַמע —
דאָ טו איך עלנט צאָנקען;
קיין ברודער, פריינט און גואל,
אחוץ מייע געדאַנקען.
פאַרגרעכט און טעמפּ די מענטשן
און גאווה'דיק געהויבן:
דער גיט מיר גיפּט צום טרינקען,
דער רעדט צו מיר פון אויבן.
דער חנפה'ט מיך, און שטעכט מיר
אַ מעסער אין מיין רוקן —
זיי זיינען מיר פאַר'מיאוס'ט,
איך קען אויף זיי נישט קוקן.
פאַרלוירן יעדע בושא —
אַך, וואַלטן זיי געשוויגן!
זיי האַלטן זיך פאַר ריזן,
נאַר איך האַלט זיי פאַר פליגן.
דערגייט צו זיי מיין ליד נאַר,
איז הויכט זיך אויף געפילדער:
„אַזוינס איז אומפאַרשטענדלאַך,
„זיין לשון איז אַ ווילדער!“
איך וועל ווי ליים זיי טרעטן,
מיין שפיז אויף זיי אויסשמרעקן:
אויב טויב איז אייער אויער,
ווי קען מיין גלאַק אייך וועקן?
צו דיק זיינען די העלדזער
מיין פערלשנור צו טראַגן;

ש ל מ ה א ב ג ד ה ו ז ח ט י

צו טעמפ זיינען די מוחות
איך זאל מיין ווערט איך זאגן.
וויי מיר און ווינד צו חכמה,
אז דאס פאלק איז מיין שכן ;
דאריבער טו איך וויינען
פארפינצערט און צעבראכן.
אויף וואס נאך זאל איך האפן,
און וואו זאל איך מיד קערן ?
מיין בליק נעמט-דורך די וועלטן,
געפין נישט מיין באגערן.
דער טויט איז מיר שוין ליבערשט,
די ערד איז מיר דערווידער ;
איך זוך קיין רום און כבוד
פאר מינע שמאלצע לידער.
וועל זיך מיט איר ניט פרייען,
ניט האלטן הויך די אויגן ;
די ערד — א יאך א שווערער —
זי האלט מיין קאפ געבויגן.
וואס האב איך אויף דער וועלט מער
ווי ביטערניש און לידן ?
מיין זעל וועט פריידיק זינגען,
זיך מיטן גוף צו שידן.
איך האס און פלוד דאס לעבן,
וואו לייב טוט זעל צעדריקן —
מיין טאג פון גליק איז אומגליק,
און טאג פון אומגליק — גליקן.
נאך מי פון פארשן ווייס איך :
ווען ס'קומט די שעה פון שטארבן :

י . י . ש . נ . א . ר . ז

דער סוף פון פיין איז אפרו,
דער סוף פון לעבן — דארבן.
נאר לעב איך — וועל איך הימן
ס'געבאט פון שלמה מיין זיידן:
זוכן פארשטאנד און חכמה
זיינען די איינציקע פריידן.

אין קאמף

אמור לאומרים...

זיי זאגן : צוועק איז זיין יוגנט,
און זיין גארטן קומט אלץ ניט צום לעבן.
קליין די וועלט זיין געדאנק צו פארטראגן,
און די צייט קען זיין וואונטש גארניט געבן.
רום איז נישטיק ביי אים אין די אויגן,
שמערן ליגן ביי אים צופוסנס ;
ער איז האר איבער אוצרות פון חכמה,
דרינגט אריין אין דער טיפקייט פון וויסן.
און זיין ווארט דעקט די וועלט מיט זיין אמת,
און זיין ליכט טוט צום הימל דערלאנגען,
דארום קוקט ער אויף יעדן ארונטער,
איז מיט מענטשן און צייט זיך צעגאנגען —
לייגט קיין וואג נישט אויף בעסטע און קלינסטע.
און די פריינט זיינע נענטסטע פארשטויסן.
— אה, ווי לאנג וועט איר פייניקן איינעם,
וואס גייט אויס אין זיין עלנט דעם גרויסן ?
וואס פארנעמט נישט זיין אייגענעם ווייטיק,
האט פארגעסן אין עסן און טרינקען —
נאר פארגעסט נישט דעם בוים פון זיין ליבע
מיט זיין רעגן, זיין ווארט, אנצוטרינקען.
ער באצאלט מיט זיין ליבע פאר ליבע,
נאר זיין פיינט ווערט מיט פייער באשפיגן.

ווען זיין הארץ ברענט אין גרימיקן צארן,
טוט זיין דונער דעם הימל באקריגן.
און דער אומפריינט, וואָס האָט אים פאַרראַטן,
ווערט פאַרשלעפט אין זיין שטראַם דעם שווערן;
אויב צו גרויס איז זיין זינד און פאַרברעכן
וועט אים קיינמאַל פאַרגעבן ניט ווערן.
ניט קיין שוואַכלינג וואָס רעדט זיסע ווערטער,
בויגט פון לאַסט זיך מיט ציטריקע קנאַכן —
איך בין האַרט, ווי דער טראַציקער פּריסמער,
וואָס האָט זיינע געטער צעבראַכן.

ש ל מ ה א ב נ - נ ב י ר ו ל

וואָלט מיין נשמה...

לו היתה נפשי...

וואָלט מיין נשמה ווינציקער באַגערט —
דאָן וואָלט זי טאָג ווי נאָכט זיך ניט געמיט.
ווי קען איך אויפגעלייגט און גליקלאַך זיין,
אז יעדע האַפנונג, יעדע טרויסט פאַרפליט?
מיין לייב ווערט מיר פון טראַכטן אויסגעצערט,
ווען ס'ווערן אַנדערע פון לוסט פאַרצערט.
זאל איך זיך נאַכיאַנגן נאָך ווייב און וויין —
אז מיר צו וויסן בעסערס איז באַשערט.
נאָך חכמה און נאָך וויסן גארט מיין זעל —
וואָלט איך אפילו ווי קהלת זיין.
איך וואַרף פון זיך אַראָפּ מיין ערדיש קלייד,
און וויקל זיך אין קלייד פון לויטער שיין.
מיין גייסט האָט מיך פון כבוד אַפגעפרעמדט,
און האָט מיך אויף אַן אַנדער וועג געבראַכט :
די טיר פון טרויער ברייט פאַר מיר צעשפאַנט,
און טויער פון דער יוגנט מיר פאַרמאַכט.

י . י . ש ו ו א ר ז

וואס טאדלען מענטשן מיך : איך בין פארפירט,
זוך כבוד, וואס פארשווינדט מיט דער מינוט ;
באגער אזוינס, וואס אויף דער וועלט נישטאָ —
דאריבער פעכט איך מיט דער צייט ביז בלום ?

איר זאגט צו די פארלוימדער מיינע : שוויגט !
דען פאלש איז אייער ווארט און אייער מין.
ווייל אויב די וועלט פארשטייט ניט שעצן מיך,
דאן קען די וועלט מין ליבע ניט פארשטיין.

איך האב בלויז איינזען מיט מין פראכט, דערפאר
וועט גאט אויך איינזען האבן מיט מין זעל :
ס'האט ער אן איידלשטיין צו מיר אין מויל געטאָן,
און ווי אַ קויל צעפלאַקערט קלאַר און העל.

לויטן וואַרצל פון בוים...

כשורש עץ...

לויטן וואַרצל פון בוים איז די ליינג פון זיין צווייג,
לויטן שכל פון מענטשן אזוי איז זיין וואַרט;
און ווי גרויס ס'איז דאָס האַרץ, אזוי גרויס איז זיין לייד
פאַר די שרעקן פון צוקונפט, פאַר צייט און פאַר אַרט.

אין מיין האַרצן האָט טרויער געשטעלט זיין געצעלט,
אים פאַרקניפט מיט די סטרונעס פון האַרצן מיט שמריק;
און דער טרויער אין מיר האָט באַשוואַרן מיין זעל,
זיך נישט שיידן מיט פיין און נישט זוכן קיין גליק.

און די וועלט האָט דעם בעכער פון לייד מיר דערלאַנגט,
איך זאַל טרינקען דעם וויין מיטן הייוון כּיז דעק.
און די צייט האָט אין מיר — דער נשמה פון וועלט—
פאַרבאַהאַלטן, פאַרגראַכן איר גרויל און איר שרעק.

און מיין קאַפּ האָט אָן וואַלקנדעק אַנגעקלאַפט שווער,
און עס האָט מיך דער שמראַם פון זיין רעגן פאַרפלייצט;
און די שלאַנג פון דער צייט, ווען כ'האַב שפּילן געגלוסט,
האָט מיין פּוסטראַט געריסן, געביסן צערייצט.

פון ליד : כשורש עץ ...

... און מיין אויג נעמט די וועלט דורך, און זעט
דאס פארבארגנס פון הארצן, פון טיפן;
און מיין זעל דרינגט אריין ביז די גרונטן,
און מיין ליד איז א מעסער געשליפן.
און מיין האנט מיט דער צייט איז פארבונדן,
פלעכט איך נעכט מיט די טעג איין צוזאמען;
וויקל-איין זיך אין נאכטיקער שווארצקייט,
און אין טאגיקן ליכט, ווי אין פלאמען.
שטארבט די זון, און די נאכט פאלט ארונטער
און פארוויקלט די וועלט מיט איר טרויער —
ווערט מיין הארץ פאר דער וועלט ברייט צעעפנט,
וויקלט-אויס זיך פון פינצטערן שלייער.
אין גרין-גאלדיקן קראנץ איז די לבנה,
וואס זי האט פונם זונליכט געליען;
ווי איר ליכט פאר מיין ליכט וואלט זיך שרעקן,
נעמט זי וואלקן ווי שלייערן ציען.
און זי שמעלט זיך איר חיל מושטירן,
רופט צונויף אלע היציקע שמערן —
און די ליכטיקע הארדן זיי פאלגן
און זיי גרייטן צום קריג זיך צום שווערן.
זי צעשיקט זיי ארויס, ווי דער שעפער
שיקט זיין שאף אינם פעלד זיך צו פיטערן —

אכער זעען זיי, ס'בליצט דער פרימאָרגן,
 איז צעלויפן זיי, הויבן-אָן צימערן.
 און די נאָכט נעמט אין טויען זיך וואָשן,
 אירע פינצטערע לאָקן צעפאלן;
 ס'נעמט זיין קלייד דער פרימאָרגן צעוויקלען,
 ווי געוועב אויפן וועכשטול פון שטראָלן.
 און דערפאר, וואָס איך גיב מיך בלויז אָפּ מיטן פאַרשן —
 איז דערפאר בין איך פרעמד דעם פרימאָרגן.
 האָב איך זוכן פרוּבירט מיר חברים —
 נאָר וואָס קען איך פון פריינטשאַפט מיר באַרגן?
 האָב איך עלנט צוריק זיך געצויגן,
 און מיט לידיקע הענט — נישט געראַטן;
 ווי דער שניטער אין פעלד, ווען דער שטורעם
 האָט די קערנער פון זאַנג אויסגעשאַטן.
 פון מיין דור ווילסטו קויפן אַ חבר —
 אויף דיין מי, אויף דיין גאַלד איז אַ שאַדן.
 האָב איך אָפגעמאַכט מער נישט צו פעכטן —
 סיי-ווי וועלן זיי פאלן צוזאַמען.
 ווייס, ס'איז קיינער נישט זיכער ווי יענער,
 וואָס די צייט האָט געלייטערט אין פלאַמען.
 בין שוין דורך אַלע גיהנמ'ס פון ליידן,
 ביז דאָס ביטערניש זיס איז געוואָרן —
 נאָר ווי קען איך גיין קעגן מיין האַרצן
 און זיך בויגן צום שמעכיקן דאַרן?
 ווי קום איך צום נאַראַנים-געזינטל,
 אַז פאַרשטאַנד איז זיין הויז האָט געפירט מיך?
 און וואָס טו איך מיט קליינלאַכע זאַכן,
 אַז דער געטלאַכער פונק האָט באַרירט מיך?

י . י . ש ו ו א ר ז

אז דאס פאלק פון מיין דור האט קיין הארץ נישט,
און זיין אקס האט קיין הערנער צום שמוסן —
און דער נאר, און דער זויגלינג און שמייכלער
טוען פראלן זיך, הויבן און גרויסן.
אבער גאט האט א מאג — דאס געזינטל
וועט ווי שמרוי פארן ווינט זיין צעמריבן ;
דער גערעכטער וועט ווערן דעהויבן,
און דער פאלשער — צעדראשן, צעריבן.

צו א פריינט

תבכה אחי'מוסר ...

דו וויינסט, מיין ברודער, אויף די ביזע צייטן,
דו וויינסט ניט אבער אויף דער יוגנט, וואס פארשוואונדן;
די טעג די ליכטיקע, וואס זעען-אויס פון ווייטן
געשניצט פון דימענט, און ווי דימענט העל געצונדן.

ווי שווארץ זיינען די טעג, פון נעכט נישט אפצושיידן —
און זיינען ליכטיק דאך די נעכט אמאל געוועזן.
און האבן ווען אמאל מיך צוגעדריקט די לידן,
פלעג איך מיך ביים קרוג וויין מיט פריינט פארגעסן.

א בליענדיקער גארטן איז געווען דער הימל,
די שמערן — קווייטן ליכטיקע פון שמראלן;
אין טונקל-בלויען אמלעס איינגעוועכט, געשימערט,
געפינקלט הייס, ווי די רובינען און אפאלן.

די שמערן ווינקען שמיל, און אימלאכער באזונדער
דערציילט דעם סוד פון אייביקע און גרויסע וועלטן;
אנטפלעקן פארן אויג גאט'ס גרויסע וואונדער
אין גאנג פון זייער וועג דעם פעסטגעשמעלטן.

פון זייער ערשטן גרויסן טאג און ביזן לעצטן
שטום היטן זיי ס'געזעץ פון גאט און זיינע וועגן;

זיי הימל-אפ דעם מענטשנ'ס גורל, פעסטגעזעצטע
און פירן אים און רירן אים און רעגן.

און טראכסטו זיך אריין — דאן זעסטו : שאף די מענטשן,
און וועלט — א גרויסע לאַנקע זיך צום פיטערן ;
פיל דאַנקען פאר אַ קלייניקייט און בענטשן,
פיל בלייבן מיט דאָס העכסטע נישט צופרידן.

ווען וועסטו, קאָרגע צייט, אַן מיר זיך שוין דערמאָנען,
ווען וועסטו שוין דערפילן מיין באַגערן ?
ווי האָסטו גאַר מיין קראַפט געמאַסטן און פאַרשטאַנען,
האַסט מיר אַזויפיל לייד געמאַן באַשערן.

ביז וואָנען לערנען דיך, און דו ווילסט ניט באַנעמען,
איך שפּרייט דיר ליכט, און ס'אויג דיינס איז געשלאָסן —
ווי קענסטו פּראַכט פאַרוואַרפן און דאָס ליד פאַרשעמען,
ווי לאָסטו ס'זאָל דיין הימל זיין מיט בליי פאַרגאַסן ?

עס ווייסן נישט פּאַעמן היינט דעם סוד פון זינגען,
זיין לויטער וואַסער איז צו טיף פאַר זיי געוואָרן ;
פאַרמעסטן זיי זיך שווימען — הויבן זיי אַן זינקען
און מאַכן מוטנע בלויז דעם שטראַם דעם קלאַרן.

אויב וויסן איז מיין זינד — מעג איך זיך איבערנעמען,
וואָס איר זייט טעמפּ, און ווילט מיך נישט פאַרגעבן.
ווי לאַנג, פאַרנאַרמע, וועט איר זיך ניט שעמען,
און וואו וועט איר אַנטלויפן פונם לעבן ?

ש ל מ ה א ב ז - נ ב י ר ו ל

צי זאל איך האלטן מויל, אז הינט צערייצמע
אין הייזעריקן בילן מוען זיך צעגיסן?
דעם מענטשנ'ס מוט ווערט אין זיין נויט באנומען,
די טויב פון ראב האט אין איר שליחות זיך באוויזן.

וואס ווילסטו, מענטש, די זון זאל אויפהערן צו לויכטן,
צי אויסגעלאשן זאלן ווערן אלע שמערן?
איך וועל ניט שווייגן, ביז איך וועל מיין ליד פארקריצן
אין הארצן פון דער וועלט — ס'זאל אפגעמעקט ניט ווערן.

דער פאָעט

בפי הרבי ...

ס'איז מיין ליפ אין געפעכט ווי א פאנציר,
און מיין שווערד און מיין שפיז — איז מיין צונג;
און מיין ליד איז א מעכטיקער האמער,
שמעטערט פעלזן אויף שטויב אין זיין שוואונג.
איך בין האַניק און מילך פאר פארטרוימע,
אַבער גאל פאר א שונא און גיפט;
מיינע אויגן און האַרץ זיינען אַפן
פאר אַלין, וואָס פאַרהוילן, פאַרטיפט.
איז מיין מוטער דער שכל דער קלאַרער,
און מיין שוועסטער — דאָס ליכט וואָס באַהעלט;
זיינען טייערער מיר פון רובינען —
און די דינסט די פאַרהאַסמע, די וועלט —
איז נישט מער ווי א ווייב א פאַרשייטע —
היינט מיינס, מאַרגן יענעמס, איר שמעל:
און מיין איינציקער אוצר אין לעבן
איז מיין האַרץ און מיין ליכטיקע זעל.

לייד

עזב הגיון...

איז מיין הארץ פון שמיין, צי פון אייזן,
אז עם זאל זיך פון לייד נישט צערייסן?

איך בין קראַנק פון מיין אייביקן ווייטיק,
און פון טרויער צעקלאַפּט און צעשלאַגן.
ס'ווערט מיין לייב מיר פאַרצערט פון יסורים,
מיין געדאַנק איז צום שטאַרבן דערשראַקן.
איך בין מיד פון מיין זיפּץ און מיין אומגליק —
אז איך קען שוין דאָס מער נישט דערטראַגן.
און די צייט האָט זיך אָנגעזעצט אויף מיר,
און אין ברויזיקן שטראַם מיך פאַרטראַגן.
און זי האָט אין איר נעץ מיך פאַרפלאַנטערט —
און איך בין געפאַלן דערשלאַגן.
פאַלשע צייט, דו באַלוינסט יעדן פאַלשן,
האַסט דיין ליכט אים אַנטקעגן געטראַגן,
און זיין בוים איז צעבליט און באַפרוכפערט,
נאָר מיין בוים איז פאַרדאַרט און געשלאַגן.
דאַרום בין איך פאַרביטערט, דערציטערט,
און ס'האַרץ מיינס טוט וויינען און קלאַגן.
אז דער קוואַל, וואָס געווען איז מיר אָפּן,
מיט קרישמאַלענעם וואַסער געשלאַגן —

י . י . ש ו ו א ר ז

איז געווארן פארדארבן, פארשימלט,
איז געווארן מיט זאמדן פארטראגן.
אז דער נארמן, וואס שטייט א צעבלימער
מיט די גאלדיקע הענגלאך, וואס לאקן —
איז געווארן פארוואנדלט אין גרינע,
אין גיפטיקע טויטלאכע שטאקן.
און מיין טייערסטן פריינט אינס לעבן,
וואס פאר אים האט מיין הארץ געמאטן שלאגן —
בין אים מיאוס ווי א דארן געווארן,
און ער האט קיין גוט ווארט מיר צו זאגן.

אין געראנגל

נפש אשר עלו שאיניה...

- נשמה וואס כרויזט און וואס שמורעמט
 וואס ציט דיך צו הויכקייטן הויך?
 געגליכן צום כרויזיקן פייער,
 וואס רייסט זיך דורך זיילן פון הויך.
 ביסמו אין דער הויך פון די ספערן,
 וואס רינגלען ארום אונזער וועלט?
 ביסמו אין דער טיף פון די ימען,
 וואו גרונט פון דער ערד איז געשמעלט?
 ווי וועסטו דיין האפנונג דערגרייכן,
 ווען הימל איז דיר נישט גענוג?
 דו ווייסט דאך דעם גורל פון יענע,
 וואס רייסן זיך איין צו זיין קלוג.
 ווארף חכמה אוועק — וועט די וועלט דיך
 באלוינען מיט פריידן און גליק.
 — א, פריינט מיינע, טרייסט מיך פון טרויער,
 וואס בינדט מיין נשמה מיט שמריק.
 מיין גייסט זוכט א מענטשן פון חכמה,
 פון וויסן און ריינעם פארשטאנד,
 צו לעשן מיין דורשט מיט זיין וואסער —
 איז אייך נישט אזעלכער באקאנט?
 אויב וועלט האט פאר מיר זיך פארזינדיקט,
 שפיי איך איר אין פנים אצינד;
 איר אויג קען מיין ליכט נישט פארנעמען —
 איז זי דאך, די וועלט, אזוי בלינד;
 נאר אויב זי וועט מארגן זיך שעמען —
 וועל איך איר פארגעבן איר זינד.

אַך, גרויזאמע וועלט, האַלט דיין צאָרן,
 דעם גייסט פון פאַרשטאַנד נישט צעדריק;
 גענוג דיר שוין ברעכן די צעדער
 די שטאַלצע אין שפּליטער און שטיק.
 וואָס בלוטיקט איר מיך פאַר מיין חכמה,
 איר שטעטיקע דערנער פון ערד —
 אויב קליין איז זי אייך אין די אויגן,
 זייט איר דאָך ביי איר גאַרנישט ווערט.
 אויב חכמה פאַר אייך איז פאַרשלאָסן,
 ווייל ס'האַרץ איז אייך טעמפּ און פאַרמאַכט —
 דאַן בלייב איך איר איינציקער שומר,
 וואָס היט איבער איר און באַוואַכט.
 קען איך זי פאַרלאָזן — אז גאַט האַט
 פאַרקניפּט אונז אין אייביקע בינט;
 קען זי מיך פאַרלאָזן — זי איז דאָך
 אַ מאַמע צו מיר, צו איר קינד.
 איך בין דאָך איר האַלדזבאַנד פון פּערל,
 איך בין דאָך איר קרוין אויפן קאַפּ —
 היינט ווי קענט איר זאָגן, ביזאַל נעמען
 צוריק גאַר מיין צירונג, מיין גאַב?
 מיין האַרץ און מיין גליק זיינען אירע,
 איר וואַסער איז קלאַר ווי קרישמאַל;
 אַ ליכטיקע זון איז מיין נשמה,
 וואָס וואַלקן פאַרדעקן אַמאַל.
 נשמה דו מיינע, פּלי העכער,
 דערשלאַג זיך דורך וואַלקן צום ליכט —
 באַשוואַוירן בין איך נישט צו רוען,
 בין איך וועל דערזען איר געזיכט.

עלעגיע

אויף זיין פאטער'ס טויט

דער ווייטיק, וועלכער לאַזט זיך נישט פאַרהיילן,
פאַרמדינקט מיין האַרץ אין שמרעם זיינעם, פאַרשלעפּט.
אין טריבער אַוונט-שעה ווער איך אַ פּאַדים
אין זיין געוועב פון טרויער איינגעוועבט.

וואָס מער איך בעט מיין אויג, עס זאָל נישט וויינען,
אַלץ הייסער קאַכט מיין טרער און ברענט און זידט ;
איך וויין און וויין — און האַלט די טרער ביים שמאַרבן,
דער ווייטיק האַלט זי לעבעדיק צעגליט.

אַ, פאַטער מיינער, צירונג פון דער וועלט,
ווי האַט די ערד איר שיינקייט ביז צעדריקט.
ווי האַבן אים די ליידן בייגעקומען,
ווי האַט די צייט איר שטאַרקסטן לייב באַזיגט.

זיין האַרץ און גייסט גערעכטער זאָגן עדות,
ער וועט ביים ליבן גאַט געפינען רו. —
זאָלסט מער שוין אין דער וועלט, מיין האַרץ, נישט גלויבן,
דען מערער ווי זי גיט אונז, נעמט זי צו.

זיי וויסן, ס'איז די ערד נישט מער ווי מערדער,
וואָס שעכט די מענטשן מיט איר שאַרפער קלינג ;

י . י . ש ו ו א ר ז

זי דריקט, ווי ס'דריקט אַ רינג אַרום אַ פינגער,
ווען קלענער פון דעם פינגער איז דער רינג.

און וויי דעם יעניקן, פאַרבלענדט פון שיינקייט
און רייץ פון אונזער וועלט, וואָס גאַרט און זוכט.
איך וויקל זיך אין קלייד פון מרויער, זעענדיק :
די וועלט איז ווי אַ בויס, דער מענטש — זיין פרוכט.

דאָך וועל איך פּרואוון איינשמילן דאָס פייער.
ס'איז קראַנק מיין האַרץ פון ווייטיקלאַכן פּיין.
גענוג — דאָס ערגסטע איז מיך שוין באַפאַלן,
און ערגער קען שוין אויף דער וועלט נישט זיין.

אַן ענטפער

עטא הוד ...

„וויקל-איין זיך אין שטאַלץ און אין רום,
„לאז דיך טרויסטן, גענוג שוין פון לייד.
„לייגסט זיך שלאפן אין פיין, אַבער האָף,
„דו וועסט אויפשטיין פרימאַרגנס מיט פרייד.
„ווייס, אַז דו ביסט אינאיינציק אין דור —
„און דיין ליד ווי אַ פערל איז קלאַר“.

ווי אזוי זאָל איך ליידן און שווייגן,
ווי אזוי זאָל מיין האַרץ זיין געשטילט —
אַז די לייד האָט פאַרשוויינקט מיך, באַדריינגט מיך,
און די צייט האָט אין מיר זיך געצילט.
און די קינדער פון צייט, אירע ליידן,
האַבן מיך פאַר אַ צילברעט געמאַכט —
מיר צעבראַכן די מעכטיקע פליגל,
און אין שמויב מיך אַרונטערגעבראַכט.
און די ליידן — זיי האַבן אליין גאַר
ניט געוואוסט, אַז מיין האַרץ איז פון שטאַל:
אַז עס שרעקט זיך נישט אָפּ פאַר קיין וואונדן,
אַז עס גייט אים נישט אָן זייער צאָל.
איך בין דער, וואָס פון פריאיקער קינדהייט
בין געווען שוין דערפאַרן און אַלט;

י . י . ש ו ו א ר ז

בלויז מיין גוף האָט געשפּאַנט אויף דער ערד,
נאָר מיין גייסט האָט דורך וואַלקן געפּראַלט.
און מיין זעל האָט געלעכצט שוין נאָך וויסן,
האָט פון רייכקייט און זאַטקייט געלאַכט ;
האַב געמיט זיך פון פּריאיקער יוגנט,
ווייל די חכמה, דאָס וויסן, איז פּראַכט :
איז די חכמה געוואָרן מיין שוועסטער,
האָט דערוויילט מיך איר איינציקן פּריינט ;
און געוואָרן איז שוין מיין נשמה,
האָט זיך ליכטיק צעשטראַלט און צעשיינט.
האָט פאַר'מיאוס'ט די ערדישע גליקן,
ווייל בלויז אומגליק איז ס'לעבן פון ערד :
ס'איז די פּרייד פון דער ערד לויטער טרויער,
און איר קראַפט האָט קיין האַפט און קיין ווערט.
וואַרים גליק ווערט צערונגען, צעפּלאַסן,
און בלויז אומגליק בלייבט אייביק אין איר ;
און די וועלט, ווי אַ יונגע מכשפה,
רייצט דעם נאַרן צו זיך מיט איר ציר.
און די צייט טראַגט זיי אַלעס אין אַרעם,
און זי האַדעוועט זיי, מאַכט זיי גרויס :
זי באַטיילט זיי מיט ליידן און פּריידן,
אַבער לאַכט זיך פון אַלעמען אויס.
איצמער זע און באַטראַכט נאָר, מיין ברודער,
ווי זיי וועלן פאַרשווינדן פון לאַנד :
זייער נישטיקייט וועט זיך אַנטפּלעקן,
אימלאַך איינער וועט זען זייער שאַנד.
און מיין כעס שטראַמט אַריבער די ברעגן,
אַז אַ מבין אויף מיר איז דער נאַר ;

כ'האָב פאַרשוויגן דאָס נידריק געזינטל,
 זיך געהאַלטן אַליין מיט מיין צער.
 און זיי נעמען זיך איבער מיט לידער —
 ווען זיי וואָלטן זיך לערנען געמעגט;
 וואָלט די זון איבער מיר זיך באַרימען,
 וואָלט איך זי, ווי אַ וואַלקן, פאַרדעקט.
 און זיי זוכן צו מיר זיך פאַרגלייכן,
 דער פאַרגלייך אַבער זייער צעפאַלט:
 קען מען גלייכן דעם בוים פון גן-עדן
 מיט די פשוטע ביימער פון וואַלד?
 און צי קען זיך מיט מיר גאַר פאַרמעסטן
 אַט-דאָס מילכן-געזינטל, דאָס דרויב,
 אַז דאָס ליד זייערס מיטן געבוירן
 ווערט צעפלוויגן מיט רוך און מיט שטויב.
 זיי באַגרייפן נישט אַבער, די נאַרן,
 וויל איך, דעק איך די זון און מאַך נאַכט:
 איך אַנטפלעק פון געזאַנג אַלע וואונדער,
 און צעעפן דעם טויער פון פראַכט.
 און איך קלייב פון דעם כאַאָס די ריימען,
 זיינע פערזן ווי פערל אַן פלעק:
 זיינע בערג ווערן אויסגעגלייכט פאַר מיר,
 און עס שפרייט זיך אַ ליכטיקער וועג.
 דרינג אריין אין די סודות פון היכל,
 וואו ס'קען קיינער נישט צוקומען דאַרט;
 און מיין ליד איז אַ פרייד פאַר די מענטשן,
 און עס לויכט און באַשמרעלט זיי מיין וואַרט.
 און עס שווייגן פאַרקלעמט נישט-פאַרגינער,
 און זיי קריצן די ציין, ווערן שמוס;

י . י . ש ו ו א ר ז

זיי צעפליען ווי שמרוי פארן פייער,
אין די שטראלן און גלאַנץ פון מיין רום.
און דאָס מויל פונם לינגער זאל שווינגן,
זאל נישט וואַגן מער ריידן געזאָגט ;
עס איז טויט שוין דאָס ליד ביי זיין לעבן,
און עס טוט אויף דעם קיינעם נישט באַנג.
אונזער ליד איז אַן ערלאַכס, אַ כשר'ס,
אַבער זייערס — אַ ממזר, נישט מער,
ווייל ס'איז ערדיק און רוי זייער נשמה,
האַבן זיי עס געקנאַטן פון ערד.
אַבער אונזער נשמה איז פערל,
און דאַריבער איז פערל מיין ליד ;
און עס וועט איבער וועלט, איבער דורות,
זיין פאַרהייליקט, באַרימט און געהיט.

עלעגיע

ראה שמש...

זע, די זון איז בלוט-רויט ביים פארגיין,
און זי וויקלט זיך, לויכט אין פיאָלעט;
ס'זיינען צפון און דרום צעשפילט,
ס'זינקט די זון אין איר פייעריקער בעט.
און די ערד בלייבט פאר'תומ'ט אַצינד,
האַט צום שאַטן פון נאַכט זיך פאַרטרויט;
און דער הימל פאַרציט זיך אין טרויער
אויף דעם שווערן פריציטיקן טויט.

עלעגיע

אויפן טויט פון יקותיאל אבן-האסאן.

אז דאס לעבן יקותיאל'ס איז געווארן פארשניטן —
איז א סימן: דער הימל וועט ווערן פארביטן.

באטראכט זיך נאָר גוט, וועט איר איינזען: די צייט
גראַכט קברים דעם מענטשן נאָך פאַר זיין געבאַרן.
די צייט האַלט אין וועגן און מעסטן דאָס לעבן:
ביי דעם נעמט זי אָפּ, דעם פאַרלענגערט זי יאָרן.
איך ווייס נישט דעם סוד פונם טויט, ווי דאָס האָט
קיין איינציקער מענטש נאָך ביז היינט נישט דערגאַנגען:
דער גייסט שייַדט זיך אָפּ, ווייל דער גוף ווערט אים נמאס,
צי גאָר, ווייל עס גלוסט אים צום הימל דערלאַנגען?
ווי נאַריש צו זאָגן: די וועלט איז אַ חלום —
ווי האָט דאָס דער מענטש אַזוי ווייניק געלערנט!
ס'איז וואָר, ס'איז אַ חלום — נאָר פאַלש איז דער חלום,
קען קיינמאַל באַשיידט און דערקלערט גאָר נישט ווערן:
די ערד האָט נאָר ליידן פאַר מענטשן פאַרבאַרגן,
וואָס זיינען פון אונזערע אויגן באַהאַלטן;
עס איז נישט קיין מלך פון קבר באַוואַרנט,
און פירשטן און פרינצן, וואָס שאַלטן און וואַלטן.
זיי האָבן גערעדט — און די וועלט האָט פאַרנומען,
נאָר רופט זיי דער טויט — און זיי פאַלגן און גאַפן.

געבראָכן איז שטאַלץ, און די האַרן פאַרשטומען,
פאַרקויפטע צום גרוב ווי די אַרימסטע שקלאַפּן.
זיי נידערן פּלוצים אין פינצטערן קבר,
און האַבן קיין קראַפט זיך צו שמעלן אַנטקעגן ;
קיין פּריינט, וועמעס וואַרט זאל זיך איינשמעלן פאַר זיי,
מיט גאָר זייער רייכקייט און גאַנצן פאַרמעגן.
זיי גייען מיט ליידיקע הענט פון דער וועלט איצט,
און גאַרנישט ניט דאַרפן זיי מערער שוין האַבן ;
פאַרנעמען פון גאָר זייער צירונג און קליידונג
בלויז שמאַמעס, אין וועלכע זיי ליגן באַגראָבן.
אָך, טויט, וואַרט אַ רגע, און האַלט דיינע הענט איין,
וואָס מוסטו די אַרימע מענטשן נישט שווינען !
זיי מיינען, גערעכט איז דוין משפּט צו יעדן —
עס איז אַבער גאַרנישט אזוי ווי זיי מיינען :
דען אומגליק ביסטו פאַר דעם גליקלאַכן מענטשן,
און גליק פאַר דעם ליידנדן, וואָס איז פאַרביטערט.
אויב מוטיקע, פּריילאָכע וויצלען זיך פון דיר,
דערנענטערסט זיך נאָר — און זיי בלייבן פאַרציטערט.
פאַרבאַפט האַט דאָס פייער די צעדער די שטאַלצע,
היינט וואָס זאלן טאָן שוין די קלייניקע גראָזן ?
דאָס פנים פון וועלט איז פאַרוואַלקנט געוואָרן,
ווילד-פּרעמד איז איר פנים, פאַר'ברוג'ט, געשלאָסן.
אַ, פּריינט מיינע, לאַזט מיך אַליין מיט מיין טרויער.
נישט זייט אויף מיר אויפגערעגט, זייט נישט אין צאָרן —
נישט פּרעגט מיך, וואָס בין איך פאַרביטער, דערציטערט,
מיין שאַטנדיק בוים איז פאַרשניטן געוואָרן.
פאַרלאָרן דער מענטש יקותיאל, ביי וועמען
פאַרלאָרענע האַבן געפונען בטחון ;

צעריסן די שוועלן, פארלאשן די לאמפן,
 דער מעכטיקער זייל איז געפאלן צעבראכן.
 דאס ליכט פונם טאג איז געווארן פארטונקלט,
 די מעג פון דער צייט זיינען נאך אים פארשעלטן ;
 ביז היינט האט מיין זעל גאר אליין נישט פארשטאנען,
 צי מיאוס, צי שוין האבן ציימן געגאלטן.
 נאר היינט, ווען זיי האבן דעם בעסטן פארשלונגען —
 היינט מו איך די פאלשקייט פון ציימן באנעמען ;
 זיי שטייען פאר מיר מיט א פנים א פינצערס,
 און טוען מיט גאר זייער זינד זיך נישט שעמען.
 דער קוואל פון די טרערן ווערט אויסגעשעפט, טריקנט,
 מיין זודיקע טרער ווערט צעקלאפט און צעשלאגן —
 נאר שטארק זיינען הערצער ווי שמיינערנע פעלזן,
 וואס קענען אן אומגליק אזא גאר פארטראגן.
 ניט וואונדערט זיך, מענטשן, אויף זון און לבנה,
 וואס זיינען פון וואלקן געווארן פארשלונגען —
 געשפירט ווען זיי וואלטן מיין בראך און מיין ווייטיק,
 דאן וואלט זיי ווערן אין שטיקער צעשפרונגען.
 אין טאג, ווען מען האט אים געשמידט אין די קייטן,
 געשטומט האבן פויקן, און פריידן — געשוויגן ;
 דער דעמכנבוים איז מיט די ווארצלען געפאלן,
 געבליבן צום גרונט מיט זיין בלעטערקריון ליגן.
 דער פירשט איז אין יאר ניין-און-ניינציק געפאלן
 דורך פאלשע בלכולים פון בלוטיקע מענטשן —
 געגרויסט זאל זיין גאט, און געהויבן זיין נאמען,
 גערעכט איז זיין משפט, מיר דארפן אים בענטשן :
 דאס בלוט פון זיין קנעכט האט געטאן פאר אים שרייען, —
 און ער האט באצאלט זיי, פארדינט ווי זיי האבן —

ש ל מ ה א ב ז ג ב י ר ו ל

באקומען די שמרעף אין דעם יאר פון אכטהונדערט,
 צום טאג, ווען זיי האבן זיין גרוב אים געגראבן.
 געווען איז א מעכטיקער פעלז יקותיאל,
 אן וועלכן דער שונא צעשלאגן פלעגט ווערן;
 געווען ווי א מאסמבויס אויף בערג, צו באווייזן
 פארבלאנדזשעטע וואגלער וואוהין זיך צו קערן;
 געווען ווי אן איילבערמבויס זאפטיקער, פרישער,
 א צעדער אין וואלד פון לבנון, צעבלימער;
 דארט זיינען זיך פויגלען צוזאמענגעפלוין,
 זיך נעסען געבויט, זיך צעקלונגען אין לידער.
 געווען ווי א מלך צווישן זיין מחנה,
 און ס'האבן זיך אלע ארום אים געקליבן;
 דעם אמט פון א קעניג א גרויסן געמראגן,
 ווי ער האט באשטימט נאר, אזוי איז געבליבן.
 עס טרויערט מיין הארץ אויפן אומגליק פון ציון,
 עס האט מיך איר ביטער געוויין דורכגענומען.
 זי קלאגט: ס'איז געפאלן מיין מעכטיקע פעסטונג,
 אין איר האט מיין פאלק שוין און שטארקייט באקומען.
 איצט זיינען די פליגל פון פעסטונג געזונקען,
 די שטיינער צעשאטן אין טאל אין צעשפרייטן —
 דערציילט מיר, ווי לעבט זיך אצינד מיינע קינדער,
 ווי קענען זיי אויסשטיין די ביטערע ליידן?
 ווער וועט מיט זיין ליבע מיין הארץ צו זיך ציען,
 און ווער וועט די פיס מיינע היטן פון זינקען?
 ווער וועט פאר מיר איינשמעלן זיך פאר באטריגער,
 וואס האלטן זיך עצות ווי מיך צו פארשלינגען?
 און ווער וועט זיך אויפהויבן קעגן די שונאים
 און זייערע פלענער, מיין אומשולד באווייזן?

צעברעכן די ציין פון די לייבן, וואס זוכן
 די ארעמע שעפעלאך מיינע צערייסן?
 זאל דוד'ס הויז וויינען אויפן פורפורנעם מאנטל,
 אין וועלכן זיי האבן מיט פראכט זיך באצויגן;
 זאל אהרנ'ס הויז וויינען אויפן אורים-ותומים,
 וואס האט אויף זיין ברוסט העל געשמראלט פאר די אויגן.
 באוויינען זאל לוי די גאלדענע הארף זיינס,
 געשפילט האט ער אויף איר זיין געמלאכן הימן;
 זאל וויינען דער מענטש פון דער ערד אויף דער צירונג,
 מיט וועלכער זיך גרויסן פלעגט ער און בארימען;
 באוויינען אים זאלן די פירשטן פון בבל —
 פארארומטע זיינען זיי נאך אים געבליבן;
 באוויינען דער מלך זיין טרייען שליה,
 אין וועמען ער פלעגט זיך פארטרויען און ליבן;
 זאל וויינען דער פירשט אויפן מאכטיקן שמעקן, —
 זיך אנגעלענט אויף אים און שטארקייט באקומען;
 זאל וויינען דער זקן אויף פראכטיקער גרויקייט,
 מיט וועלכער ער האט זיך שטאלץ איבערגענומען.
 זאל וויינען דער דורשטיקער מענטש נאכן וואלקן,
 וואס האט אים פריש וואסער און קוויקונג געגעבן;
 זאל וויינען מין פאלק אויפן אדל, מיט וועלכן
 עס האט געשמאלצירט אין זיין פינצמערן לעבן.
 זאל ברומען דאס הארץ ווי א הארף אן אן אויפהער,
 און וויפיל נאר טרערן איר האט — טוט פארשווענדן;
 באטרויערט, באדויערט, און ווערט נישט אנטשוויגן,
 מיט אש אויף די קעפ און מיט זעק אויף די לענדן.
 דערנאך יצט פארשטומט, ווארפט די זעק נישט ארונטער
 ביים טוער פון יושר, וואס האט זיך געשלאסן,

ש ל מ ת א ב נ ג ב י ר ו ל

פון ווינקלען פון ווייטסטע באקלאגט און באטרויערט
דעם אומגליק, וואס האט זיך אויף אונז אויסגעגאסן.
גיב גאט, איר זאלט מער שוין נישט טרינקען פון בעכער,
וואס איז אייך צום טרינקען געווארן געגעבן. —
און טרייסט זיך, דען גאט האט גערעדט דורך נבואה :
נאך שמראף קומט די הילף אינם טרויריקן לעבן.
זיין טויט זאל אויף אייערע זינד שוין פארגעבן,
פאר גאט, אייער קיניג, געליימערטע קומען ;
פאררעכנט זאל ווערן זיין בלוט ווי א קרבן,
וואס גאט האט פון אהרן אליין צוגענומען.
און אויפשטיין וועט ער ניי-געליימערט צום לעבן,
ווען ריין און געליימערט די טויטע דערוואכן — — —

נימט מער קיין פרומע, גערעכמע — פארמיטן,
אז ס'לעבן יקותיאל'ס איז געווארן פארשניטן.

הארץ איז ליידיק ...

ולב עמוס ...

הארץ איז ליידיק און וויסן באגרעניצט,
קענטט בלויז אַנטאָפּן גוף — און נישט מער.
יאַגסט אומזיסט דײַך נאָך ערדישע גליקן,
און דאָס לעבן פון מענטשן איז שווער.
און דער גוף, וואָס איז קנעכט, טויט זיין האַרן,
און די דינסט פון איר האַריגמע שפּאַט ;
און דאָס שטויב קערט זיך ווידער צום שטויב,
און דער נייסט קערט זיך ווידער צו גאָט.
מיינע פריינט, כ'האַב דאָס לעבן באַנומען,
און דערזען, עס איז גאַרנישט ניט ווערט :
ס'איז דאָס לעבן אַ קייט בלויז פון ליידן,
און זיין סוף איז : אַ בערגל מיט ערד.

עלעגיע

אחירתכל ...

אוי, קינד פון דער וועלט, פרעג דיין מאמען,
דער וועלט: וואו דער סוף און די נוי?
פארצערט אירע קינדער, נאך איידער
זיי האבן פארוואכט פון איר גומס.

— און וואלט דער מענטש קליגער געוועזן
דאן וואלט ער זי חרוב געמאכט;
— וואלט אימלאכער וויסן וואס איך ווייס,
וואלט ער זי באשפיגן, פארזאכט.

די וועלט האט מיך קיינמאל פארטראגן,
און איך האב פארהאסט איר שאנד;
א נאכט איז דאס לעבן פון מענטשן,
און איך שטיי ביים קבר'ס ראנד.

און ס'הארץ מיינס איז וואך און עם רומ נישט,
עם נעמט מיך נישט מערער קיין שלאף.
מיר צאפלען זיך אין אירע נעצן,
פאר'משפט צו אויסשמיין איר שטראף.

י . י . ש ו ו א ר ז

פארקריצט איז אויף אונזערע שמערנס
איר בלוטיקער צייכן און פלעק.
וואס ציטערן מיר פארן טויט נאך,
וואס ווארפט אונז זיין נאמען אין שרעק?

דער טויט איז דאך טרייער דערלייזער,
ער פירט דאך אונז שטיל צו זיין שלאס. —
ניט פלוכן — מיר דארפן אים בענטשן,
אין גליקלאכע טרינקען זיין כוס.

מיין געדאנק

זממי הח ...

פארפירט פון דער נישטיקייט בין איך,
און מיין אויג האט פארבלאנדזשעט פון וועג;
און וואס העלפט וואס די זון שיינט אנטקעגן,
אז מיין הארץ ליגט אין חושך און שרעק.

און מיין זעל, אין געפעכט מיט די לידן,
איז געשפאנט פון פרימארגן ביז שפעט;
ווי פאר'קנס'ט צו דער וועלט לאז מיך נארן,
נאר איר ברוסט ווערט פון פרעמדע געגלעט.

וועט גענוג זיין נאך נישטיקייט יאגן,
שטיין מיט שונאים אין ביטערער שלאכט,
זיך באגיסן מיט בלוט — און פון אייביק
גיט די יוגנט מיט בלוט אפ און שמאכט.

איך בין דורשטיק נאך קוואלן פון וויסן,
נאר געצוימט און געקייט איז מיין מוט.
בין גערודפ'ט פון שאנד און פון טרויער,
און מיין אויג פליסט מיט טרערן און בלוט.

פון געבארנשאפט-אן האט דאס לעבן
מיך געיאגט און געפלאגט און פארצערט;
מיין געדאנק פליט צום הימל און שטערן,
נאר די לייך ציט מיך גרויזאם צו דרערד.

שטורעם

ואחבתו ושברי ...

און די ליבע און האפנונג אין הארצן,
וואס דו האסט באלוינען געזאלט —
איז צום סוף האסטו גארנישט באנומען
און מיט האס פאר מיין ליבשאפט געזאלט.
און דו האסט מיר א בליק צוגעווארפן,
פול פאראכטונג — א שפיי אין געזיכט.
עס איז אמת, דו קענסט נישט באנעמען,
און פארהוילן פון דיר איז מיין ליכט.
איז דען מעגלאך צו זען פארן בלינדן
אט-די ליכטיקע זון, ווען זי לויכט?
און מיין ליכט איז צעשמרעלט און צעשימערט,
און ביז לענדער ביז ווייטע דערגרייכט.
כ'האב א הארץ, וואס אין טאג פון פאראכטונג
וואקסט עס מריב און געוויכטיק און שווער;
און עס שלאגט, גייט אריבער די ברעגן,
און עס ברומט ווי די כוואליעס אין מער.
איך בין ערד פאר די פריינט אויף צום טרעטן,
איך בין שטויב דא פאר זייערע פיס;
און מיין ווארט פאלט אויף זייערע הערצער,
ווי אויף גראז פאלט דער שפריירעגן זיס.
אבער שטורעם בין איך פאר די אומפריינט,
און איך שלאג זייער פעלד מיט מיין בליץ:

ש ל מ ה א ב ן ג ב י ר ר ו ל

זייער פרוכט ווערט פארברענט און צעטראָגן
פון מיין בראַנדיקער טויטלאַכער היץ.
און אַצינד האַט איך מער נישט צו זאָגן:
איך צערייס פון מיין פריינטשאַפט די קניפּ.
וועל דיין אַנדיינק אין האַרצן נישט טראַגן,
וועל דיין נאַמען נישט בריינגען צום ליפּ.

א לויב-ליד

צו ר' שמואל הנגיד.

דער טרויער פון לוסט און פון יוגנט
געפאנגען מיין הארץ האט מיין טריבע ;
מיין אויג וואכט צעעפנט און שלאפלאז
ביים געשלאסענעם טויער פון ליבע.
ווי גאט וואלט געשמעלט מיך צו היטן
די מחנות צעפינקלמע שמערן —
פארזאגט מיך די שמערן צו ציילן,
זיי קענען געציילט גארנישט ווערן.
אזוי שווער און ביטער צו לידן
וועט יונג צו מיין קבר מיך בריינגען.
די צייט האט אין טיגל געפרעסט מיך,
זינט קינד מיך געטאן אלץ באדרענגען.
און טיילט זי מיר איין שוין איר האניק,
ווערט'ס גיפט באלד ביי מיר אויף די ליפן ;
איך ציל אין איר לידער ווי פילן.
כ'וואלט קרוינען זי — וואלט זי מיך ליבן.
מיין ליד איז באקאנט צו מבינים,
געשעצט פון די איידלסטע גייסטער —
נאר העכער און שענער ווי אלע
ביסמו דאך, געהויבענער מייסטער.
דיין נאמען דופט בעסער פון בשמים,
לויכט העלער פון טייערע שטיינער ;

דער ליכטיקסטער גלאנציקסטער דימענט
 אין קרוין פון אַ מלך דער ריינער.
 פארלענדסט פון דיין פאלק די פארלוימדער
 און זייערע פלענער פארשטערסטו;
 און פאלגן זיי נישט דיין באפעל אום —
 די שונאים די ביווע פארצערסטו.
 עם טוט זיי דערשרעקן דיין בייזער,
 זיי בלייבן פארשעממע, דערציטערט;
 איטאליען זי בויגט צו דיין ווארט זיך,
 אראכיען הערט-אויס דיך פארכיטערט.
 געבוירן צום אמת צו דעם הויכן,
 אין שויסן פון פירשטן דערצויגן —
 דיין ווארט און דיין ליד זיינען פלאמען,
 און שימערן העל פאר די אויגן.
 דיין האנט איז פאר איטלאכן אָפן,
 אזוי ווי דער וואַלקן מיט רעגן;
 זוכסט-אויס דעם געדריקטן און שוואַכן
 און טראַגסט אים דיין חסד אַנטקעגן.
 און וואָס קען איך מערער דען זאָגן —
 ס'איז קורץ מיין געדאַנק דיך צו לויבן.
 ס'האַט גאַט אין זיין היכל געפירט דיך,
 און ביז צו דער זון דיך דערהויבן.
 נאָר ס'לאָזט דאָס געזאַנג מיך נישט רוען,
 און האָט מיין געדאַנק העל געצונדן:
 צו כריינגען צום אויסדרוק געפילן,
 און מיפקייט פון ליד צו דערגרונטן.
 דאָס ליד האָט אַלס קינד מיך געצערטלט,
 ווי פאַטער זיין קינד מיך דערצויגן;

י . י . ש ו א ר ז

עם האַט זיך צעשמראַלט און צעלויכטן ,
ווי דו וואַלסט מיט רום אים באַצויגן.
געשמאַכט נאָך מיין ליד האַבן דיכמער,
ווי ערד שמאַכט נאָך רעגן פון פריידן ;
ערשט נעכטן — און שמאַלץ ווי די לייבן,
און היינט — ווי די לעמער באַשיידן.
אַך, מענטשן פון גייסט, זייט געדולדיק,
ביז ס'וועט נאָר מיין יוגנט פאַרשווינדן :
עס וועט אייך מיין ליד איבערראַשן,
זיין פערז וועט ווי דימענט זיך צינדן.
געלייטערט ווי גאַלד און קרישמאַלן —
די לידער, די ליכטיקע קינדער ;
אין מחנה פון פאַלשע פאַעטן
בין איך ווי אַ לייב צווישן רינדער.

פאלעמיש

א.

שלף הרבך ...

צי דיין שווערד, שטעך אריין אין מיין הארצן,
האָב קיין אַנגסט ניט, באַדאַרפסט מיך ניט שויןען;
מענסט זיין זיכער, געלאַסן און רואיק,
אַז איך וועל דיך צוריק ניט באַלוינען.

וועל די שטיינער צוריק דיר ניט וואַרפן,
און דיין פייל — וואו געפאַלן — פאַרבליבן:
האַסט אַמאַל דאָך מיט גנאַד מיך באַשאַנקען,
פון דיין טיש האָב איך ברעקלאַך געקליבן.

ב.

הלא צוה ...

ס'האַט דער פאַטער פון אַלע חכמים
אונז פאַרזאָגט קיין מהלוקות נישט פירן;
אַכער דו האָסט אַ פייער צעבלאַזן
און די הערצער פאַר'סמ'ט און געהירן.

פאַר מיין שפיציקער פייל זיי אין מורא,
פאַר מיין שווערד דעם געשליפענעם ציטער.
ווילסטו שלום — בין גרייט דיר צו דינען,
זוכסטו קריג — דאַן בין איך דיין געביטער.

י . י . ש ו א ד י

ג.

הגנבת וכחשת ...

האָסט גע'גנבעט מיין ליד און געלייקנט,
דו האָסט אונטערגעגראָכן מיין פּלויט ;
האָסט געזוכט מיט מיין ליד זיך צו גרויסן,
און אַ הילף צו געפינען אין גויט.

קען אַ מענטש דען דעם הימל דערלאַנגען
און פאַרשמעלן די זון פאַר דער וועלט —
קען אַ טייך ווערן אויסגעשעפט, טרוקן,
אויב אַ קריגעלע וואַסער אים פעלט ?

ד.

תשובתך משובתך ...

דיין ענטפער זאָגט עדות : ביסט שולדיק,
דיין וואָרט אזוי אַרעם און פּלאַך.
דו האָסט מיינע פּערזן גע'גנבעט,
און ס'ציטערט דיין קני און איז שוואַך.

נאָר וואָג נישט צו גיין צום מזבח
פון ליד און געזאָנג — האָב פאַרשמאַנד :
ווי נאָר וועסט די טרעפּן באַשמייגן,
וועט באַלד זיך אַנטפלעקן דיין שאַנד.

ש ל מ ה א ב ז - ג ב י ר ו ל

ה.

לך שלום...

פרידן צו דיר, גיי געזונט, זיי געזונט —
און זיי נישט פאר'עקשנ'ט און שווער.
זיי שמיל און נישט רייד הויכע ווערטער,
און נישט וואג מיך באליידיקן מער.

און גיב זייער שמאָרק אַכט אויף דיין ליד,
קלייב-צו דינע ווערטער און שליף זיי און שניץ.
זיי וויסן: דיין מוח איז מרוקן אין ווינטער,
היינט וואָס זעט זיין זומער, אין היץ? ...

דאָס ליד פון וואַסער

האַט דער וויין גענומען מאַגן,
האַט מיין אויג גענומען קלאַגן —
באַכן וואַסער, באַכן וואַסער.

גאַרנישט איז פון וויין געבליבן,
וואַסער האַט דעם וויין פאַרטריבן.
לידער שטומען, ס'זיינען מיילער
פול מיט וואַסער, פול מיט וואַסער.

קען דען עסן מיר באַקומען,
קען דען שפייז זיין זיס צום גומען —
אַז אין בעכערס פאַרן עולם
גיסט מען וואַסער, גיסט מען וואַסער ?

משה האַט דעם ים געשפּאַלטן,
פּרעה'ס וואַסערן פאַרשאַלטן —
נאַר דאָס מויל פון אונזער משה'ן
שפּריצט מיט וואַסער, שפּריצט מיט וואַסער.

מיטן פּראַש בין איך איצט ברודער —
קוואַקוואַ-קוואַ, און מאַך גערודער.
מיין מויל ווייסט אַצינד ווי זיינער
ס'ליד פון וואַסער, ליד פון וואַסער.

ש ל מ ה א ב ן - ג ב י ר ו ל

זאל ער שוין אן וויין דא דארבן,
זאל ער שוין א נזיר שטארבן.
זאלן זיינע קינדער ווערן
וואסער-טרעגער, וואסער-טרעגער.

האט דער וויין גענומען מאגן,
האט מיין אויג גענומען קלאגן —
באכן וואסער, באכן וואסער.

נאציאנאלע מאטיוון

א.

שער פתח, דודי...

עפן דעם טויער, באגלויבטער,
אויפשטיי, און עפן דעם טויער;
איך בין אין טויטלאכע אנגסטן,
ס'הארץ איז פארוויקלט אין טרויער.

הגר, די דינסט פון מיין מוטער,
שפאט פון מיר, לאכט אין איר צארן:
אירס, איר געבעט אין דעם מדבר,
איז אנגענומען געווארן.

האלבנאכט פון פינצטערן גלות
יאגט מיך איר זון אויסצוראטן;
נאכדעם ווי דער וואלד-חזיר, אדום,
האט מיט די פיס מיך צעטראטן.

ווען וועט שוין קומען דערלייזונג —
קיינער נישט קען דאס מיר זאגן.
ס'הארץ גייט אריבער פון ווייטיק,
טריב און פארשעמט און באטראגן.

ש ל מ ה א ב ג ד ה ו ז

ב.

שחר עלה אלי...

קום צו מיר מיטן פרימאָרגן —
נעם מיך און פיר מיך ביים האַנט.
לעכצנדיק גאַרט מיין נשמה
זען שוין מיין מוטערלאַנד.

וועל אין מיין פּאַלאַץ דיר שפּרייטן
גאַלדענע בעטן, פּלאַם-רויט.
וועל דאָרט אַ טיש פאַר דיר גרייטן,
וועל פאַר דיר שטעלן ברויט.

אַנגיסן וועל איך דיין בעכער
מיט געבענמשטן וויין.
טרינק מיט אַ האַרצן אַ פּריילאָכס,
לויכטן זאַלסטו אין דיין שייַן.

אַט-אַזוי וועל איך זיך פּרייען,
לויבן דיין נאַמען, וואָס גרויס —
פּריידיק אין פּרייד פון משיח,
פּרינגן פון דוד'ס הויז.

ג.

שביח עניה...

פארקלעמט און פארשעמט אין דעם ווילד-פרעמדן לאַנד,
א דינסט ביי דער מיצרישער דינסט אין דער האַנט.
זינט האַסט מיך פארלאַזט, וואַרט איך אַלץ אויף דיין גאַד —
לייז-אויס מיך פון קנעכטשאַפט, אַלמעכטיקער גאָט.

א סוף קומט צו אַלץ, גאָד מיין פיין האַט קיין סוף —
אין גאַנג פון די יאָרן ווערט שווערער מיין שטראַף.
איך טרינק מיך און זינק אין דעם גלות-זומפ טיף —
שטייט קיינער ביים רודער צו פירן מיין שיף.

געשטיקט און געפליקט און געבויגן פון לאַסט,
געשוירן, פאַרלוירן, צעטראַטן, פאַרהאַסט.
ווי לאַנג וועל איך, גאָט מיינער, שרייען פון לייד,
און ס'האַרץ ווי דאָס וואַסער צערינט און צעגייט.

שוין באַלד טויזנט יאָר, ווי איך ליג אינם שטויב,
ישמעאל — א לייב, עשו — פויגל פון רויב;
לאַזט איינער צורו — שטיקט דער צווייטער מיך צו,
ווען וועסטו מיך פירן אַהיים צו מיין רו?

ד.

שש נגזרו לצאת...

זעקס יאָר דינט אַ אידישער קנעכט,
צום זיבעטן יאָר ווערט ער פריי.
גאָר ס'נעמט גאָר קיין סוף און קיין ברעג
צו די יאָרן פון מיין שקלאַפּעריי.

ש ל מ ה א ב ג ד ה ו ז

ווי לאנג וועל איך, גאט מיינער, זיין
א קנעכט ביי א קנעכט אין די הענט —
פון הויזיקן קנעכט פון מיין פאטער
געיאגט און געפלאגט און פארלענדט?
—

פון טאג צו טאג ווארט איך און האף —
אומזיסט נאר, ס'ווערט גרעסער מיין פלאג.
א, פאטער אין הימל, באשייד,
וואס קענסטו מיר ענטפערן, זאג.

אויב אויסלייזן ווילסטו מיך נישט —
טאג נעם מיך צו זיך — כ'וועל זיין טריי.
וועל זיין דיר אן אייביקער קנעכט,
נישט וועלן ארויסגיין שוין פריי.

ה.

דו פלאמיקער, ליכטיקער, צי שוין דיין שווערד —
צעטרעט מיינע שונאים אין שטויב פון דער ערד.

צו פינצטערער נאכט זאל שוין נעמען א סוף —
שטיי-אויף, הויב זיך אויף אין נקמה און שטראף.

— אט גיי איך, אט קום איך, פארליר נישט דיין מוט,
עס רוט ניט, עס שווייגט ניט פארגאסן בלומ.

— בין קליין און געיאגט און געפלאגט און אליין —
נישט געלאזט האט דער שונא א שטיין אויף א שטיין.

— אט שפאן איך, בארייט איך מיין היציק פערד —
וועל מאכן צו סדום די פארזינדיקטע ערד.

י . י . ש ו א ר ז

א.

שוכנת כשרח...

- דו רוסט צווישן שווארצע געצעלטן פארלאזן
ארויף-שטייג צום כרמל, ארויס-קוק צום בשן.
אין צערטאמענעם גארטן באקוק דייע דיינע ביימן,
און זע נאָר, זיי האָבן באַדעקט זיך מיט קווייטן.
— וואו ביסטו, געליבטער, דו האַסט מיך געמיטן,
מיין גארטן, אויף גערטענער פרעמדע געביטן.
איך בעט דיך, קום ווידער, וואָס ביסטו אַנטלאָפֿן —
אין שוים פון שיינאוויגיקער רוען און שלאָפֿן.

א.

שער אשר נסגר...

- דעם טויער פאַרשלאָסענעם עפֿן געשווינד,
און שיק מיר צוריק דעם אַנטלאָפֿענעם אינד.
וועט קומען, וועט רוען ביי מיר אויפֿן ברוסט,
וועל זיין מיט זיין דופֿט מיט דעם זיסן געקושט.
— ווי זעט-אויס דיין חתן, אַ, כלה דו פיין,
כ׳זאַל וויסן צו ברײַנגען צו דיר אים אַרײַן?
— מיין פֿרײַנט איז שײַנאוויגיק און ליכטיק און קלאָר —
נעם זאלב אים פֿאַר קײַניג אויף אייביקע יאָר.

ח.

שחורה ונאווה ...

איז שווארץ און בא'חני'ט ווי א מדבר-געצעלם,
 א רויז צווישן שמעכיקע דערנער פארשמעלט —
 ווען וועסטו אראפ צו איר גארטן באהעלט;
 עס האט זיך דער וויינשמאק אין פארבן צעגליט,
 און ס'האט זיך דער מילגרוים פאנאנדערגעבליט.

זי ליגט א צעקלעממע אין פייניקער'ס לאנד
 און טרינקט פון דעם ביטערן בעכער פון שאנד.
 איר אויג איז געהויבן צו דיר אין איר טרער —
 צו איר נויג דיין אויער, איר תפלה דערהער,
 און עפן דיין אויג, און איר גאולה באשער.

די שונאים און פייניקער מיינע צעדריק,
 די ווארצל האק-אונטער און צווייגן צעפליק,
 און מיינע באדריקער צעדריק און צעשטויב.
 די פאן פאר די פארכטיקע הויב און דערהויב,
 ווי דאן פון מצרים וועל זינגען דיר לויב.

ס'איז טרויריק און פינצטער אצינד מיין געמיט —
 דאך האף איך צו גאט, וואס באשיצט און באהיט.
 איך ווייס, אז מיין אייביקייט איז נישט פארלארן,
 מיין זינד נאר פארהאלט מיין גאולה אויף יארן —
 און ס'זיינען דערווייטערט מיין אויסלייזער'ס טריט.

י . י . ש ו ו א ר ז

ט.

שוכב עלי מטות...

רוסט אין מיין פאלאץ אין גאלדענער בעט —
וואס גרייטסטו זיך נישט פאר משיח? ס'זוערט שפעט.

וואס שלאפסטו, געטרייער, פרימארגן קימט-אן,
און פלאטערט און ווייט אויף די בערג ווי א פאן.

פארגעס אן די פרעמדע — איך גיב זיך צו דיר,
און בריינג דעם געהארטן דערלייזער צו מיר.

ביי מיר אין מיין פאלאץ איז צוגעגרויט פיין
דופטיקע איילן און מילגרוים און וויין.

י.

שורש בנו ישי...

דוד'ס שטאם, וואס שמייסטו אויסגעפרוירן, שטום?
ווינטער איז אריבער — בלי מיט צווייג און בלום.

לאנג נאך וועט ישמעאל אויסצערן מיין קראפט,
און ווי לאנג וועט אדום האלטן מיך פארשקלאפט?

טויזנט יאר אין גלות גיי איך אפ מיט בלום,
כ'בין א וואנדער-פויגל אין דעם מדבר-גלום.

קומט ווען מיין דערלייזונג פון דער שווארצער נאכט?
אונטער זיבן זיגלען איז באשייד פארמאכט.

רעליגיעזע מאטיוון

א.

שאל להודות ...

מיון הארץ האט דיר לויבן געוואלט —
און גארנישט געקענט זאגן.
געזאנק איז נישט ברייט און נישט טיף
דיין לויב צו פארטראגן.
ווייל איידער מין הארץ האט דיין רום
און דיין גרויסקייט באנומען —
האט מיך שוין דיין גוטסקייט און חסד
פארנומען, פארשוואומען.
אויף וועמען הוץ דיר זאל איך שטיצן מיך,
פעלן פון מין גלויבן,
וואס טראגט און וואס היינגט-אויף די וועלט
ווי א הענגל מיט טרויבן.
איך לעב אויף דיין חסד און גוטסקייט —
זאל איך מיך צו דיר נישט באגעבן?
אז אין דיין האנט איז דער נפש
און גייסט פון אימלאך לעבן!

ב.

שרי אשר יקשיב ...

גאט, וואס דו הערסט און פארנעמסט
דאס געוויין פון געבראכן געמיט —
וואס האסטו פון מיר זיך פארהוילן,
און ענטפערסט מיר ניט?

י . י . ש ו ו א ר ז

טאג-ווי-נאכט האלט איך אין ריפן,
און ס'ווינט מיין נשמה ארום —
לויב איך דרך תמיד און זינג,
ווייל דיין חסד איז גרום.
קיניג, אויף דיר איז מיין האפנונג,
פארלאז מיך אויף דיר אין מיין ליד;
איך הלום א טונקעלן הלום
און ווארט אויף באשייד.
כהאב איין פארלאנג בלויז פון דיר,
דאס איז: מיין בקשה דערהער.
דאס איז מיין איינציקער וואונטש —
נישט ווינציקער, נישט מער.

ג.

שלשה...

דריי שטייען מיר אלץ פאר די אויגן
און האלטן דיין נאמען פאר מיר:
ארויף ווען איך קוק צו דעם הימל —
איז הימל זאגט עדות אויף דיר.
די ערד, ווען איך בויג מיך ארונטער,
דערציילט, אז דו האסט זי געשמידט;
און גייסט, ווען איך קוק אריין אין זיך —
לויב גאט, מיין נשמה, אין ליד.

ש ל מ ה א ב ן - נ ב י ר ו ל

ד.

שאי עין, יחירתי ...

האלט דיין אויג, מײן נשמה, צום בורא,
אין דיין יוגנט דערמאן זיך אן גאט;
טאג און נאכט בלויז צו אים זאלסטו רופן,
און זינגען זיין לויב און זיין גנאד.
ער — די איינציקע גאט אין דיין לעבן,
און דיין שוץ אין טאג פון טויט;
דארט אונטער דעם כסא-הכבוד
האט ער פאר דיר רו אָנגעגרייט.
דרום זינג איך צו גאט, וואָס זיצט אויבן,
ווי אלע נשמות, וואָס טוען אים לויבן.

ה.

שפּלרוח ...

מיט געבראָכן געמיט און געבויענע קני —
טו איך שטיין פאר דיר, ס'הארץ איז באַשווערט:
אין דיין אָנגעזיכט בין איך געגליבן, ניט מער
ווי אַ וואָרם, וואָס קריכט אין דער ערד.
דען פול איז די וועלט מיט דיין גרויסקייט און ליכט,
מיט וואָס קען איך דיך לויבן, און ווי?
אז עס קענען מלאכים דיין לויב נישט פארטראַגן,
איז וואָס קען איך שוין טאָן אויסער בויגן די קני —
אז דיין חסד איז טיף, און דיין גוטסקייט איז גרויס,
דאָרום זינגט צו דיר די נשמה אַרויס.

1.

שחי לאל...

בוין צו גאט זיך, מיין קלוגע נשמה,
זאלסט צו אים פול מיט אימה זיך טראגן;
טיפ אין זיך, טאג-ווי-נאכט, האלט די אויגן,
ווארף אוועק זיך נאך נישטיקייט יאגן.

ביסט געגליכן צו גאט אין דיין לעבן —
ביסט פארהוילן ווי ער פון די אויגן.
און ווי גאט איז דערהויבן און ליכטיק,
ביסטו אויך דאך מיט שמראלן באצויגן.

עס טראגט גאט אין זיין האנט אלע הימלען,
פונקט ווי דו טראגסט דעם חומר דעם שטומען;
זינג א לויב-ליד, נשמה, צום בורא,
וואס ער האט דיך פון ערד נישט גענומען.

א סליחה

אדוני, מה אדם...

גאט, וואס איז דער מענטש?
איז דאך נאָר פלייש און בלוט;
איז אַ שאַטן, וואָס ציט
און פאַרפליט די מינוט.
פלוצים קומט אים די שטרעף,
זינקט אין אייביקן שלאָף.

גאט, וואָס איז דער מענטש?
איז דאָך ערד, איז דאָך שטויב,
פול מיט זינד און באַטרוג,
אומגערעכטיקייט, רויב.
שפּראַצט אַרויס אַ געוויקס
אַ צעפּוילטס פון דער ערד —
נאָר באַווייזט זיך די זון
ווערט עס תיכף פאַרצערט.
און באַפעלסטו אויף אים
זיין פאַרבאַרגענע זינד —
איז ווי קען ער דיין צאַרן
פאַרטראַגן אַצינד?
זיי אים מוחל זיין שאַנד,
דען צו שוואַך איז זיין האַנט,

י . י . ש ו ו א ר ז

פלוצים קומט אים די שטרעף,
זינקט אין אייביקן שלאף.

גאט, וואס איז דער מענטש?
איז פארוונקען אין שמוץ;
נעמט זיך איבער מיט לינגס
און ווייסט נישט פון גוטס.
אך, צי קען מען פון אומריינס
ארויסבריינגען ריינס?
און צי קען מען פון מיאוס
ארויסקריגן שיינס?
אויב ווילסט אים באשטרעפן
פאר לוסט פונם בלוט —
איז פארוועלקט ער ווי גראז
אינס פעלד אין דיין גלוט.
האב רחמנות, א, גאט,
אין דיין גרויסן גנאד.
פלוצים קומט אים די שטרעף,
זינקט אין אייביקן שלאף.

גאט, וואס איז דער מענטש?
האלט זיך גרויס ביזן טויט.
עס איז גנבה זיין וואסער,
און גולה זיין ברויט.
איז צעברויזט ווי דער ים,
און צעהיצט ווי דער פלאם.
אויב דו שטרעפסט פאר דער זינד
פון דעם מענטשנ'ס געבוירן —

ש ל מ ה א ב ג ד ה ו ז ח ט י

דאן גייט ער אין קאמף
אין ניט-גלייכן פארלוירן.
נעם זיין שוואכקייט פאר ליב,
זיינע מעשים פארגיב.
פלוצים קומט אים די שטראף,
זינקט אין אייביקן שלאף.

נאָט, וואָס איז דער מענטש?
איז דאָך נישטיק און קליין;
דורכן לעבן-לאַנג — פאַלש,
און זיין צונג איז געמיין.
און באַפעלסטו אויף אים
זיינע זינד פון דיין הויך —
ווי אַ בנד צעפאַלט ער,
פאַרשווינדט ווי דער רויך.
האַב רחמנות, פאַרגיב —
מיין געבעט זיי דערהערט —
די נשמות, וואָס וואוינען
אין שטיבער פון ערד.
פלוצים קומט אים די שטראַף,
זינקט אין אייביקן שלאַף.

נאָט, וואָס איז דער מענטש?
אַ צעפרעסענער בוים.
און באַצאָלסטו זיין לויג אים —
איז בלייבט פון אים קוים.
און פאַר אַלץ, וואָס ער האָט
זיך אין לעבן געפרייט —

י . י . ש ו ו ט ר ז

וועט ער וויינען און קלאגן
אין טאג פונם טויט.
און באפעלסטו אויף אים
זיין פארצייכנמע זינד —
איז צעגייט ער ווי אייז
און צערינט און פארשווינדט.
און דארום האב רחמנות,
זיי ניט שטרענג מיט דיין קינד.
פלוצים קומט אים די שטרעף,
זינקט אין אייביקן שלאף.

כ ת ר מ ל כ ו ת

וואונדערלאך זיינען די מעשים דיינע,
און די נשמה מיינע ווייסט עס גענוי.

א.

דיינס איז, גאט, די גרויסקייט, שטארקייט, פראכטיקייט, אייביקייט
און גלאנץ.

דיינס איז, גאט, די קעניגרייך, דערהויבנקייט איבער אלעם, און
רייכקייט און כבוד.

אויף דיר זאגן עדות אלע באשאפענע פון הימל און ערד,

אז דו לעבסט אייביק און זיי ווערן פארצערט.

דיינס איז די גבורה, וואס אונזער געדאנק איז צו שוואך מיט איר סוד
זיך צו באהעפטן,

ווייל צו מאכטיק ביסטו פאר אונזערע קרעפטן.

דיינס איז דאס באהעלטעניש פון גבורה,

פון חומר און פון צורה.

דיינס איז דער נאמען, וואס איז פון מענטשן פון חכמה באהאלטן,

און די קראפט, וואס טוט דער וועלט אויף גארנישט האלטן,

און די קענטשאפט יעדע פארבארגעניש צום ליכט ארויסצושפאלטן.

דיינס איז דער חסד, וואס איז גרויס און טוט פאר אלע באשעפענישן

זארגן.

און דאס גוטס, וואס איז פאר דיינע פארבארגענישן.

דיינע זיינען די סודות, וואס שכל און געדאנק קענען זיך צו זיי נישט

דערגראַפן.

און דאָס לעבן, אויף וועלכן פאַרניכטונג קען קיין שליטה נישט האָבן.
דיינס איז דער שטול, וואָס שטייט העכער איבער אלע העכסטע
אויפגעהויבן,

און די וואוינונג, וואָס איז פאַרבאָרגן אין די הימלען אויבן.
דיינס איז די עקזיסטענץ, וואָס פון שאַטן פון איר ליכט איז אַלץ, וואָס
עס איז דאָ, געראַטן,

פון וועלכער מיר זאָגן, אז מיר לעבן אין איר שאַטן.
דיינע זיינען ביידע וועלטן, צווישן וועלכע דו האַסט אַ גרעניץ
געשטעלט :

די ערשטע פאַר מעשים, און פאַר שכר די אַנדער וועלט.
דיינס איז די באַלוינונג, וואָס דו האַסט באַהאַלטן פאַר צדיקים
און פאַרבאָרגן —

האַסט געזען, זי איז וואויל, האַסטו זי פאַרבאָרגן.

ב.

דו ביסט איינער — דער הויפט פון יעדן מנין,
און גרונט פון יעדן בנין.

דו ביסט איינער — און ביים סוד פון דיין אייניקייט שטייען די קלינסטע
פאַרגאַפט,

דען זיי ווייסן נישט וואָס דאָס איז אַזוינס, און וואו ליגט דיין קראַפט.
דו ביסט איינער — און דיין אייניקייט ווערט נישט פאַרמינדערט
און פאַרמערט.

ניט צוגעקומען און ניט אַפגעצערט.

דו ביסט איינער — און נישט ווי אַזוינער, וואָס ווערט געמאַסטן און
געוואויגן.

פאַרמערונג און ענדערונג קענען דיך ניט גרייכן, ניט צונאַמען
און ניט געשטאַלט פאַר מענטשנס אויגן.

ש ל מ ה א ב ג ד ה ו ז ח ט י

דו ביסט איינער — און דיר אין ראמען פון געזעץ און גרעניץ אריינגע-
צופאסן.

איז מיר מיין געדאנק אומצופאסן.

דארום, האב איך געזאגט, וועל איך הימן מיינע וועגן, ווען איך מו-
דיין רום פארקינדיקן.

איך זאל מיט מיין צונג נישט זינדיקן.

דו ביסט איינער — ביסט הויך און דערהויבן פון זינקען און פאלן —
פארמיטן איז פאר דעם איינעם צו פאלן!

ג.

דו ביסט דא — און דאס געהער פון אויער און דאס געזע פון אויג
קענען דיר נישט פארנעמען.

און פארוואס און פאר ווען און ווי אזוי — קענען דיר נישט באנעמען.

דו ביסט דא — פאר זיך אליין ביסטו דא —

און קיין אנדערער מיט דיר איז נישטא.

דו ביסט דא — און איידער צייט איז נאך געווען — ביסטו שוין געווען.

און איידער פלאץ איז נאך געווען — ביסטו שוין געשען.

דו ביסט דא — און דיין סוד איז פארהוילן פארן מענטשנ'ס זינען.

מיף-מיף איז דיין סוד — און ווער קען אים געפינען?

ד.

דו לעבסט — און ניט זינט א תקופה, וואס איז באוואוסט פון ווייט,

און ניט זינט א באשטימטער צייט.

דו לעבסט — און נישט דורך אטעם און נשמה,

דען דו ביסט די נשמה פון נשמה.

דו לעבסט — און ניט א מענטשנ'ס לעבן, וואס איז צום

גארנישט געגליכן,

י . י . ש ו ו א ר ז

וואס טוט אין שימל און אין קויט צעקריכן.
דו לעבסט — און יענער, וואס וועט צו דיין סוד דערגרייכן,
וועט געפינען אייביקן תענוג אין די הייכן —
וועט פארזוכן דיין פרוכט און וועט לעבן אייביק.

ה.

דו ביסט גרויס — און אנטקעגן דיין גרויסקייט ווערט יעדע אנדערע
גרויסקייט פארלארן.

און פון אימלאכער מעלה ווערט א חסרון.
דו ביסט גרעסער פאר יעדער מחשבה,
און שטאלצער פון יעדער מרכבה.
דו ביסט גרעסער פון יעדער גרויסקייט דערהויבן,
און העכער פון אלע ברכות און לויבן.

ו.

דו ביסט שמאק — און נישטא איז קיינער צווישן אלע באשעפענישן
דיינע, וואס זאל קענען באווייזן.

נאכטאן די גבורות דיינע און דיינע מעשים.
דו ביסט שמאק — און דיינס איז די ענדגילטיקע גבורה,
וואס ווארפט זיך נישט אונטער מוישונג און ענדערונג פון צורה.
דו ביסט שמאק — און צוליב דיין גרויסער שטאלץ ביסטו מוחל
אין צייט פון צארן,
און האלטסט דיין כעס איין אויף די זינדער, זיי זאלן נישט גיין פאר-
לארן.

דו ביסט שמאק — און דיין רחמנות איז שמאק אויף אלע
באשעפענישן דיינע, וואס זיינען שמויביק —
די העלדן, וואס פון אייביק און פון אייביק.

א.

דו ביסט דאס העכסטע ליכט — און די אויגן פון יעדער נשמה זעען
דיך אין ליכט באצויגן,

אין די וועלן פון זינד פארשמעלן דיך פון זייערע אויגן.
דו ביסט דאס ליכט, וואס איז אין אונזער וועלט פארדעקט,
אין איז אין א שענערער וועלט אנטפלעקט,
און וועט אויף דעם בארג פון גאט באווייזן זיך צעשמרעקט.
דו ביסט דאס ליכט פון דער וועלט — און דאס אויג פון שכל גארט
און לעכצט נאך דיין גלאנצן —
עס זעט נאר א ברעג פון אים, אבער נישט אינגאנצן.

ב.

ביסט האר פון הארן און דער גאט פון געטער,
פון וועלטן אויבערשטע, און אונטערשטע געוועלטיקער און רעטער.
דו ביסט גאט — און אלע באשעפענישן טוען אויף דיר עדות זאגן,
אז אין כבוד פון נאמען דינעם איז יעדער באשאפענער מחויב דיין יאך
צו טראגן.

דו ביסט גאט — און אלע ברואים זיינען דינע דינער אין קנעכט.
און עס ווערט דער כבוד דינער נישט פארשוועכט
צוליב די יעניקע, וואס דינען געטער אנדערע חוץ דיר,
דען די כונה פון זיי אלעמען איז צו גרייכן צו דיר,
אבער זיי זיינען זיי די בלינדע, וואס זייער מין איז צו גיין מיטן
קיניגלאכן וועג,

און האבן נישט געזען און ארומטער פון שמען.
איינער איז אין א גרוב געווארן פארזונקען,
דער צווייטער איז אין א נעץ געכליבן פארשלאנגען;

און אלע האַבן זיי געמיינט, אז זיי האַבן זייער וואונטש דערוואוסט —
 זיי האַבן זיך אַבער געמיט אומזיסט.
 אַבער דיינע קנעכט גייען אויפן גראַדן וועג מיט אַפענע אויגן,
 און האַבן אויף רעכטס אַדער לינקס זיך נישט אַפגעצויגן,
 ביז זיי קומען אין הויף פון קיניגלאַכן הויז.
 דו ביסט גאָט, וואָס פירט די באַשעפענישן דיינע מיט דיין געטלאַכקייט,
 און שטיצסט די ברואים דיינע מיט דיין אייניקייט.
 דו ביסט גאָט — נישט פאַנאַנדערצוטיילן דיין געטלאַכקייט, אייניקייט,
 אייביקייט און דאַאיקייט.
 דען אַליץ צוזאַמען איז : איין סוד איינאונאיינציקער, און אויב עס וועט
 אין צייט זיך ענדערן איין נאַמען,
 טוט אַליץ דאָך צו דעם פּלאַץ צום זעלבן שמראַמען.

ט.

דו ביסט קלוג — און די חכמה, וואָס איז קוואַל פון לעבן, טוט פון דיר
 פליסן.
 און דיין חכמה איז דער מענטש נאַריש זיך צו דערוויסן.
 דו ביסט קלוג — דער קדמון פון אלע קדמונים,
 און די חכמה איז אויפגעקומען מיט דיר אינאיינעם.
 דו ביסט קלוג — האָסט פון קיין אַנדערן נישט געלערנט, נישט גענומען;
 און האָסט ביי קיינעם קיין חכמה נישט באַקומען.
 דו ביסט קלוג — און פון דיין חכמה האָסטו דעם באַשטימטן ווילן
 אַפגעטיילט,
 און האָסט אים ווי אַ בויער און אַ מייסטער אויסדערוויילט,
 די שמרעמונג פון עקזיסטענץ פון גאַרנישט אַרויסצוציען,
 ווי ס'טוט דאָס ליכט פון אויג אַרויסשמראַמען און גליען, —
 וואָס שעפט, און אַן אַן עמער, פון דעם קוואַל פון ליכט,

ש ל מ ה א ב ג ד ה ו ז

און אלץ אָן כוּי-געצייג געפורעמט און איינגעריכט.
און געהאקט און געקריצט,
און געלייטערט און געבליצט,
און גערופן צום גארנישט און ער האט זיך געטאָן שפּאַלטן,
און צום „יש“ — און ער האט זיך אַריינגעשמעקט און געבליבן
פאַרהאַלטן ;

און צו דער וועלט — און זי האט זיך אויסגעשפּרייט,
און האט דעם הימל מיט זיין שפּאַן צעשפּרייט ;
און זיין האנט האט דעם געצעלט פון די ספּערן געהאַפּטן און געצונדן,
און מיט די שלויפן פון פאַמעניץ די פאַרהאַנגען פון דער וועלט
פאַרבונדן ;
און מיט זיין כח אָנגערירט דעם ברעג פון אויסווערטיקן באַשאַף —
דעם אויסווערטיקן ערדישן באַשאַף.

י

ווער קען די וואונדער דייענע אויסדערציילן,
ווען דו האסט דעם ערדקוגל צעטיילט אויף צוויי טיילן :
איין העלפט יבשה און איין העלפט וואַסער.
האַסט אַרומגעכאַפּט דאָס וואַסער מיט דער ספּער פון ווינט —
אַרום און אַרום גייט דער ווינט,
און קרייזט זיך און קומט רוען צו זיין פּלאַץ געשווינט.
און דו האסט אַרומגעכאַפּט אַרום ווינט די ספּער פון פייער.
און דידאַזיקע פיר האבן אַלע איין יסוד,
און זייער אַפּשטאַם איז דערזעלבער, און דערזעלבער איז זייער סוד.
זיי טוען אַלע פון איין קוואַל געדייען,
פון אים קומען זיי ארויס און טוען תמיד זיך באַנייען.
און פון דאַרטן נעמען זיי זיך צעשיידן,
און טוען איבער דער וועלט זיך צעשפּרייטן.

יא.

ווער קען דיין גרויסקייט דערווייזן,
ווען דו האָסט די פייערדיקע קרייזן
אַרומגעכאַפט מיט דער ספּער, וואו די לבנה געפינט זיך איין,
וואָס שעפט און שמראַלט-אויס מיטן ליכט פון דער זון און איר שיין.
און אין ניין-און-צוואַנציק טעג מאַכט זי איר קרייז אַרום איר ספּער,
און וועלכע פון אירע סודות זיינען לייכט, און וועלכע שווער.
און איר גוף איז מינדער פון גוף פון דער ערד,
ווי בלויז איין ניין-און-דרייסיקט חלק פון דער ערד.
אין מאַנאַט אין מאַנאַט רעגט זי אָן די נייעס פון דער וועלט און אירע
געשעענישן, איר גוטס און איר שלעכטס, ווי ס'טוט באַוויליקן
דעם כורא'ס האַנט,
גאָט'ס גבורות פאַרן מענטשן צו מאַכן באַקאַנט.

יב.

ווער קען פאַרקנידיקן דיין רום, ווען דו האָסט די לבנה געמאַכט פאַר
הויפט-רעכענונג פון יום-טובים און צייטן,
און תקופות און צייכן פון טעג און פון יאָרן, וואָס טוען זיך בייטן ;
איר ממשלה איז באַנאַכט,
ביז עס שווינדט איר פראַכט,
איר שיינקייט ווערט פאַרהילט אין שווערע פלעקן,
און זי ווערט פאַרדעקט אין שוואַרצע דעקן,
דען פון שיין פון דער זון איז איר ליכט.
און אויף דער נאַכט פון פערצנטן, אויב זיי שטייען אויף דער ליניע
פון דראַקאָן באַנאַנדער,
אין זי טיילט צווישן זיי פאַנאַנדער,
דאָן שמראַלט די לבנה נישט אויס איר שיין, און איר ליכט ווערט
פאַרלאַשן.

אז אלע פעלקער פון דער וועלט זאלן וויסן, אז אויך די באשעפענישן פון הימל אויבן.

הגם זיי זיינען טייער — איז דאך דא א שופט איבער זיי צו דערנידעריקן און דערהויבן.

נאך זי לעבט-אויף ווידער נאך איר פאלן.

און נאך איר פינצטערניש נעמט זי ווידער שטראלן.

און סוף חודש, ווען זי באהעפט זיך מיט דער זון, אויב דער דראקאן ליגט צווישן זיי, און ביידע שטייען אויף דערועלבער ליניע —

דאן שמעלט זיך די לבנה פאר דער זון ווי א שווארצער וואלקן געדיכט,

און פארשמעלט פון די צוועער איר ליכט.

כדי אז אלע, וואס זעען, זאלן וויסן און געדיינקען.

אז די קעניגרייך געהערט נישט צו די הימלישע הערשאפטן און חילות, וואס פינקלען.

נייערט עם איז דא א האר איבער זיי, וואס טוט זייער גלאנץ

פארטונקלען.

ווייל העכער איבער אלע העכסטע איז פאראן אן אויג, וואס וואכט,

און די יעניקע, וואס האבן געדאכט,

אז די זון איז זייער גאט —

ווערן צוליב דעם געדאנק זייערן אויף שאנד און שפאט ;

און זיי ווייסן, אז גאט'ס האנט האט זי געמאכט,

און די זון האט נישט איר אייגענע מאכט,

און צו דעם, וואס פארטונקלט איר ליכט געהערט די ממשלה און די פראכט.

און אז ער שיקט אונטער צו איר א קנעכט,

איינעם פון אירע קנעכט,

איר צו אפמאן איר רעכט,

איר ליכט צו פארדעקן

און איר גרויסקייט פארפלעקן.

יג.

ווער קען אויסדערציילן דיין גערעכטיקייט, ווען דו האַסט אַרומגערינגלט אַרום דעם הימל פון דער לבנה דער העלער, אַ צווייטע ספּער אָן אַ פּגימה און פעלער. און דאָרט געפינט זיך דער שמערן, וואָס הופּט זיך כּוכב, און זיין גרויס איז ווי איין חלק פון צוויי-און-צוואַנציק טויזנטלאַך פון דער ערד, און ער קרייזט-אַרום זיין ספּער מיט דער שנעלקייט פון צען טעג. און ער וועקט אין דער וועלט קריג און כּעס; און שנאה, און האָס; און ער גיט די קראַפט זיך צו איינשאַפּן גימער און אַנזאַמלען גוטס, אויף דער וועלט,

און רייכקייט און כּבוד און געלט. לויטן באַפעל פונם בורא, ווי אַ קנעכט צו זיין האַרן אים דינען — און דאָס איז דער שמערן פון שכל און חכמה, וואו ער טוט זיך געפינען: ער טיילט-איינ דעם נאָרן פאַרשמאַנד ווי צו לעבן, און דעם אינגל שכל און חכמה טוט ער געבן.

יד.

ווער קען פאַרשטיין דייע סודות, ווען דו האַסט אַרום דער צווייטער ספּער אַרומגעקרייזט אַ דריטע, וואו נוגה טוט זיך איינגעפינען — וואָס ווי אַ פירשטיין טוט זי אירע חילות פירן, און ווי אַ כּלה פאַרפּוצט אין איר צירונג טוט זי שעמעריין. און אין עלף חדשים קרייזט זי אום איר באַהערד, און איר גוף איז ווי איין זיבן-און-דרייסיקמל פון גרויס פון דער ערד. און זי באַנייט אויף דער וועלט לויטן רצון פון גאָט, שטילקייט און גנאָד,

און פרייד פון קארעאהאד,
ליד און געזאנג,
און חופה-געקלאנג.
און זי צייטיקט די זיסע פרוכטן פון גארטן און פעלד —
וואס די זון באלויכט און די לבנה באהעלט.

טו.

ווער קען זיך צו דיין סוד דערקליגן, ווען דו האסט איבער דער ספער
פון נוגה ארומגערינגלט א פערטע, וואו די זון טוט זיך
איינגעפינען —

אין א קיילעכיקן יאר טוט זי איר ספער ארומשפינען.
און איר גוף איז הונדערט-און-זיבעציק מאל גרעסער פארן גוף פון
דער ערד, ווי עס איז וואויל באקאנט —
און זי טיילט-אין איר ליכט צו אלע שמערן אין הימל מיט א ברייטער
האנט;
טראגט הילף צו די קיניגן פון ערד און קיניגלאכע פראכט און אימה,
און זי באגייט וואונדער איבער דער וועלט, סיי צו פרידן און סיי צו
מלחמה;

זי טוט אויסווארצלען קיניגרייכן און צעשטויבן,
און אויף זייער פלאץ נייע קיניגרייכן דערהויבן.
זי פארמאגט די קראפט צו דערהויבן און צו פארשקלאפן,
און אלץ לויטן רצון פון בורא, וואס האט זי מיט חכמה באשאפן.
און אימלאכן טאג טוט זי צו איר קיניג קניען:
פרימארגנס הויכט זי אויף איר קאפ,
און אונטצייט בויגט זי אים אין מערב אראפ —
פרימארגנס קומט זי מיט זיג,
און אונטצייט גייט זי צוריק.

טז.

ווער קען פארטראגן דיין גרויסקייט, ווען דו האסט די זון באשאפן
צו ציילן דורך איר די טעג און די יארן —
און צייטן און תקופות, צו מאכן שפראצן דורך איר פרוכטבויער
און זאפטליקע גראזן און קארן.

און זעקס מאנאטן טוט זי צו צפון-זייט גיין,
צו ווארימען לופט און וואסער און בוים און שטיין.
און קומט זי נעענטער צום צפון —
ווערן גרעסער די טעג, און די שאטנס ווערן צעלאפן —
ביז ס'איז דא א פלאץ, וואו דער טאג איז גאנצע זעקס מאנאטן לאנג,
גענוי אויסגערעכענט און פרוכירט פון מענטשלעכן געדאנק.
און זעקס מאנאטן גייט זי צו דרום-זייט אין אירע געלייגטע שטעגן,
ביז ס'איז דא א פלאץ, וואו די נאכט איז גאנצע זעקס מאנאטן לאנג
אין זיינע ברעגן.
און דורך איר ווערט באקאנט דער מינדסטער טייל פון איר בורא'ס
וועגן.

און עפעס פון זיין גבורה און וואונדער און פארמעגן.
דען פון גרויסקייט פון קנעכט ווערט די גרויסקייט פון הארן באקאנט,
צו אלע, וואס האבן פארשטאנד.
דורכן קנעכט ווערט די שטארקייט און כבוד פון הארן אנטפלעקט —
ווייל ער טראגט דאס גוטס פון זיין הארן אין זיין האנט
אויסגעשטרעקט.)

יז.

ווען קען דערגיין דייע צייכנס און כונה —
ווען דו האסט זי געשמעלט אַנצווייגן איר ליכט צו די שמערן פון הויך
און פון נידער און צו דער לבנה —

ש ל מ ה א ב ג ד ו ז

און שמיים די לבנה אונטער דער זון,
באקומט זיך א וויסער פלעק דערפון.
נאר רוקט זי זיך אָפּ, שעפט זי ליכט פון דער זון פון אירעטוועגן,
וואָס מער זי דערווייטערט זיך, אַליץ מער שמעלט זי זיך דער זון
— אַנטקעגן —

און זויגט פון דער זון, ביז איר ליכט ווערט גאַנץ,
און שטראַלט פון זיך אַרויס איר פולן גלאַנץ.
און וואָס מער זי דערנענטערט זיך נאָכן האַלבן חודש צוריק —
אַליץ מער נויגט זי אָפּ זיך פון דער זון און איר בליק,
נויגט אָפּ זיך פון אַנטקעגן דער זון צו שטיין,
און טומט ביי איר זייט גיין.
דאַריבער ווערט איר שיינקייט און ליכט געמינדערט, ביז עס ווערט
איר חודש און איר תקופה פאַרפילט.
און זי טרעט אַריין אין גרעניץ פון דער זון און ווערט פאַרהילט.
און אַז די לבנה באַהעפט זיך מיט דער זון אין אירע גלומן —
באַהאַלט זי זיך אין פאַרבאַרגעניש אַ מאַג און אַ האַלבע שעה,
און געציילטע מינוטן —
דערנאָך ווערט זי ווידער באַנייט,
און קערט זיך צוריק צו איר פריערדיקייט. —
און לויכט ווי אַ כלה, וואָס טרעט פון איר חופה אַפער.

יח.

ווער קען דיינע וואונדער באַגרייפן און וויסן —
ווען דו האַסט די ספער פון דער זון אין אַ פינפטער געטאָן שליסן,
וואו עס געפינט זיך שטערן מאדים ווי אַ מלך אין זיין היכל,
ווי אַ פעלד-מאַרשאַל, וואָס גייט אום צווישן זיינע חילות מיט אַ שמייכל,
און ער קרייזט אום זיין ספער אין אַכצן מאַנאַטן אין צאָל,

י . י . ש ו ו א ר ז

און זיין גרויס איז לויט דער גרויס פון דער ערד אַנדערהאַלכּן און אַז
אַכטל מאָל.

און ער איז ווי אַ מורא'דיקער גבור, וועמעס העלדישער פּאַנציר איז
געמונקט אין בלוט,

און ער רעגט-אַן צו מלחמות, הריגות און וואומ,
פאַרברענטע פון פייער, דערשטאַכענע פון שווערד,
און הונגער-יאָר, און שריפות און דונער און האַגל-שטיינער, וואָס פּאַלן
אויף דער ערד.

דען זיינע פיס איילן און לויפן
צו טאָן שלעכטס, און מיט בלוט זיך צו באַזויפן.

יט.

ווער קען אויסדריקן דייע מורא'דיקייטן, ווען דו האַסט אַרום ספּער
פון מאדים אַ זעקסטע געמאָן אַרומשפינען,

מיט מעכטיקע גרויסע שטערן-סיכטעמען, וואו דער שטערן צדק טוט
זיך געפינען,

און זיין גוף איז פינג-און-זיבעציק מאָל גרעסער פאַרן גוף פון דער ערד.
וואָס אין צוועלף יאָר טוט ער באַזוייזן
זיין ספּער אַרומצוקרייזן.

און דאָס איז דער שטערן פון ליבע און גומן ווילן,
ער וועקט מורא פאַר גאַט, און יושר און תשובה, און אימלאַכע
מדה-טובת, און גוטע געפילן.

און אַלע פרוכטן און תבואות פון דער ערד פאַרמערט ער,
און מלחמות און פיינטשאַפט און קריגעריי צעשטערט ער,
און זיין טבע איז אויסצוראַטן יעדע שלעכטיקייט, —
און ער משפט די וועלט דורך גערעכטיקייט.

כ.

ווער קען אויסדערציילן דיין גרויסקייט, ווען דו האסט איבער דער
 ספער פון צדק א זיבעטע געטאן ארומרינגלען —
 נואו דער שמערן שכתאי אין זיין תקופה טוט פינקלען,
 און זיין גוף איז ניינציק-און-איוין מאל גרעסער פארן גוף פון דער ערד.
 און ער קרייזט אום זיין ספער אין דרייסיק יאר פון זיין געלאף,
 און רופט-ארויס מלחמות און ביזע קראפט,
 הונגער און געפאנגענשאפט.
 מאכט הרוב לענדער און ווארצלמ-אויס קיניגרייכן לויטן רצון פון בורא,
 וואס האט אים אויף דעם געשמעלט —
 צו טאן די ארבעט זיינע, די צעשמערנדע ארבעט, אויף דער וועלט.

כא.

ווער קען צו דיין הויכקייט דערגרייכן —
 ווען דו האסט ארומגערינגלט איבער שכתאי אן אכטע ספער אין
 די הייכן;
 און זי טראגט די צוועלף מזלות אויף איר ברוסט,
 און אלע העכסטע שמערן פון הימל זיינען געגאסן אין איר גוס;
 און יעדער איינציקער שמערן פון זיי קרייזט אום זיין ספער אין
 זעקס-און-דרייסיק טויזנט יאר צוליב איר געוואלטיקער הויך.
 און דער גוף פון יעדן שמערן איז הונדערט-און-זיבן מאל גרעסער פארן
 גוף פון דער ערד.
 און פון כח פון יענע מזלות איז אפגעשיידט דער כח פון אלע ברואים
 פון דער וועלט,
 לויטן רצון פון בורא, וואס האט זיי איבער דעם געשמעלט.
 יעדן איינציקן האט ער מיט זיין צוועק בארופן,
 און ביי זיין נאמען אים גערופן —

אימלאך איינציקן ביי זיין ארבעט, אימלאך איינציקן ביי זיין לאסט.
און דידאזיקע מזלות זיינען הויך און דערהויבן —
זיי זיינען פירשטן צוועלף ביי זייערע פעלקער אויבן.

כב.

ווער קען דערפארשן דיין פארהוילעניש, ווען דו האסט איבער דער
ספער פון די מזלות א ניינטע ספער ארומגעפלאסן,
וואס רינגלט ארום אלע ספערן און זייערע באשעפענישן, און זיי אלע
זיינען אין איך איינגעשלאסן,
וואס פירט אלע שמערן אין הימל און זייערע ספערן אין מעכטיקן
גאנג,

וואס בוקט זיך יעדן טאג אין מערב צו איר קיניג און באקרוינער
מיט זונאונטערנאנג;
וואס אלע ברוואים פון וועלטאל זיינען קעגן איר גרויסקייט און שטאם,
ווי א קערנדל זענעפט אין גרויסן ים;
און זי אין איר גרויסקייט איז קליין און נישטיק אנטקעגן איר גאט
און קעניג,
און אלע אירע מעלות און גרויסקייט זיינען אים אונטערטעניק.

כג.

ווער קען פארשטיין די סודות פון דיין שאפן,
ווען דו האסט איבער דער ניינטער ספער באשאפן,
און דערהויבן די צענטע ספער פון שכל,
וואס איז הייליק צו גאט, דער אינעווייניקסטער היכל.
און דאס איז די ספער, וואס איז העכער פון אלע הייבן,
וואס קיין געדאנק קען צו איר נישט דערגרייכן, —
און דאס איז דאס באהעלטעניש, וואס איז א חופת פאר דיין כבוד.

פון זילבער פון אמת האַסמו זי געגאַסן און אויסגעגלעט,
 און מיט גאַלד פון שכל האַסמו זי געפלאַסמערט און אויסגעכעט,
 און אויף זיילן פון שכל האַסמו איר אַנלען געמאַכט,
 און איר עקזיסטענץ קומט פון דיין כח און דיין מאַכט,
 און פון דיר און צו דיר איז איר ציל און שמרעבן —
 און צו דיר איז איר גלוסטונג געגעבן.

כד.

ווער קען זיך דערטיפן צו דינע געדאַנקען —
 ווען דו האַסט פון ספּער פון שכל באַשאַפן די לויטערע קלאַרע נפשות,
 וואָס בלאַנקען.

דאָס זיינען די מלאכים אויף צו טאָן דיין ווילן,
 וואָס טוען יעדן וואונטש דינעם דערפילן.
 די העלדן פון דיין קיניגרייך און באַהערד,
 אין זייער האַנט איז דער ווירבלדיקער שווערד.
 פון פּערל זיינען זיי געשניטן,
 און דינע פּירונגען טוען זיי הימן.
 פון הייליקן פּלאַץ טוען זיי קומען,
 און פון קוואַל פון ליכט זיינען זיי גענומען;
 אין כתות טיילן זיי זיך איין,
 און זייער פאַן איז אויסגעקריצט פון שייך;
 קומען און גייען,
 פּלאַטערן און ווייען.
 אַנדערע זיינען געהאַקט פון פּלאַמען,
 פון פייער געגאַסן;
 אַנדערע זיינען ווינטן, וואָס בלאַזן,
 אַנדערע פייער און וואַסער צוזאַמען;
 אַנדערע זיינען פייערדיקע צונגען.

י . י . ש ו ו א ר ז

אנדערע — פונקען.

אנדערע זיינען בליצן,

אנדערע — שפריצן.

און אימלאכע כתה בוקט זיך צום בורא אין הימל,

און שמעלט זיך אויס אין די טויזנטער און צענער-טויזנטער אין
געווימל,

און האלטן וואך

סיי טאג, סיי נאכט,

א לויב און א דאנק אפצוגעבן

צו דעם, וואס גיט לעבן.

מיט שרעק און מיט צימער

פאלן זיי אויפן פנים אנידער,

און זאגן : א לויב און א דאנק דיר, גאט, דען דו ביסט אונזער גאט,

דו ביסט אונזער האר און מיר זיינען דיינע קנעכט,

דו ביסט אונזער באשעפער און מיר זיינען אויף דיר עדות,

דו האסט אונז געמאכט, און גיט מיר, און מיר זיינען די ארבעט פון

דיין האנט.

כה.

ווער קען באגרייפן דיין וועזן, ווען דו האסט העכער פון ספער פון שכל

דעם כסא-הכבוד אויפגעהויבן,

און דארט איז די וואוינונג פון באהעלמעניש און פראכט, און דארט

געפינט זיך דער סוד און יסוד, און ביז אהין קען דער שכל

דערגיין —

און דארט בלייבט ער שטיין.

און פון דיין הויך האסטו שטאלצירט און אויף דיין מעכטיקן שטול

אויפגעגאנגען —

און קיינער קען צו דיר נישט דערלאנגען.

כז.

ווער קען טאן ווי דיינע מעשים, ווען דו האסט אונטער דעם
 כסא-הכבוד געשמעלט
 א באשטאנד פאר די נפשות פון דיינע פארכטיקע אויף דער וועלט,
 און דארט איז דאס וואוינפלאץ פאר די ריינע נשמות, וואס זיינען אין
 בונט פון לעבן פארקניפט —
 און דארטן רוען די יעניקע, וואס זיינען פארמאטערט און באטריבט.
 און דארטן הערשט די אומענדלאכע שיינקייט, וואס באזעלט —
 און דאס איז די קומענדיקע וועלט.
 און דארטן זיינען דאס אנווען און געשמעלט,
 פאר די נשמות, וואס קומען פארן הארן זיך צו שמעלן,
 זען און ווערן געזען און געפעלן.
 זיי רוען אין פאלאץ פון מלך, און שטייען איבערן טיש פון מלך,
 און צערטלען זיך מיט די פרוכט פון שכל.
 ס'איז די רון, וואס די גוטסקייט און שיינקייט האבן קיין ברעג נישט —
 מיט מילך און האניק טוט זי פליסן —
 און דאס זיינען אירע פרוכטן צו געניסן.

כז.

ווער קען דיינע פארהוילענישן אנטפלעקן, ווען דו האסט אין הימל
 קאמערן און אוצרות געמאכט,
 מוראדיקייטן און זאכן פון גבורות פארטראכט.
 פאר די אומשולדיקע ריינע נשמות — אוצרות פון לעבן,
 און אוצרות פון הילף צו בעלית-שובה געגעבן;
 און אוצרות פון פייער און טייכן פון שוועבל, וואס פליסן.
 פאר די יעניקע, וואס האבן מיט דיין בונט צעריסן;
 און טיפע גריבער,
 וואס זייער פייער גייט קיינמאל ניט איבער;

די פארהאסטע פון גאט און זיין צאָרן
גייען דארטן פארלאָרן ;
און אוצרות פון שמורעס און געוויטער,
פארגליווערמקייט און פראַכטיקייט און ציטער ;
און אוצרות פון האַגל און אייז און שנייען, און היץ און הייסע
שטראַמען שוועבל,
און פינצטערניש, און חושכ'ניש, און דאַמף, און וואַלקן און נעבל —
אַלץ האַסטו אַנגעגרייט אין זיין צייט, אויף שטראַף און אויף גנאָד —
האַסט זיי פעסטגעשטעלט, צו דערווייזן, אז ס'איז דאָ אַ גאָט.

כז.

ווער קען דערטראַגן דיין מעכטיקייט,
ווען דו האַסט פון דעם שיין פון דיין כבוד באַשאַפן פון ריינער נשמה
די פּרעכטיקייט —
פון פעלז פון באַשעפער אויסגעשפּריצט,
און פון פייער פון ריינקייט אויסגעבליצט ;
און האַסט אַפּגעשיידט אויף איר דעם גייסט פון חכמה,
און האַסט זי אַנגערופן נשמה.
פון פלאַמפייער פון שכל האַסטו זי באַשאַפּען טייער,
און דיין אַמעס ברענט אין איר ווי אַ פייער ;
האַסט זי אַריינגעשיקט אין גוף אים צו היטן און באַדינען,
און זי ברענט אין אים מיט פייער, און טוט אים נישט פאַרבּרענען —
דער פון פייער פון נשמה איז באַשאַפּן דער גוף,
און פון גאַרנישט איז דער „יש“ געקומען אויף דיין רוף —
דערפאַר, וואָס גאָט האַט איבער אים גענידערט מיט פייער.

כט.

ווער קען זיך צו דיין חכמה דערגרונזן און דערשפאלטן —
ווען דו האסט אריינגעמאן אין נשמה דעם כוח פון וויסן, וואס ליגט
אין איר באהאלטן —

אז דאס וויסן זאל זיין דער קוואל פון איר כבוד און זי באצירן,
דאריבער קען פארניכטונג זי נישט בארירן,
און ווילאנג איר יסוד האט א קיום וועט זי לעבן,
און אין דעם ליגט דער סוד אריינגעגעבן.
און די קלוגע נשמה ווייסט נישט פון דארבן,
נאר זי באקומט פאר איר זינד א שטראף, וואס איז ביטערער פון
שטארבן.

אויב זי איז לויטער און ריין לאכט זי אויס זיך פון לעצטן טאג,
נאר אויב זי איז אומריין, ווערט זי געזונד דורך גרימצארן און פלאג.
און דורך דער גאנצער צייט פון איר טומאה בלייבט זי א פארצאגטע,
אן עלנטע, א פארצאגטע;
אן קיין שום הייליקייט טאר זי זיך נישט אנרירן,
און אין מקדש טאר מען זי נישט פירן,
ביז די טעג פון איר ריילאכקייט ווערן פארפילט.

ל.

ווער קען דען באלויגען דיך פאר אלע דייע חסדים, ווען דו האסט
דעם גוף א נשמה געגעבן,

אים צו דערהאלטן ביים לעבן,
און א וועג פון לעבן אים געלערנט און געוויזן, פון שלעכטס אים
אפצוהיטן.

דו האסט אים פון ערד געשניטן,
א נשמה אין אים אריינגעווייט,

י . י . ש ו א ר ז

און א גייסט פון חכמה אויף אים אפגעשיידט,
וואס דורך אים אונטערשיידט ער זיך פון דער בהמה אין פעלה,
און ווערט אויף א הויכער מדרגה געשמעלט.
אן אפגעשלאסענעם האַסמו אים אין דיין וועלט אריינגעשמעלט,
און ווייסט און פארשטייט אלע זיינע מעשים פון אויסנווייניק —
דען אלץ, וואס ער וויל פון דיר באהאלטן — ווייסטו,
פון אינווייניק און דרויסן זעסטו און פארשטייטו.

לא.

ווער קען באגרייפן דעם סוד פון דיין אויפטו, ווען דו האַסט באשאפן
פאר די באדערפענישן פון גוף יעדע פעולה באזונדער —
האַסט אים אויגן געגעבן צו זען דייןע צייכן, און אויערן צו האַרן
דייןע וואונדער,

און געדאַנק צו פארשטיין עפעס פון דייןע סודות,
און א מויל אויף דיין רום צו זאָגן עדות ;
און א צונג יעדן קומענדיקן דור דיין שטאַרקייט צו פארציילן,
ווי איך, דיין קנעכט, וואָס טוט פאר דיר היינט שטיין, און טו מיט
שוואַכער צונג דעם מינדסטן טייל פון דיין דערהויבנקייט
דערציילן.

און דאָס זיינען די קלענסטע פון דייןע שמעגן,
און ווי מאַכטיק מוזן זיין די ברייטע וועגן.
דען לעבן גיבן זיי צו יעניקע, וואָס טוען זיי געפינען,
דורך זיי קען יעדער צוהערער דיך אויסגעפינען.
און יענער, וואָס האָט נישט געזען דיין פראַכטיקייט,
און נישט געהערט פון דיין מעכטיקייט —
ווי וועט ער שוין דערקענען דיין געמלאַכקייט,
און ווי וועט אין זיין האַרצן קומען דיין וואַרהאַפטיקייט,
און האַלטן גרייט דאָס האַרץ פאר זיין דינסטפארטיקייט.

ש ל מ ה א ב ן - ג ב י ר ו ל

דאַריבער האָט דיין קנעכט, דאָס האַרץ, געפונען
אַ קליינעם טייל פון דייע גבורות צו דערמאָנען,
דורך דעם וועט אפשר גאָט מיין זינד פאַרגעבן און פאַרגלעטן,
און זיך לאָזן איבערבעטן. — — —

מישיח. אבן-עזרא

משה אבן-עזרא

... און מיין ליד איז א צירונג פון גינגאָלד —
און וועט אייביק פאַרגעסן ניט ווערן.

א.

די העברעאישע פּאָעזיע פון שפּאַניע — דער ערשטער פּאַרזוך פון א וועלטלאַכער אירישער ליטעראַטור — פאַרמאָגט בלוין צוויי גרונט־קאָלירן: שוואַרץ און ווייס. עס זיינען ניטאָ קיין קאָליר־שאַטירונגען, האַלב־און פּערטל־ניואאַנסן; ניטאָ די שטילע ביי־השמשות־שטימונגען פון דעם שפּעטערדיקן אייראָפּעאישן מענטשן, וואָס ווערט אויפגעגעסען פון ספּקות און אינערלאַכע סתירות. די פּאָעטישע אויסגוסן זייערע קענען געגליכן ווערן: ענטוועדער, צו מיטנמאָגיקן זונגלוט, אָדער, צו דער מיטלנאַכטיקער פינצטערניש. דאָס אייגענע איז צו זען אין דער אוראַלטער פּאָעזיע פון אירישן פּאָלק, און צום שטאַרקסטן — אין די ספרים: איוב און קהלת אויף איין זייט, רות און שיר־השירים אויף דער צווייטער זייט.

צוזאַמען מיט די אַראַבישע פּאַרמען פון פּאָעזיע, די סטרוקטור און מאַזאַאישע אָרנאַמענטיק פון ליד, האָבן זיי אויך איבערגענומען דעם תּור, דעם תּמצית פון דער אַראַבישער פּילאָזאָפּישער לעבנס־אַנשוי־אונג, איבערהויפּט בנוגע זייערע פּערזענלאַכע מאַטיוון אין פּאָעזיע, זייערע שיר־הול, מאַטיוון וועגן ליבע, וויין און נאַטור; אָדן און עלעניעס, דידאַקטישע לידער, שפּילערייען, רעטענישן און המצאות, און אפילו מלחמה־לידער, ווי מיר געפינען זיי ביי רבי שמואל הנגיד. נאָר דידאָזיקע מאַטיוון, דורכגייענדיק דעם טיגל פון די באמת־גרויסע גייסטער פון שלמה אבן־גבירול, משה אבן־עזרא און יהודה הלוי — זיינען אזוי געלייטערט און קריסטאַל־ליזירט געוואָרן, אַז זיי האָבן אָנגענומען דעם קאָליר און אייגנאַרטיקייט פון דער אַלטער העברעאישער פּאָלקס־נשמה.

שווער איז געוון דער שפראכלאכער קאמף, וואָס די ערשטע, שמואל הנגיד און שלמה אבן-גבירול, האָבן געהאַט צו פירן, אַריינצופאַסן זייערע וועלטלאַכע מאַטיוון אין דעם דעמאָלסטיקן ניי-העברעאיש. דאָ רעדט זיך ניט וועגן זייער רעליגיעזער אָדער נאַציאָנאַלער פּאַעזיע — ווייל אויף דעם פּעלד האָבן זיי געפונען פּאַרטיקע אָנגענומענע באַגריפן און וואָרט-בילדער, און איבערגענוג, פון תנ"ך. דאָ ווערט אונטערגעשטראַכן די פּאַעזיע פון די נייע פּערזענלאַכע מאַטיוון, וואָס זיי האָבן אַריינגעבראַכט פון אַראַביש-פּערזישן קולטור-אוצר. זיי האָבן געבראַכן די שפּראַך אומברחמנותדיק, ווייל ניט אַזוי לייכט האָט די שפּראַך זיך געלאָזט בויגן פאַר די נייע באַ-גריפן. שלמה בן-גבירול, וואָס זיינע מאַטיוון זיינען על-פי רוב אַבסטראַקט-אידייאַישע, האָט, רעלאַטיוו, געהאַט אַ פיל לייכטערע אַרבעט צו מייסטערן דעם פּערז, ווי משה אבן-עזרא. אבן-עזרא, דער פּאַעט פון בילדלאַכקייט, פון סקולפּטאַריש-אויסגעהאַקטן פּערז, האָט געהאַט אַ ריזיקן קאַמף אויס-צושטיין, איידער די פּאַרס האָט זיך אים געגעבן. דערפון נעמט זיך דאָס געפיל, וואָס מיר האָבן, לייגענדיק זיינע לידער, אַז עס איז ניט העברעאיש, נאָר אַ פאַרוואַנדטע קענטלאַכע שפּראַך, וואָס איז פּיקאַנט מיט איר עקזאַ-טישקייט.

די חתימה פון די פרעמדע קולטורן איז אויף קיינעם פון אַלע פּאַעטן פון יענעם דור ניט אַזוי קענטיק, ווי אויף משה אבן-עזרא. זיי זיינען אַלע געווען פאַרבירדערט אין גייסט מיט די אַראַבישע שאַפּער פון קולטור אויף אַלע געביטן פון מענטשלעכן גייסט, און אַלע האָבן זיי געשריבן זייערע פּילאָזאָפּישע ווערק אויף אַראַביש, נאָר קיינער פון זיי איז ניט געווען אַזוי אָנגעזאַפּט אין עצם און מהות מיטן דאָזיקן גייסט ווי משה אבן-עזרא. עס נעמט זיך געוויס דערפון, וואָס שלמה אבן-גבירול'ס גאַונות האָט געפונען אויסדרוק אין דעם אַלטן אידיש-רעליגיעזן געמיט-צושטאַנד, און דער שפּע-טערדיקער יהודה הלוי — אין צער פון זיין אומה און אירע האַפּענונגען — אַלץ מאַטיוון, וואָס האָבן זיך, אויסער אין דער פּאַרס, ניט געלאָזט באַאיינ-פלוסן צושטאַרק פון אַ דרויסנדיקער, הגם זייער נאָנטער, קולטור. דאָריבער איז די אַראַבישע השפּעה אויף זיי ניט אַזוי ניכר, ווי אויף משה אבן-עזרא. עס איז אמת, אַז ביז מיט גענויע הונדערט יאָר צוריק איז משה אבן-עזרא געווען באַקאַנט בלויז אַלס רעליגיעזער פּאַעט. עס זיינען פאַראַן ביז איבער צוויי הונדערט פּיוטים און סליחות פון זיין פּען, וואָס זיינען דורכ-געגאַנגען צו אונז פון אַלטע סדורים און מחזורים. אָבער ניט אין די סליחות און פּיוטים ליגט משה אבן-עזרא'ס אמתע קראַפּט. עס איז אין זיי ניטאָ

יענער מיסטישער פייער, וואָס ברענט אַרויס פון שלמה אבן-נבירול'ס דע-ליניעווע לידער, און ניט יענער אויפריכטיקער האַרציקער פאַטאָס פון יהודה הלוי, אָדער אפילו פון אברהם אבן-עזרא. משה אבן-עזרא דערשיינט פאַר אונז אין זיין פולער גרויס בלוז אין זיינע אינדיווידועלע לידער: אין זיין „ספר התרשיש“ און די סקולפּטאָרישע לידער פון זיין דיוואַן.

ב.

די תקופה פון אירן אין שפּאַניע איז אפשר די ראַמאַנטישסטע אין אונזער גאַנצער געשיכטע, און פונקט אזוי ראַמאַנטיש זיינען אויך די פיגורן פון די גרויסע שפּאַניש-העברעאישע פּאָעטן. שלמה אבן-נבירול'ס לעבן איז די ראַמאַנטיק פון גייסט, פון שאַפּנדן געדאַנק, וואָס איז גובר אַלע שטערונגען און שטרויכלונגען פון דער וועלט פון גשמיות. יהודה הלוי איז דער אידעאָלאָגישער ראַמאַנטיקער פון אַ גאַנצן פּאָלק אין גלות, דער פּאָטער פון דער אייביק-אידישער אירדיע פון שיבת-ציון און דער טרוימער פון אירע טרוימען. משה אבן-עזרא איז דער ראַמאַנטיקער פון דער אינדיווידועלער פּערזענלאַכקייט, דער פּאָעטישסטער פון אינדיווידועלן אויסדרוק, פון די פּערזענלאַכע לידן און פריידן פון דעם יחיד.

די פּאַמיליע אבן-עזרא ווערט געציילט צווישען די סאַמע שענסטע און אַדעליקסטע פון שפּאַנישן אידנטום, און האָט געצויגן איר יחוס ביז צו די אַדללייט פון ירושלים. זייער עלטער-זיידע, דער נשיא הסדאי אבן-שפרוט, איז געווען דער ערשטער גורם איינצופלאַנצן וועלטלאַכע חכמה און פּאָעזיע צווישן אירן אין שפּאַניע — און די אייניקלאַך האָבן אָנגעהאַלטן דעם זיידנס טראַדיציע. „זייערע מידות זאָגן עדות, אז זיי שטאַמען אָפּ פון מלכים און פּרינצן“ — אזוי דריקט זיך אויס דער כראָניקער רבי אברהם אבן-דאָד וועגן די פיר ברידער פון דער אבן-עזרא-משפּחה. נאָר דער גענויס פון דערדאָזיקער פּאַמיליע איז געקומען צום העכסטן אויסדרוק אין דעם דריטן פון די ברידער, אין משה אבן-עזרא'ן.

ער איז געבוירן געוואָרן בערך אין 1070 אין גראַנאַדע. זיין רבי איז געווען דער געלערנטער און פּאָעט רבי יצחק אבן-גיאַת. צוזאַמען מיט טיפע אידישע למודים האָט ער אויך באַקומען אַן אַלזייטיקע וועלטלאַכע בילדונג. ער איז געווען אַ גרויסער קענער פון דער אַראַבישער פּאָעזיע און האָט גריינט-לאַך געקענט די לאַטיינישע שפּראַך.

מיט זיין דערשיינען האָט זיך אַ גרויסער שטראָם פרייד אַריינגע-טראָגן אין דער ניי-העברעאישער פּאָעזיע. עס זיינען דערהערט געוואָרן

אזוינע מאַטיוון, וואָס זיינען, מיט קליינע אויסנאַמען, ביז אים געווען פרעמד און אומבאַקאַנט אין אונזער אַלטער פּאָעזיע. די לידער פון וויין און פון ליבע, און די פּלאַסטישע ברייטע נאַטור־שילדערונגען מיט זייער אייגנאַרטיקן חן און אַריענטאַלן פאַרפּום. פון דער רייכער און פריידיקער פּערזענ־לאַבקיט פון יונגן פּאָעט האָט געשריען מיט פּרישקייט און יוגנט:

ס'האַט אַ זון אין דער נאַכט פון מיין ליבע
זיך צעשטראַלט אין דער פינצטער מיט שיין;
ס'איז דאָס מויל פון געליבטער אַ בעכער,
פול מיט גאַלדיקן, דופּטיקן וויין — — —

מיט וואָס פאַר אַן אויג פאַר קאַלירן ער זעט די פּראַכטיקע שפּאַנישע לאַנד־שאַפט; מיט וואָס פאַר אַ חן און פאַרליבטקייט ער זינגט וועגן דער פּריי־לאַכער מסיבה, וואָס זיצט אַרום וויין־מיש אין צעבלטן גאַרטן; מיט וואָס פאַר אַן אַנטציקן ער באַגריסט דעם וואונדער פון דער ערשטער פּרילינג־רוי:

פון איר קנאַספּ האָט זי באַפּרייט זיך,
און זי פּלאַטערט אויפן ווינט. —
ווער עס טרינקט פאַר איר קיין וויין ניט,
יענער טוט באַגנין אַ זינד.

צו יענער צייט געהערן בלייספּק די ערשטע קאַפיטלען פון זיין „ספר־התרשיש“, יענע קאַפיטלען, וואו ער רעדט וועגן נאַטור, די פּריידן פון וויינישטאַק, פּרויען און ליבע. אין דערדאַזיקער גרעסערער פּאָעמע באַווייזט דער פּאָעט ממש וואונדער אין טעכניק און פאַרם. דאָס זיינען מערסטנס פיר־שורהדיקע לידער, וואָס גראַמען זיך מיט ווערטער פּונזעלכּן קלאַנג, נאָר די ווערטער האָבן פאַרשיידענע באַדייטונגען. דאָס איז אַ העכסט־קאַמפּליצירטע פאַרם, וואָס בלויז אזא ריזיקער טאַלאַנט, ווי משה אבן־עזראַ'ס, האָט געקענט נעמען — און אַרויסקומען גאַנץ. די לידער זיינען רונד, אַפּ־געטאַקט, און ניבן־איבער אין אַ געפּרעסטער פאַרם, אין אַ מינימום פון ווערטער — אַ מאַקסימום פון איבערלעבענישן אין בילדער. אַט איז איינס פון די לידער וועגן וויין:

נעם דעם קרישטאַלענעם בעכער און זאָג:
פון לבנה־שיין איז ער געגאַסן;
קניט ער צום קרוג זיך אַרונטער נאָך וויין —
ווערט זונשיין אין אים אַנגעגאַסן.

און אָט איז נאָך איינס, וואו דער פּאָעט דריקט־אויס זיין באַגייסטערונג
פאַר דער רייכער נאַטור :

אין פּרייען פעלד, אין בייטן, מאַך דיין וואוינונג :
אין מירטן־שאַטנס קילע גיין און שטיין ;
און זען די טראַפנס טוי אויף גרינע בלעטער,
ווי קערנדלאַך קרישטאַל און דימענט־שטיין.

אין דידאַזיקע לידער האָט דער פּאָעט דערגרייכט דעם סוד־הצמצום.
איך ווייס פון נאָך איינעם אַן אַלטן פּאָעט, וואָס האָט אויך געוואוסט דעם־
דאָזיקן סוד — און דאָס איז דער אַלטער פּערזישער חכם אַמאַר־כאַיאַם.
די קליינע לידער פון תּרשיש האָבן מיט זייער ליכטיקער חכמה און גע־
לייטערטן געדאַנק גאַרנישט ניט מיט וואָס זיך צו שעמען אַנטקעגן די קלוגע
רייד פון רובאַיאַם.

ג.

דערנאָך איז געקומען דער איבערברוך אין משה אבן־עזרא'ס לעבן.
דער יונגער פּאָעט פּאַרלירט די ירושה, וואָס איז אים געבליבן נאָך
זיין פּאָטערס טויט. ער איז אַרים און מוז אַנקומען צו זיינע רייכע ברודער.
ער פּאַרלייבט זיך אין זיין ברודער יצחק'ס טאַכטער. ווי עס זעט אויס, האָט זי
אים אויך ליב געהאַט, — נאָר די גאַנצע משפּחה האָט זיך געשמעלט אַנטקעגן
שירד, און דער פּאָעט ווערט כמעט אַרויסגעשטויסן פון דער משפּחה. פאַר
כעס און פּאַרצווייפלונג פּאַרלאָזט ער זיין היים, די אַראַבישע שפּאַניע,
וואָס איז געווען דער צענטער פון וויסנשאַפט, פּאָעזיע און פּרייען געדאַנק,
און וואַנדערט־אויס אין קאַסטיליע, אין דער קריסטלאַכער שפּאַניע, וואו
עס האָט געהערשט די מיטלאַלטערלאַכע פינצטערניש.

טריט־בייטריט גייען מיר נאָך דעם באַליידיקטן פּאָעט, און מיר ליינען
אַרויס די כּראַניק פון זיין וואַנדערלעבן פון זיינע לידער. זיין ביטערער כעס,
זיין אַפּגענאַרטע ליבע, זיין אַנטווישונג אין פּאַמיליע און פּריינט און זיין
צעבראַכן לעבן — זיינען דראַמאַטיש, זיינע איבערלעבונגען, די פיזישע,
אַזוי די גייסטיקע, — שאַרף און בולט. אין זיינע לידער־ווענדונגען צו זיין
אינגערן חבר־פּאָעט יהודה הלוי, צו זיינע ברודער און נאָנטע באַפּאַנטע,
ווערן זיינע איבערלעבענישן רעגיסטרירט גענוי מיט אַלע איינצלהייטן. זיין
פּאַרביטערונג איז אַזוי שאַרף און זיין בילדלאַך וואָרט — אַזוי שטאַרק,
אַז ווען ער רעדט וועגן דעם אומרעכט, וואָס זיינע ברודער זיינען אַנטקעגן

אים באגאנגען, הילכט ארויס ווי דאס קנאלן פון א בייטש פון זיינע צאָרני-
דיקע שורות.

פון יונגן, זאָרגלאָזן, שפילעוודיקן פּאָעט איז געוואָרן אַן עלנטער,
איין-זיך-פּאַרטיפּטער חכם. אַרים און פּאַרביטערט, צווישן מענטשן, וואָס
„דאָס ליכט פון אמת איז פון זיי פּאַרבאָרגן“, וואַנדערט דער דיכטער אין דער
פּרעמד און די גרויסע ביינקשאַפט עסט אים דאָס האַרץ. די געפילן פון
ליבע און ביינקשאַפט שטייגן צוזאַמען מיט זיין ביטערניש און כּעס —
איין געפיל איז גובר דאָס אַנדערע, און ווידער פּאַרקערט. און וויבאַלד,
אַז זיין פּערזענלאַך לעבן אויף דער ערד איז צעבראַכן — קערט זיך דער
פּאָעט אָפּ פון דער וועלט מיט פּאַראַכטונג, און לאַכט מיט אַ ביטער געלעכ-
טער פון אַלע אירע פּריידן. צו יענער צייט געהערן אַ סך פון זיינע סליחות
און פּיוטים, און זיינע פּראַכטפולע מעדיטאַציעס וועגן לעבן און טויט.
זיין צאָרן געפינט דעם קרעפּטיקסטן אויסדרוק אין צענדליקער לידער, און,
צום שטאַרקסטן, אין זיין ליד: „תּבל, תּני לָבָד“.

וועלט, גיב דיין האַרץ, און די אויגן
צעפּן, און אויער שפּיץ-אַז;
און העראַויס דעם אמת פון איינעם,
וואָס האָט דיך דערפּאַרשן געטאָן.

אַבער צו רעזיגנאַציע איז ניט געקומען. ער האָט געוואַלט „זיך אויס-
לאַכן פון יעדן צוואַנג אויף גליקן, און וואַרפן דער וועלט אין פנים דעם גט“
— נאָר ניט געקענט. און אפילו אין זיינע תּפלות, דאָרט, וואו ער שטייט
אין זעלבסט-פּאַרנעסנקייט פאַר זיין באַשעפּער אין הימל, קען זיין האַרץ
ניט פּאַרנעסן דאָס מענטשלאַכע שלעכטס און קען ניט פּאַרנעבן:

עס האָבן מיך מענטשן געווייטיקט געמיין,
גערעדט צו מיר גוטס, אין געביסן מיט די ציין —
זאָל קומען פאַר דיר היינט דאָס מענטשלאַכע שלעכטס,
דורך טאָג און דורך נאַכט.

ענדלאַך האָט צו אים, אין זיין פינה-אונטערציק יאָריקער עלטער,
דערנרייכט די יריעה, אַז זיין געליבטע איז אין אַ קימפעט געשטאַרבן.
„האָט געבוירן אַ זון נישט צום האַלדזן“. ער דערוויסט זיך, אַז פאַרן טויט
האָט זי דערמאָנט זיין נאָמען מיט ליבע — און דער געבראַכענער אַבער
שטאַלצער פּאָעט מאַכט שלום מיט וועלט און מענטשן. וואָס זיין אַנגעוויי-

טיקט הארץ האָט ניט געקענט פועלן ביי זיך ביי איר לעבן — איז אים אזוי לייכט און פארשטענדלאך אָנגעקומען איבערן קבר פון זיין ניט־רעאליזירטן הלום. דער פּאָעט האָט ענדלאך באַגריפן און פאַרשטאַנען — און רעזיגנירט. זיין כעס און ביטערניש ווערן פאַרשוואַנדן. ער באַקלאַגט זיינע פאַרשטאַר-בענע ברידער אין אויפריכטיקע גליעדריקע פערזן. ער איז שוין זיין גאַנץ לעבן געבליבן געטריי צום אַנדיינק פון זיין געליבטער און קיינמאָל ניט חתונה געהאַט. ער איז געשטאַרבן אין 1189, אויפן ניין־און־זעכציקסטן יאָר פון זיין לעבן — און זיין לעבנסלאַנגלאַכער פריינט יהודה הלוי האָט אים באַוויינט מיט האַרציקע הספדים־לידער.

ד.

די פיגור פון משה אבן־עזרא וועט ניט ארויסקומען גאַנץ, אַלזייטיק — אויב מיר זאָלן ניט באַטראַכטן זיין גרעסער ווערק, זיין ספר וועגן דער אידישער פּאָעזיע*.) דאָס בוך איז געשריבן געוואָרן אין זיינע עלטערע יאָרן, ווען אַלע זיינע ליידנשאַפטן און ביטערנישן האָבן זיך שוין געהאַט איינגעשטילט — און דער פּאָעט איז ביכולת איבערצוגעבן זיינע איינדרוקן און ליטעראַרישע טעאָריעס אויף אַ געלייטערטן קריסטאָליזירטן אופן. ער באַהאַנדלט די רעטאָריק פון ביידע שפראַכן — העברעאיש און אַראַביש — און גיט אַ געשיכטלאַכע קריטיק פון דער העברעאישער פּאָעזיע, פון איר סאַמע געבורט אויפן שפּאַנישן באַדן, ביז זיינע לעצטע טעג. זיינע באַמערקונגען זיינען לויטער און טרעפלאַך, מיט אַ פיינעם געשמאַק פאַר מענ־טשען און געשעענישן. זיינע ידיעות און בקיאות אין די ליטעראַטורן פון ביידע שפראַכן זיינען אומגעהויער גרויס. די מעמואַרן זיינען וועגן פּאָעטן און חכמים, וואָס ער האָט באַגעגנט, זיינען שאַרף און פריש געצייכנט, און זיין אַפּשאַצונג איז געלונגען, בכלל איז דאָס אַ בוך, אין וועלכן מיר דערפילן די עפאָכע און די אַטמאָספּער פון יענער צייט.

מיר ווילן אויסקלייבן אַ פאַר בלעטער פון זיין לעבן, דאָרטן, וואו דער פּאָעט כאַראַקטעריזירט זיך אַליוו, און מיר וועלן אים לאָזן רעדן אויף זיין אייגענעם שטייגער:

(* דאָס בוך „שירת ישראל“ איז איבערגעזעצט געוואָרן פון דעם יונג־פאַר-שטאַרבנעם געלערנטן בן־ציון האַלפּער און איז דערשינען אין יאָר 1924. אַלע ציטאַטן פון משה אבן־עזרא אין דעם בוך זיינען גענומען פון זיין איבערזעצונג.)

* * *

אין מיינע יונגע יאָרן האָב איך באַטראַכט פּאָעזיע אַלס אַ מעלה, מיט וועלכער אַ מענטש קען זיך איבערנעמען, און, לויט מיין מיינונג, פאַר דינען מיינע לידער באַקאַנט צו מאַכן מיין נאָמען. אָבער שפּעטער האָב איך פאַרלאָזט און אוועקגעוואָרפן די פּאָעזיע, ווי דער הירש, וואָס אַנטלויפט פון זיין אייגענעם שאַטן, ווייל איך האָב גענאַרט זיך אָפּצוגעבן מיט העכערע ענינים.

אמתדיק, איך לעב אין אַ דור, אין וועלכן דער צושטאַנד פון חכמה איז ניט זייער געהויבן, און מענטשן באַנייען זיך ניט פּיין מיט חכמים און שרייבער. איך האָב פאַרבראַכט מיינע יונגע טעג און דורכגעמאַכט מיינע יונגע יאָרן לויטן שפּרוך פון אונזערע אַמאָליקע חכמים: „די צייט האָט אים באַגעגנט מיט אירע ליידן אין די יונגע יאָרן, און אירע פּיילן האָבן אים באַשאַסן — אָבער די בעסערע זאַכן זיינען געקומען צו זיין עלטער.“ אויך אבן-גבירול, נאָט זאָל זיך אויף אים דערבאַרעמען, האָט אַנִי געדייט אויף דעם אויבנדערמאַנטן ענין אין זיינע פּערזן:

נאָך וואָס דאָס רעדן? ס'איז געווען אַ וואוילע וועלט —
נאָר איך בין אויף דער וועלט צירשפּעט געקומען.

מענטשן פון גייסט זיינען פרעמד צום נאַרישן המון. די מענטשן פון אונזער דור זיינען געגליכן צו בוימער אין אַ וויסטן לאַנד: זיי האָבן ניט קיין שאַטן און קיין גרינע צווייגן. די ווענט פון אַ בית-עלמין, וואָס מען קען זיך צוועצן אין זייער שאַטן, בריינגען מערערע נוצן און האָבן גרעסערע פאַרדינסטן ווי די מענטשן.

בנוגע מיר — בין איך ניט פון די יעניקע, וואָס באַקלאַנגן זיך אויף די אומשטאַנדן, און ניט פון די יעניקע, וואָס טאַדלען דיראַזיקע מידות פון אונזערע צייט-חברים. און איך האָב דערפאַר צוויי טעמים: ערשטנס, ווייל איך האָב פאַרווכט ביידע עקסטרעמען פון דער צייט, און גוטס און שלעכטס זיינען אויסגעפאַלן אויף מיין גורל, און צווייטנס, ווייל נאָט האָט מיט מיר געטאָן חסד, און איך בעט ביי אים, ער זאָל מיר העלפן אים לויבן דערפאַר — איך זאָל ניט בלייבן אומדאַנקבאַר; ער זאָל מיר העלפן זיך באַנגוגענען מיט ווינציק, זיך צופרידנשמעלן מיט אַביסל און זיך אונטערוואַרפן צו דעם, וואָס עס איז מיר באַשערט.

און איך בין א רייכער אַרימאָן, אַן אַביון, וואָס פאַרמאָגט אַ סך —
וואָרים עס איז ניטאָ קיין גרעסערע אַרימקייט פון נאַרישקייט, און עס איז
ניטאָ קיין איינזאַמערער מענטש פון דעם יעניקן, וואָס האָט זיך אַליין ליב.
און איך פאַרלאָז מיך אויף גאָט, אַז ער וועט שפּייזן מיך און מיינע טרייע
ברידער — ביז דער צייט, ווען מיר וועלן פאַררייזן צום וואוינונג פון גליק
זעליקייט און באַלוינונג, זיך אַרויסציען פון דער מיאוסער וועלט צו אַ
וועלט פון לויטער גליק און גוטס, אויב מיר'ן ווערט זיין דערצו.

זיך אומצוקערן צו אונזער ענין: דאָך אינגאַנצן אויפגעהערט שרייבן —
האָב איך ניט, און ביי אַ געלעננהייט האָב איך זיך דערצו אומגעקערט.
פון מיינע געמאָסטענע לידער גייען אַרום צווישן עולם איבער זעקס טויזנט
פערזן מיינע אויף פאַרשיידענע ענינים; זיי זיינען פילפאַרביק, זיי פיל-
פאַרביק עס זיינען די מענטשן. פיל פון זיי זיינען לויבלידער צו ברידער און
פריינט, עלעגיעס אויפן טויט פון אייגענע ליבע מענטשן. אייניקע פון זיי
האָב איך געשריבן פון מיינ אייגענעם פאַרגעניגןדוועגן, און אַנדערע — כּרי
אויפצולעבן דעם אָנדייניק פון אַ פאַרגעסענעם טויטן.

און וואָס איז שייך שטיפּערישע לוסטיקע לידער, וואָס גייען אַרויס
פון גדר פון די שיינע זאַכן, וואָס זיינען ווינציק, און פאַלן אַרײַן אין כלל
פון די מיאוסע זאַכן, וואָס זיינען אַ סך — האָב איך זיך מיט זיי ווינציק
אַפגעגעבן, און איך וויל זיך ניט אַפּשטעלן זיי צו דערמאַנען. אַזעלכע ליד-
דער זיינען ניט מער ווי פּעלערן פון די אינגלשע יאָרן, ווי ליבעלידער,
פּזמונות און אויסגעפּוצטע מליצות. דער חלק, וואָס מיר איז אויסגעפאַלן
אויף מיינ מזל — איז אַ פיל בעסערער. לידער פון אַ סאַטירישן אינהאַלט
אויף באַוואוסטע פּערזאָנען — האָב איך קיינמאַל ניט געשריבן, הנם דאָס-
דאָזיקע מין ליד איז דאָס לייכטסטע און גרינגסטע צו שרייבן, ווייל עס איז
לייכטער צו צעשטערן איידער צו בויען. מיט גאָט'ס חסד האָב איך קיינעמס
כּבוד ניט אָנגערירט, און קיינער האָט מיינ כּבוד ניט אָנגערירט.

קורצע עסייען

(פון משה אבן-עזרא'ס בוך „שירת-ישראל“)

וועגן דער העברעאישער שפראך :

... און צוליב דעם, וואָס מיר געפינען זיך אַ לאַנגע צייט אין גלות, איז די העברעאישע שפראַך פאַרגעסן געוואָרן, באַשעדיקט געוואָרן און זיך אָפּגעשטעלט, אָדער אזוי גוט ווי אָפּגעשטעלט. עס איז קיין שריד-ופליט ניט געבליבן פֿון דער העברעאישער שפראַך, אחוץ די פיר-און-צוואַנציק פאַרהייליקטע ספרים, וואָס האָבן אַריינגענומען פֿון דער שפראַך בלויז יענע ווערטער, וואָס זיינען נויטיק געווען אויסצודריקן די געדאַנקען און ענינים, וועלכע די ספרים באַהאַנדלען. פֿון די דאָזיקע ספרים האָט אונזער פֿאַלק גענוג מען די יסודות צינויפּצושטעלן זיינע תּפילות און בקשות, לויב-און שטראַף-לידער, זיינע קינות און קלאַג-לידער, און אַלע אַנדערע אופנים פֿון וואָרט און מליצה. און מיר וואָלטן טאָן גוט, אויב מיר'ן זיך אויסהעלפֿן מיט דער שפראַך פֿון משנה — ווייל אירע ווערטער זיינען ריין-העברעאישע, הגם עס געפינען זיך אין איר גאַנץ אָפּט אויסדרוקן, וואָס זיינען ניט אין איינקלאַנג מיט דער גראַמאַטיק. מיר מוזן זיך אָבער רעכענען מיט דער מסורה פֿון די חכמי-המשנה, ווייל זיי האָבן געלעבט אין אַ צייט, וואָס איז געווען זייער נאַנט צו דער תקופה, ווען די שפראַך איז נאָך געווען אין איר גאַנצער פּולקייט.

וועגן רבי שמואל הנגיד :

... ער, נאָט זאָל אים באַוויליקן, איז גערופן געוואָרן צו דער ישיבה של מעלה און איז געשטאַרבן אין דריי-און-זעכציק-יאָריקער עלטער, אין אַכטן יאָרהונדערט, לויט אונזער צייטרעכענונג. ער האָט געהאַט אַסך ניט-פאַרגינער און פעלער-זוכער, וואָס זיינען באַלד דערנאָך געקומען און געפונען פעלערן אין וועלכע פֿון זיינע פּערזן — ווייל ער איז ניט געווען גענוג

אָפּגעהיט אין דקדוק. זיינע שונאים זיינען אים באַפּאַלן ווי די בייזע חיות באַפּאַלן די שאַף, אָדער ווי דער שפּאַרבער באַפּאַלט די שטוביקע עופות. זיי האָבן אים געשענדט אין זייערע חבורים און זיינען אים באַפּאַלן אין זייערע ספרים. זיי האָבן זיך אָפּגערעכנט מיט אים, ווען ער איז שוין געווען אין קבר, און געריסן פון אים, אַ טויטן, פּאַסנווייז. די מעשים פון דיראַזיקע מענטשן נייען אַנטקעגן רעליגיע, מענטשלעכקייט און יושר, און עס האָט זיך ניט געפּאַדערט דערצו קיין גרויסער מוט. מיר האָבן שוין גערעדט איר בערגענוג פון דער מיאוסער מחלוקה, וואָס איז אַריינגעפּאַלן צווישן אים און זיינע מתנגדים. און באמת טאָר מען זיך אויף דעם ענין מער ניט אָפּ שטעלן, ווייל דיראַזיקע מענטשן וועלן דאָך שוין מער ניט זינדיקן, און די מיאוסע מעשים זייערע — מער ניט איבערחזרן, ווייל די בעלי-מחלוקה זיינען דאָך שוין איינגעזאַמלט געוואָרן צו גאָט און די באַליידיקער און דער באַליידיקטער זאָלן זוכן סליחה-ומחילה ביי גאָט, און ער איז דער פּאַרגיבי-קער און דערבאַרעמדיקער. עס איז נאָר אַ גרויסער וואונדער, וואָס דיראַזיקע מענטשן האָבן אים ניט געקענט מוחל זיין זיינע קליינע פעלערן, און האָבן פּאַרנעסן זיין פּרוכטבאַרע אַרבעט און אויסגעצייכנטע שאַפּונגען אויף אַלע געביטן פון הלכה און שפּראַך-פּאַרשונג, און זיינע גרויסע פּאַר-דינסטן אַלס שטאַטסמאַן.

וועגן דערפּאַלג אין לעבן :

דערפּאַלג קען נישט דערגרייכט ווערן — סיידן דורך אַסך מי. אַ מענטש קען נישט קומען צו מנוחה — סיידן דורך צער, און ער קען נישט דערגיין צו אַ לעבן פון פריידן — סיידן דורך אַסך ליידן. די ערד איז אַן היץ און אַן קעלט נישט צוגעגרייט צום זייען. דו קענסט נישט צוקומען צו דעם, וואָס דו האָסט ליב — אויב דו ליבסט ניט מער ווי דו האָסט פיינט ; און דו קענסט זיך ניט באַפּרייען פון דעם, וואָס דו האָסט פיינט — אויב דו ליידסט ניט פיל מערער, ווי דו האָסט ליב. פּאַרנעס זיך מיט חכמה — ווייל אַ קורץ לעבן מיט אַסך חכמה איז בעסער פון אַ לאַנג לעבן מיט ווייניק חכמה. אויב דו ווילסט ניט טראַגן די לאַסט פון לערנען, וועסטו טראַגן אין זיך דעם צער פון נאַרישקייט.

וועגן דער חכמה פון ליד :

לאַז זיך אַרונטער אין ים פון געדאַנק, און בריינג-אַרויף די טייערע פערל. צי זיך צוריק פון פּאַרפּלאַנטערטע זאַכן און פּוסטע ווערטער. אַנטלויף

פון קרומע רייד און דערווייטער זיך פון משונהדיקע אויסדרוקן. דייע רייד זאָלן זיין פשוט, זיי זאָלן ניט דאַרפן אַנקומען צו פירושים; און דיין מיינ זאָל זיין פאַרשטענדלאַך, ער זאָל ניט דאַרפן זיך באַגרינדן אויף ראיות. דער בעל־שכל לערנט פריער איידער ער נעמט זיך עפעס טאָן. דער געמיט צושטאַנד פון פּאָעט טוט זיך אָפט בייטן: פאַראַן אַ צייט, וואָס דער פּאָעטי־שער געדאַנק איז אים געהאַרכזאַם, און אַ צייט, וואָס ער לאַזט זיך ניט באַ־הערשן. ווען אַ מענטשנס נשמה איז פול מיט דאַגות קען ער קיין ליטעראַ־רישע זאַכן נישט שאַפן. אויב דו שפּירסט, אַז דו באַזיצסט די פיזיקייט — פאַרנעם זיך מיט ליטעראַטור, און קיין מאַטעריאַל וועט דיר ניט פעלן; אויב אָבער דו ביסט אַ פּוילער בטבע, צי זיך צוריק פון אַזעלכע ענינים — ווייל דו וועסט ניט זען אין זיי קיין מזל־ברכה.

וועגן פּאָעטן:

איינמאָל איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן די פּראָגע: וועלכער פּאָעט איז דער בעסטער? איז געקומען דער ענטפּער: דער בעסטער פּאָעט איז יענער, וועמעס טרויער עס אַנטציקט אונז, און וועמעס הומאָר עס מאַכט אונז שמייכל־לען. און עס איז אויך געזאַגט געוואָרן: דער ערגסטער פּאָעט איז דער מיטל־מעסיקער. דערדאָזיקער ענין קען געגלייבן ווערן צו וואַסער: דער פּאָעט דאַרף זיין אָדער זייער הייס, אָדער זייער קאַלט. דער ערשטער דערוועקט אין אונז באַוואונדערונג און אַנטציקונג, און דער צווייטער וואַרפט אַן אויף אונז אַ טרויער, — אָבער דער מיטלמעסיקער, דער לעבלאַכער, איז לחלוטין אַ ניט קיין געווינטשטער.

וועגן די פּסעוודא־פּאָעטן:

דורך די אַלע פאַרנאַנגענע אויבנדערמאַנטע דורות האָבן אויך ניט אויס־געפעלט ביליקע פאַרדעכטיקע מענטשן, וואָס האָבן זיך אָפּגעגעבן מיט מאַכן פּערזן. זיי זיינען געווען געשלאָגן מיט נאַרישקייט, פאַרטאָן אין זייער אייגע־נער גרויסקייט. זיי זיינען געווען פאַרליבט אין זיך אַליין און זיך אָפּגעקערט פון גוטס. עס האָט זיי געפעלט די קראַפט זיך אַליין איבערצואוועגן צום גוטן און אַנצונעמען דעם ריכטיקן קוק אויף זאַכן. זייער לייכטזיין האָט זיך איבער זיי געשטאַרקט, און זיי האָבן קיין באַגריף ניט געהאַט פאַרן זין פון וואָרט און קיין פאַרשטענדניש ניט געהאַט פאַר אמתער פּאָעזיע. זיי האָבן געמשפּט אויבערפּלעכלאָך איבער יעדן ענין, און האָבן זיך געיאָגט צו שרייבן לידער.

און זיך געריסן צום פערן. די אמאליקע חכמים האָבן געזאָגט: „בלויז דער גרויסער מענטש, אָדער דער נאַר, יאָגט זיך צו שרייבן". נאָר דיראָזיקע מענטשן גייען אויף איין וועג, און די אמתע פאָעטן גייען אויף אַנאַנדער וועג.

וועגן איבערזעצן:

אויב דו ווילסט איבערזעצן א זאך פון אַראַביש אין העברעאיש — נעם בלויז דעם געדאַנק און כונה פון דער זאך, און איבערזעצן ניט ווערן טערלאַך, ווייל איין שפראַך איז ניט גלייך צו דער אַנדערער. ס'איז גוט אַרײַנצובריינגען דעם געדאַנק פון אַריגינאַל אין די שענסטע ווערטער, וואָס דו געפינסט אין דער שפראַך, אויף וועלכער דו איבערזעצסט.

וועגן די בייזע צינגער:

זאָלסט זיך היטן פאַר אַ מענטשן, וואָס האָט צוויי פנימער און צוויי הערצער, און פאַר דעם צבועקישן חונף, וואָס ווייזט דיר אַ שמייכל אויפן פנים און טראָגט דיך אַ שנאה אין האַרצן. דער אָפּנאַרער האָט אַ נטיה צו זאָגן ליגן מחמת ער האָט קיין כוח ניט. דערהויפּט זאָלסטו זיך דערוויי-טערן פון דעם שפיציקן דאָרן, פון דער עדה חונפים, וואָס פאַרט צוזאַמען יראַת-שמים מיט מוראַ פאַר מענטשן. זיי ווייזן אויס ווי פרושים פון דער וועלט, ווייל זיי זוכן דורך דעם זיך צו דערהויבן. זיי זיינען געגליכן צו דעם יעניקן, וואָס זוכט אויסצולעשן אַ פיער מיט אַ הויפן שטרוי. זיי אַ פריינט בלויז מיט דעם יעניקן, וואָס קען האַלטן אַ סוד. פּלאַטאָ זאָגט: „אויב עמיץ לויבט דיך פאַר אַ שיינער מידה, וואָס דו באַזיצסט ניט, ווען ער דאַרף צו דיר אַנקומען — וועט ער דיך שענדן פאַר אַ מיאוסער מידה, וואָס דו באַזיצסט ניט, ווען ער וועט אויף דיר בייז ווערן". דערקענען זיך אליין — זאָל זיין טיערער ביי דיר אין די אויגן פון אַלע לויבגעזאַנגען, וואָס מענטשן גיבן דיר. און די רייד, וואָס דו הערסט פון אַ מענטשן, ווען ער דאַרף צו דיר אַנקומען, זאָלן דיך ניט פאַרפירן — ווייל מענטשן זיינען קינדער פון דער וועלט; אַז די וועלט לאַכט מיט דיר, לאַכן זיי אַלע מיט — אַבער, קערט זי זיך אָפּ פון דיר, קערן זיי זיך אַלע אָפּ מיט איר צוזאַמען.

משה אבן-עזרא וועגן זיך אליין :

פראגע : צי האָט ער גופא אָפּגעהיט אַלע כּללים פּון ליד, און צי האָט ער אַליין זיך אויסגעהיט פּון די פעלערן, אויף וועלכע ער מאַכט אויפּמערקד זאָס אין זיין בוך וועגן פּאָעזיע ?

ענטפּער : ניין! איד בין זיך מודה, אז איד האָב אין העם פּרט געד זינדיקט צוליב פּאַרשיידענע סיבות. ווייל יעדער בשריזום איז אַ זינדיקער, און די אָריגינאַליטעט פּון מענטשן געפינט זיך אויף אַ נידעריקער מדרגה, ווייל זיין כאַראַקטער האַלט זיך אין איין בייטן און בויגט זיך אויף אַלע זייטן. דאָריבער איז ניטאָ אַ מענטש אויף דער וועלט, וואָס זאָל זיין אַ מושלם אין אַלע מעלות. דערצו איז אויך פּאַראַן אַנאָנדער סיבה : אַסך פּון מיינע לידער און ווערק זיינען געשריבן געוואָרן אין מיינע יונגע יאָרן, ווען איד בין געווען שיכור פּון פּריידיקער יוגנט. אין יענער צייט בין איד נאָך ניט געווען געניט און איינגעשטעלט. אייניקע געדאַנקען מיינע זיינען אָריגינענאַסן געוואָרן אין בעכער, און אַנדערע האָבן זיך אויסגענאַסן אויף דער ערד : זיי האָבן זיך אַרויסגעגליטשט פּון די פינגער און איד האָב זיי ניט געקענט דערכאַפּן.

שיין

בנפשי ליל ירדות...

ס'האט א זון אין דער נאכט פון מיין ליבע
זיך צעשמרעלט אינדערפינצטער מיט שיין.
ס'איז דאס מויל פון געליכטער א בעכער
פול מיט דופטיקן גאלדיקן וויין.

מיינע רויון צעבליט אויף איר פנים,
און מיין מירטנצווייג גרינט אין איר פראכט;
ווען איר אויג האט מיין הארץ שווער פארוואונדעט,
האט איר ליפ מיר א היילונג געבראכט.

א ריוז

כתנות פסים ...

איינגעהילט האט זיך דער גארטן
אין א העמד פון גרינס געשטיקט ;
איטלאך בוים צעבליט אין ווייסן,
איטלאך אויג פון פרייד אנטציקט.

איטלאך כלום האט פריש באגייט זיך,
ציט זיך קעגן זון און לאכט ;
פארויס גייט די ריוז, די מלכה,
אין איר קיניגלאכער פראכט.

פון איר קנאספ האט זי באפרייט זיך,
און זי פלאטערט אויפן ווינט :
ווער עם מרינקט פאר איר קיין וויין ניט,
יענער טוט באגיין א זינד.

אין גארטן

פון ליד: קראני גביר...

... און דער גארטן איז פראכטיק צעוואָרפן,
איז פארטרונקען אין העלע קאלירן;
איז געשניטן אין ליכטיקע ביימן,
און די רויזן פילפארביק שעמעריין.
האָט פארהילט זיך אין זיידענע העמדער,
און מיט בלוי און מיט פורפור פארנומען;
און דער זומער האָט העל אויף די העמדער
געשטיקט פאלמען און קנאַספן און בלומען.
און דאָס ליכט פון דער זון איז אַ גאַלד-פאַל,
און די בוימער די גרינע — אַ הימל;
און עס מורמלען און שפריצן פאַנטאַנען,
און זיי וואָרפן אויף אַלץ אַן אַ דרימל.
און די טויב וואָרקעט שמיל צו די מירטן,
דער קאַנאַריק טוט מיט גאַר ניט ווערן;
און ער זינגט און פאַרגייט זיך אין צווייגן,
ווי פאַר'שיכור'ט פון וויינטהויבן-טרערן.
און מיט פויגלען פלייצט-איבער דער גארטן,
וואו אַ שפאַלט — זיינען נעסטן פאַראַנען;
אַ פאַר'כישופ'טער גארטן מיט פויגלען,
מיט די פאלמען און מיט די קאַשטאַנען.
און די מאַטע און מידע דערוואַכן,
ס'האָט די צייט איצט פאַרמאַכט אירע אויגן —

מ ש ה א ב ז ע ז ר א

אויף א רגע גערופן א יום-טוב,
און די לייד איז צערונגען, צעפלוויגן.
רונד דער טיש ווי א הימל, די לבנה —
איז דער קרוג, און ווי שמערן — די בעכער;
און די רויכפאנען רויכן געווירצן,
און א ווינטל צעפאכט זיי ווי פעכער.
דער קרישמאלענער בעכער — א שמערן,
און דער וויין אין זיין אינגעווייט — צונמער;
א פארליבטער מיט טרער אויף זיין פנים,
נאר אין הארצן ברענט פלאם-פייער בונמער.

א חתונה-ליד

הריח מר ...

איז דאס מירא דער דופט, וואס צעשפרייט זיך,
צי דער ווינט פאכט די מירטן אין היץ?
איז דאס וואלקן, צי ריחות פון וויראך,
שפילט דער וויין אזוי העל, צי דער בליץ?

יא, די וואלקן זיי טריפן מיט בשמים,
און די מירט טריפט מיט פערל און שטראלט;
צי עס זינגען די בערג היינט די שמומע,
צי די זינג-פויגלען קלינגען אין וואלד?

און די ערד איז אין גינגאלד געוויקלט,
און אין זייד אין געשמרייפטן געקליידט;
יעדער וועג האט זיך אויסגעגלייכט פריידיק,
און די בערג ליגן פלאכע צעשפרייט.

און עס זינגען די שטיבער פאר שמחה,
ס'זינגט ארויס יעדער באַלקן פון הויז;
און פארוואַלקנטע פנימ'ער לויכטן,
ס'שלאַגט מיט פריידן פון מענטשן אַרויס.

מ ש ה א ב ז ע ז ר א

און די לעפצן פון שטאמלער, זיי זינגען, —
ס'איז דער בנין פון פרייד אויפגעשמעלט;
די פארבארגענע וואונדער פון צייטן
האָבן איצט זיך אַנטפלעקט פאר דער וועלט.

און דאָס פראַכטיק געצעלט איז באַהאַפּט,
און אין שליוף איז דער האָקן געבראַכט;
ס'האַבן טעג זיך צוזאַמענגעגאַסן,
פון צוויי מענטשן — איין לייב היינט געמאַכט.

און די פרייד שטייגט אַלץ העכער און העכער,
פלאַמערט איבער די בערג ווי אַ פּאַן;
ס'טראָגן פליגל פון מאָרגן די בשורה,
און דער ליכטיקער וועלט זאָגן-אָן.

פון פאַרגליווערטן וואַסער די בעכער
און פון פייער צעשמאַלצן דער וויין;
טרינקט דעם וויין פיל איר קענט נאָר פאַרטראָגן,
עס זאָל פריילאָך און לוסטיק היינט זיין.

מיט דער ליבע-גאַזעל, פריי זיך, בחור,
זינגט פון ליבע, וואָס האָט אייך באַרירט;
איר פיגור איז גראַציעז ווי אַ פאַלמע,
און איז דאָך אַזוי לייכט ווי די מירט.

און ווען אַוונט פאַלמ-צו — האָב ניט מורא
פאַרן צירונג- און האַרבאַנד-געקלאַנג;
און ניט שרעק זיך פאַר אויגן ווי טויבן,
ווי פאַרצויגן מיט גיריק פאַרלאַנג.

י . י . ש ו ו א ר ז

און דיין הארץ זאל ניט ווערן דערשראקן
פאר די ארעמס אין גאלדבענד געקלעמט ;
ניט אנטלויף פאר די שלאנגען, די לאקן —
זיי פארשמעלן א פנים פארשעמט.

יא, דאס ציען זיי דיך און זיי רופן,
כאטש פארשמעלט איז דאס מיידל-געזיכט ;
און די ברוסטן — גראנאטן אין רויון
העל-צעבלימע אין ראזיקן ליכט.

נאַכט און פרימאָרגן

נרודי ליל נדוד... .

אין נאַכט פון צעשיידונג זיינען שמערן צו מיד
צו גיין אינם הימל זייער וועג ;
ווי זילבערנע נעגל, וואָס רירן זיך ניט,
און טוען זיך ניט קיין באַוועג.

די לבנה שווימט ווי אַ פאַרליכטע, אַן שלאָפּ,
די שמערן — זיי הימל זי שווער.
איך גאַר נאַר, זיי זאלן פאַרשווינדן, און האָפּ
אומזיסט נאַר, זיי ווערן אַלץ מער.

אין נאַכט אַכער פון די חברים און פריינט
פאַרשווינדן זיי אייליק און שנעל ;
דער ליכטיקער שמערן פון מאָרגן, וואָס שיינט,
פאַריאַנט זיי, פאַרטרייכט זיי פון פעלד.

אין נאַכט, ווען ס'טריפט גאַל אינם האַניק און רינט,
און לייד ווערט צו פרייד מיטן וואונק ;
די נאַכט איז אַ קויל, און דער שמיד איז דער ווינט,
און בליץ — אויסגעשלאָגענער פונק.

ניטאָ איז קיין ליכט נאַר קיין אַנדערש דורכום,
ווי בעכערס מיט גאַלדיקן וויין ;

י . י . ש ו ו א ר ז

עם גייען די לידן צו קעמפן ארויס,
נאר ס'נעמען די פריידן זיי איין.

דער וויין רעדט ניט הויך, רעדט געלאסן און שטיל,
נאר ס'פאלן די שטארקסטע פאר אים ;
זיין אויסזען איז כשוף, זיין ווארט איז געפיל,
און צערטלאך און זיס איז זיין שמים.

מאכט לעבעדיק מענטשן און טויט, מאכט זיי טריב,
אי שטארק און אי שוואך איז זיין ליד ;
דעם קלוגן בארואיקט ער צערטלאך און ליב,
דער נאר ווערט פון תאוה צעגליט.

זיין פנים איז אומשולדיק-קלאר, שעמערירט,
נאר ס'שיפעט זיין שוים מיט באטרוג ;
ער שפרייט-אויס אן איידעלן דופט, וואס פארפירט,
פון האלדז פון קרישמאלענעם קרוג.

עס קושט זיינע ליפן פארשמאכט דער געדאנק,
דאס אויג פליקט ארונטער זיין בלוט ;
א רויז בליט צעגליט אויף דער באק פון געטראנק —
נאר ס'היטן די שלאנגען זי שטום.

איז טרינקען מיר ביז מיר פארבייטן דאס בליי
פון נאכט אויפן זילבער פון מאג —
די בלומען פון הימל פארשווינדן, דען פריי
טוט ס'וואסער פון הימל א טראג.

מ ש ה א ב ז ע ז ר א

עס צינדט זיך אין פייער פון הימל דער ברעג,
דאס לעצט ביסל גרויקייט פארשווינדט ;
און ס'מוען זיך בלומען פון גארטן א וועק,
די זון וועקט זיי אויף און פארצינדט.

דאס וואסער פון טייכל — א זילבערנער פלאס,
א גלאנציקער, פלאמיקער שווערד ;
און טראפנס אויף בלומען און טראפנס אויף גראס,
ווי קערנדלאך סאפיר באטרערט.

זיי לויכטן אויף בליענדער רויטקייט פון בייט,
ווי שווייס אויף צעהיצטן געזיכט ;
דער דופט פון די בוימער דערקוויקט און דערפרייט,
פון פינצטערניש קומט ער צום ליכט.

און פויגל אין צווייגן געדיכטע פארשמעלט
צעגיסן זיך קלאר אין געזאנג ;
זיי ווערן ניט מיד, ווי בא'כשופ'ט, באזעלט,
און ס'טראגט זיך א קלאנג נאך א קלאנג.

דאס ווינטל וויגט צערטלאך די מירטן און וויגט —
וואס שמרעקן צום ליד זיך אצינד ;
זיי טאנצן, פאר'שיכור'ט אן וויין, און אנטציקט,
און נויגן זיך שמיל מיטן ווינט.

די קעלט איז אַנטלאָפֿן

זמן הקר ...

די קעלט איז אַנטלאָפֿן ; דער רעגן
האַט נאַכגעלאָזט ; פֿריי איז געוואָרן ;
די זון איז צעשטרעלט, ווי אַ מלכה,
אַרויס אויף אַ הימל אַ קלאָרן.

די בערג טראָגן מיצן פֿון בלומען,
דאָס פֿלאַכלאַנד — אין גראַז-גרינע העמדער ;
די לופֿט, זי פֿליצט איבער מיט דופֿטן,
דער ווינטער צעקריכט אַ פֿאַרשעממער.

העי, גיט מיר דעם בעכער פֿון פֿריידן,
דער טרויער פֿון האַרץ זאָל פֿאַרשווינדן ;
מיין טרער זאָל פֿאַרלעשן דעם פייער,
וואָס הערט ניט אויף צאַרניק זיך צינדן.

און טרוי ניט דער צייט, ווייל איר גאַב איז
ווי גיפֿט, בלויז מיט זיסקייט באַשאַטן ;
און לעב אין פֿרימאַרגן, ווען ס'לאָזט זיך,
ווייל אַוונטס באַפֿאַלט דיך זיין שאַטן.

נעם טרינק, ביז דער טאַג נעמט זיך זעצן,
און זון ווערט אין גאַלדפֿלאַם פֿאַרטראָגן ;
דערנאָך ביז די נאַכט וועט אַנטלויפֿן,
און ס'נעמט דער פֿרימאַרגן זי יאָגן.

צו זיין ברודער יהודה

ניט פייניק מיך, צעשיידונג, ווארט א רגע,
 זיי שמיל, געוויין, — צעבראכן איז מיין מוט.
 אומזיסט מיין בעטן זיך — די אויגן מיינע,
 זיי נאגן פון מיין הארצן אויס דאס בלום.
 איך שטרענג מיך אן מיין טרויער צו באהערשן —
 נאר ער דערציילט דער וועלט מיין שווערן סוד.
 באהאלט מיך מיט מיין זיפין, עס זאל דער שונא
 מיך ניט באגעגענען מיט שאנד און שפאט.
 איך ברום, ווי ס'ברומט די טויב אין מירטנצווייג,
 ווען זי בלייבט עלנט, טרויעריק-פארצאגט,
 באוויינט איר ליבהאכער, מיט פיין פארשיכור'ט,
 און וואקלט זיך פארמאטערט, און זי קלאגט.
 אך, יענער טאג, וואס וואנדער האט צעשיידט אונז —
 וואלט בעסער מיר דער טויט געווען באשערט;
 וואלט איך געקענט אים אפשלעגן מיט וואפן,
 מיט פאנציר און מיט בויגן און מיט שווערד.
 נאר אפהענטיק אין מיין אנטעכטיקייט,
 איז דאס געוויין מיין איינציק שוין און פרייד;
 איך וויין אויף אונזער שיידונג, לאך מיך אויס
 פון ביטערניש פון צייט און אירע ליד.
 עס פרעסט איר שווערער יאך מיין האלדז און נאקן,
 און דריקט אויף מיינע לענדן און געניק;

א פייער ברענט געצונדן אין מיין הארצן,
און פיצלט מיין געביין מיר שטיק אויף שטיק.
ביז אַנגעטרונקען איז מיין זעל מיט טרויער,
און איך בין איינגעבויגן ביז דער ערד ;
צו שטאַלץ בין איך צו בעטן איר רחמנות,
און יעדע רגע ווערט איר לייד געמערט.
די האַנט פון צייט, וואָס הערט ניט אויף צו ביימשן
די פיינסטע גייסטער מיט איר שווערער שטרעף —
זי האַט זיך אויסגעשמרעקט, און מיך פאַראַרימט,
פאַרכאַפט מיין האַב-און-גוטס, מיין רינד און שאַף, —
איז אַבער קורץ צו רויבן פונם האַרצן
די שיינקייט און די ליבע וואָס דאַרט גליט.
אָך, ווינט, דו ווינט, וואָס ציט אינאַונט דורך
אויף גראַז און היי און פעלד, וואָס דופטיק בליט —
פאַרטראַג מיין גרום צו ברידער צו פאַרפעדמטע —
ניט פלינק גענוג איז אונזער בריווטרענער, די טויב —
און ליינען זיי אַ צעטל פון פאַרבּרעכן
באַגאַנגען קעגן מיר, פון זינד און ריב.
די וועלט איז ענג אַזוינס גאַר צו דערטראַגן,
און ביכער און מגילות זיינען קליין ;
מיין אויג שפּריצט פייער אויף די ביווע מעשים,
און ס'קריצן צאַרנדיק אויף זיי די ציין.
זינט וועלט איז וועלט איז ניט אַזוינס פאַרלאַפן,
דאָס אויער ווערט פאַרקלונגען פון דעם גרויל —
אַז ס'זאַלן זיך קיין פרעמדע ניט דערוויסן,
איז ברענג איך עס פאַר קיינעם ניט פון מויל.
איך ווער אין טיפּער גרוב פון צייט פאַרוונקען,
און זיי — געפינען גליק ביי איר און שוין ;

מ ש ה א ב ו - צ ז ר א

מיין קאפ איז טיף ביז צו דער ערד געבויגן,
זיי — זיינען שטאלץ און לויכטן אין איר גומס.
דאך טראג איך זייער נאמען אויף די ליפן,
און האב צו זאגן א גוט-ווארט צומאל;
נאר מיין געדעכעניש קומט זיי ניט צום זינען,
די אויערן געשלאסן פאר מיין קול.
ביז היינט-צו-טאג, ביי פאטערס און ביי זיידעס,
איז ניט געהערט געווען אזא מין שרעק.
א שאנדפלעק זאל עם פאלן אויף די שונאים,
און אויף די קינדער זייערע א פלעק.
דא האסטו, ברודער, רייד — וואו ס'זיינען אויסגעמישט
די גיפט די ביטערסטע מיט זיסטן וויין;
איך זוך גערעכטיקייט אין טריבן לעבן —
דאן וועל איך אפשר נאך בארואיקט זיין.
אויב קיינער שטרעקט זיין האנט ניט אויס צו העלפן —
זיי דו דער ריכטער צווישן זיי און מיך;
און וואו דו זאלסט ניט זיין — דו לעכסט אין הארצן,
דען אייביק שלאגן וועט מיין הארץ פאר דיר.
און לאמיר האפן, אז די צייט וועט אפשר
צונויפברענגען די פריינט, וואס זי האט אפגעפרעמדט;
און זעענדיק גאט'ס ווערק און זיינע מעשים,
די שונאים וועלן בלייבן נאך פארשעמט.
בלייב רואיק און בלייב גליקלאך ווי איך ווינטש דיר,
און שרייב — עם וועט דערפרייען מיך דיין שריפט.
דיין מזל — יארן גליקלאכע און לאנגע,
דאס חסד דינס פאראייביקט און פארטיפט.

א ליבע-ליד

לכל איש באהבינו ...

קיינער וויל ניט פארשטיין אונזער ליבע,
ס'איז א ביישפיל פאר מענטשן און וועלט;
איך באגראב מיינע לידן אין הארצן,
דו האסט ביטער אזוי מיך געקוועלט.

כ'האב פאר אלעמען ס'הארץ מיינס פארשלאסן —
זאלן מענטשן ניט לאכן פון מיר.
ווייס, אז קראנק איז עס, קראנק פון ליבע,
און גייט אויס אין דער פרעמד ווייט פון דיר.

אז אן דיר איז די וועלט ווי א תפיסה,
וואס פארענגט און באדרענגט מיך שווער;
מעגן אנדערע פרויען מיך רייצן —
נאר איך קען זיי ניט אנקוקן מער.

פון דיין מויל פליסט מיט וואסער פון לעבן,
נאר מין זעל שמאכט פון דורשט און רופט;
אין דיין אטעם דערפרישט יעדן איינעם —
נאר מיר פעלט צום אטעמען לופט.

ביסט דאך קלוג און פארשטייט, — איז דערקלער מיר:
ווי דעם לייב האט געפאנגען אן אינד?

מ ש ה א ב ז ע ז ר א

און דאָס לעבן פון מיר דעם פארליבטן
איז פארפאלן, פארשפילט — און אַן זינד.

און זיי וויסן: וואָס גרעסער דיין שולד איז,
אַלץ מערער נאָך האָב איך דיר ליב —
אַז דו רוסט אין מיין האַרצן און אויגן,
און מיין האַרץ און מיין אויג זיינען טריב.

דען אין האַרצן ברענט שמענדיק אַ פייער,
און אין אויג ווערט ניט טרוקן דער גרונט;
אַז דיין צאַרן איז ליב מיר און מייער,
אַז איך וויל גאָר ניט ווערן געזונט.

בין דיר טריי כל-זמן מ'שפּראַצן די גראַזן,
און דער טוי פונם הימל פאַלט;
לעב, מיין שיינקייט, ווי כ'זוינטש דיר פון האַרצן,
כל-זמן מ'זינגען די פויגל אין וואַלד.

א גרוס צו זיין געליבטער

פתאם יצורי אוהבים ...

פארווירטע, אין שווארצקייט פון נאכט, האָב איך פלוצים
באגעגנט די טרייע פארלאַזטע געשמאלטן ;
און ליגנדיק עלנט אין בעט, אַ צעקלעמטער,
האָב איך זיי אין נעץ פון מיין חלום פארהאלטן.
ווי האָבן זיי דורכגעשוועבט בערג און מדבריות
דורך נאכטיקע שרעקן — און כ'האָב ניט באַנומען.
זיי האָבן ביים בעט זיך פארקליבן, גערעגט מיך,
ביז ס'האַט זיך דער שמערן פון מאַרגן פאַרנומען.
איך האָב זיי געגלעט און געטוליעט צום האַרצן
ביז זון־אויפגאַנג פינצטערע נאכט האַט פאַרטריבן ;
און באלד זיינען אלע געשמאלטן צערונען,
און גאַרנישט איז, הויך זייער דופט, מיר פאַרבליבן.
מיין פרייד איז אויך מיטן פרימאַרגן פאַרשוואונדן,
כ'בין עלנט געבליבן נאָך מער ווי געוועזן ;
דער קוואַל פון מיין טרער האַט זיך ווידער געעפנט,
און כ'קען ניט מיין טרויער איין רגע פאַרגעסן.
מיין ווייגעשריי שריי איך פון תהום פון מיין אומגליק,
פון וואַנדער נאכט ברום איך אַרויס מיינע ליידן —
עס נעמט ניט קיין שלאָף מיינע אויגן, זינט דעמאלט,
וואָס כ'האָב מיטן מערב געטאַן זיך צעשיידן.
דאַס לעבן איז נמאס די וועלט נאָר צו מעסטן,
און ס'נעמט אַלץ קיין סוף ניט צום וואַנדער און וואַגל ;

דורך פינצטערע וועלדער, דורך זומפיקע טאלן,
 און בערג, וועלכע האלטן די קעפ אין די וואלקן.
 וואו וועלט האט אן עק האט מיין פוס שוין געטראטן;
 פון איין ים צום צווייטן מיין וואנדער געשפונען;
 א וועג נאך א וועג, און ביז היינטיקן טאג נאך
 קיין רו און קיין אפשטעל נאך אלץ ניט געפונען.
 כאטאג האט די זון מיך געשלאגן מיט ריטער,
 באנאכט האט די ביינקשאפט מיין הארץ מיר געריסן;
 מיין פנים איז אפן פאר יעדן געוויטער,
 און ס'האבן אים היצן און קעלטן געשמיסן.
 ביז גאר מיין אמאליקער גלאנץ איז פארשוואונדן —
 א פנים א פרעמדס און פאר'הושכ'ט פון קומער.
 אריבער איז שניטצייט, אזועק איז דער ווינטער,
 און כ'בין ניט געהאלפן — און ווידער איז זומער.
 עס פליען מאנאטן, עס שווינדן די יארן,
 און איך בין נאך אלץ צו מיין ציל ניט דערקומען.
 מיין הארץ האט אויף זיך גאר אליין קיין רחמנות,
 און הערט זיך ניט צו צו זיין אייגענעם ברומען.
 אויף וועמען זיך קלאגן, אז שולדיק בין איך דאך,
 אז איך האב אליין זיך געמאכט מינע וואונדן;
 איך האב ניט געהארכט צו די רייד פון פארטרוימע;
 אין קריג זיך מיט אייגענע ברידער פארבונדן.
 פריינט האבן געווארנט, איך זאל זיי ניט טרויען,
 און איך האב ניט אויסגעפאלגט זייערע ווערטער;
 אך, זאג זיי, דערצייל זיי, זיי האבן געטראפן,
 אומזיסט זיך געמיט, ס'איז דאס לעבן צעשטערט מיר.
 זיי האבן מיט שטיין פאר מיין ברויט מיך באלוינט גאר,
 און האבן געפריידט זיך, ווען איך בין געפאלן:

ווי זיינען מיין פיינעם און בליענדן וויינשטאק
 די מיאוסע, גיפטיקע פרוכטן באפאלן?
 און ווי האט מיין פעלד, דאס פארזייטע מיט קערנער,
 ארויסגעבראכט דערנער, וואס בריען און שמעכן?
 אך, וויי צו די ברידער, וואס האבן פארראטן —
 מיין לעבן צעבראכן — און ניט מיין פארברעכן.
 אז צייט האט געשטעלט זיך מיט מיר אין מלחמה,
 פאר מעשים פאר ביזע פארשניטן געווארן —
 בין איך צו זיי גלויביק און זיכער געלאפן,
 נאך זיי האבן אפגעקערט זיך פול מיט צארן.
 געקומען מיט מוט און מיט קאפ שמאלץ געהויבן —
 אוועק בין איך נידערגעשלאגן, פארביטערט;
 זיי האבן אין טאג פון מיין לייד מיך פארשמויסן,
 ווי מיך האבן זייערע שפאטרייד דערצימערט.
 איר, טויבן, וואס פליט ווי א וואלקן צום מערב —
 איך טו מיט מיין ליבע אייך הארציק באשווערן:
 מיין גרום טראגט מיט זיך צו די פריינט צו די ווייטע,
 איך טראג זיי אין הארצן דורך עלנט און טרערן.
 דערציילט זיי, מיין הארץ איז אויף זייער צעשיידונג,
 אויף זייער פארפרעמדטקייט צעריסן אויף צווייען;
 און שוואלב, וואס געבויט האט איר נעסט אין מיין הארצן,
 מיט איר מיין נשמה געטאן האט זיך פרייען —
 דערציילט איר, ווען זי וואלט ניט לעבן אין הארצן,
 וואלט איך שוין דעם טויט ליבערשט בעטן צו קומען;
 איך האב צוליב איר זיך אין גלות פארווארפן,
 דעם שמעקן פון וואנדער צוליב איר גענומען.
 איך זינק צוליב איר אין דעם שמעלצטאפ פון ליידן,
 מיין הארץ אין דער פרעמד דער פארהאסטער פארשליידערט;

מ ש ה א ב ז ע ז ר א

אך, ברודער, אך, שוועסטער, איר העלפט איר באוויינען,
וואס איך בין אין פרעמדער קאסטיליע דערזוייטערט.
זאל שטראפן מיך גאט, מיינע וואונדן פארמערן,
און נאך מער מיין לעבן מיין פינצטערס פארוויסטן —
אויב איך האב די גנאד פון דיין יוגנט פארגעסן,
אויב איך האב דיין ליבע פון הארץ אויסגעריסן.
מיין זויבער-ווייס קלייד אויף די זענען פון וואנדער
אויף שווארץ טו איך פארבן מיט זודיקע טרערן;
די קייטן פון צייט שלעפן ווייטער מיין פוסטראט
און לאזן ניט גיין צו מיין הארצנס באגערן.
דאך האף איך, אז גאט וועט מיט מיר האבן מיטלייד,
און ריינוואשן וועט ער מיין זינד און פארגעבן;
דער גייסט פון זיין גנאד וועט מיין נשמה באווייען,
און אויפשטיין וועל איך א באנייטער צום לעבן.

א טויב

ובדיונה ...

די טויב, וואס נעסטלט אין גארטן —
נאך וואס זאל זי טרויעריק קלאגן?
דער פאלמענבוים איז דאך איר שאטן,
דער וואסערקוואל מוט פאר איר שלאגן;
די טייבעלאך אירע, זיי ווארקען,
און גלעטן צו איר זיך און שפילן. —
באוויין דעם בארויכטן, פאריאגטן,
און מו זיינע ווייטיקן שמילן.
באדויער, באטרויער דעם עלנט,
פון היים און פון נענטסטע פארטריבן —
וואס וועלט איז ניט ליב אים און טייער,
און וויסט איז זיין לעבן געבליבן.
באדויער און וויין אויף זיין עלנט,
ניט זינג אים קיין ליד צו דערפרייען.
אנטליי אים די פליגל צום פליען,
צו קושן די ערד וואו זיי שטייען.

צו יהודה הלוי

א.

... איך בעט, אז קארג זאל זיין די צייט און גייציק,
און צונעמען די לייך, וואָס זי האָט מיר געגעבן.
צו וועמען ריידן און פאר וועמען זיך באַקלאַנג,
אז מיינע נאַנטסטע זיינען אָפגעשיידט פון לעבן.
ווי קען מיר איינגיין גליק — אז מיינע טייערסטע,
זיי ליגן אונטער בערגלאַך ערד פאַרשאַטן?
נאָר בימערער איז דאָס, וואָס די פאַרבליבענע
באַדרענגען מיך, און האַסן מיך און שפּאַטן.
זיי זיינען פאַלש, מיין טרויער איז ניט זייערס,
זיי אַרט ניט, וואָס מיין האַפנונג איז פאַרשוואַונדן;
זיי טראַכטן נאָר וואָס שווערער מיך צו קרייניקען,
וואָס מערער צו פאַרטיפּן מיינע וואונדן.
איך וואַנדער אין אַ פּרעמדן לאַנד. מיין גורל
האַט מיך אַרומגעכאַפט און דריקט מיט צוואַנגען.
איך קען נישט רו געפינען. פּרעמדע מענטשן,
מיט פאַלשע פרומע שלייערן פאַרהאַנגען —
זיי האַבן מיר דאָס האַרץ פאַר'סמ'ט, פאַרבלוטיקט,
און זייער בייזע לאַסט האַט מיך געבוירן;
מיין פרייד איז זייער לייך, מיין גליק איז זייער אומגליק,
מיין וועלט איז טריב און פינצטער פאַר די אויגן.
די צייט האַט וויסט געמאַכט מיין פריידיקן געצעלם,
און די באַוואוינער זיינע איבער וועלט צעטריבן;
די יאָרן מיינע אָפגעקירצט, נאָר ס'האַבן
די נעכט זיך אויסגעצויגן, שטיין פאַרבליבן.

די נעכט פון וואנדער האבן זיך געצויגן,
 און זיינען מיט פרימארגן ניט פארשוואונדן ;
 די שטערן : זיינען זיי צעטומלט פון מיין אומגליק,
 צי האלט מיין ביינקשאפט זיי מיט שטריק געבונדן ?
 איך שווייג פארקלעמט, ווי ס'שווייגן גרויסע גייסטער,
 וואס טראגן שמיל דעם גורל זייערן דעם שווערן.
 וואס זאל איך פאר די אומגליקן זיך שרעקן —
 זיי מוזן דאך צעגאנגען און צערונגען ווערן.
 עס האבן וויסן און פארשטאנד מיך אפגעהיט,
 געפירט האט מיך אין וועג מיין פעסטער גלויבן.
 זיי האבן, אויף להכעים מיינע שונאים,
 ביז צו די העכסטע שטערן מיך דערהויבן.
 דער גליענדיקער בעכער איז מיר נמאס,
 זיין פייערדיקער וויין איז מיר דערווידער :
 איז ער געפרעסט פון ווילדע וויינטרויבן,
 וואס ער איז אזוי רוי און גאליק-ביטער ?
 עס קען מיין הארץ קיין פריידגעזאנג פארטראגן,
 עס קען פארנעמען בלויז דאס ליד פון טרויער ;
 א טרייסט געפין איך נאר אין אלטע ביכער,
 אין ווערק פון אייביקן און טיפן דויער,
 און אין די לידער פון יהודה, ברודער מיינער,
 וואס זיינען ווי דאס ריינסטע גאלד געלייטערט ;
 דאס איינציקע, וואס האט מיין רעכטע האנט געשטארקט,
 און מיין מיד הארץ געמנמערט און געהיימערט.
 זיין פערז — ווי אַניקס-שטיינער אויף בריליאַנטן,
 ווי שוואַרצער וויין, וואס פירט אויף אייז אויף ווייסן ;
 זיין וואַרט איז טיף און וואַניק, און פאַעמן,
 זיי קומען קליגן זיך זיין מיין אַרויסצואווייזן.

די לידער, וואָס די וועלדער גריסן רוישנדיק,
און דופטנדיקע בערג אַנטקעגן טאַנצן ;
די לידער, וואָס פאַרמעסן זיך מיט שמערן,
און ווי די שמערן לויכטן זיי און גלאַנצן.
דו הערסט די פּערזן און דו שטייסט פאַרציטערט,
און פרעגסט : ווי קען אַ מאַן די שמערן פאַנגען ?
די זינגער פונם תהלים, וואָלטן זיי דערהערן —
זיי וואָלטן זיך געגרויסט מיט די געזאַנגען.
דער שטאַם פון לוי איז דורך אים דערהויבן,
אַנטפלעקט האָט זיך צו אים די קונסט פון זינגען ;
זיין ליד וועט לעבן אייביק, מיט דער זון צוזאַמען,
עס וועט דער שטראַם פון צייט אים ניט פאַרשלינגען.
ניט וואונדערט זיך אויף זיינע גרויסע זעאונגען,
די נביאים האָבן זייער גייסט אויף אים געצויגן.
די שאַרפסטע פּייל פאַרשעמט זיך פאַר זיין פעדער,
ווען זי טוט צונם פאַרמעט שרייבנדיק זיך נויגן.
די פעדערס ווערן שלאַנגען, און דער זינגער,
ער גלעט אין שפּילט מיט זיי מיט צאַרטע פינגער ;
זיי טרינקען דורשטיקע דעם טינט דעם שוואַרצן,
און שפּריצן אים אַרויס מיט פייערדיקע צינגער.
דעם קלוגן קושן זיי מיט זייער זיבן האַנטיק,
דעם נאַרן בייסן זיי מיט שאַרפע ציינגער ;
און זע איך וואונדער — זאַג איך : זיינע וואונדער,
און הער איך דיכטונג — זאַג איך : ער איז איינער.
דאָס איז אַ קליינער טייל בלויז פון זיין גרויסקייט,
דאָס מינדסטע מינדסט פון זיינע גרויסע וועגן ;
קענסט מעסטן און קענסט וועגן ערד און הימל,
נאַר זיינע וואונדער — ניט צו מעסטן, ניט צו וועגן.

ב.

עיני-סלעים...

די שטיינער האבן אויף מיין בראך געטרערט,
און הארץ פון פעלז האט זיך כמעט געשפאלטן;
און שונאים האבן זיך אויף מיר דערבארעמט —
נאר מיינע ברידער האבן מיך פארשאלטן.
זיי האבן זייער צירונג ביז פארשליידערט,
און האבן זייער זינד גאר ניט באנומען.
עס האבן מיך די אייגענע פארשטויסן,
און פרעמדע זיינען מיר צוהילף געקומען.
זיי האבן טרייסט גערעדט צו מיר, און צארט
גענומען איבערבינדן מיינע וואונדן —
נאר ווי זאל רוען ס'הארץ, אז ס'האט דער גורל
מיט וואנדער און מיט ביינקשאפט אים געצונדן.
ווי קויל ווי גליענדיקער איז מיין עסן,
ווי גיפט ווי ברענענדיקער איז מיין טרינקען;
טאג-אין, טאג-אויס קיין רי ניט צו געפינען,
אין טיפעניש פון טרויער צו פארזינקען.
ס'האט וואנדער איינגעטיילט געוויין צום אויג,
און ברויזנדיקן ווי אין הארצן שווערן;
און איך בין צווישן ביזע וועלף פארוואַגלט,
וואָס ווילן גאר דעם נאָמען מענטש ניט הערן.
שוין בעסער הויזן מיט אַ בער אין ווילדערניש,
שוין בעסער מיטן לייב אין וואַלד צו ריידן;

מ ש ה א ב ז ע ז ר א

די מענטשן ווייסן ניט פון ליכט ביז פינצטער,
און קענען ניט פון פרינץ ביז בעטלער אונטערשיידן.
האב איך געזאגט צום הארצן: וואנדער ווייטער,
קען זיין, וועסט ערגעץ-וואו זיך אויסכאהאלטן.
האט ס'הארץ געענטפערט: ס'איז אומזיסט דיין האפן,
ס'האט דער געבענטשטער רעגן זיך פארהאלטן.
און טרוקן איז דאס פעלד פון טרייער ליבע,
און אויסגעברענט זיין גראז, פארדארט, פארדארבן;
עס בלוטיקט נאך דאס הארץ אויף די פארבליבענע,
די בעסטע זיינען דאך שוין אויסגעשטארבן.
אזוי, אזוי האבן די לידן מיך באדרענגט,
פארנומען מיך און ס'ווערט דאס הארץ ניט גרינגער;
די וועלט האט מיך פארענגט, ווי זי וואלט זיין א רינג,
א דריקענדיקער רינג, און איך — א פינגער.

וויין און וויי

אש קדחו אוריו ...

א פייער שפיגלט זיך און ברענט צעפלאקערט
 אין בעכערן פון האַגלשטיין פון קלאַרן —
 ווי קענען זיי זיך ביידע גאר באהעפטן,
 קען פייער און קען וואַסער גאר זיך פאַרן?
 דער וויין שפילט לויכטנדיק אין רוימע פלאַמען,
 און שנייאיק-ווייס און קלאַר קרישמאַלן גלאַנצן;
 דער צארמער שוים גייט-אויף ביז צו די ראַנדן,
 און בלעזלט זיך אין פערלדיקע קראַנצן.
 דו טרינקסט, — און ער ווערט אויפגערעגט אין צאַרן,
 גאר גליטשט זיך ווייך ווי וואַסער באלד אַרונמער;
 ער קושט און בייסט, מאַכט קראַנק און מאַכט גענעזן,
 פון די קאַפּריזן ווערט דער מענטש גאר מונמער.
 זיי פאַלן, ווי דער'הרג'עט, פון זיין אַמעם,
 ער שלאַגט און קלאַפט — זיי טוען דאָס ניט וויסן;
 ווי נאָר זיי שמעלן אויף די פיס זיך ווידער —
 זיי בעטן נאָך פון דעם געטראַנק דעם זיסן.
 ס'איז ליב די שטראַף פון ליבענדיקער האַנט,
 אַן עולה פון אַ פריינט ווערט שנעל פאַרגעבן:
 איז בימער — און פאַרביטערטע פאַרזיסט ער,
 פאַרגעסן זייער לייד אין טריבן לעבן.
 מאַכט רייך די נויטבאָדערפטיקע אַן רייכקייט,
 דער צער און וויי פון ליידנדן פאַרפליען —
 זאל גאָט דעם וויינשמאַק בענטשן מיט זיין רעגן,
 און זיינע צווייגן זאַלן זיך צעבליען.

דען ער צינדט-אן די פרייד אין מענטשנס הערצער,
 און יאגט ארויס דעם עלנט און די ליידן —
 די ליפן פונם טרויער זאלן שטומען,
 ווען ס'נעמען ריידן אויפגעוועקטע פריידן.
 דער וויין פארצינדט די אויגן מיט זיין שפילן,
 און שארפט מיין אריער, ווען איך הער זיין נאמען,
 בא'מעמ'ט דאס מויל, די הענט זיי ווערן לייכטער,
 דער אַמעס דופטנדיק פון זיינע שטראַמען.
 דער טיש איז רונד ווי אַ צעשפרייטער הימל,
 און ווי די שטערן — אין די הענט באַקאלן;
 און טרינקען זיי — דאָן ווערן הענט און באַקן
 באַלויכטן, ווי מיט לעצטע זונען-שטראַלן.
 די בעכער ווערן שווער צום האַנט ווען ליידיק,
 נאָר לייכט ווי פויגל, ווען דערגאַסן ווידער;
 אַזוי איז לייכט דער גוף מיט אַ נשמה,
 פאַרפליט נשמה — פאַלט דער גוף אַנידער.
 מיין האַרץ ווערט מונטער, ווען מיין כּוּם פאַרבוּנגט זיך
 צופּוסנס פּתם קרוג זיין זאַפט צו שלינגען;
 איך רוף די פריינט צום טייך אַרויסגיין זינגען,
 און ברידער — אויף די לאַנקע-גראַזן טרינקען.
 דער ווינטער איז אַוועק: עס גרינען בוימער,
 און מירטנצווייגן שמילע בליען דאַרמן;
 קומט גיכער אין דעם גרינעם קילן שאַטן,
 דער ווינט האַט רויזן אויסגעשפּרייט אין גאַרמן.
 און ווינטלאַך האַבן איכער וועלט צעבלאַזן
 די איידלסטע און די געשמאַקסטע דופּטן;
 פון ערגסטן פויגל ווערט אַ זיסער זינגער,
 און דער קאַנאַריק זינגט און קלינגט אין לופּטן.

איך בעט ד'ך, שפילער, שפיל, מיין הארץ מאך ציטערן;
 ווי שאטן זאל מיין שווער געמיט פארשוועבן;
 עס צימערט-מיט מיין הארץ מיט דייע סטרונעס —
 איין סטרונע שווייגט, די צווייטע קומט צום לעבן.
 ער יאגט אזוי געשיקט איבער די סטרונעס
 מיט פלינקע, צארטע, גלעטנדיקע פינגער;
 ער ברענגט די פרייד אריין אין וויסמע הערצער,
 און עלנטע געמיטער ווערן גרינגער.
 און קלאנג און אקציע פאלן אויס צוזאמען,
 געמאסטן און געציילט, צונויפגעגאסן;
 עס עפנט זיך דער טויער פונם הימל, —
 די טויערן פון פינצטערניש געשלאסן.
 עס שוועבן צוהערער אין הויכע וועלטן,
 און שווימען איבער קלארע טייכן מונטער;
 עס ווערן ריין און לויטער די געדאנקען.
 א גייסט פון הימל קומט אויף זיי ארונטער.
 גאר מיך לאזט אלץ ניט אפ דער אלטער ווייטיק;
 פון פאטערס הויז און פריינט בין איך פארטריבן —
 עס ווערט מיין הארץ פארברענט פון זיינע לידן,
 די טרער איז גאר, וואס מיר איז היינט געבליבן.
 די אויגן מיינע טרערן אן אן אויפהער
 אויף מיינע טעג, וואס זיינען שנעל פארשוואונדן;
 וויפיל איך בעט זיי ניט זיך אפצוהאלטן —
 זיי פאלגן ניט — מיין וואונד בלייבט ניט-פארבונדן.
 אז מאכטלאז האט זיך מיין געדאנק צוריקגעקערט,
 האב איך זיך אינם שטילשווייגן פארמויערט;
 כ'באוויין מיין יוגנט-זון וואס איז פארגאנגען,
 און יוגנט-הימל, וואס איז שווארץ-פארטרויערט.

מיין פאָטערס הויז איז פאלש צו מיר געוואָרן,
 פאַרשמויסן מיך און מיך געמאַן באַשווערן:
 עס וועלקט נאָר ניט אין מיר דער בוים פון וואַנדער,
 ער גרינט צעבליט אויף מייע קוואַלן טרערן.
 דערווייטערט זיינען מייע פריינט, נאָר נאַכטיק
 אין מייע טרוימען גייען זיי און שוועבן.
 וואָס זאָל איך קומען צו דער צייט מיט טענות —
 עס האָבן מענטשן מיר פאַרביטערט ס'לעבן.
 עס זיינען אויפגעקומען קרייטער גיפטיקע,
 וואו מ'האַט זיי ניט פאַרזויט, און וועלט פאַרביטערט;
 זיי ציטערן אויף זייער געלט, און ווערן גאַרנישט
 פון ביזע מעשים זייערע דערציטערט.
 מיין צאָרן ברענט דאַרויף, וואָס מענטשן האָבן
 מיין לעבן אין אַ פייער אָנגעצונדן;
 עס קאַכט מיין האַרץ, ברייט ווי דער ים, צעוואַרפן,
 וואו זיי געפינען ניט קיין ברעג און גרונטן.
 נו, רעדן זיי — די הינט האָבן פון אייביק-אָן
 געבולן צו דער לבנה אין די הייבן;
 אַז מ'ראַנגלט מיין געדאַנק זיך מיט די שמערן —
 ווי קענען זיי צו מיין געדאַנק דערגרייכן?
 די שמערן וויינען ביטער אויף מיין מזל,
 באַדויערן מיין בראַך אין צער אין שטומען;
 די אומפריינט מייע קלייבן טויטע גראָזן,
 ווען איך קלייב זאַפטיקע און רייפע בלומען.
 עס פרייען זיך פאַעטן, לידער-זינגער,
 און זיפצן שמילעהייט פון ניט-פאַרגינען.
 נאָר מייסטער פינם וואָרט זיינען צופרידן —
 און נעמען-איבער זיך מיט זיי און רימען.

צו א פריינט

גבירי, בלתי...

מיין פריינט, ס'גיסט מיין אויג נאך דיר טרערן,
און עס ביינקט נאך דיר לעכצנדיק ס'בלוט;
און די טעג זיינען דערנער אין לייב מיר,
און די נעכט זיינען טריב און ניט-גוט.
איינזאם וואנדער איך אום א באטריבטער
צווישן נישטיקע מענטשן אליין;
און מיט דיר זיינען טעג געווען לויטער,
און מיט דיר זיינען נעכט געווען שיין.
און דאס פאלק ארום מיר איז פארווילדעט,
ווי די פערד — אזוי הייס און צעפראלט;
כ'בין מיט זיי ווי א מאן צווישן ווילדע,
ווי א לייב צווישן אפן אין וואלד.
כ'זע בלויז פנימ'ער ווילדע אין צארן
און איך הער בלויז א ווארט, וואס צעדריקט;
לאז מיך נארן מיט האפנונג, און ווייס דאך,
יעדע האפנונג אויף גליק איז דערשטיקט.
כ'האב פארלוירן מיין מוט: ס'איז אומזיסט נאר
זיי צו לייטערן, מאכן זיי גרייט;
מיטן מויל כלומרשט רעדן זיי פרידן,
און זיי וואונדן באהאלטענערהייט.
און דיין ווארט מאכט די קלוגע צום נארן,
און דעם נארן מאכט קלוג דיין געדאנק;
זאל דיין ליכט ווי אמאל זיך צעשמראלן,
און באלויכטן אלץ לויטער און בלאנק.

עלעגיע

(אויפן טויט פון זיין ברודער יוסף)

פארלאזסטו זיך אויף שטילשווייגן אין טרויער,
 צי דו געפינסט אין דיין געוויין א שטראל?
 ווי לאנג נאך וועלן דינע טרערן פליסן —
 אז אן אן אויפהער שטראכט דיין טרערן-קוואל.
 און וואס קען העלפן שוין דיין שווערער טרויער,
 און וואס פאר נוצן ברענגט דיין הייסע טרער?
 נאר ס'ברענט דאס הארץ אין גליענדיקן פייער,
 און ס'פליסט דאס אויג מיט טרערן טריב אין שווער.
 אין טאג פון שלאכט די פעסטונג איינציקע,
 דיין שוץ און דיין געווער אין גרויסן פעלד;
 ס'איז אויסגעפאלן אויף דיין גורל צו באוויינען,
 באקלאגן און באדויערן דיין וועלט.
 די צייט האט אויפגעשטעלט זיך דיך צו פלאגן,
 דיר ענג געמאכט דיין וועלט, און דיך באדרענגט;
 געמאכט דיך פאר א וואנדערער און וואגלער,
 פון טאג צו טאג אלץ גרויזאמער פארענגט.
 האסטו געדורשט — האט זי דיר גיפט געגעבן,
 האסטו געהונגערט — דיר פאר'סמ'ט דיין ברויט;
 האט אויסגעווארצלט דינע פריינט און ברידער,
 און גארנישט ניט געלאזט דיר חוץ דעם טויט.
 ווי שטריי פאר ווינט איז זיך דיין פרייד צעפלוויגן,
 שטאק פינצטער ליגט דיין הימל אויסגעשפרייט;

א ביישפיל פאר דער וועלט ביסמו געוואָרן,
 א מוסר פארן ווייטסטן דור דיין ליד.
 ווער וועט דיין פום צוריקהאלטן פון אפגרונט,
 ווער וועט דיך אפהיטן אין טאג פון נויט?
 ווער וועט דיין הילף זיין אין דעם טאג פון צארן,
 אויף וועמען וועסטו לאָזן אלץ אין טויט?
 דו בוים, צעבליט אין וואַסערן פון חכמה,
 ווי איז דיין בלעטערקרוין פארדארט אצינד!
 דער שטורעם האָט דיך גרויזאָס אויסגעריסן,
 פארוועלקט געוואָרן איז דיין פראַכט געשווינט.
 דו שטערן ליכטיקער, ווי איז דער הימל
 צעטרייסלט ניט געוואָרן מיט דיין פאל!
 איך קוק צום הימל און דערזע ניט מערער
 זיין פריערדיקע לויטערקייט און שטראַל.
 דער דופט פון רויון קען זיך ניט פארגלייכן
 צום דופט פון דיינע מעשים און געדאַנק;
 ווי זיס דער האַניק איז צום מענטשנס גומען —
 איז זיסער דאָך געווען פון וואַרט דיין קלאַנג.
 ניט ליב דאָס האַרפּן-שפּילן צו מיין אויער,
 דערמאָן איך זיך דיין קול און דיין פאַרשמאַנד;
 די וואַלקן זיינען קאַרג מיט זייער וואַסער
 אַנטקעגן דיין צעעפנט-ברייטער האַנט.
 איך הער, ווי קלוגע טוען זיך באַראַטן,
 נאָר ס'שפּראַצט פון זיי דיין חכמה ניט אַרויס.
 ווי שטאַרק דו ביסט געווען — איז שטאַרק דער טרויער,
 ווי גרויס דו ביסט געווען — דער ווייטיק גרויס.
 דו ליגסט אין קבר — נאָר דיין רום באַנייט זיך,
 דו ווערסט פאַרצערט — נאָר ס'לעבט דיין וואַרט און טאַט;

וואלט איך, מיין ברודער, אַנשמאַט דיך געשמאַרבן,
וואלט טויט אויף דיר קיין שליטה ניט געהאַט.
דאָס גאַנצע לעבן מיינס האָב איך באַדויערט,
באַוויינט אונזער צעשיידונג אויף דער ערד;
אַצינדערט גאַר איך צו דעם קבר דיינעם,
פאַראייניקט ווערן זאַל אונז זיין באַשערט.
איך רוף פון ווייטנס צו: איך בעט דיר, קבר,
מאָך פּלאַץ פאַר מיר ביים זייט — פאַרשטויס מיך ניט. —
זאַל דיין גערעכטיקייט פאַרויס דיר לויפן,
און אַפהיטן און פירן דיינע טריט.
שלאָף זיכער און שלאָף זיס, און גאַט'ס דערבאַרעמען
זאַל דיך פאַרהילן און פאַרוויקלען מיט זיין גנאָד;
אַן ערנוואַלקן זאַל דיין קבר איינדעקן,
אים פייכט מאַכן געבענטשטער טוי פון גאַט.

צו זיינעם אַ תלמיד

דו מענטש פון פארשטאנד, זאלסט דיין טרויער
און פיין פון דיין הארצן פאריאגן;
דען וואָס קען דיר העלפן דיין וויינען,
וואָס העלפט אויפן מזל זיך קלאַגן?

דאָס מזל, עס טוט זיין באַגערן
אויך היינט ווי פון אייביקע צייטן;
גיי, פיר מיטן מזל מלחמה,
עס זאל זיינע וועגן דיר בייטן.

אזוי איז זיין וועג שוין פון אייביק:
ער טוט גיט מיט כיוון באַרויבן.
מאַכט רייך דורך גאָט'ס וואָרט און מאַכט אַרים,
דערנידעריקט און טוט דערהויבן.

זיין האַנט אויפן לעבן צעלייגט איז,
זיין וואָרט איבער וועלטן טוט פליסן;
און פונקט ווי אַ קראַנקער, טו עפעס
פון צייט פון דער קאַרגער געניסן.

דען וועלט איז אַ דורכגאַנג, דער טויט איז
דער אַפגרוגט, און מיר זיינען שיפן;
פרובירט ווערט דער מענטש דאָ, אויף דער וועלט,
די צווייטע — פון לעבן פון טיפן.

מ ש ה א ב ן - ע ז ר א

וואס ער האט געפלאנצט — וועט ער שניידן,
די ברכות און אויך זיינע קללות — —
מיין פריינט, נעם אראפ זיך א מוסר
פון מיר, אין מיין פינצטערן גלות.

איך דארשט נאך די ווערטער פון אמת —
מיין כוס שמראמט אריבער מיט ליגן;
געווען איז דאס מזל א שקלאף מיר,
איצט טוט עס מיך ביטער באמריגן.

א דימענט אין מיסט בין איך איצטער,
א מירט אין די וויסמעניש-גלומן;
און ס'הארץ גייט מיר אויס אויף דיין טרויער,
און ווייטיקט, און הערט ניט אויף בלומן.

צו אַ פריינט

על אף משנאינו ...

צו להכעים מיינע שונאים און פארלוימדער
טוט מער און מער זיך אלץ מיין רום צעטראַגן ;
זיי האָבן זיך אין מיר געצילט מיט פּיילן —
נאָר ס'האָט גאָט'ס האַנט פון מיר זיי אָפּגעשלאָגן.
וואָס מער זיי האָבן מיך געגלוסט צו קריינקען —
אלץ מער פאַרשעמטע זיינען זיי געבליבן ;
געלויערט האָבן זיי אויף מיר, אין האָפּנונג
מיך צו באַליידיקן און מיך באַטריבן.
די הערצער שלעכט, מיט גוטסקייט אויף די ליפן,
געזוכט נאָר ווי צו שאַרפּן מיינע ליידן —
פונקט ווי דאָס פייער צינדט געווירצן דופטיקע,
און הויבט זיין רויך אַרויס, און טוט עס שפּרייטן,
און קומט דער ווינט — צעטראַגט ער זיסע ריחות,
דעם דופט פון מיינע בליענדיקע בלומען.
ווי קומט דאָס נידריק גראַז צום שמאַלצן צעדער,
און ווי דער דאָרן צו דעם מירטנבוים קען קומען ?
ווי זאָלן פּיקסלאַך קליינע זיך פאַרגלייבן
צו מיינע יונגע לעמפּערטן און לייבן ?
ניט וואונדערט זיך דערויף : נאָך דאָן אין מדבר
האַט מען אויף משה'ן שוין אַ האַנט געהויבן.
אַ לויב צו גאָט, וואָס האָט צעשמערט די פלענער,
הגם צו שוואַך זיינען מיין צינג און ווערטער ;

פאר מיר א טייך פון פרידן אויסגעצויגן,
ווען טרוקן איז געווען אין אלע ערטער.
און ס'האט א קלארע זון זיך אנגעצונדן
און האט מיין פינצטערניש געטאן פארטרייבן;
א מאן, וואס טראגט אויף זיך פון צייט די לידן,
די דונערן, וואס טוען ארום אים זיך קלייבן —
ווארפט פריידיק זיך אין קאמף אריין צו פעכטן,
און לאכט זיך אויס פון דונערן און בליצן;
ווייל דאן, ווען ס'וויל דער מול מיך פארניכטן,
באוויילקט גאט מיך מיט זיין האנט צו שיצן.
כ'שטיי גלייכגילטיק פאר דעם קאפריז פון מול:
צי ליכט דער גורל מיך, צי האט ער פיינט מיך?
און טרייכט ער מיך צום וואנדער און צום וואגל —
היט גאט די טריט מיינע און ער באשיינט מיך.
א טאג האט גאט געמאכט זיך היינט צו פרייען;
פאר קינדער און קינדס קינדער צו געדיינקען.
פאררופט די טרייע פריינט מיינע צו קומען,
ביים קרוג מיט וויין זיך פריידיק צו פארבריינגען.
עס ברענט א פלאם ארויס פון די קרישמאלן,
מיר שפיגלען זיך אין זיי געטריי צום לעבן.
דעם גארטן, רייך-צעבלים מיט פרישע פרוכטן,
נעם, הייס, ער זאל אונז זיינע פרוכטן געבן.
און גיי איך אויס פון טריקעניש און הונגער —
א קוואל און אוצר זיינען דיינע הענט מיר;
ביסט לאנג צעשיידט מיט מיר, און איבערדריסיק
איז ס'לעבן מיר, מיין ביינקעניש פארברענט מיר.
דער גוף קען אויסטראגן א קראנקהייט, אכער
די ביינקשאפט-קראנקהייט קען איך ניט דערטראגן;

י . י . ש ו א ר ז

דו שיק דיין ווארט צו מיר, עם זאל מיך היילן,
דערנענטערט זיך צו מיר נאך ניט דיין וואגן.
מיט דיר קומען צוריק די טעג די יונגע,
און אויף דער עלטער ווער איך פריש און מונטער;
מיט דיר די באקציינער פון צייט צעברעך איך,
צום קאמף און צו געפאר שמעל איך מיך אונטער.
איך רוף צו גאט פאר דיר און פאר דיין לעבן —
און ער וועט ענטפערן, מיין וואונטש מיר געבן.

עלעגיע

אויפן טויט פון זיין געליבטער

פון פאָעמע: עין אשר מהכני ...

אין ווייען און טויטלאַכע אַנגסטן
אַ זון, ניט צום האַלדזן, געבאַרן;
דער טויט קומט אַליץ נענטער, און זי האָט
צום מאַן זיך געקלאַמערט פאַרלאַרן:
„מיין יוגנט געדיינק, אויף מיין קבר
„קלאַפּ-אַן מיט די ליבנדע פינגער;
„היט-אַפּ מיינע עופּה'לאַך קליינע,
„אַ לעבן אַן מאַמען מאַך גרינגער.
„און שרייב צו מיין אַנקל אין גלות
„צוליב מיר געוואַרן פאַרשריבן,
„מיט אייביקן פייער אין האַרצן,
„אין אַרימקייט, עלנט געבליבן.
„נאָך בעכער פון טרייסט טוט ער שמאַכטן,
„דעם בעכער פון טויט טראַג אים אונטער.“
אַך, ברודער, דו לאַכסט דאָך פון ליידן,
דיין גייסט איז דאָך מוטיק און מונטער;
דיין חכמה צעטרײַבט דאָך דעם ווייטיק, —
ווי לאַזסטו מיט פיין זיך באַזויפן?
איר טויט איז דאָך ביישפּיל פאַר אַלע,
וואָס זוכן פון אמת אַנטלויפן.

י . י . ש ו ו א ר ז

שרייצן אויף דער טרער ניט צו פאלן,
באפעל דיין געמיט ניט צו קלאגן —
נאך וואס אויף א טויטן צו וויינען,
מיר וועלן אים זיכער דעריאגן.
פארבארגסטו זיך טיף אין דער טיפקייט,
פארפליסטו גאר הויך אין די הייבן —
צי קענסטו פון טויט זיך באהאלטן,
זיין האנט וועט דיך אומעטום גרייכן.
וואלט וויינען איר הילף געקענט בריינגען —
וואלט איך מיינע אויגן געגעבן;
די פרייד וואלט דערפרישן די הערצער,
וואלט זי געקענט קומען צום לעבן.
פאר גאט זאל דער וועג אירער לויפן,
ווען זי שוועבט פארביי צום גן-עדן;
א וואלקן זאל דעקן איר קבר,
מיט גראז און מיט בלומען אים קליידן.

קליינע לידער

א.

בני-אדם ...

עם האָט גאָט אינם האַרצן פון מענטשן
איינגע'כישופ'ט אַ וועלט ביים געבאָרן :
ס'איז אַ טייד, וועלכער פלייצט, ער זאל טרינקען,
און דער מענטש ווערט ניט זאָט מיט די יאָרן.
ווי פון זאלץ וואַלט דאָס וואַסער געוועזן,
און עס דורשטן זיין האַרץ און געפילן :
און ער טרינקט און ער שלינגט פון דעם וואַסער —
נאָר זיין דורשט לאָזט זיך אייביק ניט שמילן.

ב.

איה קברות ...

וואו די קברים פון די מענטשן,
וועלכע זיינען לאַנג געשמאַרבן ?
קבר איז געהאַקט אויף קבר,
קרבן איז געלייגט אויף קרבן.
ס'מיידט ניט אויס דעם גורל קיינער —
פראַסמט-שטיינער, איידל-שטיינער.

ג.

תבל...

די וועלט איז א פרוי א מאסקירטע —
ס'איז נישטיק איר שיינקייט און פרייד ;
זי רעדט זיסע רייד, אבער הינטער
איר צונג האט זי נעצן פארשפרייט.
צעריים אירע נעצן, מיין כוודער,
אנטלויף, איידער ס'ווערט פאר דיר שפעט.
לאך-אויס יעדן צוואג אויף גליקן,
און ווארף איר אין פנים דעם גט.

ד.

יזכר אדם...

זאל דער מענטש דורכן לעבן געדיינקען,
אז דער סוף, אז דער טויט איז ניט ווייט ;
יעדער מאג ציט זיך לאנגזאם, פאמעלאך,
פונקט ווי שטיין וואלט געבליבן די צייט.
ווי א מענטש אויף א שיף מיינט ער רומ —
נאר דער ווינט טראגט זיין שיף מיטן פלום.

ה.

חנם אדמה...

אומזיסט נאר חנ'דלט זיך די ערד און פוצט זיך —
דעם נארן אפשר קען איר פויג געפעלן ;
זי ווייזט זיך מילד און צארט, געהילט אין זיידנס,
און טוט א שיין אויף אים מיט ליכט מיט העלן.

מ ש ה א ב ן - ע ז ר א

זי טיילט אים איין מיט פולער האנט די לידן,
נאר ווייניק פרייד קען ער פון איר פארלאנגען:
זי גיט אים צו פארזוכן פון איר האניק —
דערפאר אבער האט זי זיין הארץ געפאנגען.
ווער ס'יאנט זיך נאך דער וועלט, דעם מוז זיך דוכטן:
א גארטן בליט — און דאס זיינען די פרוכטן.

1.

אשר בנה ...

געבויט אויף דער ערד זיך פאלאצן
פון מארמאר און עלפאנטביין;
מיט ברייטע און ליכטיקע זאלן
געשטיצט אויף זיילן פון שטיין.
דו קוקסט — און דער פאלאץ צעפאלט זיך,
ווערט לידיק און וויסט און צעשמערט;
אך, זאג מיר, וואו זיינען די בויער,
וואו גוף און וואו גייסט אויף דער ערד?
וואס קען דער מענטש האבן פאר האפנונג
מיט אויג צו זיין בימערן סוף?
די צייט איז דער פאסטור, א מעסער —
דער טויט, און די מענטשן ווי שאף.

ז.

צאה־לך ...

גיי ארויס צום בית-עולם, באטראַכט נאָר
די, וואָס שלאָפן — וועסט בלייבן פאַרשעמט.
ווי זיי ליגן צעלייגט אונטער שטיינער,
און ס'איז ערד זייער בעט, זייער העמד.
דאָס איז גאָר, וואָס עס איז זיי געבליבן
פון דעם לעבן דעם שווערן און טריבן.

ח.

וכל שוגה ...

און יענער, וואָס הלומ'ט פון רייכקייט,
און גלויבט אין דער וועלט, אירע גליקן —
דעם יעניקן נעמט זי מיט הנ'דלאַך,
מיט זיסניקע רייד און מיט ליגן.
איר רעכטע האַנט גיט אים איר האַניק,
מיט גיפט טוט די לינקע זיך שטרעקן —
און וואָס האַט דער מענטש פון זיין אַרבעט,
וואָס העלפן זיין מי און פאַרמעגן?

ט.

קברים ...

אַלטע פאַרצייטיקע קברים —
מענטשן באַרוואַיקטע שלאָפן;
שנאה און קנאה אַנטשוויגן,
ליבע און פיינטשאַפט אַנטלאָפן.

מ ש ה א ב ז - ע ז ר א

הערשער און קנעכט, גליק און ליידן —
האָב ניט געקענט אונטערשיידן.

י.

שלום עלי גרים ...

פרידן צו די יעניקע, וואָס רוען
אין גריבער ערד, אין פינצטערניש פון נאַכט;
ביים לעבן זיינען זיי געווען פאַרצערטלט,
אויף שענסמן און אויף בעסמן אויפגעבראַכט.
איצט האָבן זיי פון גאַנצן כבוד גאַרנישט,
בלויז בערגלאַך ערד מיט שטיינער אויפן קאַפּ;
איר, מענטשנקינדער, שמעלט זיך אָפּ, באַטראַכט זיך,
און נעמט פון זיי אַ מוסר זיך אַראָפּ.

חיינע טעג

היו ימי חלדי ...

פארפלוויגן זיינען מיינע מעג ווי שאַטנס,
צי ווי אַ וויסטער חלום, וואָס פאַרשוואַנדן ;
אַוועק ווי קיינמאַל ניט געווען, געלאָזן
אַ האַרץ מיר, וואָס איז קראַנק און פול מיט וואַנדן.

מיין יוגנט שליסט די אויגן צו אין דרימל,
און ליידן האַבן אויפגעוואַכט געפינקלט ;
און אויפדערנאַכט פון מיינע שוואַרצע לאַקן
מיט זייער טוי דעם זילבערנעם געשפּרינקלט.

ווי האַט די צייט פאַרשוואַרצט מיין ליכטיק פנים,
ווי האַט זי מיך צעגליט מיט העליש פייער ;
מיין האַרץ גייט-אויס און שמאַכט נאָך ווייטן היימלאַנד,
און אַלץ, וואָס איז ביז היינט געבליבן טייער.

וואו מיינע נאַנטסטע שלאָפן אונטער בערגלאַך,
און ס'גייט מיין לעבן אויס מיט זיי צוואַמען ;
זוי האַבן מיך די ליידן אויסגעקליבן,
ווי האַבן מיך געברענגט זייערע פלאַמען.

זיי האַבן מיך פאַרשטויסן צווישן מענטשן,
וואָס ליכט פון אמת איז פון זיי פאַרבאַרגן ;
איך הער זיי ריידן, און עס פלאַמט מיין פנים,
זוי כ'וואַלט זיך מיט מיין וואַרט געוואַרגן.

צו דער וועלט

תבל, תני לכך ...

וועלט, ניב דיין הארץ און די אויגן
צעעפן, און אויער שפיץ אן ;
און הארץ אויס דעם אמת פון איינעם
וואס האט דיך דערפארשן געמאן.
דערגאנגען דיין שיינקייט און כישוף —
אז פאלש איז דיין ווארט און דיין חן ;
מיט גלאטינקע רייד און הבטחות,
דעם נארן פאררעדסטו די ציין.
ס'איז זיסער פון האניק דיין ריידן —
און האסט אים אין נעצן פארפירט ;
דו בלענדסט מיט דיין צירונג, די אויגן
מיט פארב האסטו אונטערגעפירט.
דו פוצסט זיך אין העלע קאלירן,
אין זיידנקלייד צירסטו זיך רויט ;
און רייצסט אויף זיי גיפטיקע שלאנגען,
וואס בייסן און גיפטן צום טויט.
איך האב פאר דיר, וועלט, בלויז איין נאמען :
א זונה ביסטו — ניט קיין פרוי,
דו פעלשסט אן דיין מאן — און ווי קענסטו
מיט טומאה שטאלצירן אזוי ?
ביסט שלעכט צו די מענטשן ביז איינעם,
צום פריינט ווי צום שונא צוגלייך :

גיסט טרינקען פון גיפטיקן בעכער
 צו ביידן, צו אַרים און רייך.
 ביסט האַרטנעקיק, גרויזאַם, און שווינסט ניט
 דעם בעסטן, דעם איידלסטן מאַן;
 גיבסט-אויס דיינע זין, דיינע טעכטער —
 טיילסט צרות זיי איין אין נדן.
 נעמסט-אויף אַלע ליבהאַבער דיינע —
 און גראַכסט זיי פון הינטן אַ גרוב;
 און לייקנסט, דו האַסט זיי גע'הרגעט —
 און בלוט איז דאָך פול אין דיין שטוב.
 דאָס לעבן — אַ פינצטערער חלום,
 און טויט איז דיין איינציק באַשייד;
 און גרייטסטו אַ טיש ווען מיט עסן —
 האַסטו אים מיט ליגן געגרייט.
 גיסט וויין אין די זילבערנע בעכער —
 פאַרמישסטו אויך גיפט אין געטראַנק;
 פאַרשפּרייטסטו זיי בלומען — איז צווישן
 די מירטן און רויון אַ שלאַנג.
 און בעטסטו זיי אויס אַ געלעגער —
 איז שמעכט זיך דיין דאַרן און ברייט;
 אין זינגסטו — פון פריידן ביז ליידן
 ביי דיר איז איינאיינציקער טרייט.
 נאָך איידער דו בויסט זיי פאַלאַצן —
 גראַכסטו שוין דעם קבר פאַר גליק;
 דער פּויק אויף דיין אַרעם, אין האַנט דיינס
 די האַרף, אויף די לענדן אַ שטריק.
 ס'געבאָט איז אַ מאַמען צו שעצן —
 דיך שענדן איז גאַר דאָס געבאָט;

מ ש ה א ב ז - ע ז ר א

ס'א מצוה באוויזן דיך נאקעט,
דיך מאכן צו שאנד און צו שפאט.
דערוואך, מיין נשמה, באפריי זיך,
און קער זיך צוריק צו דיין ארט;
ניט וויין, וואס דו לאזסט דא אלץ איבער,
וועסט דו נאר געפינען אט-דארט.
וועסט אויפלעכן דארט נאכן שטארבן,
און דארט וועט דיר גאט וויזן ליכט;
פון קוואל פון דער פרייד וועסטו שעפן,
און ווערן פון ס'ניי אויפגעריכט.

צו דער נשמה

אותה נפשי...

מיין נשמה באגערט צו איר קוואל,
צום לויטערן, ליכטיקן שמראל.
זי ביינקט צו איר שורש, זי לעכצט נאך דער פראכט,
צו גיין דארטן טאג און נאכט.

גאט'ס כבוד באנעמט זי מיט אויג פון פארשטאנד,
זי פליט, און אן פליגל, צום ליכטיקן לאנד —
און ציט זיך אהין, און זי ביינקט, און זי שמאכט,
ווען ס'פאלט-צו די נאכט,

זי זעט פון גאט'ס מעשים זיין גרויסקייט ארום,
און גארט צו גענענען צו אים, וואס איז גרויס —
און טאג דערציילט טאג פון זיין רום און זיין פראכט,
און נאכט דערציילט נאכט.

פון קינדהייט צעשפרייט איבער מיר איז דיין פאן —
נאך איצט איז דיין פארכט פון מיין הארץ אפגעטאן ;
מיין גאט, דו פארשטייסט דאך מיין הארץ און דו ווייסט,
און נידערסט צו מיר יעדע נאכט.

דער שלאף מיידט מיך אויס און אנטלויפט פון מיין בעט,
איך שוועב צו די הימלען ארויף, ווען ס'ווערט שפעט —
ווען ס'ווערן די מענטשן באפאלן פון שלאף,
איז זעאונג פון נאכט.

מ ש ה א ב ן ע ז ר א

איך האָב נאַריש מיין קינד־הייט און יוגנט פאַרשווענדט,
און איצט שטיי איך אָפּהענדיק, אַלט און פאַרשעמט,
דאַרום איז מיין טרער איצט דאָס איינציקע ברויט,
וואָס פליסט טאָג און נאַכט.

נשמה, פאַרקניפט מיטן גוף ווי מיט שמריק,
באַטראַכט זיך: די וועלט איז ניט מער ווי אַ בריק —
שטיי־אויף האַלבע־נאַכט און דערוואַך פון דיין שלאָף,
און זינג אין דער נאַכט.

צעברעך, און פאַרוואַרף דייע תאוות — אַוועק,
פאַרנעם זיך צו גיין מיטן ריכטיקן וועג —
דיין וועלט איז ניט מער ווי אַ טאָג, וואָס פאַרגייט,
און טייל פון דער נאַכט.

עס שרעקן אים ימ'ען מיט זייער געברום,
דער טויט איז דער פאַסטוך, וואָס פיטערט אים שמום,
דער מענטש לאַזט אַלץ איבער, זיין גוטס און זיין רום,
און שווינדט אין דער נאַכט.

מיין טרויער איז גרויס, און עס דריקט מיך די לייד,
וואָס כ'בין נאָך ביז היינט פון מיין זינד ניט געשיידט.
עס דריקן מיך זיפצן, מיין קישן ווערט נאָס
פון טרערן באַנאַכט.

מיין אויג שמעלצט פון בראַנד פון מיין האַרצן און רינט,
כ'בין גלייך צו אַ פויגל אין מדבר אַצינד;
באַטאָג ברומט מיין זעל שמילערהייט און זי שלוכצט,
שטיי־אויף האַלבע־נאַכט.

י . י . ש ו ו א ר ז

מיין יוגנט — א שאַמן — צערונגען געוואָרן,
און פלינקער פון אַדלערס — פאַרפלוין די יאַרן, —
געדיינק שוין ניט מערער די צייטן פון פרייד,
ניט טאָג און ניט נאַכט.

עס האָבן מיך מענטשן געווייטיקט געמיין,
גערעדט צו מיר גוטס, און געביסן מיט ציין.
זאַל קומען פאַר דיר היינט דאָס מענטשלעכע שלעכטס
דורך טאָג און דורך נאַכט.

דערוואַכונג

הסיצותי...

כ'האָב דערוואַכט פון מיין דרימל: די תאוות
פון האַרץ און פון אויג צו באַדערענגען;
פון פאַרלאַפּענעם עבר געלערנט,
וואָס די צייט וועט אין צוקונפט מיר ברענגען.
מיין פאַרשמאַנד האָט מיר גרויסקייט באַוווּזן,
און גאָט'ס וואונדער געשמעלט פאַר די אויגן;
האַט אַנטפלעקט מיר פאַרבאַרגענע סודות,
מיט מלאכים אין הימלען געפלוּיגן.
און דערזען האָב איך געטלאַכע בילדער,
און אַז גאָט זיצט אין מיר — בין דערגאַנגען;
וואָס זיין פראַכט איז פאַרדעקט, נאָר באַוווּזט זיך
אין די מעשים פאַר מינע געדאַנקען.
האַט אַ ליכט אין מיין גוף אַנגעצונדן,
און פון חכמה דעם וועג מיר באַוווּזן;
ס'איז דאָס ליכט, וואָס באַלויכט מיך פון יוגנט,
און ביז שפעטיקער עלטער טוט פליסן.
וואַלט דאָס ליכט פון גאָט'ס סוד נישט געקומען,
וואַלט עס דאָן ניט געשמאַרקט זיך מיט יאַרן;
ס'פירט דאָס ליכט מיך אין פאַלאַץ פון חכמה,
פלי אין הימל — און ווער ניט פאַרלאָרן.
דען מיין וועלט איז צו גאַרנישט געגליבן,
וועל ווי אַלע, וואָס ביז מיר, פאַרשווינדן;
איך וועל גיין צו די זיידעס און פאַטערס,
ס'זעט די רו מיך די גרויסע פאַרבינדן.

מ'וועט פאר אלץ מיך גאט נעמען צום משפט,
 מיינע מעשים — די קלענער און ריכטער;
 און די וועלט איז דעריבער מיר נמאס,
 פאר איר זינד און איר רייץ בלייב איך נישטער.
 איידער זי ווארפט דעם גט מיר — אנטלויף איך,
 איידער זי טוט פון זיך מיך פארשטויסן;
 מאג זי שיינקען מיר זונען און שטערן,
 מאג זי שפרייטן מיר בעטן פון רויון.
 זיך באהעפטן צו מענטשן פון חכמה,
 איז מיין איינציק באגער אין מיין לעבן;
 גאר וואס מער איך באגער — איז אלץ ווייטער
 טוט די נעץ פון מיין זינד מיך פארשלעפן
 צו א פאלק, וועלכעס וויל ניט פארשטיין מיך,
 און איך זיי — וויל ניט קענען און וויסן;
 ווען איך גיב זיי מיין קוש הער איך שרייען,
 אז איך האב מיט די ציין זיי געביסן.
 כ'האב איין חלק: די גייסטער די גרויסע,
 מ'זיינען באלזאם מיר זייערע שריפטן;
 זיי פארזיסן מיין ביטערן עלנט,
 זיי פארטרוי איך מיין סוד מיין פארטיפטן.
 כ'האב פון טיפקייט פון זייערע ימען
 מיינע לויטערסטע פערל געקליבן;
 און עס פרייען זיך ס'הארץ און די אויגן,
 און צו זיי זינגען פרום מיינע ליפן.
 ליכט צום אויג, ליד צום אויער, און האַנדיק
 צום מויל, און צום אטעמען — בלומען;
 און דורך זיי בין איך גרויס און דערהויבן
 ביז מיין שעה ביז מיין לעצטע וועט קומען.

נאציאנאלע מאטיוון

א.

מהרו נא ...

איילט שנעל צוריק צום וואוינונג פון די מייערע —
די צייט האט זיי צעשפרייט, און וואוינונג וויסט פארבליבן.
אמאל האבן געלעבט דארט אינדן — נאָר אַצינדערט
דארט האבן ביזע וועלף און לייבן זיך פארקליבן.
איך הער דאס שרייען פון דער אינדין, וויינט און קלאגט זיך
פון אדומ'ס צוואנג, און פון אראכטען-לאנד געפאנגען;
זי וויינט צו גאט, צו דעם געליבטן פון איר יוגנט,
און גיסט איר הארץ אויס אין די צערמלאַכסטע געזאנגען:
„לענט-אונטער, שטארקט מיט וויין דאס הארץ דאס מריבע,
„דען איך בין קראַנק, גיי-אויס פון ליבע“.

ב.

מה לאהובי ...

פארוואס איז מיין געליבטער ביז אויף מיר און ווייט —
און איך — מיין הארץ גייט-אויס צו אים און מיין געמיט?
האט ער פארגעסן, ווי איך בין אים נאָכגעגאנגען
אין וויסטעניש — היינט רוף איך און ער ענטפערט ניט.
און טויט ער מיך אפילו — גלויב איך דאך אין אים,
און ווענדט ער אָפּ זיין פנים — האַפט אויף גוטס מיין הארץ.
זיין חסד וועט דער האר ניט אַפּטאָן פון זיין קנעכט —
צי דען קען לויטער גאלד זיך בייטן, ווערן שוואַרץ?

טענדזינס

פון בוך: תרשיש.

א.

די גרעזער ווייזן אויף א שטומען לשון
דעם חסד, וואס דער רעגן האט מיט זיי געמאן:
ער האט זיי פון דער ערד ארויסגעצויגן,
און גרויס געמאכט זיי, און אין גרין זיי אגעמאן.

ב.

וואס זאל איך זארגן, אז איך הער די קוואלן רוישן,
און פויגלען זינגען, און עם ברומען טויבן;
איך רו זיך אין דעם גרינעם מירטן-שאטן
אין טעפליכער פון גראז מיינ טריט פארטויבן.

ג.

אין פרייען פעלד, אין בייטן, מאך דיין וואוינונג,
אין מירטן-שאטנס קילע גיין און שטיין;
און זען די טראפנס טוי אויף גרינע בלעטער,
ווי קערנדלאך קרישטאל און דימענט-שטיין.

ד.

אין דופטנדיקן גארטן שווינדן זארג און ליידן —
איך וויקל זיך אין לויטער גליק און פריידן לויטער ;
אין שאטן פון דעם דעמכנבוים ביים קלארן וואסער
צו מרינקען וויין, וואס פינקלמ קלאר און לויטער.

ה.

נעם דעם קרישמאָלענעם בעכער און זאָג :
פון לבנה-ליכט איז ער געגאָסן ;
קניט ער צום קרוג זיך אַרונטער נאָך וויין —
ווערט זונשיין אין אים אַנגעגאָסן.

ו.

די טענצערן טאַנצט אַ צעגלימע,
די ברוסטן — גראַנאַטן באַשווערט ;
און לייכט און גראַציעז איז איר טאַנצן
ווי איבער אַ שאַרף פון אַ שווערד.

ז.

ווי אַ מירטנצווייג וויגט זיך מיין ליבע,
זי טאַנצט מיט צעפלוֹיגענע האַר ;
מרינקט-אָן מיט מיין בלוט אירע פיילן,
און ווערט ניט באַשמראַפט אויף אַ האַר.

י. י. שווארץ

ח.

צעגליט איז איר פנים פון פייער,
איר בעכער, א פונק, גליט מיט פרייד;
פון דאזיקן פונק צינד איך אן זיך,
מיין הארץ ווערט צעגליט און דערפרייט.

ט.

אין אראבישער טענצערנ'ס האנט איז מיין זעל:
מיין פלאם אין איר בלוט איז פארצונדן;
איר ליפ איז פון בלוט פון מיין הארצן געפארבט,
איר אויג פון מיין אויג איז געצונדן.

י.

גיב, שיינקייט מיינע, מיר דיין רויטע ליפ,
און דינע ברוסטן זאלסט מיר ניט פארווערן;
און קוש מיך אויפן מויל, באמרינק מיך מיט דיין וויין,
אז איך זאל, טייערע, פאר'שכור'ט ווערן.

יא.

פאר'שכור מיך, קוש מיינע ליפן —
רויט דיין ליפ, און די ציין וויסער ביין;
און דריק זיך צו מיר מיט דיין קערפער,
מיטן קערפער פון עלפאנטביין.

יב.

כ'זועל לערנען מיין הארצנס געליבטן, —
דעם וועג פאר דעם ליבן פארגלעמן:
נעם פליק פון די באקן די רויזן,
די ברוסטן-גראנאטן פון גלעמן.

יג.

דו טרייסל-אפ זיך פון די פריינט, וואס ליבן דיך
פון זייער אייגענער הנאה וועגן —
ווען ס'ווערט דיר ענג, דערזעסטו זייער פאלשקייט:
צעלויפן זיך פון דיר מיט זיבן וועגן.

יד.

איך רוף די יונגע מעג, וואס האבן זיך דערווייטערט:
„צוריק קומט, קומט צוריק!“
זיי ווילן אבער מיר ניט פאלגן.
אך, יונגט מיינע, קום צוריק — די בייזע עלטער
האט זיך געלייגט אויף מיר מיט אלע אירע פאלגן.

טו.

וואס-אפ די פארבן פון די האר די גרויע,
און ווארף די מאסקע אפ פון פאלשקייט און פון ליגן.
קומט גרויקייט — האסטו שוין פארשפילט דיין וועלטל,
אין גרייט זיך אונטער בערגל ערד צו ליגן.

יְהוָה יִשְׁמַע יְקוּלָה

יהודה הלוי

... נאך הלום איך פון דיין דערלייזונג ווידער —
ווער איך די הארף פאר דינע לידער ...

א.

יהודה הלוי — די ליכטיקסטע פיגור פון דער גלענצנדער שפאניש-
העברעאישער תקופה — איז געווען דער מולדיקסטער פון אלע ספרדישע
פאעטן ביי זיין לעבן, און דער מולדיקסטער נאך זיין טויט. זיין לעבן —
דאס איז אן אויסגעהלומט ליד פון א גרויסן פאעט, און ניין טויט — אן
אויסגעכישופטע לעגענדע, געשאפן פון דער אידישער פאלקס-פאנטאזיע.
מיט רעכט, צי ניט — זיין נאמען האט פארטונקלט אלע אנדערע נעמען
פון דער גרויסער שפאנישער עפאכע. און ווען די אלע אנדערע פאעטן פון
יענער תקופה — אפשר מיט דער אויסנאם פון בן-גבירול'ס שיריקורש —
זיינען געלעגן פארלוירענע, פארגעסענע אין דעם שטויב פון אלטע ארכיוון —
האט דער נאמען יהודה הלוי געלעבט אין די הערצער און אויף די ליפן
פון אידישן פאלק.

און אפשר איז גאנץ פארשטענדלאך פארוואס דאס איז אזוי; וואס
ניט קוקנדיק אויף דעם, וואס בן-גבירול איז דער פאטענציעלסטער און
אריגינעלסטער פון די צוויי דיכטער — האט דאך יהודה הלוי זוכה געווען.
אז ער זאל מער בארימט און באוואונדערט ווערן פון דעם ערשטן. דאס
פאלק, וואס האט דורך די שפעטערדיקע יארהונדערטער געהאט דורכ-
צוטראגן און אויסצושטיין די אינקוויזיציע, די מסעיה-צלב, די גזירות און
גרושים פון איבער אלע אייראפעאישע לענדער — האט געמוזט האבן
פאר זיך א קוואל פון טרייסט, א ליכטיקן שטראל פון נחמה אויף בעסערע
צייטן, אויף א פרייערער צוקונפט. אין בן-גבירול'ס מיסטיש-קאבאליס-
טישע משיח-לידער מיט זייער טיפן דראגט נאך דער גאולה של מעלה —
האט דאס פאלק זיך ניט געקענט צופרידנשמעלן. צו קורץ איז געווען זיין
אטעם — און ניט איינמאל האט אים די צעפלאמטע קאבאליסטישע פאנ-
טאזיע קאטאסטראפאליש אפגענארט. דאס פאלק האט אינסטינקטיוו געזוכט

א מערערדישע האַפנונג, א מער-נאַטירלאַכע גאולה. און דאָס אַלץ האָט דאָס פּאָלק געפונען אין דעם פּאָעט, וועלכער איז מיט זיין גאַנצן מהות און לעבן געווען דער פאַרקערפערטער סימבאָל פון אַלע זיינע חלומות אויף גאולה.

סימבאָליש פאַרן גאַנצן אידישן פּאָלק — וואָרפט ער אַוועק שפּאַניע אויף די עלטערע יאָרן. פאַרלאָזט רוּם, דייַכקייט און זיין אייגענע משפּחה, און לאָזט זיך, אויסשטייענדיק אַלע געפאַרן פון אַ ווייטער נסיעה אין יענער צייט, אויפצוגיין צו זיין אייגן לאַנד, צום לאַנד פון פּאָעטס חלום. זיינע פריינט ווילן אים פאַרהאַלטן, אַזוי ווי דער מלך פון די כוודים וויל פאַרהאַלטן דעם חבֿר, אין זיין ספּר־הכוּוּרִי. אַבער דער חבֿר, דער פּאָעט יהודה הלוי, שלאָגט אים אָפּ אויף אַלע זיינע טענות. דער דראַנג, וואָס אין זיין האַרצן, איז צו שטאַרק, צו פאַרכאַפּנדיק — און אַנדערש איז ניט מעגלאַך. אויב איר ווילט, אַט האָט איר ממש די רעאַליזירונג פון דער גאולה אין דעם פּאָעטס ווערטער, „אַז ירוּשלים וועט בלוזן דאָן געבויט ווערן, ווען דאָס פּאָלק וועט אויסגיין נאָך איר פון ביינקשאַפט און קושן די שטיינער אירע און איר ערד“ (כוּוּרִי, מאמר חמישי, סימן כ"ז).

דער פּאָעט, דאָס האַרץ פון זיין פּאָלק, האָט זיך צוגעהערט צום פייער־דיקן רוּף — און איז געגאַנגען. און דאָס אידישע פּאָלק האָט אים דערפאַר אַפּגעצאָלט, און אים אייביק ניט פאַרגעסן. וואָרים ער איז געווען דער חלום פון זיין חלום, און די האַרף פאַר זיינע טרויעריקע לידער.

ב.

יהודה בן־שמואל הלוי איז געבוירן געוואָרן אין טאַלעדאָ, דרום־קאַס־טיליע, אין יאָר 1085. אַז דער צוקונפטיקער פּאָעט איז אונטערגעוואַקסן. האָט אים זיין פאָטער געשיקט נאָך לוּצענאַ, אין דער מהמדישער שפּאַניע, אין דער באַרימטער ישיבה פון ר' יצחק אלפסי. ער קריגט אויך אַ טיפע, גרינטלאַכע ידיעה אין דער גריכיש־אַראַבישער פילאָזאָפיע און לערנט מע־דיצין. נאָכדעם ווי ער פאַרפּאָלקאַמט זיך אין ידיעות — קערט ער זיך צוריק נאָך זיין געבורטשטאַט טאַלעדאָ און פאַרנעמט זיך מיט מעדיצין. „איד בין פאַרנומען טאַג־ווי־נאַכט מיט די נאַרישקייטן פון רפואה — שרייבט ער צו איינעם אַ פריינט, דוד בן־יוסף פון נאַרבאַנאַ — די שטאַט טאַלעדאָ איז גרויס, און די באַפעלקערונג איז אַ ריזיקע, און זיי זיינען שווערע האַרן, וואָס פאַדערן מיין פולע צייט“.

ווי לאַנג דער פּאָעט האָט געלעבט אין טאַלעדאָ איז ניט באַקאַנט. ווי עס זעט אויס, האָט ער דאָרטן חתונה געהאַט, און דאָרט איז געבוירן

געווארן זיין געליבטע טאכטער, זיין איינציק קינד. ער האָט זיך מער ניט געקענט איינלעבן אין דער קריסטלאַכער אָפּגעשטאַנענער קאַסטיליען, און ער ציט זיך איבער אין דער מחטנישער קאַרדאַווע, דאָס פּלאַץ פון וויסנ־שאַפט און פּרייען געדאַנק. ער קומט אין באַרירונג מיט די שענסטע גייסטער פון זיין צייט און זיינע פּאַעטישע און פּילאָזאָפּישע כּחות דערגרייכט צו זייער העכסטער מדרגה.

אַזוי ווי זיין פּאַרגענגער שלמה אבן־גבירול, אַזוי האָט ער אויך שוין מיט זיינע אינגלשע לידער געצויגן אויף זיך אויפּמערקזאַמקייט און באַוואַונדערונג פון זיינע צייט־חברים. אָבער ער האָט געהאַט דעם פּאַרצוג, וואָס מיט זיין קומען איז שוין די העברעאישע פּאַעזיע געשטאַנען אויף אַ הויך־כּער מדרגה פון שלמות. ער האָט שוין געהאַט פּאַר זיך בן־גבירול'ס נאַציאָנאַל־רעליגיעזע פּאַעזיע און אבן־עזרא'ס פּלאַסטישע שילדערונגען. דער יונגער לוי האָט בלויז באַדאַרפט צוגעבן די אייגנאַרטיקע מוזיק פון זיין וואָרט — ווייל ער איז געווען דער צויבער־מוזיקער, וואָס קאַמט זיין פּרישקייט און זיין מוזיק אַרײַנגעגאַסן אין דער העברעאישער שפּראַך. פּאַרס און וואָרט האָבן זיך אין זיין ליד אויסגעגאַסן האַרמאָניש, ניט קוקנדיק אויף אַלע שווע־ריקייטן פון דער אַראַבישער מעטריק און די קונציקע אַקראַסטיכן. דאָס איז געקומען דער מייסטער פון וואָרט — און עס איז קיין וואַונדער ניט, וואָס אַלע פּריערדיקע פּאַעטן, חכמים און געלערנטע האָבן מיט אַזאַ אַנטציקן און באַוואַונדערן אויפּגענומען דעם געבענטשטן אינגל־פּאַעט מיט זיין דער־שיינען. עס לוינט זיך אַפּצושטעלן אויף דער זעלטענער פּריינטשאַפט צווישן אים און זיין עלטערן חבר משה אבן־עזרא. אבן־עזרא, וואָס איז ביי דעם יונגן לוי'ס קומען געווען שוין דער באַרימטער דיכטער, האָט באַלד מיט זיין פּיינעם קריטיש־עסטעטישן חוש דערשפּירט די גרויסע פּאַטענציעלע מעג־לאַכקייטן, וואָס באַהאַלטן זיך אין דעם יונגן טאַלאַנט — און אים באַ־גריסט מיט באַגייסטערטע לידער־ווענדונגען:

פון קאַסטיליען איז אַ שטערן
אויפּגעגאַנגען אויף דער וועלט —

דידאַזיקע פּריינטשאַפט האָט זיך אַנגעהויבן באַלד מיט די ערשטע טריט פון דעם לוי אין דער פּאַעזיע — און זיך געענדיקט ערשט מיט אבן־עזרא'ס טויט. די לידער־ווענדונגען פון די צוויי פּאַעטן זיינען, דאַכט זיך, איינציק אין זייער מין אין דער גאַנצער וועלט־ליטעראַטור. מיט וואָס פאַר אויפּריכטיקייט און פאַרהערלאַכנוג דער עלטערער פּאַעט בויגט זיך פאַרן אינגערן און זינגט וועגן אים:

זיין פערן — ווי אַניקס־שטיינער אויף בריליאַנטן.
 ווי שוואַרצער וויין, וואָס פֿירט אויף איין אויף ווייסן;
 זיין וואָרט איז טיף און וואַניק — און פֿאַעטן
 זיי קומען קלינגן זיך זיין מיין אַרויסצואַווייזן.
 די לידער, וואָס די וועלדער גריסן רוישנדיק,
 און דופּטנדיקע בערג אַנטקעגן טאַנצן;
 די לידער, וואָס פֿאַרמעסטן זיך מיט שטערן,
 און ווי די שטערן לויכטן זיי און גלאַנצן.
 דו הערסט די לידער און דו שטייסט פֿאַרציטערט,
 און פֿרעגסט: ווי קען אַ מאַן די שטערן פֿאַנגען?

און אזוי ווייטער*).

די לידער פון דעם עלטערן פֿאַעט צו דעם אינגערן, דורך זיין גאַנצן
 וואַנדער־לעבן, זיינען פול מיט אינטימע איבערלעבענישן; ער פֿאַרטרויט
 זיך אין אים — ווייל ער איז זיין אינטימער באַגלויבטער חבר און פֿריינט.
 מען שפירט בחוש, אַז עס פֿאַל־אַפּ זיינע לידן, עס ווערט אים גרינגער, ער
 רעדט זיך אַראָפּ פון האַרצן פֿאַר דעם אינגערן פֿאַעט.
 און מיט וואָס פֿאַר אַ יראַת־הכבוד און דר־ראַך יהודה הלוי ענטפערט
 זיין עלטערן חבר און פֿריינט — אזוי שטייט אַ געניאַלער תלמיד פֿאַר זיין
 גרויסן רבין — ער שרייבט צו אים:

ווי קען איד רו נאָך דיר, פֿאַעט, געפינען?
 דו וואַגלסט, וואַנדערסט — און מיין האַרץ גייט־מיט.

דו, מערב־ליכט, צום מערב קום צוריק,
 און איטלאַך האַרץ און זעל באַשטראַל, באַגליק.

אָדער אין אַנאַנדער ליד, וואו ער רעדט וועגן דעם, וואָס זיין עלטערער
 חבר און פֿריינט האָט פֿאַר אים געטאַן, אים געהאַלפֿן קומען צום פֿאַעטישן
 אויסדרוק:

דו האַסט גאַלד פולע הויפּנס גענומען,
 געשמידט קרוינען פֿאַר זייערע קעפּ;

* ס'איז אַ וואונדער, וואָס אין זיין בוך „שירת־ישראל“ שטעלט זיך משה
 בן־עזרא נישט אַפּ באַריכות וועגן יתורה הלוי, ער דערמאָנט אים בלויז פֿאַרביי
 גייענדיק אין אַ קורצער באַמערקונג צוזאַמען מיט אברהם אבן־עזרא, סידן מיר
 זאָלן אַננעמען, אַז זיין העכסטער לויב און פֿאַרערונג האָט ער שוין געהאַט אויס־
 געדריקט אין פֿאַעטישער פֿאַרם אין זיינע לידער־ווענדונגען.

אָבער איד בײַן אײַן צווייען דיר שולדיק,
און דיין קנעכט בײַן איד כל־זמן איד לעב.
און ווען וועל איד זיך קענען באַפֿרייען? —
בײַן פֿאַרקויפט צו דיר אײַביק — און גאַר.
האַב געדינט דיר אײַן קינדהײַט און יוגנט,
און אויך אײַצט אײַן די רײַפע יאַר.
קען איד טראַכטן פֿון עמיצן אַנדערש —
ס'איז פֿאַרשיכורט מיט דיר מײַן געמיט;
אַז געווען אײַן מײַן ליד אַז אַלמנע,
און האָסט זי ווי אַ כּלּה צעבליט.

דיאָזיגע פֿריינטשאַפט זײַערע — די ליבע פֿון דוד און יהונתן — איז
דורכגעגאַנגען זײַער גאַנץ לעבן, און בײַזן יאַר 1189, ווען משה אבן־עזרא
איז געשטאַרבן.

ג.

דער יונגער לוי האָט אָנגעהויבן, ווי דער שטייגער איז געווען פֿון
יענער צײַט, און אפשר אויך פֿון אַלע צײַטן, מיט וויין און ליבע־לידער,
מיט ווידמונגען צו פֿריינט און באַקאַנטע פֿערזענלאַכקײַטן, מיט רעמענישן
און שטיפֿערייען. ער האָט געוואוסט די פֿריידן פֿון יוגנט און ליבע, און
זיך פֿאַרשיכורט מיט זײַער וויין, עס אײַן דאָ פֿון אײַם אַ גאַנצע שורה ליבע־
לידער, וואָס האָט נאָך בײַז הײַנט אויפֿגעהאַלטן איר ערשטן חן און פֿרישקײַט.
די טענצערן טאַנצט —

— — — — — זי וואַרפט

די שלײַערן אַראָפּ און בלייבט ניט נאַקעט,
ווייל חן און פֿראַכט און שײַנקײַט וויקלען זי אַרום.

— — — — —
די נאַכט, ווען ס'האַט מײַן שײַנקײַט מיר אַנטפֿלעקט
איר קלאַרע באַק און כּוואַליעס לאַנגע האָר,
די גאַלדיק־רויטע האָר, וואָס האָבן צוגעדעקט
איר בלאַסן שטערן ווי קרישטאַלן קלאַר —
געגליכן צו דער זון אײַן אויפֿגײַן: וויקלט־אײַן
און צינדט די וואַלקנס אײַן אַ פֿלאַמיק־רויטן שײַן.

אן ערשט־ראַנגניקער פּאָעט רעדט אַרויס פון זיינע נאַטור־שילדערונגען.
ער רעדט מיט אימאַזשן, און די אימאַזשן זיינען אזוי שאַרף און בולט, היינט
פונקט ווי אין דעם טאַג, וואָס זיי זיינען געשריבן געוואָרן :

די ערד האָט נעכטן נאָך געזויגן ווי אַ קינד
די שטראָמען פון דעם ווינטערדיקן רעגן ;
זי ווי אַ כלה, שמאַכטענדיק נאָך איר באַגערטן,
פאַרביינקט נאָך זומער, שווייגנדיק געלעגן.

די בלומען זיינען זייער שוין, און ס'דוכט מיר,
זיי האָבן פון קאַליר באַרויבט די שטערן.

די הענגלאַך טרויבן זיינען קיל ווי שנייען,
נאָר אין זיי גליען פלאַמענדיקע פונקען.

עס לאַכט די ערד צו דעם געוויין פון רעגן.
זי לאַכט — און ס'שטייען טרערן אויף איר פנים,
ווי פערלדיקע שפּריצן פון פאַנטאַנען — — —

נאָר צו וואָס דאָס ציטירן — זאָל דער לעזער אַריינקוקן אין די לידער
און לייענען. כמעט יעדע שורה פון זיינע ליבער און נאַטור־שילדערונגען
זיינען רייף און פול אַנגעגאַסן, ווי אַ צייטיקער פולער ווינטרויב, וואָס
פאַר אַ גוואַלטיקן מהלך די העברעאישע פּאָעזיע האָט דורכגעמאַכט זינט
דעם יונגן שלמה אבן־גבירול. דער קריינקלאַכער בן־גבירול האָט כמעט
אינגאַנצן די נאַטור ניט געשילדערט. ביי משה אבן־עזרא'ן האָט נאָר דער
אינהאַלט געקעמפט מיט דער שפּראַך — און ביי דעם תלמיד, וועמען עס
איז באַשערט געווען אַריבערצושטייגן דעם רבין, זיינען שוין אינהאַלט,
שפּראַך און פאַרם — אַרויסגעקומען האַרמאָניש, סינטעטיש, אין איין ליכ־
טיקער סימפּאָניע.

און אויף דעמדאָזיקן מין לידער האָט דאָס דעם דיכטער פאַרדראַסן
אויף דער עלטער, פאַרוואָס ער האָט זיי געשריבן. ער האָט חרטה געהאַט
אויף דיראַזיקע „יונגטלאַכע זינד“ זיינע, און גענומען אַ תשובה אויף זיך
מער ניט צו דיכטן, — ווי זיין תלמיד שלמה פרחון פון סאַלערנאָ דערציילט
אין יאָר 1160 וועגן זיין רבין, ר' יהודה הלוי. ער האָט חרטה געהאַט, וואָס
ער האָט זיך באַנוצט מיט דער אַראַבישער מעטריק; ער האָט געהאַלטן,
אַז די פרעמדע פאַרמען האָבן פאַרדאַרבן די שיינקייט פון דער העברעאישער

שפראך. „מיר האבן גענוג אייגענע ברייטקייט געהאט אין אונזער אלטער פאָעזיע, וואָס שעדיקט ניט די העברעאישע שפראַך“ — אזוי זאָגט ער אין זיין ספר הכוזרי (מאמר שני, סימן ע"ח), דער פאָעט צו זיינע עלטערע יאָרן, וויל אַוועקוואַרפן אלע פרעמדע פאַרמען, אין וועלכע די העברעאישע פאָעטיק האָט זיך איינגעצוימט, און זיך אומקערן צו די יסודות פון אַלטהעברעאישן פערן, ווי מיר געפינען אים אין תנ"ך.

נאָר ניט אין זיינע יוגנטלאַכע לידער, שיינ און חנעוודיק ווי זיי זאָלן ניט זיין, ליגט די גרויסקייט פון יהודה הלוי — זיין עכטן אויסדרוק און זיין אמתע גאונות האָט ער געפונען אין זיינע רעליגיעזע און נאַציאָנאַלע לידער.

ד.

דאָס איז די רעליגיעזע פאָעזיע פון יהודה הלוי :

גאָט, וואו זאָל איך דיך געפינען —

אַז דיין פלאַץ איז פאַרהוילן, פאַרשטעלט ;

און וואו זאָל איך דיך ניט געפינען —

אַז דיין כבוד פילט־אַז די וועלט.

די העכסטע הימלען אים דערטראַגן קענען ניט,

און גענידערט אויף סיני און אין דאָרן געגליט.

בין איך ווייט פון דיר — שטאַרב איך ביים לעבן,

בין איך נאָנט צו דיר — לעב איך אין טויט.

דאָס איז אַ המשך פון דעם רעליגיעז־געטלאַכן אירישן געפיל פון די אלטע זינגער פון תהלים : „וואו זאָל איך אהינקומען פאַר דיין גייסט, און וואוהין זאָל איך פון דיר אַנטלויפן“. שלמה אבן־גבירול האָט דאָס־אַזיקע געפיל ווייטער געצויגן, און ער זאָגט : „און אויב דו וועסט מיין זינד אויס־זוכן, וועל איך פון דיר צו דיר אַנטלויפן, אַז פון דיין זון באַהאַלטן זיך אין דיין שאַטן“. און יהודה הלוי זאָגט :

נאָר פעסט אַז ברעג פון מאַנטל זיינעם האַלט איך מיד —

און ער איז פירכטערליך און וואונדערליך.

ער זוכט ניט וואו צו אַנטלויפן, ער וויל זיך ניט באַהאַלטן, פאַרמערט, ער קלאַמערט זיך און האַלט זיך פעסט, מיט אלע זיינע כחות, אַז ברעג פון מאַנטל.

זיין וועזן איז אָנגעזאַפּט און דורכגעשטראַלט מיט אַ ליכטיקער ליבע און אַ רבקות צו נאָט, צום נאָט פון אברהם, דעם גנעדיקן און דערבאַרעמ־דיקן, וואָס טיילט זיין השגחה און ליבע צו אַלע באַשעפענישן. דערפון נעמט זיך זיין העפטיקע התנגדות צו דער גריכישער פּילאָזאָפּיע און וועלט־אַנשוו־אונג, וועלכע ער באַקעמפט אין זיין „כּוּרִי“, און אפילו אין זיינע לידער. דער אידישער פּאָעט, מיט דעם אידיש־רעליגיעזן געפיל אין האַרצן, האָט ניט געקענט און ניט געוואָלט מסכים זיין, אַז לית דין ולית דיין, אַז עס איז ניטאָ קיין השגחה פרטית, און אַז דער וועלט־באַשאַף האָלט זיך און ווערט געפירט פון זיין אייגענער אינערציע. ער וואָרנט פון דער דאָזיקער קאַלטער, האַרצלאָזער גריכיש־פּילאָזאָפּישער וועלט־אַנשוואַונג:

ניט פאַרפירט זיי פון גריכישער חכמה,
דען זי גיט ניט קיין פרוכט אונז — בלוין קווייט;
אַז די וועלט שטייט פון אייביק און אייביק,
ס'איז דער הימל פון תמיד צעשפרייט.
אַז עס האָט מעשה־בראשית קיין אָנהויב,
און די צייט האָט קיין אָנהויב און ענד;
הערסט די ווערטער פון אירע חכמים,
און זיי האָבן קיין האַפּט און צעמענט.
קערסט זיך אום מיט אַ האַרץ מיט אַ ליידיקס,
פוסטע ווערטער אין מויל — גיי אַוועק.
נאָך וואָס בלאַנדזשען אויף שטענן אויף קרומע,
און פאַרלאָזן דעם אַפענעם וועג?

דער פּאָעט האָט געפונען זיין וועג, און דאָס איז געווען דער וועג, וואָס פירט דורכן האַרצן. ער זאָגט:

און מיין האַרץ האָט דערזען און געגלויבט דיר,
ווי עס וואָלט ביים באַרג סיני געשטאַנען —

ער האָט דערזען מיטן האַרצן און געגלויבט.

נאָט — איז זיין ערשטע ליבע, וואָס האָט פאַרנומען דעם פּאָעטס גאַנצן מהות און אים פאַרשלאָנגען. און זיין צווייטע ליבע — זיין מסירת־נפשדיקער געפיל צו זיין פּאָלק. דאָס פּאָלק, וואָס „איז צווישן אַנדערע פעלקער, ווי ס'האַרץ צווישן די אַנדערע אברים פון גוף—און ס'איז געזינטער. ס'ליירט מער פון אַלע אַנדערע אברים פון גוף“ (כּוּרִי, מאמר שני, סימן ל"ו), דער פּאָעט איז

ממש שיכור פון פייז, ווען ער רעדט פון די יסורים און לידן פון זיין פאלק. דאס נאציאנאלע ווערט אויסגעמישט מיטן רעליגיעזן — און עס איז שווער אפצוטיילן איינס פון דעם צווייטן. זיין טיפער צער און רחמנות, זיין לויטערע ליבע, און זיין צעווייטיקט הארץ — ברויזן צוזאמען אין זיינע נאציאנאל-רעליגיעזע אויסנוסן. דער פאָעט ווערט פאָרוואַנדלט אין יענעם גליענדיקן גאָרן, וואָס ברענט און ברענט — און ווערט ניט פארברענט.

וואונדערבארע ציונארן פון יהודה הלוי — וואָס האָבן אויפגעהאלטן זייער זיסקייט און ביטערניש דורך אַ משך פון גענויע טויזנט יאָר. זיין שמייכל דורך טרערן — און זיין געוויין דורך שמייכל. די קליינע אלטע פיוטים פון די פאָרגעלכטע אלטע מחזורים קוקן ארויס, ווי ליכטיקע אַנטיק-וואַרע פערל, וואָס זיינען אויסגעוואַרעמט אַט אויסגעוויינט געוואָרן פון די הערצער פון אַ צעריסן אומגליקלאַך פאלק. ער איז געווען די האַרף פון קיניג דוד'ס צוקאָפּנס, וואָס האָט אויפגעציטערט ביים מינדסטן נאכטיקן ווינטל. זיין אומגעהויערע ביינקשאַפט האָט דערגרייכט צו אמתער השתפכות-הנפש, עס האָט אָפגעקלונגען פון דער האַרף דאָס טיפע גלויבן פון דעם געפייניקטן, וואָס ווערט דערהויבן און געלייטערט דורך יסורים :

דער שאַטן זאָל זיך אָפציען פון אונזער וועלט, ,
די זון זאָל זיך צעשטראַלן קלאַר און שאַרף ;
דאָס ליכט פון דוד'ס הויז, ווי לאַנג וועט זיין פאַרשטעלט,
און ביז ווי לאַנג וועט שטומען די לויימ'ס האַרף ?
זאָל נאָט, וואָס האָט פאַריאַגט זיי, ברוינגען זיי צוריק —
און וועלט זאָל ווערן אויפגעריכט מיט זון פון גליק.

— — — — —
גיישטויסן אין רוים דער פאָרהאַסטער,
אין ווייטער אַראַביע פאַרטריבן ;
געשמאַלצן אין גריכישן טיגל,
אין פערזישער קנעכטשאַפט צעריבן.

— — — — —
געזאַגט האָבן מיינע באַדריקער :
ס'האַט אָפגעטאַן נאָט זיך פון מיר —
נאָר כ'ווייס, מיין דערלייזער איז מאַכטיק,
און וואונדער באַווייזט ער ווי פריער.

איז דאָס הייליק פּאַלץ געוואָרן
וואַכיק אין זיין וועג דעם לאַנגן —
פון אַ רויז צווישן דערנער
קענט איר שיינקייט דען פאַרלאַנגען ?

פאַרפּלויגן איז די טויב די עלנטע אין וועלדער,
און האָט זיך מער ניט אויפהויבן געקענט ;
געפּלאַטערט אַ פאַרמאַטערטע, געפּטרטע,
איר ליבהאַבער געזוכט אין ווייטער פרעמד.

ווייטער

און נאָך, און נאָך, אַן אויפהער. ביז די אַלע געזאַנגען גיסן זיך
צונויף אין איין מעכטיקן אַקאָרד, פון די אַלע פּונקטן ווערט איין גרויסער
פּיער, וואָס רייסט זיך אַרויס פון זיינע לעצטע ציווילידער. דעם פּאַעטס
ברענענדיקע ביינקשאַפט און זיין ליידנשאַפטלאַכער באַגער — זיינען
אויסגעוואַקסן צו גרויס און צו שטאַרק, און ער מוז זיי געבן אַ רעאַלן.
ממשותדיקן אויסדרוק.

אין יאָר 1140, נאָך זיין ווייבס טויט, און נאָכדעם ווי ער איז פאַר-
טיק געוואָרן מיטן "ספּרהכּוּר" — באַשליסט דער פּאַעט צו פאַרלאָזן
שפּאַניע. ער רייסט זיך אַרויס פון זיין איינגעוואַרצלטער סביבה, ער צע-
שיידט זיך מיט זיין איינציקער טאַכטער און אייניקל, און לאָזט זיך מיט אַ
היפּל באַגלייטער צום הייליקן לאַנד.

ה.

דאָ קומען מיר צום פינאַל, צום שלום-אַקאָרד, וואָס טראַגט דעם נאַמען
יהודה הלוי. זיין צוג דורך די שפּאַנישע קהלות ווערט פאַרוואַנדלט אין אַ
טריאומף-צוג, און דער דיכטער ווערט אַרומגערינגלט מיט ליבע און פאַר-
ערונג. זיין מאַרשרוט איז פאַר אונז רעגיסטרירט אין זיינע ריזעז און יאָ-
לידער, און אין די לידער, וואָס זיינען געשריבן גענואַרן אין מצרים און
אויפן טייך נילוס. אַלעקסאַנדריע, וואָס האָט פון אַלטע צייטן-אַן געהאַט
אַ גרויסע אידישע קהלה, נעמט-אויף דעם פּאַעט — און וויל זיך מיט
אים ניט שיידן. זיינע פּריינט און פאַרערער בעטן זיך ביי אים, ער זאָל זיך
באַזעצן צווישן זיי, און זאָל ניט פאַרזעצן זיין נסיעה. ארץ-ישׂראל איז
דעמאָלט ניט געווען זיכער פאַר אידן — דאָס לאַנד איז געלעגן אין די
הענט פון די נוסעיה-צלב. ער פאַרהאַלט זיך אַ לענגערע צייט אין מצרים —
נאָר ער רייסט זיך אַרויס און לאָזט זיך ווידער אין וועג אַריין צום לאַנד —

וועמעס שטיין ס'איז צעברענט פון זיין פלאם,
וועמעס ערד ס'איז צעוויקט פון זיין טרער.

ער דערגרייכט ביז דעם מדבר-יהודה — און דא פארשווינדן פון אים
אלע שפורן. די פאלקס-לעגענדע דערציילט, אז ווען ער איז צוגעקומען
צו די טויערן פון ירושלים, איז ער צוגעפאלן צו דער ערד, זינגענדיג
דיק זיין ליד „ציון, הלא תשאליו“. א מחמדנישער רייטער, וועמען
עס האט פארדראסן צוצוזען די באגייסטערטע התלחבות פון דעם
אלטן זינגער, איז אויף אים אנגעלאפן און אים צעטראטן מיט די קלויען
פון זיין פערד.

* * *

די שקיעה פון דעם לעצטן גרויסן פאָעט פון דער אידיש-שפּאַנישער
נאַלדענער תקופה איז פאַרגעקומען, ווען ער איז נאָך געווען ביי זיינע
שטאַרקסטע שאַפּנדיקע קרעפטן. אויף דעם זאָגן ערות זיינע ים-לידער. עס
הויכט פון זיי מיט אזויפיל קראַפט, מיט ברייטער גבורה, מיט געצוימד
טער פּלאַסטיק און ריטמיש-מוזיקאלישן אַטעם. עס איז גענוג צו דערמאָנען
זיין „ים סוער“, וואָס לייענט זיך אין אידיש :

כוואַליעס יאָגו, כוואַליעס שלאָגו,
רוישן, ברוישן אין דעם מער ;
ס'זידט דאָס וואַסער ראַש און ראַשער,
מישט זיך, גיסט זיך טריב און שווער.

אָדער דעם פינאַל פון דער גרעסערער פּאָעמע : „זאָל ס'האַרץ דיינס
אין ים זיך ניט שרעקן“, אין דער פּאָעמע, וואו עס ווערט איבערגעגעבן
אין קינסטלערישע בילדער דער שטורעם אויפן ים, און שפּעטער, די שטייל-
קייט, וואָס נאָכן שטורעם —

דער ים איז אין שיינ גלייך צום הימל,
צוויי ימען צוזאַמען געגאַנגען —
א דריטער ים, ס'האַרץ מיינס, שלאָגט צווישן
מיט כוואַליעס פון נייע געזאַנגען.

די לעגענדע פון אַכט הונדערט יאָר צוריק איז נאָך ביים לעבן, און
איז נאָך בכח צו באַפרוכפּערן די שאַפּנדיקע כחות פון אַ פּאַלק און אַ ליטע-
ראַטור מיט איר גייסטיקן שיינ.

מיטן מאַרגנשטערן

כל כוכבי בקר ...

די מאַרגנשטערן זינגען דיר אַ ליד —
ס'איז דיין דער שימער זייערער, וואָס גליט;
נאַמ'ס קינדער אלע שטייען אויף דער וואַך
און זינגען לויב דיין נאַמען מאַג און נאַכט;
דאָס הייליק פּאַלק נעמט-איבער זייער וואַרט
צו זוכן פון דיין ליכטיק הייז דאָס אַרט.

נאך איידער ...

ידעתני במרמ... .

נאך איידער דו האסט מיך באשאפן
האסטו מיך, מיין גאט, שוין געקענט;
דו וואכסט איבער מיר, כל-זמן ס'גליט נאך
דיין פונק אין מיין הארצן און ברענט.
קען איך א באשטאנד וואו געפינען —
אויב ווילסט מיך פארשטויסן פון ארט?
און ווי קען איך גיין נאך מיין ווילן —
אויב אפשטעלן מוט מיך דיין ווארט?
און וואס קען איך זאגן און ריידן —
עס ליגט מיין געדאנק אין דיין האנט;
און וואס קען איך אויפטאן, אויב דו וועסט
ניט קומען צוהילף מיין פארשטאנד?
איך רוף דיר אין צייט פון דיין ווילן,
און ווארט אויף דיין ענטפער, מיין גאט;
און ווי מיט א פאנציר באקלייד מיך,
און וויקל מיך איין מיט דיין גנאד.
לאז פעדערן זיך אין דיין הויז —
צו לויבן דיין נאמען, וואס גרויס.

דאַנק

יעירוני בשמך ...

מיין געדאַנק האַלט מיך וואָך אין דיין נאַמען
פאַר דיין איטלאַכן חסד באַזונדער ;
האַסט פאַרקניפט מיט מיין לייב אַ נשמה,
איז אין מיר, און זי בלייבט מיר אַ וואונדער.
און מיין האַרץ האַט דערווען און געגלויבט דיר,
ווי עס וואַלט ביים באַרג סיני געשטאַנען ;
איז מיין וואַלקן אַראָפּ איז די שכינה
און זי איז אין מיין זעאונג פאַראַנען .
דער געדאַנק האַט פון בעט מיך געהויבן
דיר צו דאַנקען, מיין גאַט, און צו לויבן .

שלאף ניט ...

ישן, אל תרדם ...

שלאף ניט, דיין וועלט ניט פארשלאף,
ווארף זיך פון נישטיקייט אפ.
ווייך פון די וועגן פון מענטשן,
הויב צונ'ם הימל דיין קאפ.
לויף דיין באשעפער צו דינען,
ווי שטערן אין הימלישן ראד ;
שלאף ניט, גענוג דיר צו שלאפן —
בעט, זיי מתפלל צו גאט.

אויף, און דערזע זיינע הימלען,
זיי מיט גאט'ס וואונדער באקאנט ;
זע, זיינע הויכע געצעלטן
היינגען אראפ פון זיין האנט.
זיינען די שטערן זיין זיגל,
אויפשריפט אין געטלאכן רינג —
ציטער, דו מענטש, אין זיין אימה,
האף, און ס'וועט ווערן דיר גרינג.

י . י . ש ו א ר ז

גיי מיטן וועג פון די גרויסע —
האלבנאכט אין זייערע טריט:
לויבליד צו גאט זייער לשון,
ליכטיק איז זייער נעמיט.
זייערע נעכט זיינען תפלות,
פייניקונג — זייערע טעג;
הארץ איז א ליכטיקער לייטער
ס'פירט דרך צום הימל זיין וועג.

ס'איז גוט און וואויל ...

כביתך מחנה ...

— ס'איז גוט און וואויל צו רוען אין דיין הויז —
דעם פאלק, פון וועלכן ס'לויכט דיין נאָמען העל אַרויס.

— דער נאָמען, וואָס אין הויך פון וועלטן איז פאַראַן —
און לעבט אין דעם געפייניקטן און מידן מאַן.

— די העכסטע הימלען אים דערטראַגן קענען ניט —
און גענידערט אויף סיני, און אין דאָרן געגליט.

— ס'איז זייער ווייט און זייער נאָנט זיין וועג —
אין אַלין, וואָס עס איז דאָ, און פונזיינעטוועג.

אין האַרצן טראַג איך דעם געדאַנק פון גאָט,
און אויף מיין צונג אַן ענטפער פון זיין גנאָד.

צום קוואל פון לעבן

למראת מקור חיי ...

צום קוואל פון לעבן מיינעם ווענד איך מיין געדאנק,
ביז ס'וועלן צו דער ערד מיך אומקערן די טעג.
וואלט קלוג געווען מיין גייסט צו וויסן און פארשטיין,
אז ער איז גאר, וואס בלייבט פון ערדישן פארמעג.
וואלט וואך געווען מיין הארץ, פארשטאנען, אז אין טויט
וועט עס גאר ווערן אויפגעריכט און אויפגיין העל —
אין טאג, וואס מיינע מעשים וועלן שטיין פאר מיר,
אין טאג, ווען גאט וועט איינזאמלען צו זיך מיין זעל.

א ת פ ל ה

ארוני, נגד... .

גרויסער גאט, ביסט מיין איינציק באגערן,
 כאַטש איך בריינג עם ניט קיינמאל צום ליפ —
 בלויז איין שמיכל דינס וויל איך איין רגע,
 און דערנאָך וועט דער טויט מיר זיין ליב.
 און מיין גויסט אין דיין האַנט גיב איך איבער —
 צו דעם שלאָף צו דעם זיסן באַרייט:
 בין איך ווייט פון דיר — שטאַרב איך ביים לעבן,
 בין איך נאָנט צו דיר — לעב איך אין טויט.
 נאָר איך ווייס ניט מיט וואָס דיר צו דינען,
 און מיט וואָס דיר געפעלן אַצינד —
 איז באַווייז מיר, מיין גאָט, דייע וועגן
 און באַפריי מיך פון קנעכטשאַפט פון זינד.
 ווייז דיין וועג, כל-זמן ס'דינען די קרעפטן,
 און מיין פייניקן זיך ניט פאַרשמער;
 איידער ס'פאַלט מיר דאָס לעבן צו משא,
 און איין גליד אויפן צווייטן פאַלט שווער.
 איידער כ'ווער איבערגוואַלט אונטערמעניק,
 ס'ווערט געבראַכן און אַלט מיין געביין;
 און אַהיים צו די פאַטערס און זיידעס
 וועל איך גיין אַזוי עלנט און קליין.
 כ'בין אַ גאַסט, אויף אַ רגע געקומען,
 נאָר די גרוב צו מיין היים איז די שוועל;

ס'האָט ביז היינט מיך מיין יוגנט פאַרנומען,
 איז שוין צייט עפעס טאָן פאַר מיין זעל.
 דען די וועלט, וואָס איך טראָג אין מיין האַרצן,
 האָט מיר זוכן דעם תכלית געשמערט :
 ווי אזוי קען איך דינען מיין בורא,
 אז כ'בין שקלאָף צו די תאוות פון ערד.
 און ווי קען איך פון גרויסקייטן טרוימען,
 אז אַ וואַרעם איז מאַרגן מיין פריינט ?
 אז איך ווייס ניט וואָס מאַרגן וועט בריינגען —
 ווי קען איינגיין דאָס גליק מיר פון היינט ?
 און די טעג און די נעכט זיינען ערב,
 אז מיין לייב וועט צערינען, פאַרצערט :
 אז איין העלפט וועלן ווינטן פאַרטראָגן,
 און איין העלפט וועט פאַרשלינגען די ערד.
 און די לוסט פונ'ם בלוט איז מיך רודה,
 ווי אַ שונא, און גיט נישט קיין רו ;
 און וואָס גיט מיר די וועלט, אויב כ'האָב דיך נישט,
 און וואָס איז מיין גאָב — אויב נישט דו ?
 איך בין הויל, איך בין נאַקעט פון מעשים,
 ס'איז דיין חסד מיין איינציק קלייד.
 און וואָס נאָך בלייבט מיר איבער צו בעטן —
 דו, מיין גאָט, ביסט מיין איינציקע פרייד.

א ח ל ו מ

ישנה בחיק... —

דו ליגסט אין א קינדערשן חלום —
ווילאנג וועסטו ליגן?
זיי וויסן, דיין יוגנט פארפליט באלד
פארשעמט און אנטשוויגן.

איז ליכטיקע יוגנט דען אייביק?
דערוואך פון דיין שלאפן —
און זע די שלוחים פון עלטער,
זיי נעמען דך שמראפן.

און טרייסל זיך אפ פון דעם צייטגאנג —
צי טרויריק, צי מונטער —
ווי פויגלען, וואס טרייסלען פון פליגלען
דעם נאכט-טוי ארונטער.

און פלי ווי א שוואלכ, זיך באפרייען
פון פאלשקייט און פלאגן;
פון לידן און פריידן, וואס ברויזן,
ווי כוואליעס, וואס שלאגן.

און יאג זיך נאך גאט, נאך דיין קיניג,
זיין סוד צו דערגרייכן —
ווי אלע נשמות, וואס לעכצן
צו אים אין די הייכן.

ווי טאג אזוי נאכט ...

יוםם זליל ...

- ווי טאג אזוי נאכט צו גאט זאלט איר לויבן —
ער האט מיך באלויכטן, ער האט מיך דערהויבן.
- אין חושך געצונדן א ליכט מיך צו הימן —
און האט מיר אין הימל א פענצטער געשנימן.
- ער האט פון זיין גלאנץ איבער מיר געטאן שפרייטן —
זיין גייסט האט דורך משה'ן צו מיר געטאן ריידן.
- ער האט מיך געפירט איבער ליכטיקע וועגן —
דורך אדום, פון סיני געלויכטן אנטקעגן.
- ווי נאר כ'האב זיין האניק פון גלויבן געזויגן —
האט ליכט זיך געצונדן ביי מיר אין די אויגן.

ליבע

ייטב בעיניך...

זאל וואויל געפעלן זיין אין דינע אויגן
מיין ליד פון הארצן און מיין לויבגעזאנג —
דער טרייער, וועלכער האט פון מיר זיך אָפּגעצויגן
צוליב די בייזע מעשים מינע שוין פון לאַנג.
נאָר פעסט אָן ברעג פון מאַנטל זיינעם האַלט איך מיך,
און ער איז פירכטערליך און וואונדערליך.
דער כבוד פון דיין נאָמען דאָס איז נאָר מיין ציר,
דאָס גאָר, וואָס איז מיר פון מיין מי געבליבן.
וואָס מער דו ווייטיקסט מיך, אַלץ מער טו איך דיך ליבן —
דען וואונדערלאַך דיין ליבע איז צו מיר.

גאט

יה. אנה אמצאד...

גאט, וואו זאל איך דיך געפינען —
אז דיין פלאץ איז פארהוילן, פארשמעלט;
און וואו זאל איך דיך ניט געפינען —
אז דיין כבוד פילט-אָן די וועלט.

געפינסט זיך אין טיף פון די הערצער,
האָסט ברעגן פון ערד אויפגעשמעלט;
ביסט שטאַרקייט פאר נאַמע און שוץ פאר די ווייטע,
און רוסט אין דיין הימליש געצעלט.

געלויבט פון די הערשאַפטן אויבן,
און העכער ביסטו פון לויב;
ניט גרויס זיינען ספערן דיך טראַגן —
היינט — ווי שוין אַ מעמפל פון שטויב?

דו האָסט איבער זיי זיך דערהויבן
אויף דיין הויבן, דערהויבענעם טראַגן;
ביסט נאַענט צו זיי דאָך און אייגן,
און גייסט און לייב פילסטו אָן;
דאָס מויל זייערס זאָגט אויף זיך עדות:
דו האָסט זיי באַשאַפן געטאָן.

י ה ו ד ה ה ל ו י

ווער טראַגט ניט דיין מורא אין האַרצן —
דער יאָך פֿון דיין קעניגרייך נויט;
צי ווער מוט צו דיר ניט רופן —
אַז אימלאַכן גיסטו זיין ברויט.

דיין נאַענטקייט האָב איך געזוכט,
גערופן פֿון האַרצן צו דיר;
און בין איך אַרויס דיר אַנטקעגן —
האַב איך דיך געטראָפֿן פֿאַר מיר.
אין וואַונדער פֿון גבורה געוויקלט,
דיין הייליקייט האָב איך דערשפּירט.

ווער איז, וואָס זאָל זאָגן, ער זעט ניט?
אַז הימל און הערשאַפֿט אָן צאָל
פֿאַרקנידיקן יעדן דיין מורא —
הגם מען פֿאַרנעמט ניט דאָס קול.

איז וואָר, אַז גאָט זיצט מיטן מענטשן
און גייט צווישן אונז מיט זיין גנאָד;
אין יעדער, וואָס טראַכט, וואָס זאָל טראַכטן:
אַז ערד איז דעם מענטשנס יסוד.
און דו זיצסט פֿאַרהייליקט, באַערט
אין לויב און אין רום פֿון דער ערד.

מלאכים זינגען דיין וואַונדער
אין הויב־קייט פֿון אין־סוף;
דיין טראָן איבער זיי איז דערהויבן,
און דו האַלטסט זיי אַלעמען אויף.

צו דער נשמה

יונה פותח ...

דו נאָרישע טויב, פאַלסט מיט איטלאַכן טריט —
די קערנדלאַך זעסטו, די נעץ אַבער ניט.
דיין וועלט גייט פאַרביי, און עס בלייבט די נעץ ניי,
און וואָס וועסטו ענטפערן גאַט דיינעם טריי ?
מאַכסט שווער דיין געמיט, און דאָס לעבן פאַרפליט,
און דיין קראַפט גייט אַוועק. קוק זיך צו צו דיין וועג
און באַטראַכט נאָר געשווינט :
פון וואַנען דו קומסט און וואו גייסטו אַצינד ?

איז ווייניק פאַר דיר נאָך דאָס שפּיל אויף דער ערד
אין פריידן פון צייט, פיל ס'איז לעבן באַשערט ?
אין פינצטערניש קומסטו, און שווינדסטו באלד אין שרעק —
שייד-אַפ זיך, — עס קומען פון טרויער די טעג.
וואַרף נאַרישקייט אַפ, האַלט געבויגן דיין קאַפ,
דאָס האַרץ דיינס צעפליק יעדע רגע אויף שטיק ;
גיס טרערן ביז בלינד :
פון וואַנען דו קומסט און וואו גייסטו אַצינד ?

און אויב דו קוקסט איצט ניט צום הימל אַרויף —
איז ווי וועסטו קענען באַצאָלן דיין הויב
פאַר גאווה און שלעכטס, און פאַר אומרעכט און ווינד ?
ס'איז קראַנקייט דיין זינד, וואָס דיין פאַסטן מאַכט לינד,

י ה ו ד ה ה ל ו י

דיין ודוי מאכט ריין, און עס העלפט דיין געוויין,
וועט גאט זען דיין נויט — ער גיט לעבן און מוים —
און פארגעבן דיין זינד :
פון וואָנען דו קומסט און וואו גייסטו אַצינד ?

ביסט שייך, ווי די זון ביסטו ליכטיק און גוט —
וואָלסטו נאָר פאַרפלעקט ניט געוועזן אין בלוט.
ניט-ריין ביסטו, לויכטסטו דעריבער ניט העל,
און ווי קען דערלייזט זיין אין פלעקן אַ זעל ?
וואָס-אַפ זיך פון שמוץ און פאַרנעם זיך טאָן גוטס,
די זינדיקע פרוכט, וועלכע דו האָסט פאַרוזכט —
פאַרוואָרף זי געשווינט :
פון וואָנען דו קומסט און וואו גייסטו אַצינד ?

פּרילינג

ארץ בילדה ...

די ערד האט נעכטן נאך געזויגן ווי א קינד
די שטראמען פון דעם ווינטערדיקן רעגן —
צי ווי א כלה, שמאכטנדיק נאך איר באגערטן,
פארביינקט נאך זומער שווייגנדיק געלעגן.
ביו ס'האט דער זומער זי געקושט, געווארעמט,
באלעכט איר הארץ, וואס האט געקלעמט צום שטארבן ;
ווי א צעפיעסטשעט מיידל בייט זי אירע קליידער,
געהאפטן און געשמריקט מיט פרישע פארבן.
זי קליידט זיך יעדן טאג אין נייע זאכן,
און טוט אויף דאס ארומיקע קאלירן ציען ;
טאג-מעגלאך בייטן זיך איר חן און צירונג :
שמאראגדן גרינען און רובינען גליען.
אט איז זי ווייס, אט גרין, און אט פארהוימלט,
ווי אין איר קוש א מיידל רויט נעמט ווערן ;
די בלומען זיינען זייער שיין, און ס'דוכט מיר,
זיי האבן פון קאליר בארויבט די שמערן.
דעם וויינגארטן, וואס ליגט צעשמראלט אין זונשיין,
האט זי געקושט מיט פייערדיקע צונגען ;
די היינגלאך טרויבן זיינען קיל ווי שנייען,
נאך אין זיי גליען פלאמענדיקע פונקען.

דער וויין וועט פון דעם קרוג ווי זון פארלויכטן,
און וועט אין דעם קרישמאל ווי פלאם זיך וועקן —
איך וואנדער אום אין שאטנס פון די בוימער,
עס לאכט די ערד צו דעם געוויין פון רעגן.
זי לאכט — און ס'שטייען טרערן אויף איר פנים,
ווי פערלדיקע שפריצן פון פאנטאנען;
זי פרייט זיך מיטן זינגפויגל, וואס טרילערט,
מיט טויבנברום און סודות פון קאשמאנען.
זי זינגט פון אונטער בלעטער, ווי א מיידל
וואס טאנצט אהינטער פארהאנגען פארבארגן.
פארשווימט מיך און פארנעמט מיט צארטע דופטן,
און וועקט און רעגט מיין גייסט מיטן פרימארגן.
א ווינטל שפילט זיך און צעפאכט די מירטן,
און טראגט צו פריינט צו ווייטע זיסע דופטן;
די שלאנקע פאלמענצווייגן פאטשן-צו
צום כאר פון פויגל-לידער אינדערלופטן.

א ליבע-ליד

מה לך, צביה...

— אויב שיידן זיך איז ביידן אונז באשערט
איז ווארט א רגע איידער גייסט אוועק.
איך ווייס ניט : איז מיין הארץ ביי מיר פארבליבן,
צי וואנדערט עם מיט דיר צוזאמען אין דיין וועג.
געדיינק די טעג פון אונזער ליבע, איך באשווער דיך,
ווי איך געדיינק די נעכט פון לוסט צעשמראלט ;
ווי דיין געשמאלט שוועבט תמיד אין מיין חלום,
אזוי זאל אויך פאר דיר זיך טראגן מיין געשמאלט.
א ים מיט טרערן שלאגט צווישן מיר און דיר —
צו דיר אריבערטערטן קען איך ניט ;
נאר וואלסטו בלויז איין טריט געמאכט אנטקעגן,
וואלט זיך זיין וואסער שפאלטן פאר דיין טריט.
אויב נאך מיין טויט וואלט צו מיין אויער צוקומען
דאס גאלדן גלעקל-קלאנג, וואס אויף דיין קלייד ;
צי וואלסטו זיך אויף דיין געליבטן נאכפרעגן —
וואלט איך פון קבר דיך באגריסט מיט פרייד.
כ'האב עדות צוויי, דו האסט מיין בלוט פארגאסן,
דיין רויטע ליפ און באק, וואס ליכטיק ברענט.
דו קענסט ניט זאגן „ניין“, זיי זיינען עדות :
מיין בלוט פארגאסן האבן דינע הענט.
פארוואס זאלסטו מיין טויט באגערן, אז איך זוך
דיר צוצוגעבן יארן און א סוף ?

י ה ו ד ה ה ל ו י

האסטמו מיין שלאָף גערויכט אין נאכט פון ליבע,
גיב איך דאָך דיינע אויגן אָפּ מיין שלאָף.
דיין פייער האָב איך מיט מיין טרער געלאָשן,
און ס'האָט דיין טרער געברענגט מיין האַרץ ווי סס;
אין פייער פון דיין לוסט און וואַסער פון מיין טרער —
ברען איך אויף דיינע קוילן און דיין פלאַם.
צווישן זיס און ביטער היינגט מיין האַרץ:
דיין קוש און ביטערניש פון לעצטן בליק;
עס האָט דיין וואַרט מיין האַרץ אויף דין צעהאַמערט,
צעשוירן האָבן עס די הענט דיינע אין שטיק.
די רויטע ליפן דיינע איבער ווייסע ציין,
רובינען אויף קרישמאַלן זייער פראַכט;
אַ זון — דיין פנים, און די שוואַרצע לאַקן
פאַרציען איבער איר אַ שוואַרצע נאָכט.
דאָס קלייד פון גוף דיינעס איז האַפט און זיידנס,
נאַר חן און שיינקייט פון דיין אויג דאָס קלייד.
דעם מענטשנס האַנט באַשאַפט אים זיינע אוצרות,
דיין אוצר: פראַכט, וואָס ברײנגט אין לעבן פרייד.
און גאַרנישט ניט פאַרלאַנג איך שוין פון לעבן —
דיין ליבע בלויז, וואָס שטראַמט פון דיר אַרויס.
מיין זיסער האַניק פליסט פון דיינע ליפן,
און אויף דיין ברוסט צעגליט מיין דופטנדיקע ריז.
זאָל איך ניט וויסן פון מיין רעכטער האַנט ביז לינקער,
אויב איך פאַרגעס דיין ליבע פון דער יוגנטצייט;
צעשײדונג האָט פאַרכימערט מיך, נאַר איך געדיינק
די זיסע קושן דיינע און דיין צערטלאַכקייט.
גיב גאַט, כ'זאָל ווערט זיין נאַכאַמאַל דערהערן
דיין דופט דעם צערטלאַכן און שטאַלצן גאַנג;

איך הער ניש מער דיין קול, נאר ס'קלינגט אין הארצן
פון דינע טריט די איידעלע דער קלאנג.
כאפעל דעם טויטן לעבעדיק צו מאכן —
איך בין א קרבן דא געפאלן צו דיין לוסט;
דו האסט מיין הארץ אין וועג מיט זיך פארנומען —
כאפעל, עס זאל זיך אומקערן צוריק אין ברוסט.

אַנטפלעקונג

ליל גלתה ...

די נאכט, ווען ס'האט מיין שיינקייט מיר אַנטפלעקט
איר קלארע באַק און כוואַליעס לאַנגע האַר —
די גאַלדיק-רויטע האַר, וואָס האָבן צוגעדעקט
איר בלאַסן שטערן דורכזיכטיק און קלאַר —
געגליכן צו דער זון אין אויפגיין: וויקלמ-אין
און צינדט די וואַלקן אין אַ פלאַמיק-רויטן שייַן.

צו אַ טענצערן

בעלת-כשפים ...

די צויבערין, וואָס האַט זיך אויף אַ צייט צעשיידט
און האַט פון אירע פריינט דאָס לעבן אַפגעקירצט —
איז ליכטיק ווי אַ זון, וואָס קיינמאַל ניט פאַרנייט,
און פון איר באַק גייט קיינמאַל ניט אַראָפּ די רויז.
די לענדן אירע נעמט אַרום אַ ברייטער שליף —
איז דין און שלאַנק און בויגיק און גראַציעז.
איר באַק פאַרשעמט די לבנה מיט איר ווייסקייט,
און שווימט פון שלייער-פאַרהאַנגען אַרום. זי וואַרפט
די שלייערן אַראָפּ — און בלייבט ניט נאַקעט,
ווייל חן און פראַכט און שיינקייט וויקלען זי אַרום.

א גרום דיר, שיינקייט, פון אין-דיר-ביז-טויט-פארליבטע,
 נעם-צו א גרום פון איינעם פון די שקלאפן דיינע;
 איך גיב מיין נשמה אפ פאר כלוויז איין נאכט,
 אין וועלכער ס'זאל געפינען אויסלייזונג דיין שקלאפ.
 דו ביסט די ערד מיט אלע אירע גלוסטונגען —
 ווי דורשט איך טרינקען פון דיין רויטער ליפ
 און זיך פאר'שיכור'ן פון גליענדיקן בעכער.
 די קארמין ליפן עפנען זיך צום זינגען —
 זי נעמט איר הארץ, ווי ס'נעמט א מאמע איר מינדסט קינד,
 זי גלעט זי מיטן האנט און בויגט זיך נאנט
 צו הערן מויל צו מויל וואס ס'קינד פארטרויט.
 זי זינגט פון ליבע און צעשיידונג. ס'קלאגט דאס ליד,
 איר שטים פארגייט זיך רירנדיק, א שטיל געוויין
 צערייסט איר הארץ אויף שטיק, און טרערן פאלן,
 אזעלכע ליכטיקע און קלארע ווי די פערל. —
 וואס איז דיר, טייערע, וואס וויינסטו?...

שפילערייען

א.

זי :

ווען איך האב אים אויף מיינע קני פארשפילט,
און ער האט אין מיין שווארצעאפל דערזען זיין בילד —
האט ער מיר אויסגעקושט די אויגן מיינע ווילד —
דער אפנארער — ניט מיר, געקושט האט ער זיין בילד.

ב.

ער :

זי וואשט איר זיידן קלייד אין מיינע טרערן,
און שפרייט עס אויף דער זון, וואס לויכט צעשראלט ;
זי דארף קיין קוואלן ניט מיט מיינע אויגן,
און דארף קיין זון — ווייל זון איז איר געשמאלט.

ג.

זי :

וואר-אויף, געליכטער מיינער, פון דיין דרימל,
לאז אויף דער וואר מיר איינזאפן דיין שוין ;
אויב עמיץ קושט אין חלום דייע ליפן —
וועל איך דיר פותר-חלום זיין.

עפֿיגראַם

אז דער קוואל פון געזאנג איז פארדארבן,
קען מיין זעל עס ניט מערער פארטראגן ;
ווי זאל אַנשטיין דעם לייב גיין אויף וועגן,
וואו די פיקסלאך די קליינע זיך יאָגן ?

פויל

עצל, הלא תבוש...

דו פוילענצער, שעמען זיך מעגסטו —
פארשלאָפסט דעם פרימאָרגן אין בעט ;
ס'קלינגט פעלקער-געשריי אין דיין אויער —
דאָס דינען זיי גאָט דורך געבעט.
אַ פאָלק, וועלכעס ווייס אים ניט, דינט אים —
קענסט דו, וואָס דו ווייסט אים, זיין שמוס ?
וואָס שלאָפסטו ? אויף וואָך שטייען פרעמדע,
און דו ליגסט און הלומסט אַרום !

טעג פון יוגנט

מה לי ולכם...

וואָס ווילט איר פון מיר, טעג פון יוגנט מיינער,
וואָס כישופט איר דעם ליגן אין מיין האַרצן ?
עס לויכטן ווייסע האַר שוין ווי אַ קרוין
אַנשטאָט די יונגע האַר די שוואַרצע.

חברים זייט איר צו דעם מענטש ביים לעבן,
נאָר אויס-חברים — אין די קברות-שטיבער —
איר וועט מיך מערער שוין ניט איבעררעדן,
גייט בעסער, רעדט אַ צווייטן איבער.

איר ציט אָבער און כישופט — און עס וועט אייך
די זינד קיינמאָל ניט זיין פאַרגעבן —
אויב איר האָט רעכט — ווישט-אַפּ די שולד די גאַנצע,
אַרונטער פון די בלעטער פון מיין לעבן.

דער פאָעט רעדט :

יונה תקנו... .

די טויב ברומט און רעדט אין די צווייגן —
 פארקלעמט מיר דאָס האַרץ אויף איר ריידן :
 איר ווייטיק איז גרויס פונקט ווי מיינער,
 איין אומגליק געטראָפן האָט ביידן.
 איך וויין אויף מיין פאָלק און מיין היימלאַנד,
 ווי זי אויף איר נעסט, וואָס איז חרוב ;
 זי קלאַגט אויף איר חבר דעם טרייען,
 ווי איך אָן אַ גואל און קרוב.
 זי וויינט אויף די טעג פון איר יוגנט,
 ווי איך — אויף פארשוואַנדענע יאָרן ;
 די צייט האָט פארשניטן מיין וואַרצל,
 האָט אויך אירע פליגל געשאַרן.
 אויף אימלאַכן טריט איז אַ שטרויכלונג,
 כ'האָב מורא פאַר יעטווידן שלעגער ;
 פאַר איר ליגן אויסגעשפּרייט געצן,
 זי ציטערט פאַר יעטווידן יעגער.
 די ליידן פון צייט זיינען פיילן,
 מיין ברומט איז צעשאַסן אין וואַונדן ;
 מיין האַרץ איז אויף שטיקער צעריסן,
 און פלאַמפּייער ברענט דאָרט געצונדן.
 ווען ניט פאַר מיין הויכער נשמה,
 וואָס ביזו קען צו איר ניט דערלאַנגען —

וואלט איך אין דעם פינצטערן לאנד שוין
 פון ווייטיק און אַנגסט אויסגעגאַנגען.
 זי האט ווי די זון זיך צעלויכטן,
 און וועט זיך ניט לאזן פאַרפלעקן;
 זאל איך האַבן מורא פאַר מענטשן,
 פאַר מיר לויפן לייבן אין שרעקן.
 וואָס גייט מיר אַן נויט — אז בריליאַנטן
 גראַב איך פון די בערג פונם וויסן;
 אויב הונגער — נעם עס זיינע פרוכטן,
 אויב דורשט — טרינק זיין וואַסער דעם זיסן.
 און וואָס איז מיר אומעט — זיין פידל
 באַגריסט מיך מיט לידער, פאַרוויגט מיך;
 וואָס דאַרף איך אַ פריינט און אַ חבר —
 דאָס וואָרט פונם וויסן געניגט מיר.
 מיין האַרף און מיין פידל — אין פעדער,
 אין ביכער — מיין לוסטגאַרטן שיינער;
 מעג וועלט מיט דאָס ערגסטע מיך שטראַפן,
 ס'איז שטאַרקער מיין האַרץ פאַר די שטיינער.
 האַב איך מיט איר וויין זיך באַטרונקען —
 דאַרף ליב זיין איר הייוון, איר צאַרן;
 געוואוינט צו איר שלעכטס איז מיין נשמה,
 פון גאל איז מיר האַניק געוואָרן.
 די וועלט — זאל זי טרייבן די מענטשן,
 און שפּאַנען אַך יאָך זיי ווי שקלאַפן;
 נאָר איך זאָג זיך אַפּ איר צו דינען,
 מיט מיר וועט די וועלט זיך ניט שאַפן.
 מיך רייצט ניט איר שיינקייט און כישוף,
 מיט אַלין, וואָס די וועלט נעמט זיך איבער;

י ה ו ר ה ה ל ו י

פאר וועמען זי איז א גן-עדן,
פאר מיר — א בית-עולם מיט גריבער.
איך ווארף-אפ איר גוטס, אירע אוצרות,
ווי נשמה — דעם חומר דעם שווערן;
איז פינצטער — ווי זאל איך זי קרוינען,
איז שמוציק — ווי זאל איך זי ערן?
איך בייט ניט מיין גלויבן מיין טיפן,
וועל אייביק מיין בונט ניט צערייסן;
איך ווארט אויף א ליכט פונם הימל,
ס'זועט אפשר דאס ליכט זיך באווייזן.
איך לייד און איך טראג מינע פלאגן,
עס מוזן צעשפרינגען די קייטן;
עס וואכן מיין הארץ און נשמה,
די שרעקן פארביטן אויף פריידן.
איך ווארט אויפן ליכטיקן מארגן
אין נאכט, וועלכע טרינקט זיך אין טרויער;
ס'זועט גאט פאר מיין זעל דער דערוואכטער
צעפענען ליכטיק זיין טויער.

צו משה אבן-עזרא

א.

התמיד בוקנים...

ס'ווערט דיין יוגנט פארכיטן אויף עלמער,
און דיין קאפ שווארצע האר איז שוין גרוי —
און דו בייטסט ניט דיין קנעכטשאפט אויף פרייהייט,
און דו ווייסט נאך דיין וועג ניט גענוי.
דו פארנארסט זיך אליין, אז עס פאסט דיר
זילבער-האר צו דיין טונקל געזיכט ;
אז דאס ווייס אינם שווארץ איז געגליכן,
ווי אין פינצטערער נאכט פאסן ליכט.
און דיין טונקלקייט גלייכסטו צום נעבל,
און דיין גרויקייט — צום ליכטיקן שוין ;
ניט קיין שמענגעס פון ליכט, ס'זיינען שלאנגען,
וואס פארפירן אין גרוב אונז אריין.
זאל שטאלצירן מיט גרויקייט און עלמער
מענטש ווי דו, וועמעס ריין איז די האנט ;
וואס איז האר איבער זיינע געפילן,
און זיין לוסט איז געצוימט פון פארשטאנד.
וואס דיין האנט האט קיין אומרעכט באגאנגען,
ריין פון ליידנשאפט-וויין איז דיין מויל ;
דיין געדאנק בלאנדזשעט קיינמאל פון וועג נישט,
ברענט פאר גאט ווי א ליכטיקער קויל.

ביסט דער אייביקער זוכער פון אמת,
 און דו צילסט, און פארפעלסט ניט דעם ציל;
 רייסט דעם שקר ארויס מיט די וואַרצלען,
 פארפלאַנצסט אמת און ליכט און געפיל.
 און דו זיצסט אין דעם שאַטן פון חכמה
 אין דיין ליכטיק און שטרעלנדיק קלייד —
 און די מענטשהייט אַרום דיר ווי נאַקעט,
 אַ פאַרשעמטע, פאַרטרוערמען שטייט.
 האָבן אויגן און אויערן, דוכט זיך,
 און זיי זיינען דאָך בלינד און פאַרשטאַרט;
 האָבן ברייטע, צעעפּנטע מיילער —
 נאָר דאָס האַרץ איז פאַרפירט און פאַרנאַרט.
 איז דאָס דו, מיין האַר משה, דיין נאַמען,
 וואָס קלינגט זיסער צום אויער ווי גליק?
 ס'איז דיין שריפט, וואָס איז שענער פון פּרויען,
 און דיין שטים ווי די פיינסטע מוזיק.
 דו באַניסט יעדן טאָג דייע חסדים
 צו דעם מענטשן, וואָס דו האָסט פאַרשקלאַפּט.
 צו פאַרציילן דיין לויב און דיין חסד
 בין איך מיד און פאַרמאָג נישט די קראַפּט.
 פיל, גאָר פיל צו דיר זיינען פאַרשקלאַפּטע,
 ס'האַט פאַרשקלאַפּט זיי די גנאָד פון דיין האַנט;
 האָסט באַקרוינט זיי מיט טייערע שטיינער,
 און דו האָסט אין דיין יאָך זיי געשפּאַנט.
 דו האָסט גאַלד פּולע הויפּנס גענומען,
 געשמידט קרוינען פאַר זייערע קעפּ;
 אַבער איך בין אינצווויען דיר שולדיק,
 און דיין קנעכט בין איך כל־זמן איך לעב.

און ווען וועל איך זיך קענען באפרייען —
 בין פארקויפט צו דיר אייביק — און גאר.
 האב געדינט דיר אין קינדהייט און יוגנט,
 און אויך איצט, אין די רייפע יאר.
 קען איך טראכטן פון אימיצן אנדערש —
 אז ס'איז שיכור מיט דיר מיין געמיט :
 אז געווען איז מיין ליד אן אלמנה,
 און האסט זי ווי אַ כלה צעבליט.
 ס'בליט אַ לוסטגארטן טיף אין דיין הארצן,
 און דאס וואסער פון חכמה דארט קוועלט ;
 האסט באגריסט מיך מיט לידער ווי פערל,
 וואס באלויבטן, באשטראלן די וועלט.
 נאך דיין קוואל, נאך דיין ווארט בין איך דורשטיק,
 ווי נאך רעגן די וויסמעניש דארט ;
 זאל דיין האנט פאר מיר זיין ניט געשלאסן,
 און דיין וואלקן פאר מיר ניט פארשפארט.
 מיין געזאנג גייט געלאָדן מיט פרידן,
 ס'איז פון הארצן געשניטן מיין ליד ;
 און עס פליט צו דיר, בויגט צו דער ערד זיך,
 ווי אַ דינסט פאר איר הארנטע קניט.
 און ווי קענען דיך ליידן באדרענגען —
 ס'איז דיין הארץ ווי אַ פעסטונג געבויט :
 איז עס טרויער — ביסטו דאך פול פריידן,
 איז עס נויט — ביסטו הילף דאך אין נויט.

י ה ו ר ה ה ל ו י

ב.

איך אחריר ...

ווי קען איך רי נאך דיר, פאעט, געפינען —
דו וואַגלסט, וואַנדערסט, און מיין האַרץ גייט-מיט.
וואַלט איך אויף דיין צוריקקער מער ניט האַפן,
פון אַנגסט וואַלט אויסגעאַנגען מיין געמיט.
דו מערב-ליכט, צום מערב קים צוריק —
און אימלאַך האַרץ און זעל באַשטראַל, באַגליק.
די בערג פון דער צעשיידונג זאָגן עדות,
אַז איך בין טרערנרייך, די וואַלקנס קאַרג.
דו מייסטער-וואַרט, וואַס טוסטו צווישן שטאַמלער ?
ווי קומט דער טוי אויף דעם פאַרדאַרטן באַרג ?

ג.

ידענוך נרוד ...

איך בין פריינט נאך מיט וואַנדער פון יוגנט,
מיטן אוראַלמן טייך פון געוויין —
נאך וואַס שטיין מיט דער צייט אין מלחמה —
און די צייט טוט קיין אומרעכט באַגיין.
די מעג לויפן אין ליניען אין גראַדע,
ס'איז אין הימל גערעכט אַלץ און קלאַר ;

וואס איז ניי, אז די וועלט איז ניט ניי שוין —
 אזוי לויפט זי פון אייביקע יאָר.
 ס'איז איר וועג פון גאָטס פינגער געצייכנט,
 און גאָט'ס האַנט ליגט אויף אַלץ, וואָס געשען;
 עס האָט אימלאַכע זאָך שוין איר אורזאָך,
 און וואָס ניים איז אַמאָל שוין געווען.
 ס'האָט דער מענטש זיך באַהעפט אויף צום שיידן,
 איין געדאַנק האָט דעם מענטשן באַזעלט:
 פון איין שטאַם זאָלן אויסשטראַמען פעלקער,
 זיך צעשפּרייטן, פאַרנעמען די וועלט.
 גוטס און שלעכטס איז אין אַלצדינג פאַראַנען,
 אי אַ היילונג, אי קריינק פאַרן ביין;
 שעלט דער מענטש דער געפלאַגטער זיין לעבן,
 שעלט זיין טאַג און זיין פלאַג, זיך אַליין —
 און דעם אייגענעם טאַג בענטשט אַ צווייטער,
 וועמעס לעבן ס'איז ליכטיק צעשמראַלט;
 אימלאַך שפּיזן ביים געזונטן איז האַניק,
 און ביים קראַנקן איז האַניק פאַרגאַלט.
 דעם פאַרביינקטן איז שוואַרץ פאַר די אויגן,
 און ער זעט ניט די זון אין זיין לייך —
 ווי אויף מיר האָט אַ וואַלקן צעלייגט זיך,
 ווען מיר האָבן זיך ביידע צעשיידט.
 קוואַל פון חכמה, וואו איך האָב געפונען
 דאָס געלייטערטע, ליכטיקע גאַלד —
 אונזער פּריינטשאַפּט, וואָס האָט אונז פאַרבונדן
 האָט פאַר אַלץ מיר פאַרגיטיקט, באַצאַלט.
 איידער ס'האָט אונז צעשיידונג צעריסן
 איז די צייט געווען גאַנץ, פול מיט פּראַכט;
 און ער זעט ניט די זון אין זיין לייך —

פון פארשיידענע מומערס געבוירן —
האט די צייט אונז איין צווילינג געמאכט.
אונז דערצויגן אויף פעלדער געווירצטע
פון דער שטראליקער חכמה און שיין;
און געזויגן פון ברוסט פון די גערטנער
פון דעם קלארן בארוישנדן וויין.
איך דערמאן דיך פון בערג פון צעשיידונג,
וואו ערשט נעכטן דיין דופט האט גערומט —
און מיין אויג איז פארלאפן מיט טרערן,
און די טרער איז פארלאפן מיט בלוט.
ס'האט די צייט דיך אויף מענטשן פארביטן,
מיט פאלש הארץ און א שמייכל אויף ליפ;
אנשטאט געמלאכע שפיז — ווילדע קרייטער,
און עס איז מיר מיין לעבן ניט ליב.
און מיין כעס און מיין האס אויף נארעניס,
וועלכע מיינען: זיי האבן פארשטאנד, —
און דער שקר ביי זיי איז א גלויבן,
און מיין גלויבן ביי זיי איז אויף שאנד.
זיי פארזייען און שניידן די גארבן,
אבער ליידיק און לער איז דער זאג;
רעדן-צו נייע אוצרות צו זוכן,
וואס פארטונקלען די פערל פון לאנג.
אבער איך טראג א ליכט אין מיין הארצן,
וואס באלויכט יעדן קאמער פון הויז;
און איך גראב פון די אוצרות די אלטע
די צעשטראלטע בריליאנטן ארויס.

י . י . ש ו ו א ר ז

כ'זאג צום נארן, וואס זוכט זיך צו גריבלען :
קען דער חזיר אויף פערל פארשטיין ?
קען מיין רעגן דערפרישן, באלעבן
דעם פארטריקנטן, פעלזיקן שטיין ?
מיין באדערפניש פון צייט איז גאר ווינציק,
ווי באדערפניש פון נשמה צום גוף :
אויב דער גוף האלט זי אויף — גיט זי לעבן,
אויב ניט — שוועבט זי צום הימל ארויף.

דער שאַטן זאַל זיך אָפּציען...

ישוב צל...

דער שאַטן זאַל זיך אָפּציען פון אונזער וועלט —
די זון זאַל זיך צעשמרעלן קלאַר און שאַרף ;
דאָס ליכט פון דוד'ס הויז ווי לאַנג וועט זיין פאַרשמעלט,
און ביז ווי לאַנג וועט שמומען די לויימ'ס האַרץ ?
זאַל גאַט, וואָס האָט פאַרזאָגט זיי, כריינגען זיי צוריק,
און וועלט זאַל ווערן אויפגעריכט מיט זון פון גליק.

שלמה'ס פארהאנגען ...

יריעות שלמה ...

שלמה'ס פארהאנגען, ווי זייט איר
שווארץ געווארן מיט די יארן;
צווישן טאטערשע געצעלטן
האט איר אייער פראכט פארלארן.
— ס'האט אמאל געברויזט מיט פריידן
אויף דעם פלאץ פון אונזער טרויער;
וויסט פארוויסט האט אונז דער שונא,
און צעבראכן וואנט און מויער.
איז דאס הייליק פאלק געווארן
וואכיק אין זיין וועג דעם לאנגן —
פון א רויו צווישן דערנער
קענט איר שיינקייט דען פארלאנגען?
— די בארויבטע און צעשטויבטע
וועט גאט אויסזוכן און נעמען;
יעדן איינעם ביי זיין נאמען.
גאט וועט קיינעם ניט פארשעמען.
זייער פראכט וועט זיך צעשיינען,
ווען די קייטז וועלן פאלן;
זייער ליכט, וואס איז פארטונקלט,
ווי אמאל וועט זיך צעשמראלן.

די טויב

יונת-רחוקים ...

פארפלוניגן איז די טויב די עלנטע אין וועלדער,
און האָט זיך מער ניט אויפהויבן געקענט ;
געפלאַמערט אַ פאַרמאַמערטע, גע'פטר'טע,
איר ליבהאַבער געזוכט אין ווייטער פרעמד.
האַט אויסגערעכנט טויזנט יאָר ביז צו דער גאולה, —
געבליבן איז זי מיט איר רעכענונג פאַרשעמט :
איר ליבהאַבער האָט זי אויף מער פאַרמשפּט,
און ביז צום טויט האָט ער איר האַרץ געקלעמט.
האַט זי געמראַכט זיין נאַמען מער ניט צו דערמאָנען,
עס האָט אָבער זיין כראַנד אין האַרצן איר געברענט.
וואָס ביסטו ווי אַ בייזער שונא איר — און זי
האַלט אין געבעט פאַרשפּרייט צו דיר די הענט ?
און ס'האַט איר זעל געגלויבט און ניט פאַרצווייפלט
אין טאָג פון גוטס, און אויך ווען מען האָט זי פאַרלענדט.
זאַל קומען אונזער גאַט און זאַל ניט שווייגן —
אַרום אים שטורעמט פייערפלאַם און כרענט.

גאַט'יח האַנט ...

ימין ה'...

גאַט'ים רעכמע האַנט, די שטאַרקע,
מיין הילף פון אייביקע יאַרן —
ווי האַסטו היינט פאַרלאָזט מיך
אין טיפּער גרוב פון צאַרן?
מיין קראַפט איז אויסגערוגען,
מיין לייב צעפליקט אין שטיקער —
ווי לאַנג וועסטו מיך האַלטן
אַלס שקלאַף ביים אונטערדריקער?
געדיינק דאַס קלאַנג פון מדבר,
מיין שפּאַנען פון מצרים —
ווי דאַן — זאַלסטו פון קנעכטשאַפט
מיך פירן און באַפרייען.

מיט אויסגעשפרייטע הענט

מיט אויסגעשפרייטע הענט צו גאט מוט תפלה,
פאלט מיטן פנים צו דער ערד אנידער ;
און ווענדט זיך, ווי די מויכן צונ'ם טויבנשלאַק,
אנמקעגן שמאָט ירושלים, ברידער.
דאָס איז דאָס הויז פון אייער רו און לעבן,
און אייער גלוםמיקייט פון האַרץ און אויגן —
גאָט ליבט די מויערן פון ציון זייער,
און ביז צום הימלס מויער זיי דערצויגן.

געבעט

ידידי, השכחת ...

— דו האָסט צו מיין ברוסט זיך געמוליעט
ווי קענסטו פאָרגעסן, מיין ליבער?
ווי האָסטו מיך איבערגעענטפערט
אויף אייביק צו מיינע באַטריבער?

געדיינקסטו, צום לאַנד צו דעם וויסמן
האַב איך זיך נאָך דיר געמאַן יאָגן;
כ'האַב עדות: באַרג-שעיר און פּאַרן,
און סיני און סין זאלן זאָגן.

צו דיר האָט געהערט דאָן מיין ליבע,
איך בין דיר צום האַרצן געוועזן —
ווי טיילסטו דיין ליבע אַ צווייטער,
און מיך — גאַר אינגאַנצן פּאַרגעסן.

פאַרשטויסן אין רוים דער פאַרהאַסטער,
אין ווייטער אַראַביען פאַרטריבן;
געשמאַלצן אין גריכישן טיגל,
אין פּערזישער קנעכטשאַפט צעריבן.

איז דאָ נאָך חוץ דיר אַ דערלייזער,
איז דאָ נאָך ווי איך, וואָס טוט ביינקען?
באַשיינק מיך מיט גבורה, געטרייער,
און איך וועל מיין ליבע דיר שיינקען.

א צושפיל

ידע תדע...

באדארפסט דאך דערקענען
די עלנטע שאף —
וואס ס'האט זיי דער שונא
פארטריבן אין שטראף.
צעזייט און צעשפרייט זיי
אהער און אהין —
דו ביסט דאך דער פאטער,
און זיי — דיינע זין.
פאר דיר אין די אויגן
ווי יאגט זיי דער פיינט?
וואו איז דיין רחמנות
און ליבלאכקייט היינט?
אויף וועמען פארלאזסטו
דאס ביסעלע שאף?
דיין שאף, מיין באשעפער,
ביים פיינט אין די הענט:
ער שיסט אין זיי פילן,
און שניידט און פארלענדט;
און ס'איז ניט קיין אנהויב,
און ס'איז ניט קיין ענד.

ס'איז שווארץ זייער פנים
און פינצטער פאר צער;

צעשפרייט, ווי זיי וואַלטן
ניט האָבן קיין האַר.
אַ לייב איז פון פאַרנט,
פון הינטן אַ בער ;
דאָס פעלד איז פאַרטריקנט,
געזאַלצן ווי טרער.
דאָס גראַז איז פאַרדאַרבן,
און ביטער און שלעכט ;
און זייערע הערשער —
דער ברודער און קנעכט.
אַך, וויי איז און ווינד
צום פאַרטריבענעם קינד.
הייל-אויס מיך צוריק —
מיינע דריקער צעדריק ;
פיר דיין פאַלק ווי אַ שיף
פון דער ברויזנדער טיף.
און טרייב-אַפּ דעם חזיר —
ניט שרעקן זאַל ער ;
אין פרעמדע געצעלטן
צו לעבן איז שווער.
מיין זין איז פאַרווירט
זינט מיין זון איז פאַרפלעקט —
און ענד פון מיין לייד
איז פאַרהילט און פאַרדעקט.
אויב ניט פול איז די מאַס
פון מיין שטראַף פאַר מיין זינד —
נעם זיך אָן אין דעם זכות
פון יעקב דיין קינד.

י ה ו ד ה ה ל ו י

פארגיטיק, באלוין,
קער צוריק אונזער קרוין.
און מיין פייער צעגלי,
מיינע בלומען צעבלי.

וואס זוכן מיין אומגליק,
ביזווייליקע האסער —
געברענט מיך אין פייער,
געטרונקען אין וואסער;
פארוואנדלט אין חורבות
די שטאט ירושלים;
צעפיצלט, צעבראכן
יהודה און אפרים.
און פרעג איך דעם סוד,
וואס פון אויג איז פארבארגן —
איז ענטפערן קלוגע
פון היינט און פון מארגן:
ביז גאט אינם הימל
וועט צוזען מיין פיין —
און וועט די צעשפרייטע
פארזאמלען אריין;
ער וועט מיינע מויערן
בויען צוריק;
משיח בן-דוד
מיר בריינגען מיט גליק.

ירושלים

ירושלים, למגיד . . .

ירושלים, צו דינע באדריקער
טראג-אונטער דיין ביטערן כוס ;
די שעה פון דיין פרייד האט געשלאגן,
און גאט קומט צוריק אין זיין שלאס.
דו האָרד פון באַגייסטערטע מחנות
די הילכיקע גרוסן פון פרייד —
דו פייער, יהודה, דיין יום-טוב,
פארביי איז די צייט פון דיין לייד.

בארוואיק געפאלענע הערצער,
געשטרויכלטע קניען מאך שטארק ;
א יום-טוב א גרויסער, א פערטער,
וועט צוקומען נאך אויף דיין בארג.
דאס אומגליקלאך פאלק און צעטראטנע,
וואס ווערט נאך דיין ליבע פארצערט ;
וואס טרויערט און קלאגט אויף דיין חורבן —
גארט קושן די שמויב פון דיין ערד.

געזאגט האבן מיינע באדריקער :
ס'האט אפגעקערט גאט זיך פון מיר —
נאָר כ'זויים, מיין דערלייזער איז מאַכטיק,
און וואונדער באַווייזט ער ווי פרי'ר ;

י ה ו ד ה ה ל ו י

טריסט

ישן ולבו ער...

דו שלאפער, מיט הארץ וואס פלאמערט,
וואס ברענט, איז צעשטורעמט פון פייער —
דערוואך, טרייסל-אפ זיך, פארויס טרעט
אין ליכט פון מין פנים א פרייער.

שמי-אויף, רייט ארויס, לאז דיר גליקן,
דיין שמערן איז אויפגעגאנגען —
און דער, וואס אין גרוכ איז געלעגן,
טוט ביז צום שפיץ סיני דערלאנגען.

און זאלן ניט פרייען זיך שונאים:
ס'איז ציון אויף אייביק געבויגן —
דען דארט איז דאס הארץ מיינס, וואס פלאמערט,
און דארט — מיינע אויגן.

אנטפלעק מיך און פארדעק מיך,
איך צארן, און באלד ווער איך לינדער;
און ווער קען זיך מערער דערבארעמען,
ווי איך, אויף מיינע קינדער?

פרייד

יאירון 'כוכבי נשפי'...

זאלן לויכטן מיינע שטערן,
זאל מיין יוגנט זיך אומקערן;
בליען זאל מיין וואלד אין שטראלן,
זאלן הארף און פויקן שאלן.
ארמבענדער מיינע קלינגען,
צירונג מיינע, מיינע רינגען.
זאל דאס הויז פון מיין געטרייען
אויף מיין בארג זיך העל באנייען.
און צו אים נאר זאל איך דינען
פון מיין פולן הארץ און זינען —
מיט מיין גאט זיך פרייען ווידער,
און אים זינגען ליבע-לידער.

צום ליכטיקן מזרח

לבי במזרח...

מיין הארץ איז אין מזרח,
און איר בין אין מערב געפאנגען —
ווי זאל מיר ליב זיין דאס לעבן,
און ווי זאל מיר איינגיין?
ווי זאל איר האלטן מיין צוזאג,
גיין נאך מיין הארצנס פארלאנגען —
ס'איז ציון אין גלות ביי אדום,
און איר — אין די מורישע צוואנגען.
ווי ביליק עס איז ביי מיר שפאניע,
איר גליק און איר שמייכל —
עזוי איז מיר טייער דער שטויב
פונם חרוב'ן היכל.

צו ירושלים דער הייליקער שטאָט

יפה נוף...

פרייד פון דער וועלט און איר צירונג,
געבויט פון דוד'ס האַנט —
נאָך דיר גארט מיין נשמה
פון ווייטן מערב-לאַנד.
דערמאָן איך זיך דיין גרויסקייט —
מיין האַרץ פון ביינקשאַפט ברענט:
דיין כבוד, וואָס פאַרשוואַנדן,
דיין וואוינונג, וואָס פאַרלענדט.
און ווער וואָלט אַדלער-פליגל
צום פליען מיר באַשערט —
איך וואָלט מיט מיינע טרערן
היים אַנטרינקען דיין ערד.
מיין גרום — און אויב דו האַסט שוין
קיין מלך ניט פון לאַנג —
אַנשטאָט דיין גלעד-באַלזאָם
קריכט עקדיש אום און שלאַנג —
איז דריק איך דינע שטיינער
צום האַרצן צו און קוש;
דער טעם פון ערד פון דינער
איז מיר ווי האַניק זיס.

ציון

ציון, הלא תשאלני...

באדארפסט זיך פרעגן דאך אויף דיינע קינדער,
ווי זיי, צעזוימע און צעשפריימע, פרעגן.
פון מזרח, מערב, צפון, דרום — נעם דעם גרום
פון נאנט און ווייט, פון אלע וואנדער-וועגן,
און גרום פון אים, וואס איז פארביינקט צום שטארבן —
וואס טוט, ווי טוי דיין חרמון-בארג מיט טרערן גיסן,
און גארט אויף דיינע בערג זיי מאכן פליסן;
איך בין דער קלאג-פויגל צו וויינען אויף דיין דארבן —
נאר חלום איך פון דיין דערלייוונג ווידער,
ווער איך די הארף פאר דיינע לידער.
מיין הארץ גייט-אויס נאך בית-אל און נאך פניאל,
וואו נאר עס האט זיך גאט צו דיר באוויזן;
די שכינה איז דיין שכנה דאך געווען — און גאט
האט דיינע טויערן צום הימלס טויער אויפגעריסן.
ניט זון און ניט לבנה און ניט שמערן —
נאר גאט אליין האט דיך מיט ליכט באפלאסן;
איך נאר, עס זאל מיין הארץ זיך אויסגיסן, וואו ס'האט
זיין גייסט אויף זיינע אויסדערוויילטע זיך צעגאסן.
דו, קיניגס הויז, דו, שטול פון גאט — ווי האָבן קנעכט
אויף טראַנען פון די פרינצן ברייט צעשמרעקט זיך!
ווי וואלט איך וואַנדערן אין דיינע פלעצער,
וואו גאט צו די נביאים זיינע האט אַנטפלעקט זיך!

י ה ו ד ת ה ל ו י

וואו נעמט מען פליגל — איך וואלט ווייט פארפליגן,
מיט שטיקער הארץ אין חורבן דיינעם ווארפן —
מיין פנים איינגראכן אין ערד, די שטיינער קושן,
און מיט דיין שטויב זיך אנטרינקען אין פיין אין שארפן.
אין חברון אויף די קברים פון די אבות קומען
און א פארגאפטער, א פארציטערטער דארט ווערן;
זיך דורכשניידן דיין וואלד און כרמל-בארג,
צום בארג עברים מייע אויגן קערן;
דער בארג-אויף-בארג, וואו ס'ליגן דארט פארגאנגען
צוויי פירער און צוויי לערער דיינע, גרויסע זונען.
דיין לופט איז דאך נשמה-לופט, דיין שטויב איז דופטיק,
מיט האניק טוען דיינע טייכן רינען.
וועל נאקעט, בארוועס אויף די חורבות דיינע שפאנען,
וואו ס'זיינען די פאלאצן דיינע דארט געשטאנען;
איך וועל אין דיינע פלעצער זיך פארהאלטן,
וואו ס'ליגט דיין ארון און דיין הייליקייט באהאלטן.
קען עסן און קען טרינקען איינגיין — זעענדיק
ווי הינט די פגרים פון די לייבן דיינע פליקן —
און ווי קען זונליכט ליב זיין פאר די אויגן מייע,
אז ראכן טוען דיינע אדלערס פיקן?
אוי, טרערנבעכער, האלט זיך אפ איין קליינע רגע, —
האסט מיך מיט ביטערניש געטאן באטרינקען;
דערמאן איך שומרון — טרינק איך זאט דיין צארן,
דערמאן איך ציון — טו איך דיינע הייוון שלינגען.
אך, ציון פראכטיקע, פול חן און ליבשאפט,
וואו דיינע קינדערס הערצער זיינען צוגעבונדן;
וואס פרייען זיך מיט דיין נחמה, און זיי ווייטיקן
פון חורבן דיינעם, און באוויינען דיינע וואונדן.

זיי ציען זיך צו דיר פון גרוב פון טיפן גלות,
און קניען זיך פון אומעטום אין טיפן שווייגן —
זיי האלטן זיך אן דיר מיט אלע כוחות,
און קלאמערן זיך אן דינע פאלמענצווייגן.
איז דא א לאנד נאך איינס, וואס קען צו דיר זיך גלייכן,
פארגלייכן זיך מיט דינע הייליקייטן ?
צו וועמען גלייכן דינע גרויסע מלכים,
די זינגער און לויים דינע פון פארצייטן ?
פארשווינדן וועט די פראכט פון אלע היידן-פעלקער,
דיין פראכט און קרוין וועט אבער אייביק גלאנצן ;
— ס'האט גאט דיך פאר זיין וואוינונג אויסגעקליבן —
וואויל דעם, וואס ער וועט אין דיין ערד פארפלאנצן,
געבענטשט איז דער, וואס וועט דערלעבן זען.
זיי ס'גייט-אויף לויכטנדיק דיין מארגנשטערן ;
זען גליק אויף דינע פריינט, זיך פרייען מיט דיין פרייד,
ווען דו באנייט און יונג וועסט ווידער ווערן.

י ח ו ד ה ה ל ו י

משה

שלום...

פרידן פון אלע פיר זיימן,
פרידן צו דיר, בארג-עברים ;
ביי דיר ליגט דער בעסטער פון מענטשן
אין טייערסטן קבר פון קברים.

אויב ווייסט ניט פון דעם — פרעג דעם ים-סוף,
עס האט אים זיין שמעקן געשלאגן ;
דו פרעג דעם בארג-סיני און דארן —
זיי וועלן דעם ענטפער דיר זאגן.

ער איז גאטס באגלויבטער שליח,
און איז ניט א מאן פון ווערטער ;
העלף גאט, איך זאל האלטן מיין צוואג :
באזוכן די הייליקע ערטער.

אַן ענטפער

דבריד במר עובר ...

דיינע רייד דופטן זיסער פון בשמים,
זיינען אויפריכטיק, איידל און קלוג —
גרוסן דיר און דעם הויז פון דיין פאטער,
וואָס קיין לויב איז פאַר אייך ניט גענוג.
ביסט אַנטקעגן געקומען מיט ווערטער,
הינטער וועלכע אַ שווערד זיך באַהאַלט ;
און עס לויערן שטעכיקע בינען
אין דעם האַניק, וואָס פליסט פון דיין וואַלד.
אויב ס'איז וואָר, ס'איז אונז פרעמד ירושלים,
ווייל פאַרנומען פון פרעמדע איז היינט —
איז דאָך אַבער דער פּלאַץ אירער הייליק,
איז אונז נאָנט צוליב ברידער און פריינט.
אויב אַזוי, איז אַ חטא, וואָס מיר דאוונען
מיטן פנים צום מזרח געקערט ;
און אַ חטא האָבן אבות באַגאַנגען
פאַר די מתים צו קויפן דאָרט ערד.
און ניט רעכט, דער פאַרזאָג פון די אַבות,
זיי צו בריינגען אַהין נאָכן טויט —
ווען דאָס לאַנד איז געלעגן ביי פרעמדע,
און געזונקען אין טומאה און קויט.
און אומזיסט נאָר געבויט דאָרט מזבחות,
און אומנישט דאָרט קרבנות געבראַכט ;

י ה ו ר ה ה ל ו י

איז עס רעכט, מען זאל מתים געדיינקען,
און אן ארון פון גאט ניט געדאכט?
זאלן מיר אן בית-עולמ'ס זיך האלטן,
און פארלאזן פון לעבן דעם קוואל?
אויב גאט'ס הייליקייט איז אונזער נחלה,
ווי פארגעסט מען זיין הייליקן בארג?
איז פאר אונז דא אין מזרח, צי מערב
א געזיכערטער פלאץ אויף דער וועלט?
ווי אין לאנד, וואס זיין טויער איז אפן
קעגן טויער פון הימלס געצעלט —
ווי בארג-סיני און כרמל און בית-אל,
און נביאים געשיקטע פון גאט;
און דער שטול פון דעם געטלאכן כהן,
און דער מלך געזאלכט מיט גאט'ס גנאד.
עס איז אונזערס דאס לאנד אויף דור-דורות,
און אויב וויסט איז און חרוב דאס לאנד —
האבן אויך אמאל אונזערע אבות
עס געפונען אין אייגענעם שטאנד.
אין דער ליינג און דער ברייט דארט געוואנדערט,
ווי א מענטש אין זיין גארטן פון פראכט;
זיך פארברוגערט דארט, קברים געגראבן,
זיך א הארבועריג דארטן געמאכט.
און זיי זיינען מיט גאט אומגעגאנגען,
און דערוואוסט זיך זיין וועג, און הערקלערט:
מ'זועלן מיינטע דארט לעבעדיק ווערן,
זיך באפרייען פון קייטן פון ערד.
און אז דארט וועט דער קערפער זיך פרייען,
און די זעל וועט זיך באדן אין שוין —

איצטער זע און באַנעם, מיין געטרייער,
און פון שטרויכלונג און נעץ היט זיך איין.
ניט פאַרבלענדט זיי פון גריכישער חכמה,
דען זי גיט ניט קיין פרוכט אונז — בלויז קווייט :
אַז די וועלט שטייט פון אייביק און אייביק,
סיאיז דער הימל פון תמיד צעשפרייט ;
אַז עס האָט מעשה-בראשית קיין אָנהויב,
און די צייט האָט קיין אָנהויב און ענד ;
האַרץ די ווערטער פון אירע חכמים,
און זיי האָבן קיין האַפט, קיין צעמענט.
קערסט זיך אום מיט אַ האַרץ מיט אַ ליידיקס,
פוסטע ווערטער אין מויל — גיי אַוועק.
נאָך וואָס בלאַנדזשען אויף שמעגן אויף קרומע,
און פאַרלאָזן דעם אַפענעם וועג ?

אויפן ים

א.

הציקתני תשוקתי ...

ס'האט דער דראנג צו מיין גאט מיך פארנומען,
צו מיין אייגענער היים און ירושה —
אז עס האט מיר קיין צייט ניט געגעבן
מיט מיין הויזגעזינט, פריינט זיך צו קושן.
איך באוויין ניט מיין גארטן פארפלאנצטן,
וואס ער האט אזוי שוין זיך פארנומען ;
איך געדיינק ניט יהודה און עזראל,
מיינע טייערסטע, שענסטע צוויי בלומען.
און מיין יצחק, וואס איז ווי א קינד מיר,
די זוניקסטע פרוכט פון מיין גארטן —
האב שוין באַלד מיין בית-מדרש פארגעסן,
און די רח, וואס געפונען האב דארטן.
און די פראכט פון יום-טובים און סדרים,
און דעם תענוג פון מיינע שבתים ;
כ'האב צו פרעמדע מיין כבוד געגעבן,
און מיין רום הינטער זיך נאכגעלאזן.
ס'איז מיין פראכט איצט דער שאַטן פון בויםלאך,
צווייג אין וואַלד איז מיין היים מיר געוואָרן ;
אַנשטאַט איידעלע בשמים, איז ליב מיר
דער ריח פון ביליקן דאַרן.

איך האָב אויפגעהערט פריי זיך באַוועגן —
 ס'ליגט מיין וועג אין דעם ים דעם צעשפרייטן;
 ביז איך וועל צו גאָט'ס פּוסשטול דערגרייכן,
 און דאָרט אויסגיסן ס'האַרץ פול מיט לידן.
 כ'וועל אָן הייליקן באַרג זיך באַהעפטן,
 כ'וועל צום טויער פון הימל זיך ציען;
 ס'וועט דער ירדן מיין בלוט פריש באַלעבן,
 דער שלוח — מיין בוים וועט צעבליען.
 גאָט מיט מיך — כ'האָב ניט מורא פאַר שרעקן,
 ס'טראַגט זיין מלאַך פאַרויס מיינע שווערדן —
 כ'וועל אים לויבן ווי לאַנג איך וועל לעבן,
 וויפיל יאָרן איך האָב אויף די ערדן.

ב.

קראו עלי בנות...

גיט-אַפ אַ הייסן גרום דער טאַכטער מיינער,
 און אַלע מיינע ליבסטע גרויסט אַצינד —
 פון איינעם, וועלכער האָט זיך אַפגעגעבן,
 פאַרביינקט און האַפנדיק צום ים און ווינט.
 געשטויסן פון דעם מערב-ווינט צום מזרח-ווינט,
 דער טראַגט דאָס שיף פאַרויס, דער יאָגט צוריק;
 בלויז ברעטער טיילן-אַפ פון טיפן אַפגרונט,
 און צווישן אים און טויט — איין אויגנבליק.
 באַגראַכן לעבעדיק ווי אין אַן אַרון,
 אַ שפּאַן די גרויס דער ענגער אַרון איז:
 ער זיצט — און קען פון פלאַץ זיינעם ניט אויפשטיין,
 ער ליגט — און קען ניט אויסציען די פיס.

י ה ו ד ה ת ל ו י

איז קראַנק און איז אין מורא פאר די גוים,
אין מורא פארן ווינט און פאר פירעם ;
און יעדער פיינער יונג, מאַטראַז און שיפער,
איז אויפן שיף דער הערשער און מאַגנאַט.
דאָ גילטן ניט דער קענער און דער וויסער —
דאָ גילט דעריעניקער, וואָס טרייבט דאָס שיף ;
איין רגע וואַלקנט זיך מיין פנים טרויעריק —
נאָר באַלד צעשמראַלט זיך פרייד אין האַרצן טיף :
ס'איז נאָר ביו איך וועל גרייכן צו גאַמ'ס הייליקייט,
און אויסגיטן פאר אים מיין שווער געמיט ;
איך וועל באַדאַנקען אים פאר זיינע חסדים,
אין גליענדיקן לויבגעזאַנג פון ליד.

ג.

הבא מכול...

האַט אַ מכול פאַרגאַסן די ערד —
און דאָס לעבן פאַרשוויינקט און צעשמערט ?

ניטאַ מענטש, ניטאַ חיה און עוף —
איז אויף אַליץ שוין געקומען אַ סוף ?

כ'ביינק נאָך לאַנד — זאָל זיין באַרג, זאָל זיין טאַל,
ס'זאָלט אַ וויסטעניש ליב זיין צומאַל.

כ'זואַרף מיין בליק אַרום זיך טריב און שווער —
זע נאָר שיף, זע נאָר הימל און מער.

י . י . ש ו ו א ר ז

עס צערודערט דער וואלפיש דעם תהום —
הינטער אים זידט דער גרוי-ווייסער שטראם.

און דער ים באהאלט גנביש דאס שיף —
ס'וויל ניט אפגעבן אים שוין די טיף.

ס'צארנט ים — דאך פול פרייד איז מיין זעל:
ס'טראגט דאס שיף צו מיין היימלאנד מיך שנעל.

ד.

זה רוחד ...

דיין ווינט, א, מערב-זייט, איז אנגעזאפט
מיט נארד און רויו און עפל-דופט.
דו נעמסט זיך ניט פון קעניגרייך פון ווינט,
דו נעמסט זיך פון גן-עדן-לופט.
דו פאכסט מיט פרייהייט-פליגל און באפרייסט,
באנייסט מיין זעל מיט צארטן הויך און גלעט;
ווי גארט נאך דיר דער מענטש, וואס שווימט אין ים,
אין שיף, צונויפגעקלאפט פון דינעם ברעט.
דו זאלסט ניט אפלאזן דאס שיף באטאג,
און אויך באנאכט, ווען ס'טוט די זון פארגיין;
דעם תהום פארנלעט, דעם ים באטרעט, און גלעט
די בערג די הייליקע און דארט בלייב שטיין.
און בייער-אין זיך אויף דעם מזרח-ווינט,
וואס רודערט-אויף דעם ים, וואס קאכט און שרייט —
דען וואס זאל טאן דער אונטערדריקטער שקלאף,
וואס האט זיך איינמאל שוין אליין באפרייט?
ביי גאט אין האנט איז מיין געבעט אצינד —
וואס ער באשאפט די בערג און שיקט דעם ווינט.

י ה ו ד ה ה ל ו י

ה.

אלוהי ...

א, גאָט, מאַך די טיפקייט ניט טרוקן,
ניט שטיל-איינ די ברויזנדע אינדן —
ביז כ'וועל פאַר דיין חסד דיר דאַנקען,
די כוואַליעס און מערב'שע ווינטן.
זיי טראַגן מיך שנעל צו מיין היימלאַנד,
כאַפּרייען מיך פריי פון די צוואַנגען —
אַז גאָט איז מיין שיצער און רעטער,
איז וואָס האָב איך מער צו פאַרלאַנגען?

ו.

לך נפשי ...

עס דאַנקט דיר, א, גאָט, מיין נשמה,
עס לויבט דיר מיין טיפּסטע געזאַנג;
מיט אימלאַכן שטויס פון די כוואַליעס,
מיט אימלאַכן שמורעס-געדראַנג.

ווען ס'שפּרייט אויס דאָס שיף ווי אַ בושל
די פליגל, און טראַגט מיך שנעל;
און אויך ווען דער תהום קאַכט און שמורעמט,
ווי נאַכגעטאָן וואַלט ער מיין זעל.

עס פּרעגלט דער ים זיך אין פּלאַמען,
עס זידט ווי אַ קעסל די טיף;
די וואַלפּיש, געגרייט צו דער מעודה,
כאַגלייטן אין מחנות דאָס שיף.

י . י . ש ו ו א ר ז

און פעלט מיר אויס עסן און טרינקען —
דיין נאמען — מיין שפייז און געמראצנק;
וואס ארן מיך געלט און הזיקות —
עס טוט מיר אויף קיין זאך ניט באנג.

פארגעסן מיין איינציקע טאכטער,
מיין שוועסטער-נשמה, מיין פרייד;
איר זון, וואס זיין אפשייד, אויף שטיקער
צעפליקט האט מיין הארץ מיר אין ליד.

דער צווייג פון מיין שטאם און מיין ליבלינג —
קען יהודה יהודה'ן פארגעסן?
וואס באטרעפט דאס אנטקעגן דיין ליבע,
וואס האט מיין נשמה באזעסן?

ביז כ'קום אין דיין טויער מיט דאנקען,
אין טויער פון הייליקער שטאט;
און בריינג דארט א הארץ פול געזאנגען
א קרבן צו דיר און דיין גנאד;
און זיין זאל מיין קבר אן עדות
פון ליבע צו דיר, גרויסער גאט!

ז.

היוכלו פנרים ...

צי קענען דען נעסטן זיין קערפער אין וואונדן
פאר הערצער צו אדלערשע פליגל געבונדן?

פאר דעם, וואס וויל אלעס, זיין האב און זיין לעבן,
פאר איין קוש דער הייליקער ערד אוועקגעבן.

י ה ו ד ה ה ל ו י

האָט טרערן גענאָסן אין ווייטיק אין שאַרפן
אין וועג זיך צו לאָזן און שפּאַניען צו וואַרפן.

צו שווימען אויף שיפן, מדבריות דורכשלאָגן,
וואו ס'ברילן די לייבן און לעמפערטן יאָגן.

האָט ליבע פאַרשמויסן און אַלצדינג פאַרלאָזן,
געוואַרפן זיין היים און זיך וואַנדלען געלאָזן.

די וועלף פון דעם ווילדוואַלד, פול חן אין די אויגן,
ווי מיידלאַך ביי אינגלאַך זיין האַרץ צוגעצויגן.

געקלאָגן פון שאַקאַל קלינגט אין אויער ווי לידער,
דאָס ברילן פון לייב — ווי דאָס מעקען פון ווידער.

ער שניידט זיך דורך בערג און ער נידערט דורך טאַלן,
צו האַלטן זיין שבועה, זיין נדר צו צאָלן.

און שפּאַנט אַלץ פאַרויס דאָס לאַנד כנען געפינען —
צו טייערע קברים, צום לאַנד פון רואינען.

עס ווילן אים פריינט און געליכטע פאַרהאַלטן —
ער הערט און ער שווייגט און ליידט אין זיך באַהאַלטן.

וואָס קען ער זיי זאָגן, וואָס קען ער דערקלערן —
צי קען ער די נאַרישע מענטשן באַקערן?

צי קען ער פאַרשטיקן זיין האַרצנס-פאַרלאַנגען,
פאַרשקלאַפט, ווי אַ פויגל ביי קינדער געפאַנגען?

י . י . ש ו ו א ר ז

ביי אים אין די אויגן איז פינצמער דער שייך,
און ביטער צום גומען דער זיסמער וויין.

עס האָט מיר די קנעכטשאַפּט מיין לעבן פאַרביטערט,
און אַנדערע געטער מיין גלויבן דערשיטערט ;

געפלאַגט און געשלאַגן, געדריקט און געמאַמערט,
האַט תמיד מיין זעל נאָר געביינקט און געפלאַמערט

אַהין, וואו עס זיינען באַגראַכן געוואָרן
די הייליקע אבות, די לוחות, דער ארון.

און ווי זאָל איך ניט וויינען, גיסן מיט טרערן —
עס וועלן די טויטע דאָרט לעבעדיק ווערן.

טראַג שניעלער זיך, שיף מיינס, באַגריס דער מדינה,
וואו ס'הויערט און שוועבט נאָך די געטלאַכע שכינה.

געשווינמער, געשווינמער — גאַט'ס האַנט זאָל דיך טראַגן
און פלינק אויף די פליגלען פון מאַרגן דיך יאָגן.

מיט וואַגלער פון ווינטן פון ביזע געשמיסן,
מיט הערצער אויף טויזנטער שטיקער צעריסן.

א.

אמר בלב ים...

איך ווענד זיך שטיל צום טריבן האַרצן
אין אויפגערענטן, ווילדן מער :
ניט שרעקן זאָלן דיך די כוואַליעס,
וואָס קאַכן ביז און טריב און שווער.

י ה ו ר ה ה ל ו י

אויב גלויבסט, אז גאט האט ים באשאפן,
און אייביק איז זיין נאמען אויף דער וועלט —
איז דאך מיט דיר זיין האנט, וואס האט דאס זאמד
א גרענעץ צו דעם ים געשטלט.

ט.

המו גלים ...

כוואליעס יאגן, כוואליעס שלאגן,
ברויזן, רוישן אין דעם מער ;
ס'זיידט דאס וואסער ראש און ראשער,
מישט זיך, גיסט זיך טריב און שווער.

תהומ'ען קראכן, שטראמען לאכן
מיט א דונער אין דעם קול ;
בארג און טורעם טאנצט דער שטורעם —
ברעכט זיך בארג און ציטערט טאל.

כוואליעס קומען, כוואליעס ברומען,
ס'ברעכט דער ווינט פון מאסט דעם בוים ;
ביו צום הימל אין געטומל
שפריצט דער ווינט מיט גרויען שוים.

ס'זיידט אן פלאמען, ניט צו צאמען,
ס'גייט א שיכור-טאנץ דאס שוף ;
איז באזויפן, גרייט פארקויפן
די קרבנות צו דער טיף.

י . י . ש ו ו א ר ז

דער לויטן, ווי א חתן,
לאדט די וואלפיש איין צום פעסט;
אלץ באצווינגען, אלץ פארשלינגען
זוכט דער ים, און ברומט און פרעסט.

י.

פון ליר: התרדוף נערות ..

דיין הארץ זאל אין ים זיך ניט שרעקן,
ווען זען וועסטו כוואליעס באזיגן;
עס שטייען אפהענטיק מאטראָסן,
דער שיפסקאפיטאן איז אנטשוויגן.

עס פליען צעריסן די זעגלען,
עס ברעכן און קראכן די בוימען;
דער ווינט יאגט און שטיפט מיט די כוואליעס,
וואס קאכן און זידן און שוימען —

ווי לוסטיקע שניטער מיט הויפנס
פון צייטיקע, גאלדענע זאנגען,
וואס פלעכטן די זאנגען אין גארבן
און שפילן לויט זייער פארלאנגען.

אט ווארפן זיך כוואליעס ווי לייבן,
אט שארפן זיך כוואליעס ווי שלאנגען.

אט-אט — און דאס שיף האלט ביים זינקען —
די זעגלען אויף שטיקער צעפלימערט;

י ה ו ד ה ת ל ו י

פארצווייפלמע שטייען די שיפסלייט
און איטלאכנס הארץ איז פארצימערט.

וואָס העלפן די עצות פון זקנים?
עס ברעכט זיך דער מאַסמבוים אין ברעקלאַך;
די צעדער — געגליכן צו שפענדלאַך,
די דעמבן — ווי דינינקע שמעקלאַך.

דער ים טוט די בערג ווי אַ זעמדל אַ הויב,
און מאַלט די גראַנימענע פעלזן אין שטויב.

און איטלאַכנס האַרץ איז צעבראַכן —
נאָר מיין האַרץ שלאַגט זיכער, אָן מורא:
דאָרט לעבן-אויף געטלאַכע וואַונדער, —
דו גיסט אַפּ אַ לויב-ליד דעם בורא,

דעם גאַט, וועלכער שמילט איין די ימ'ען,
וואָס קאַכן אין צאָרן און ברומען —
דו גיסט דינע זינד זיך מתודה,
און ער האָט דיין תפלה פאַרנומען.

דו לויכסט אים און זינגסט זיינע וואַונדער,
און ער האָט אַנטפלעקט באַלד זיין אַרעם:
ער גיסט זאַפט אין טרוקענע ביינער,
און הויכט אַריין לעבן אין פּגרים.

און אַט איז דער ים שוין אַנטשוויגן:
די כוואַליעס, ווי שאַף ווי צעשפּרייטע;

י . י . ש ו ו א ר ז

די נאכט — ווען די זון זינקט ארונטער —
מיט טויזנטער שטערן פארזייטע,

א נענערשע שיינקייט — איר שלויער
דער בלויער מיט גאלד צוגעקליבן;
די שטערן — זיי בלאנדושען אין וואסער,
ווי גרים פון היימלאנד פארטריבן.

זיי צינדן אין וואסער אן פלעמלאך
און צינגלען, אין יאגן זיך, שטיפן;
און ס'זיינען דער ים און דער הימל
די צירונג פון נאכט, גלאז-געשליפן.

דער ים איז אין שיין גלייך צום הימל,
צוויי ימ'ען צוזאמענגעגאנגען;
א דריטער ים, ס'הארץ מיינס, שלאגט צווישן
מיט כוואליעס פון נייע געזאנגען.

י ה ו ד ה ה ל ו י

אויפן נילוס-טייך

נטה בי . . .

פארבויג זיך מיט מיר צו מצרים,
צום ים-סוף און חורב ארויס ;
איך וועל מיך פארנעמען צו שלה,
און ווייטער צום הרוב'ן הויז.

וועל גיין מיטן וועג פונם ארון
ביז כזועל אים געפינען ווארס'אזי ;
וועל קושן די ערד פון זיין קבר,
זיין שטויב איז ווי האניק מיר זיס.

וועל גרייכן צום פלאץ, וואו מיין שיינקייט
געהאט האט אמאל דארט איר נעסט ;
די טויב איז פון דארטן פארטריבן,
די ראב האט זיך דארטן באזעצט.

אין מצרים

למצרים עלי כל עיר . . .

צו מצרים א לויב צווישן לענדער —
ס'איז גאט'ס וואָרט גאָר צוערשט דאָרט אַרונטער.
ס'איז דער וויינשטאָק פאַרפלאַנצט דאָרט געוואָרן,
זיינע טרויבן צעבליט דאָרט אויף וואונדער.
גאט'ס שלוחים דאָרט זיינען געבוירן,
התן-כלה פאַרריניקט צוזאַמען ;
ס'האָט די שכינה גענידערט, געוויקלט
אין זיילן פון וואַלקן און פלאַמען ;
דאָרט דעם קרבן געבראַכט, און געשפּרינקלט
בלוט פון בונט — איז די גאולה געקומען.
ס'האָט זיך משה געשטעלט דאָרט אין תפילה,
און גאָט האָט זיין תפילה פאַרנומען.
און ישראל מיט מצרים און בכל
איז אַ דריילינג געקניפט און געבונדן.
דאָרט איז אויך אַ מזבח געשטאַנען
גאָט צו לויבן פאַר גאָר זיינע וואונדער.
און די וועלט איז נאָך פול מיטן זכר
פון די צייכנס און נסים פון נאָמען ;
ס'איז איר ערד צום גן-עדן געגליבן,
און איר מייך פון גן-עדן מיט שטראַמען.
ב'האָב עם נאַכגעפאַרשט, ווייס פון דעם אַלעם,
גאָר מיין האַרץ לאָזט מיט דעם זיך ניט שטילן —

י ה ו ד ה ה ל ו י

אויף א ווייל האט גערוט דארט די שכינה,
ווי א וואַגלעך אין שאַטן אין קילן —
נאָר פאַרבירגערט איז זי בלויז אין ציון,
דארט איז תורה און דאַרטן איז גדולה ;
ס'איז דער פּלאַץ דארט פאַר דין און פאַר רחמים,
אין פון דארט בלויז וועט קומען די גאולה.

פרילינג אין עגיפטן

הפשט הזמן ...

האָט די צייט דען איר טרויער פאַרוואַרפן,
און אין גלאַנץ און אין שוין זיך באַקליידט ?
און די ערד האָט מיט בלומען באַדעקט זיך,
און פון גאַלדוועב געפלאַכטן אַ קייט.
און די פעלדער ביים נילוס זיי בליען,
אין די ליכטיקסטע פאַרבן קאַלירט ;
ס'איז דער מדבר אין גרינע טאַפעטן,
פיראַמידן אין גינגאַלד פאַרצירט.
און די רייצנדע טעכטער מצרימ'ס
מיט גאַלדענע בלעכן באַהאַנגען —
ווי בויגיקע פלינקע אינדינען
פאַרפירעריש וועקן פאַרלאַנגען.
און דאָס לייכזיניק האַרץ, עס פאַרגעסט זיך
און חלומ'ט פון יוגנט אויפסניי
אין גן-עדן מצרימ'ס, ביים נילוס,
וואו ס'ציען זיך אַפן און פריי
די העל-בליענדע גערטנער און פעלדער,
באַדעקטע מיט גאַלדענע זאַנגען —
דער מערב-זייגט בויגט זיי, און ס'דאַכט זיך,
זיי לויבן דעם בורא און דאַנקען.

א הארעם אין עגיפטן

יפיקול ...

איר, זינגער, באזינגט זייער שיינקייט,
און, שפילער, איר וואלט זיי באגלייטן —
די מעכטער די שענסמע פון מזרח,
דעם חן, וואס פון זיי טוט זיך שפרייטן.

זיי דארפן צום קריג ניט קיין שווערדן,
די ארעמס אנטבלויזט — זייער וואפן;
די פוילע זייער בליק אויפצוהויבן —
ווי קען זיי די צירונג פארשקלאפן.

און וואלט זייער בליק אנגעטראפן
דער זון — וואלט פארטונקלען איר פראכט;
די מארמאר-געזיכטער און לאקן —
אט מאכן זיי טאג, און אט — נאכט.

געוויקלט אין ליכטיקע קליידער,
באקרוינטע מיט לאקן אין שווארצן;
זיי האבן ווי שמערן אין הימל
זיך איינגעפאסט טיף אין מיין הארצן.

אט, דאכט זיך, פארבייטסטו אויף בליענדע
בוימער, די פרויען, וואס שטראלן;

י . י . ש ו ו א ר ז

אַריבער צוויי שניר פערל-ציינער
פריש דופטן די ליפן-קאַראַלן.

און ברוסטן — ווי ראַזיקע עפל,
די פרישקייט פון רויון — געזיכטער;
פיגורן — ווי פאלמען ווי שלאַנקע,
וואָס טרוימען אין שאַטנאָס און ליכטער.

י ה ו ד ה ה ל ל ו י

אין וועג

צנפני זמן ...

די צייט האָט מיך אין מדבר פון מצרים
ווייט פארשלאָגן —
באָפעל דער צייט, זי זאל מיך ווייטער
אלץ פארטראָגן ;
ביו אַנקוקן דעם מדבר פון יהודה
זאלן מיינע אויגן —
וואו ס'ליגט מײן לאַנד, מײן וואונדערשיינס,
אין גלאַנץ באַצויגן.
און דאַרמין זאל דאָס ליכט פון גרויסן נאַמען
מיך פאַרוועבן —
און שיינען זאל זײן הייליקטום אויף מיר
און שוועבן.

יהודה אלהריזי

געבוירן בערך אין 1105 אין בארצעלאָנא, שפּאַניע. האָט בלייבן אַרומגעוואַנדערט איבער דער וועלט. געווען אין דרום־פראַנקרייך, געלעבט אין מאַרסעל, לונעל, און אַנדערע שטעט. אַ בקי אין דער אַראַבישער לוי־טעראַטור און אַ גלענצנדער סטיליסט אין העברעאיש — האָט ער אויפן פאַרלאַנג פון די פראַנצויזישע קהלות איבערגעזעצט דעם רמב"ם'ס ווערק פון אַראַביש אין העברעאיש. אין יאָר 1205, אָדער עטוואָס שפעטער, לאָזט ער זיך אויף אַ ווייטער נסיעה איבער דעם אַרענט. ער איז געווען אין עגיפּטן, ארץ־ישׂראל און סיריע; געלעבט אין באַגדאַד, אַלעק־סאַנדריע און דמשק.

זיינע לידער האָבן זיך נישט שטאַרק אויסגעצייכנט. ער אימוטירט מער ווי ער שאַפט. ער איז געווען אַ לייכטער שרױבער, אַ שאַרפּזיני־קער, מיט וויציקע איינפאַלן. באַרימט איז ער דערהויפּט פאַר זײַן „ספר תּחכּמוני“. דאָס בוך איז געשריבן אין אַ לייכטער, קלאַרער שפראַך, מיט אינערלאַכע גראַמען.

אויף זיינע עלטערע יאָרן איז אַלהריזי צוריקגעקומען אין שפּאַניע, און איז געשטאַרבן בערך אין יאָר 1225.

יְהוּדָה אֶלְחֵרִיזִי

(די נעשיכטע פון דער העברעאישער פאָעזיע אין שפּאַניע)

.א.

(תּחכּמוּני : קאַפּיטל י"ח)

ווייסט, אז דאָס אמתע פּערלדיקע ליד איז געווען ווי אַ ירושה ביי די אַראַבישע פּעלַקער אָפּגעהיט. זיי האָבן דאָס ליד פאַרשטאַרקט און באַשיינט, אים באַקרוינט און באַחנט; זיי האָבן פאַרן ליד אַ טעמפל געבויט, אַ טיש פאַר אים געגרייט, און ברויט פאַר אים געשטעלט; און זייערע זיינען די גרעסטע פּאַעטן פון דער גאַרער וועלט. און הנם איטלאַכס פּאַלס האָט זיך זיינע דיכטער — זיינען אַבער אַלע זייערע לידער, אין פאַרגלייך מיט די אַראַבישע, אומבאַדייטנד און שוואַך, און אַלע זייערע מליצות ניש-טיק און פּלאַך, ווייל עס פּעלט זיי די מתיקות פון שפּראַך. דאָס איז עפּעס אַזוינס, וואָס בלויז די אַראַבער פאַרמאָגן, אין אַלע אַנדערע פּעלַקער קענען זיי אין דעם ניט דעריאָגן.

און די קינדער פון אונזער פּאַלס, נאַכדעם ווי זיי זיינען פון זייער לאַנד געוואָרן פאַרטריבן, האָבן פּילע פון זיי אין די אַראַבישע לענדער זיך פאַרקליבן. זיי האָבן זיך אויסגעלערנט רעדן זייער לשון, און זייער האַרץ און געדאַנק איז דערדאָזיקער שפּראַך אויסגעגאַסן. און זיך אויסמישן-דיק מיט זיי האָבן זיי אויך געלערנט פון זיי די קונסט פון ליד, ווי אין פּסוק שטייט געשריבן: "זיי האָבן זיך אויסגעמישט מיט די פּעלַקער און געלערנט זייערע מעשגם". דען בעת אָנוערע עלטערן זיינען געזעסן אין הייליקן לאַנד, איז זיי דאָס געמאַסטן ליד אין דער הייליקער שפּראַך ניט געווען באַקאַנט. בלויז די ספרים איוב און משלי און תּהלים געשריבן אין לייכטע, קורצע פּסוקים, זיינען ענליך צו די פּערזן פון אַ ליד — אָבער געמאַסטן און געריימט זיינען זיי ניט. און דערפאַר, וואָס אַ טייל פון שבט יהודה, וואָס אין גלות, איז אין שפּאַניע פאַרבליבן, ווי אין פּסוק שטייט געשריבן: "און דער גלות פון יהודה וואָס איז שפּאַניע" — און אַזוי ווי

י ה ו ד ה א ל ח ר י ז י

בבל ליגט פונקט אונטערן זעלכן קורחשוה אין מזרח-זייט, און שפאניע אין מערב-זייט — דאריבער האָבן אַלע קונסטן אין די צוויי עקן זיך פאַר-שפּרייט, און די וועלט האָט אין די צוויי פּלעצער געפונען איר תּיקון און איר פּרייד. דען פון אייביק־צאָן זיינען אין בבל געווען חכמים, און דאָס אייגענע אין שפּאַניע, מענטשן פון חכמה אין איטלאַכן פּאַר, באַקאַנט מיט אַלע סודות פון דער שפּראַך, און אויך אין די סודות פון ליד, הן אין פּראַזע און הן אין ריימען געשמידט; דאַרום האָט זיך זייער לשון קלאַר אָפּגעהיט, און זיין טעם לעבט, און זיין געשמאַק איז ניט אויסגעוועפּט.

ווען די דיכטער האָבן אויפּגעהערט צו זיינען שירה —
זיינען די דיכטער פון שפּאַניע געקומען;
ווען מזרח־מענטשן האָבן אויפּגעהערט זען זעאוונגען —
האָבן די מערב־מענטשן נבואה באַנומען.

און עס איז געווען אין יאָר פיר טויזנט זיבן הונדערט זינט דער יצירה —
איז איבער שפּאַניע אַרונטעג אַ גייסט פון גבורה און שירה. דאָן האָבן די
העברעער גענומען צופאַסן זייער שפּראַך צו דער פאַרם פון ליד. אָבער זייער
שפּראַך־קונסט אין יענער צייט איז געווען געזונקען, און זייער לשון איז
זייערע לידער האָט געהונקען. ביז דער אַכטער יאָרהונדערט איז אָנגע-
קומען, און זיי האָבן שפּילן אויף דער אַכט־סטרוניקער האַתּף גענומען.
אין יענער צייט האָט אויפּגעשיינט די זון פון לויב איבער שפּאַניע דער
מדינה — דער גרויסער נשיא רבי חסדאי אבן שפּרוט — זאָל ער רוען
אונטער די פּליגלען פון דער שכינה. דען ער האָט יעדן איינעם פאַרלאַנגען
געשטילט, און אין זיינע צייטן האָבן די כּוואַליעס פון חכמה זיך צעשפּילט.
ווייל דערדאָזיקער נשיא האָט מיט זיין חסד יעדן איינעם לעבעדיק געמאַכט,
און האָט מיט זיין ברייטער האַנט צוגעצויגן די הערצער פון אַלע גלות-
קינדער, וואָס זיינען געווען פאַרשמאַכט. ער האָט געמאַכט באַקאַנט פון
לאַנד צו לאַנד: „זאָל קומען צו מיר, ווער עס וויל נאָר געבן אַ האַנט, און
איך — נעם אויף זיך אַלע זיינע נויטן.“ און עס האָבן זיך פאַרוואַמלט אַרום
אים פון מזרח און מערב יעדער גאון און רב, פון די לענדער פון אדום און
ערב*.) — און ער האָט דעם טיש פון זיין חסד פאַר זיי געגרייט, און וואַלקן

(* אדום — די קריסטלאַכע, און ערב — די מחמדנישע לענדער.

פון זיין פראכט איבער זיי פארשפרייט, און דער פייערוייל פון זיין כבוד האט צו זיך געצויגן, און געלויבטן פאר זייערע אויגן.

און די חכמים פון יענעם דור האבן ארום אים זיך געטאן מערן, און האבן זיך צעלויבטן ווי די ליכטיקע שטערן. א געטלאַכער גייסט האט אויף אים געטאן זיך צעגיסן, אין חכמה, אין פארשטאנד, אין קונסט און אין וויסן: די מוחות צו רעגן, און הערצער מיט פייער צו וועקן. און זינט דאן האבן זיך אלע קונסטן אין שפאניע אויפגעוועקט מיט פרייד, און האבן זיך איבער דער גאנצער וועלט צעשפרייט. אין חכמה פון ליד האבן זיך געעפנט די אויגן, און געטלאַכע זעאוונגען האבן דאס הארץ געצויגן. אין זיין צייט האט זיך די חכמה ביי אירן צעשיינט, דען ער איז פארן וויסן געוואָרן דער אויסלייזער און פריינט. און נאָך יענער צייט זיינען געוואָרן פארטונקלט די שטראַלן, און די הויכע זיילן זיינען געפאלן — און דער נשיא און אלע זיינע ברודער זיינען אויסגעגאנגען. דאן איז דער ניינטער יאָרהונדערט אויפגעגאנגען — אין וועלכן רבי יצחק בן-חלפון איז גע- בורן געוואָרן. ער האט מיט זיינע לידער די לענדער פון מערב און צפון פארקלונגען, און ער איז געווען דער פארלויפער פון די, וואָס האבן דאס עכטע ליד געזונגען; און אין אייניקע זיינע לידער האט גאט'ס האנט אים באשאנקען מיט טאלאנט.

און אין זיין צייט האט געלעבט דער גרויסער נגיד רבי שמואל הלוי — וואָס האט א שטארקע האנט אין קונסט פון ליד אַנטפאלעקט, און א סך פארהוילענישן פאר דער וועלט אויפגעדעקט. ביי זיינע עלטערע יאָרן איז דער קליינער רבי שלמה*) אויף דער וועלט געקומען, וואָס האט צעפאכט איבער דער וועלט די בשמים פון זיינע בלומען — און נאָך אַזא שיינקייט איז שוין מיר ניט געווען, און נאָך אַזא וואונדער ווי דער איז שוין מער ניט געשען. דען אלע פאָעטן, וואָס זיינען נאָך אים געקומען, זיינען גע- לאָפן שעפן פון זיין ברונעם — זיי האבן אָבער ניט געקענט דערגרייכן צו זיין אָרט, צו זיין מעכטיקן בילד און שטארקן וואָרט. און וואָלט ער לענ- גער געלעבט — ווער ווייסט, וואָס פאר א וואונדער ער וואָלט נאָך באַ- וויזן, נאָר זיין קראַנט איז יונגעהייט געוואָרן אָפגעריסן... צו ניוואַרן צוואַנציק יאָר איז זיין ליכט געוואָרן אויסגעלאָשן און אויסגענומען, און ביז צו דרייסיק איז ער ניט דערקומען.

* שלמה אבן גבירול.

י ה ו ד ה א ל ח ר י ז י

און אין ניינטן יאָרהונדערט זיינען יענע פּאָעטן אונטערנגעגאַנגען. און עס זיינען בלויז איבערגעבליבן זייערע געזאַנגען. זיי זיינען געשטאַרבן — אָבער געבליבן לעבן אין זייער רום; און אויך דער גאַנצער יענער דור איז אויסגעשטאַרבן אין געבליבן שטום. נאָך זיי איז דער דור פון די נייע פּאָעטן אויפגעקומען. און זייער דור ווערט אָנגערופן די צייט פון בליטן. דען אויב יענער דור איז געווען ווי דערנער — זיינען זיי געווען די בלומען. און דאָס איז דער דור פון די וואונדערלאַכע פּאָעטן. וואָס ווערן אָנגערופן העלזער און פּראָפּעטן; וואָס פון זיי איז יהודה דער לוי איינער, דער פּערל־קראַנץ פון תורה און דער האַלדזבאַנד פון טייערע שטיינער; און די אַנדערע פּאָעטן פון יענעם דור, זייער אַנדיינק זאָל לויכטן אויף אייביקע יאָר. און הגם קיין אַיינציקער פון זיי האָט ניט דערגרייכט אין זיינע לידער צו רבי שלמה'ס גרויסקייט, צו זיין פּיערפלאַם און זיסן טעם. — דאָך

די פירשטן, זיי האָבן ווי זונען
דעם הימל פון וויסן באַקרוינט;
די וועלט איז געוואָרן פּאַרציטערט,
די צייט האָט געהאַרכט אין געשטוינט.

זיי זיינען געבליבן איינאיינציק,
איינאיינציק אין אויך זייער ליד;
מויל־צורמויל האָט די שכינה גערעדט,
אויף דער וואָר, אין די הערצער געגליט.

און נאָך יענעם דור זיינען געשלאָסן געוואָרן די קוואַלן פון ליד, און די חכמה פון ליד איז געבליבן אויסגעצערט, און זיינע נביאים האָבן זען געטלאַכע זעאונגען אויפגעהערט. און די אלע, וואָס זיינען נאָך יענעם דור געקומען, און זיך געמיט דעם קוואַל פון ליד צו געפינען, האָבן זיך אָן טויטע ברונעמס אָנגעשלאָגן, און זייער וואַסער איז ביטער און געשלאָגן. און דערנאָך ווי שלמה(1) דער קיניג פון ליד איז איינגעזאַמלט געוואָרן. און אברהם(2) זיין פריניץ האָט אויסגעלעבט זיינע יאָרן, און יהודה(3) זיין קריגספירער און משה(4) זיין נביא זיינען אויסגעשטאַרבן — אין דער קוואַל

(1) שלמה אבן גבירול. (2) אברהם אבן־עזרא.

(3) יהודה הלוי. (4) משה אבן־עזרא.

פון ליד געוואָרן געשלאָסן, און דער אמאָליקער בכוד און מורא זיינען גע-
וואָרן פארפלאָסן, און גאָט'ס מלאַך האָט זיך שוין מער ניט באַוווּזן. דען
נאָך אַזעלכע ווי זיי זיינען שוין ניט אויפגעגאַנגען, און עס זיינען שוין
מער ניט געהערט געוואָרן ווי זייערע געזאַנגען. און מיר דאָ, ביי היינטיקן
טאָג, קלייבן די איבערגעלאָזענע פון זייערע זאַנגען... און טאַג-ווי-נאַכט
לויפן מיר אין זייערע וועגן — אָבער מיר קענען צו זיי ניט דערלאָנגען,
ווייל יעדער איינער פון אונז טוט בלוין נאַרישקייט רעדן. און די ערשטע
האַבן פון גוטן זעמלמעל גענאָסן, און אונז האָבן זיי די פסולת איבערגע-
לאָזן. אויך האָבן איר געזען די קהלות פון די מזרח-לענדער, וואו גאָט'ס
כבוד האָט אויפגעשיינט, און די אידישע קהלות פון פראַנקרײך און דייטש-
לאַנד, און די פערזישע און גריכישע קהלות — און עס איז ניטאָ קיין איינ-
ציקע חכמה, וואָס זיי איז ניט געלונגען, און קיין איינציקע מדה טובה,
וואָס זיי האָבן ניט באַצוואונגען — נאָר דאָס לאַנד פון ליד האָבן זיי
בלויז פון ווייטן געזען, אָבער אריינקומען אַהין זיינען זיי ניט ביכולת
געווען. זיי האָבן געמיינט, אַז זיי האָבן אין דער חכמה פון ליד אַריינגע-
דרונגען, און געדיינט, אַז זיי האָבן זי באַצוואונגען — אָבער ווייט, ווי
ווייט עס איז מזרח פון מערב, איז פון זיי דאָס ליד, און דערנענטערט
זיך צו זיי ניט. זייער גייסט קרייזט זיך אום אַרום לאַנד פון זינגען, אין
אום אָבער קענען זיי ניט אַריינדרינגען, און אַז דו רעדסט צו זיי, וועלן זיי
דיר זאָגן, אַז נאָך אַזעלכע פאַעטן ווי זייערע זיינען ניטאָ, און נאָך אַזאַ
ליד ווי זייערס איז ניט פאַראַן — אָבער קיין מענטש זעט ניט זיין איי-
גענעם חסרון, און קיין מענטש איז אויף זיך אַליין ניט קיין מבין.

ב.

(תחכמוני: קאפיטל ג)

— — — ווייסט, אַז דאָס געהויבן ליד, וואָס איז ווי אַ פערל צעגליט, און
מעסטן מיט גאַלד קען מען עס ניט — איז אונז פון שפּאַניע געבליבן.
און וואו די וועלט האָט אַן עק זיך דערקליבן, וואָרים די לידער פון די
שפּאַניער זיינען זים און שטאַרק אין טעם, און זיי גליען, ווי זיי וואָלטן
געווען געהאַקט פון פלאַם, און זייערע פאַעטן זיינען מענלאַך אין זייער פאַר,
און אַלע אַנדערע פאַעטן פון דער גאַרער וועלט זיינען ווייבלאָד און שוואַד.

יהודה אלהריזי

נאך מיט דורות צוריק האבן דארטן פאָעטן גענומען דיכטן, און זיך געמערט ווי ערבות אין וואַלד אין געדיכטן; נייערט זייערע פערזן זיינען געבליבן פאַרבלייבט, און זייער געדעכעניש האָט צו אונז ניט דערגרייכט. ווי למשל, מנחם בן-סרוק, דונש בן-לברט, שמואל און תבון, און פילע אנדער-רע. אחוץ די יעניקע, וואָס זייערע לידער זיינען גאַרנישט ניט ווערט, דערפאַר וואָס זיי זיינען שוואַך און אויסגעצערט. ביז דער גרויסער נגיד רבי שמואל אין געוואָרן באַקאַנט, זיין נאָמען זאָל צום גוטן דאָ ווערן דערד מאַנט. זיינע לידער זיינען געווען דערהויבן און זיס, און זייער אינהאַלט ניי און פריש, נאָר די מערסטע פון זיינע לידער זיינען שווער און טיף, און נויטיקן זיך אין אַ פירוש, וויל מען האָבן פון זיי אַ באַגריף.

און אין זיין דור האָט אויך געלעבט רבי יצחק בן-חלפון, און אייניקע פון זיינע לידער זיינען שטאַרק, און אייניקע — אויסגעדראָשן און קאַרג. אויך רבי יוסף בן-חסדאי, דער פּאָטער פון „פּאַריותומטן ליד“, וואָס הויכט זיך אָן מיט די ווערטער: „צי איז שטאַרק און מעכטיק דער הירש, וואָס איז פרעכטיק“ — אַ ליד אַזא, וואָס איז איינאיינציק ביי זיין מוטער דאָ, און נאָר אַזוינס איז ביי אונזער פּאָלק ניטאָ.

און די לידער פון רבי שלמה דעם קליינעם, ער — וואָס האָט זיין גלייכן ניט אין קיינעם. דען אַלע פּאָעטן פון זיין דור זיינען אַנטקעגן אים אומבאַדייטנד און קליין, און ער באַשטייט אַנטקעגן טויזנט איינער-אַליין. ביז צום העכסטן שטאַפל פון ליד האָט דערגרייכט זיין האַנט, און די פּאָד עזיע האָט אים געבוירן אין שוים פון פאַרשטאַנד. דען אַלע פּאָעטן, וואָן האָבן פאַר אים געלעבט, זיינען מיט זיין קומען געוואָרן אויסגעוועפט, און נאָך אים — איז שוין אַזא ווי ער ניט געקומען. און אַלע נאָך אים האָבן זיין גרויסקייט באַנומען, און האָבן עפעס פון זיין ליד איבערגענומען. און גאָט האָט אים געזאַלכט פאַר קעניג איבער די לידער פון זיין פּאָלק, — שלמה'ס איז דאָס ליד פון לידער. גענוג איז פאַרן גרינסן דיכטער דאָס אַליין — זיינע טיפע לידער צו פאַרשטיין. דען זיין פּאָעזיע איז טיפער פון אונזער אַלעמענס באַנעמען, און ווער קען צום הימל ארויף און זי אַרונ-טערנעמען?

און רבי משה אבן-עזרא, וואָס האָט דערגרונטעוועט די פּערל, וואָס לויכטן קלאָר און בלאַנק, פון דער פּאָעזיע פון געדאַנק. און די לידער פון חכם רבי אברהם אבן-עזרא, אַ הילף אין טאַג פון טויט אויף דער וועלט. און דער געבענטשטער רעגן אויף אַ פאַרטריקנט פּעלד; זיינע פּיוטים

זיינען מוראדיק און גרויס געווען, אזוינס האט נאך קיין אויג ניט אָננע-
זען. און יצחק זיין זון האט אויך געשעפט פון קוואַל, און אויף די לידער
פון זון איז אויך געפאלן זיין פאָטערס שטראַל. נאָר אַז ער איז אין די
מזרח־לענדער געקומען, האָט ער די טייערע קליידער פון זיין גלויבן אַראָפּ-
גענומען; גאָט'ס כבוד האָט אים אויסגעמיטן, ער האָט זיינע קליידער
אויף אַנדערע אומגעביטן.

און די לידער פון דעם לוי רבי יהודה, די קרוין אויפן קאָפּ
פון תורה און פאַרשטאַנד, און אויף דעם האַלדז פון חכמה די שנור פון
רובין און בריִיאַנט. דער שטאַרקער זייל אין היכל פונם ליד, ס'איז קלאָר
און ליכטיק זיין געמיט. ער איז דער גיבור, וואָס האָט באַצוואונגען די וועלט,
און האָט זיין שפּיז אויף די געפאַלענע אַנגעשטעלט. ער האָט אַלע העלדן
פון געזאַנג טויט־געשלאָגן, און אַלע קליגסטע שטייען פאַר זיין ליד דער-
שלאָגן. אסאך און ידותן זיינען אָפהענטיק פאַר אים, און מען הערט ניט
זייער שטים. ער איז אין היכל פון ליד אַריינגעקומען, און אַלע זיינע
אוצרות צוגענומען, האָט אויסגערויבט זיין גאַנץ פאַרמעג, האט צוגע-
שלאָסן הינטער זיך דעם טויער — און אוועק. און אַלע, וואָס זיינען אַרויס
אָז זיינע טריט, זיך צו לערנען די קונסט פון זיין ליד, זיינען צום שטויב
פון זיין רייטוואַגן ניט צוגעקומען, און זיי קושן זיינע פוסטריט באַנומען.
זיין שפּראַך איז שאַרף און קלאָר, ביז נאָר. מיט זיינע תפלות האָט ער
אַלעמען צוגעצויגן און באַצוואונגען, און אין די ליבע־לידער, וואָס ער
האָט געזונגען, — פאַלט ליכטיק ווי דער טוי זיין וואָרט, און פייערן
רייסן זיך פון דאָרט; און אין זיינע קינות שפאַלט ער דעם וואַלדן פון
געוויין און קלאַג. און שרייבט ער אַ מגילה, צי אַ בריוו — געפינסטו אַלץ,
וואָס איז גרויס און טיף, ווי די שטערן וואַלדן זיך אים גרויס צו מאַכן
געפלייסט, ווי גאָט אַליין האָט אויף אים אָפגעשיידט פון זיין גייסט.
די טויערן פון ליד האָבן זיך פאַר אים אָפּ געשטרעקט, און די שכינה
האָט זיך צו אים אַנטפלעקט. מיט דעם הויך פון זיין מויל טוט ער די
כוואַליעס פון חכמה איינשטילן, און ווי אַ לייב טוט ער ברומען און ברילן.
און ער געפינט דעם ריכטיקן אויסדרוק פאַר זיינע געפילן. — — —

ב א מ ע ר ק ו נ ג ע ו

צו שלמה אבן-גבירול'ס לידער

„איך בין האר — און דאָס ליד איז מיין קנעכט“, ז. 23 — דאָס איז אַ פּראָגד מענטש פון אַ גרעסערער פּאָעמע, וואָס איז פּאַרלירן געאַנגען. דער אייגענער געדאַנק ווערט אויך ביי אים אויסגעדרוקט אין זיין ליד „אַן ענטפּער“, אויף ז. 52. צום ליד „אויפן טויט פון ר' האי גאון“, ז. 28 — ר' האי גאון האָט געצויגן זיין יחוס פון דוד המלכס משפּחה, מיטן טויט פון ר' האי גאון הויבט'אַן זינקען דער גלאַנץ פון דעם בבל'ש'ן אידנטום, און די העגעמאָניע פון שעפּערישן געדאַנק גייט אַריבער צו די אידן פון שפּאַניע.

צום ליד „פּאַרלאָנדיק סאַראַגאַסאַ“, ז. 30 — „דאָס געבאַט פון שלמה מיין זיידן“ — שלמה המלך, דער קליגסטער פון אַלע מענטשן.

צום ליד „אַן ענטפּער“, ז. 52 — איינס פון אַ סך פּאַלעמישע לידער, אין וועל'כע דער פּאָעט גיסט-אויס זיין ביטער האַרץ אויף זיינע נישט-פּאַרגינער און בעל'י-מחלוקה.

צום ליד „זע, די זון איז כלומ'רויט ביים פּאַרגיין“, ז. 56 — די דאָזיקע קלוינע וואונדערבאַרע עלעגיע איז געשריבן געוואָרן אויפן טויט פון יקותיאל אבן-האַסאַן. צו דער עלעגיע „אויפן טויט פון יקותיאל אבן-האַסאַן“, ז. 57 — יקותיאל איז דערהרגעט געוואָרן צוליב אַ בלכול, וואָס זיינע שונאים האָבן אויף אים געמאַכט. מיט איין יאָר שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז ער איז געווען אומשולדיק, און די פּאַרלוימדער האָבן באַקומען די פּאַרדינטע שטראַף.

„דער פירשט איז אין יאָר ניון-און-ניינציק געפּאַלן“, ז. 59 — ד' תשצ"ט.
„אין יאָר פון אַכט-הונדערט“ — שנת ת"ת, לויט דער אידישער צייטרעכענונג.
אהרנ'ס תויז — די כתבים.

אהרן — אהרן הכהן.

צו דער עלעגיע „אוי, הינד פון דער וועלט“, ז. 64 — נאָך אַ קלאַגליד געשריבן אויפן טויט פון יקותיאל אבן-האַסאַן.

צו די לידער „פּאַלעמיש“, ז. 72, א און ב — זיינען געווענדט צו רבי שמואל הנגיד, די איבעריקע דריי — צו אַ אונז אומבאַקאַנטן פּאָעט.

צום „ליד פון וואַסער“, ז. 75 — אַ מאַן מיטן נאָמען משה האָט איינגעלאָרן מענטשן צו אַ שמחה, און אַז דער וויין איז אויסגעגאַנגען, האָט מען דערגאַסן מיט וואַסער. אַנדערע פּאַרשער זיינען מסופק, צי דאָס ליד געהערט צו שלמה אבן-גבירול.

צום ליד „עפן דעם טויער, באַגלויבטער“, ז. 77. הטר, אונזער מוטער שרה'ס דינסט וישמעאל, איר זון, איז לויט דער לעגענדע פון חומש, דער אורפּאָטער פון די אַראַבישע פעלקער.

דער „וואלד-חזיר אדום“ — עשו, יעקב'ס צווילינג-ברודער, דער אורפאָטער פון אלע קריסטלאַכע פעלקער.

צו דער פּאָעמע „כתר-מלכות“, ז. 114—102 — אין דער פּאָעמע האָט דער פּאָעט אויסגעדרוקט זיין גאַנצע וועלט-אַנשוואונג וועגן גאָט, וועלט און מענטש. לויט דערזעלביקער שומה, וואָס ער האָט גרינטלאַך באַהאַנדלט אין זיין ספר „מקורי-חיים“.

כוכב — מערקור.

נוגה — ווענוס.

מאדים — מאַרס.

צדק — יופיטער.

שבתאי — סאַטורן.

צו משה אבן-עזרא'ס לידער

צום ליד „צו זיין ברודער יהודה“, ז. 142 — אַנדערע זיינען מיט דער מיינונג, אַז דאָס ליד איז געשריבן געוואָרן צו יהודה הלוי. דאָס איז אויכס פון צענדליקער לידער, און וועלכע דער פּאָעט קלאַגט זיך אויף זיין ביטערן מזל.

צום ליבע-ליד „קיינער וויל ניט פאַרשטיין אונזער ליבע“, ז. 145 — דאָס ליד איז געשריבן צו זיין ברודער יצחק'ס טאָכטער. זי האָט תּוּנָה געהאַט, ווי אַנדערע פּאַרשער מיינען, מיט זיינעם אַ אינגערן ברודער.

„צו יהודה הלוי“, ז. 152—156, ווי אויך אין זיין ליד „צו אַ פּרוינט“, ז. 161, האָבן מיר אַ קלאַר בילד פון דעם פּאָעטס גייסטיקן צושטאַנד אין דער קריסטלאַכער שפּאַניע, וואוהין ער האָט אויסגעוואַנדערט נאָכדעם, ווי ער האָט זיך צעקריגט מיט זיין משפּחה. וואונדערבאַר איז דער איבערגאַנג אין דער ערשטער פּאָעמע צו יהודה הלוי. דער פּאָעט גייט-איבער פון דער ווייטומיקער שילדערונג פון זיין לעבן אין דער פרעמד אין אַ לויבעזאַנג צו זיין אינגערן חבר.

צום ליד „אויף להכעיס מיינע שונאים“, ז. 167 — „נאָך דאָן אין מדבר האָט מען אויף משח'ן שוין אַ האַנט געהויבן“ — משה — משה רבנו; דער פּאָעט, וועמעס נאָמען איז אויך משה, געפינט אַ טרויסט אין דעם, וואָס אלע באַמת-גרויסע מענטשן ווערן גערופּט.

צו די „מעדזינס“, ז. 187—190 — דאָס איז אַ פּערזישע פּאַרס פון רובייען, וואָס גראַמען זיך מיט ווערשער פון זענליבין פּאַנעטישן קלאַנג, נאָר די ווערשער האָבן פאַרשידענע באַדייטונגען. איך האָב זיך געמיט צו טאָן דאָסזעלביקע אין דער אידישער איבערזעצונג.

דער ספר „תרשיש“ באַשטייט פון 1210 קלוינע, מערסטנס, פירשורהדיקע לידער, בגמטריא פון וואָרט תרשיש.

צו יהודה הלוי'ס לידער

צום „עפּיגראַם“, ז. 228 — אַן ענטפּער אויף דער פּראַגע, פּאַרוואָס דער פּאָעט האָט אויפגעהערט שרייבן לידער.

צום ליד „פאַרפלוין איז די טויב די עלנטע אין וועלדער“, ז. 242 — די כנסת-ישראל איז געגליבן צו אַ טויב.

צום ליד „באדארפסט דאך דערקענען“, ז. 246, „אין זייערע הערשער — דער ברודער און קנעכט“ — דער ברודער — עשו, דער קנעכט — ישמעאל.
צום ליד „ירושלים“, ז. 249 — אויף די דריי יום־טובים פון פסח, שבועות און סכות — פלעגט דאס גאנצע פאלק מוזן עולה־לרגל זיין נאך ירושלים. ווען דאס פאלק וועט ווידער אויסגעלויזט ווערן פון גלות — וועט זיין א נייער, א פערטער יום־טוב.

די מאַכטער פון אדום — די קריסטלאַכע פעלקער.
„דער זון פון דער דינסטמויד“ — ישמעאל, דער זון פון הגר.
צו דער פאָעמע „ציון, הלא תשאליו“, ז. 255 — די פאָעמע איז עמלאַכע מאַל איבערגעזעצט געוואָרן אין אידיש. דוד פרוש מאַן, מאַרים ראָזענפעלד, און צו לעב־גרע יאָר זיי, ח. נ. ביאַליק, האָבן געמאַכט איבערזעצונגען פון דערדאָזיקער באַ־רימטער פאָעמע. ביאַליקס איבערזעצונג איז די באַרימטסטע פון די אַלע אַנדערע. זיינע איז אָבער אַ פרייע איבערזעצונג, איז שמאַרק פאַרקירצט און איז געשריבן געוואָרן אין פרייען פערז. צוליב אַן אויגהיימלאַכן טאָן פון בוך האָב איך די פאָעמע איבערגעזעצט פונדאָסניין.

„באָרג אויף באָרג“ — הרהוהר, וואו משה און אהרן זיינען געשטאַרבן.
„צוויי גרויסע זונען“ — משה און אהרן.
„דערמאָן איך שומרון“ — די מלכות־ישׂראל.
„דערמאָן איך ציון“ — די מלכות־יהודה.
צום ליד „דוינע רייד דופטן זיסער פון בשמים“, ז. 259 — דאָס איז אַן ענטפער צו איינעם אַ פריינט, וואָס האָט געזוכט אים אַפצושלאָגן פון זיין נסיעה צום היי־ליקן לאַנד.

צו זיינע לידער „אויפן ים“, ז. 262, „איך געדיינק ניט יהודה און עזראל“, „און מיין יצהק, וואָס איז ווי אַ קינד מיר“ — דריי זיינע באַליבטע תלמידים.
צום ליד „עס דאַנקט דיר, אַ, גאָט, מיין נשמה“, ז. 267, „קען יהודה יהודה׳ן פאַרגעסן“ — יהודה הלוי׳ס אייניקל האָט אויך געהייסן יהודה.
צום ליד „אין מצרים“, ז. 275 — אַן ענטפער צו זיינע נויע פריינט פון מצרים, וואָס האָבן געוואָלט, דער פאָעט זאָל זיך צווישן זיי באַזעצן און ניט פאַרזעצן זיין נסיעה.

דער וויינישטאַק — די כנסת־ישׂראל.
גאָט׳ס שלוחים — משה און אהרן.
חתן־בלה — גאָט און דאָס אידישע פאלק.
„דאָרט איז אויך אַ מזבח געשטאַנען“ — דער מקדש־חוניו, וואָס איז געשטאַנען אין די צייטן פון בית־שני אין אלכסנדריה של מצרים.

רשימה פון די ערשטע שורות פון די לידער לויטן סדר,
ווי זיי זיינען געדרוקט אין בוך :

שלמה אבן-גבירול

- 23 — — — — — איד בין האר — און דאָס ליד איז מיין קנעכט
24 — — — — — מיין ליד ווערט פארשטומט פון טרויער
25 — — — — — און דער ווינט האָט צונויפגעיאָגט וואַלקנס
26 — — — — — די וואַלקנס האָבן זיך צעברומט ווי אַקסן
27 — — — — — זע, ס'האָט די וועלט זיך צעשמייכלט
28 — — — — — וויין, מיין פּאַלק, גורמ'אָן זעק אויף די לענדן
28 — — — — — איר, קינדער פון גלות, וויינט העכער
30 — — — — — מיין האַלדז איז טרוקן פון שרייען
34 — — — — — זיי זאָגן : אַוועק איז זיין יוגנט :
36 — — — — — וואַלט מיין נשמה ווינציקער באַגערט
38 — — — — — לויטן וואַרצל פון בוים איז די ליינג פון זיין צווייג
39 — — — — — און מיין אויג נעמט די וועלט דורך, און זעט
42 — — — — — דו וויינסט, מיין ברודער, אויף די ביזע צייטן
45 — — — — — ס'איז מיין ליפ אין געפעכט ווי אַ פּאַנציר
46 — — — — — איז מיין האַרץ פון שטיין צי פון אייזן
48 — — — — — נשמה וואָס ברויזט און וואָס שטורעמט
50 — — — — — דער ווייטיק, וועלכער לאָזט זיך נישט פאַרהיילן
52 — — — — — וויקלאַיין זיך אין שטאַלץ און אין רום
56 — — — — — זע, די זון איז בלוט־רויט כיים פאַרגיין
57 — — — — — אז דאָס לעבן יקותיאַל'ס איז געוואָרן פאַרשניטן
63 — — — — — האַרץ איז לידיק און וויסן באַגרעניצט
64 — — — — — אוי, קינד פון דער וועלט, פרעג דיין מאַמען
66 — — — — — פאַרפירט פון דער נישטיקייט בין איד
67 — — — — — און די ליבע און האַפנונג אין האַרצן

- 69 — — — — — דער טרויער פון לוסט און פון יוגנט — — — — —
- 72 — — — — — צי דיין שווער, שטעך אריין אין מיין הארצן — — — — —
- 72 — — — — — ס'האָט דער פאָטער פון אַלע חכמים — — — — —
- 78 — — — — — האָסט געגנכעט מיין ליד און געליקנט — — — — —
- 78 — — — — — דיין ענטפער זאָגט עדות: ביסט שולדיק — — — — —
- 74 — — — — — פרידן צו דיר, גיי געזונט, זיי געזונט — — — — —
- 75 — — — — — האָט דער וויין גענומען טאָגן — — — — —
- 77 — — — — — עפן דעם טויער, באַגלויבטער — — — — —
- 78 — — — — — קום צו מיר מיטן פרימאָרגן — — — — —
- 79 — — — — — פארקלעמט און פארשעמט אין דעם ווילד־פרעמדן לאַנד — — — — —
- 79 — — — — — זעקס יאָר דינט אַ אידישער קנעכט — — — — —
- 80 — — — — — דו פלאַמיקער, ליכטיקער, צי שוין דיין שווער — — — — —
- 81 — — — — — דו רוסט צווישן שוואַרצע געצלטן פאַרלאָזן — — — — —
- 81 — — — — — דעם טויער פאַרשלאָסענעם עפן געשווינט — — — — —
- 82 — — — — — איז שוואַרץ און באַחנט ווי אַ מדבר־געצעלט — — — — —
- 83 — — — — — רוסט אין מיין פאַלאַץ אין גאַלדענער בעט — — — — —
- 83 — — — — — דור'ס שטאַם, וואָס שטייסטו אויסגעפרוירן, שטום ? — — — — —
- 84 — — — — — מיין האַרץ האָט דיר לויבן געוואָלט — — — — —
- 84 — — — — — גאָט, וואָס דו הערסט און פאַרנעמסט — — — — —
- 85 — — — — — דריי שטייען מיר אַלץ פאַר די אויגן — — — — —
- 86 — — — — — האַלט דיין אויג, מיין נשמה, צום בורא — — — — —
- 86 — — — — — מיט געבראַכן געמיט און געבויענע קני — — — — —
- 87 — — — — — בויג צו גאָט זיך, מיין קלוגע נשמה — — — — —
- 88 — — — — — גאָט, וואָס איז דער מענטש ? — — — — —
- 92 — — — — — כתר־מלכות — — — — —

משה אבן־עזרא

- 131 — — — — — ס'האָט אַ זון אין דער נאַכט פון מיין ליבע — — — — —
- 132 — — — — — איינגעהילט האָט זיך דער גאָרטן — — — — —
- 133 — — — — — און דער גאָרטן איז פראַכטיק צעוואַרפן — — — — —
- 135 — — — — — איז דאָס מירא דער דופט, וואָס צעשפרייט זיך — — — — —
- 138 — — — — — אין נאַכט פון צעשיידונג זיינען שטערן צו מיר — — — — —
- 141 — — — — — די קעלט איז אַנטלאָפן; דער רעגן — — — — —

142	— — — — —	ניט פייניק מיר, צעשיידונג, ווארט א רגע
145	— — — — —	קיינער וויל ניט פארשטיין אונזער ליבע
147	— — — — —	פארווירטע, אין שווארצקייט פון נאכט
151	— — — — —	די טויב, וואס נעסטלט אין גארטן
152	— — — — —	איך בעט, אז קארג זאל זיין די צייט און גייציק
155	— — — — —	די שטיינער האבן אויף מיין בראך געטרערט
157	— — — — —	א פייער שפיגלט זיך און ברענט צעפלאקערט
161	— — — — —	מיין פריינט, ס'גיסט מיין אויג נאך דיר טרערן
162	— — — — —	פארלאזסטו זיך אויף שטילשווייגן אין טרויער
165	— — — — —	דו מענטש פון פארשטאנד, זאלסט דיין טרויער
167	— — — — —	צו להכעיס מיינע שונאים און פארלומדער
170	— — — — —	אין ווייען און טויטלאכע אננסטן
172	— — — — —	עס האט גאט אינם הארצן פון מענטשן
172	— — — — —	וואו די קברים פון די מענטשן
173	— — — — —	די וועלט איז א פרוי א מאסקירטע
173	— — — — —	זאל דער מענטש דורכן לעבן געדיינקען
173	— — — — —	אומזיסט נאר חנדלט זיך די ערד
174	— — — — —	געבויט אויף דער ערד זיך פאלאצן
175	— — — — —	גיי ארויס צום בית-עולם, באטראכט נאר
175	— — — — —	און יענער, וואס חלומט פון רייכקייט
175	— — — — —	אלטע פארצייטיקע קברים
176	— — — — —	פרידן צו די יעניקע וואס רוען
177	— — — — —	פארפלוין זיינען מיינע טעג ווי שאטנס
178	— — — — —	וועלט, גיב דיין הארץ, און די אויגן
181	— — — — —	מיין נשמה באגערט צו איר קוואל
184	— — — — —	כ'האב דערוואכט אין מיין דרימל: די תאוות
186	— — — — —	איילט שנעל צוריק צום וואוינונג פון די טייערע
186	— — — — —	פארוואס איז מיין געליבטער ביז אויף מיר
187	— — — — —	טעדזינס

י ה ו ד ה ה ל ו י

205	— — — — —	די מאָרגנשמערן זינגען דיר א ליד
206	— — — — —	נאך איידער דו האָסט מיך באַשאַפן

207	— — — — —	מיין געדאנק האַלט מיך וואָד אין דיין נאָמען
208	— — — — —	שלאָף ניט, דיין וועלט ניט פאַרשלאָף
210	— — — — —	ס'איז גוט און וואויל צו רוען אין דיין הויז
211	— — — — —	צום קוואַל פון לעבן מיינעם ווענד איך מיין געדאַנק
212	— — — — —	גרויסער גאָט, ביסט מיין איינציק באַנערן
214	— — — — —	דו ליגסט אין אַ קינדערשן חלום
215	— — — — —	ווי טאָג אזוי נאָכט צו גאָט זאָלט איר לויבן
216	— — — — —	זאָל וואויל געפעלן זיין אין דייע אויגן
217	— — — — —	גאָט, וואו זאָל איך דיך געפינען
219	— — — — —	דו נאַרישע טובי, פאַלסט מיט איטלאַכן טריט
221	— — — — —	די ערד האָט נעכטן נאָך געזויגן ווי אַ קינד
223	— — — — —	אויב שיידן זיך איז בידן אונז באַשערט
226	— — — — —	די נאָכט, ווען ס'האָט מיין שיינקייט מיר אַנטפלעקט
226	— — — — —	די צויבערין, וואָס האָט זיך אויף אַ צייט צעשיידט
228	— — — — —	ווען איך האָב אים אויף מיינע קני פאַרשפילט
228	— — — — —	זי וואַשט איר זידן קלייד אין מיינע טרערן
228	— — — — —	וואָך אויף, געליבטער מיינער, פון דיין דרימל
228	— — — — —	אז דער קוואַל פון געזאַנג איז פאַרדאַרבן
229	— — — — —	דו פוילענצער, שעמען זיך מעגסטו
229	— — — — —	וואָס ווילט איר פון מיר, טעג פון יוגנט מיינער
230	— — — — —	די טובי ברומט און רעדט אין די צווייגן
233	— — — — —	ס'ווערט דיין יוגנט געביטן אויף עלטער
236	— — — — —	ווי קען איך רו נאָך דיר, פאָעט, געפינען
236	— — — — —	איך בין פריינט נאָך מיט וואַנדער פון יוגנט
240	— — — — —	דער שאַטן זאָל זיך אָפציען פון אונזער וועלט
241	— — — — —	שלמה'ס פאָרהאַנגען, ווי זייט איר
242	— — — — —	פאַרפלוין איז די טובי די עלנטע אין וועלדער
243	— — — — —	גאָט'ס רעכטע האַנט, די שטאַרקע
244	— — — — —	מיט אויסגעשפּרייטע הענט צו גאָט טוט תפילה
245	— — — — —	דו האָסט צו מיין ברוסט זיך געטוליעט
246	— — — — —	באַדאַרפסט דאָך דערקענען
249	— — — — —	ירושלים, צו דייע באַדריקער
251	— — — — —	דו שלאָפער, מיט האַרץ וואָס פלאַטערט
252	— — — — —	זאָלן לויכטן מיינע שטערן

253	— — — — —	מיין הארץ איז אין מזרח
254	— — — — —	פרייד פון דער וועלט און איר צירונג
255	— — — — —	באדארפסט זיך פרעגן דאך אויף דייע קינדער
258	— — — — —	פירן פון אלע פיר זייטן
259	— — — — —	דייע רייד דופטן זיסער פון בשמים
262	— — — — —	ס'האט דער דראנג צו מיין גאט מיך פארנומען
263	— — — — —	גיטאפ א הייסן גרום דער טאכטער מיינער
264	— — — — —	האט א מכול פארגאסן די ערד
265	— — — — —	דיין ווינט, א, מערב־זייט, איז אנגעזאפט
266	— — — — —	א, גאט, מאך די טיפקייט ניט טרוקן
266	— — — — —	עס דאנקט דיר, א גאט, מיין נשמה
267	— — — — —	צי קענען דען נעסטן זיין קערפער אין וואונדן
269	— — — — —	איך ווענד זיך שטיל צום טריבן הארצן
270	— — — — —	כוואליעס יאגן, כוואליעס שלאגן
271	— — — — —	דיין הארץ זאל אין ים זיך ניט שרעקן
274	— — — — —	פארבויג זיך מיט מיר צו מצרים
275	— — — — —	צו מצרים א לויב צווישן לענדער
277	— — — — —	האט די צייט דען איר טרויער פארוואַרפן
278	— — — — —	איר, זינגער, באזינגט זייער שיינקייט
280	— — — — —	די צייט האט מיך אין מדבר פון מצרים

א י נ ה א ל ט פ ו ן ב ו ך :

א ווידמונג	5
אריינפיר	8—7
שלמה אבן-גבירול, עסיי	22—11
שלמה אבן-גבירול'ס לידער	114—23
משה אבן-עזרא, עסיי	125—117
קורצע עסיען פון משה אבן-עזרא	130—126
משה אבן-עזרא'ס לידער	190—131
יהודה הלוי, עסיי	203—193
יהודה הלוי'ס לידער	280—205
יהודה אלחריוזי : די געשיכטע פון דער העברעאישער	
פאָעזיע אין שפּאַניע	289—283
באָמערקונגען	293—291
רשימה	299—295

דרוק-פעלער :

אויף דער זייט 21, שורה 16, דארף אַנשטאַט
אַסטרענאָמישע זיין אַסטרעלאָגישע.

